„De Heilige Pastoor van Thildonck"

en zijn Stichting in Nederland

Met autorisatie, naar de Fransche uitgave
van P. SAINTRAIN C.s.s.R.,
vrij bewerkt en aanmerkelijk vermeerderd
door

JOS. TIMMERMANS C.s.s.R.

Drukkerij H. Lebesque, Venlo

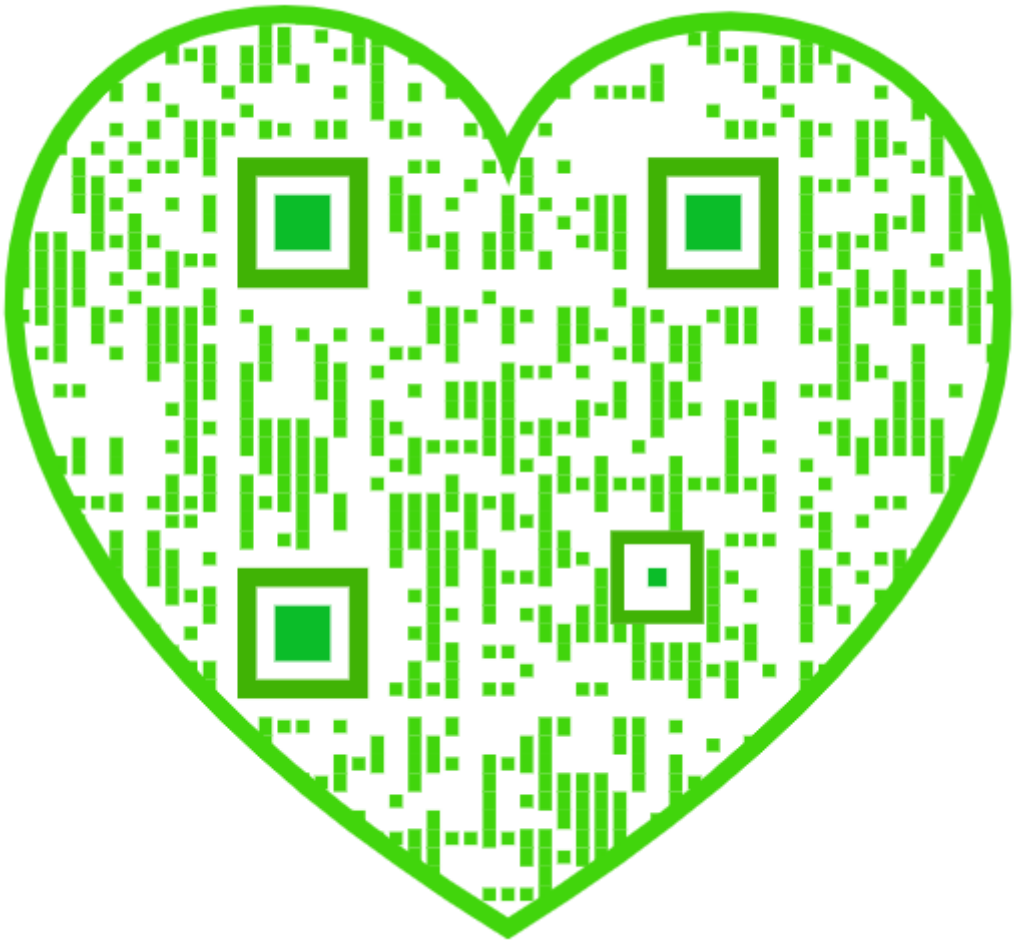

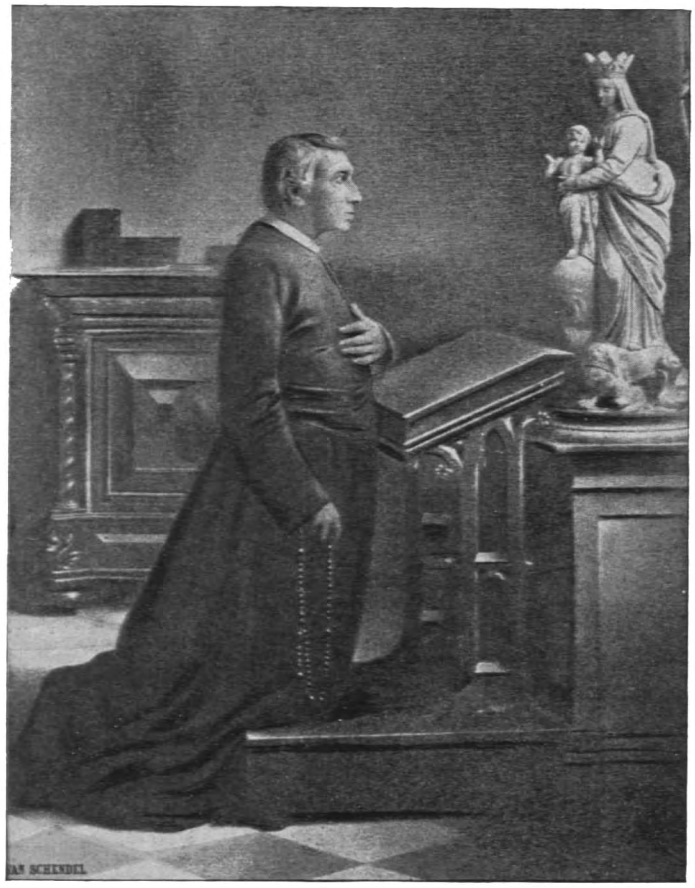

J. C. M LAMBERTZ
„De heilige pastoor van Thildonck"

„DE HEILIGE PASTOOR VAN THILDONCK"

en zijn Stichting in Nederland

Met autorisatie, naar de Fransche uitgave

van P. SAINTRAIN C.s.s.R.,

vrij bewerkt en aanmerkelijk vermeerderd

door

JOS. TIMMERMANS C.s.s.R.

Drukkerij H. Lebesque, Venlo

Krachtens de macht, ons door den Hoogwaardigen Pater PATRICIUS MURRAY, Rector major onzer Congregatie, verleend, staan wij toe, dat het werk

„De Heilige Pastoor van Thildonck" en zijn Stichting in Nederland,

vrij bewerkt naar het Fransch van P. SAINTRAIN, C. s. s. R. en aanmerkelijk vermeerderd door JOS. TIMMERMANS, C. s. s. R., gedrukt worde servatis de jure servandis.

J. KRONENBURG, C. s. s. R.
Sup. prov.

AMSTERDAM, 29 September 1920.

IMPRIMATUR.

P. GEURTS,
Libr. Cens

RURAEMUNDAE, 21 October 1920.

Verklaring van den bewerker.

Om te gehoorzamen aan de besluiten van Paus URBANUS VIII, verklaar ik, dat ik aan de in dit werk medegedeelde wonderen of gunsten, evenals aan de titels van Heilige of Zalige, aan nog niet heilig of zalig verklaarde personen gegeven, geen ander dan menschelijk gezag toeken, behoudens die gevallen, welke reeds door den H. Apostolischen Stoel zijn bekrachtigd.

INLEIDING.

Onder de talrijke religieuze congregaties, die in ons vaderland, maar vooral in het Katholieke Limburg, zich wijden aan het onderricht en de opvoeding der vrouwelijke jeugd, is die der Ursulinen, welke Thildonck als bakermat erkennen, voorzeker niet de minst belangrijke.

Meer dan tachtig jaren heeft die ijverige congregatie zich gewijd aan het welzijn der kinderen van katholieke families uit alle provinciën van het land, haar opgeleid in liefde tot de deugd, en haar jeugdigen geest verrijkt met de kennis van allerlei nuttige wetenschap, tot onschatbaar groot voordeel der kinderen zelf, alsook tot bloei van den geest van geloof in het katholiek gezin.

Want ontelbaar zijn tegenwoordig de huismoeders, die, ofwel op de dagscholen ofwel op de pensionaten der Zusters Ursulinen, die echt soliede Christelijke deugden aanleerden en aankweekten, die zij op haar beurt haren kinderen inprentten.

Het komt ons daarom allernuttigst voor den oorsprong dezer verdienstelijke congregatie meer bekend te maken en dat wel door het weinig bekende leven te verspreiden van haar heiligen stichter Joannes Cornelis Martinus Lambertz.

—

In 1892 verscheen in België een levensbeschrijving van dien *„heiligen Pastoor van Thildonck"*, gelijk het volk hem gewoon was te noemen, geschreven door den Redemptorist, Henri Saintrain.

In het Hollandsch echter bestaat het boek nog niet en wij meenen daarom, dat deze Hollandsche bewerking van groot nut zal zijn.

Wij zeggen „bewerking", want aangezien het werkje voor Holland geschreven wordt, hebben wij kortheidshalve, datgene weggelaten, wat uitsluitend op de Belgische kloosters betrekking heeft, terwijl wij daarentegen veel, wat ons Hollanders

meer belang inboezemt, er aan toegevoegd hebben, zooals b.v. de uitbreiding der congregatie in Holland en bijzonderheden omtrent de Hollandsche kloosters.

Wij behandelen daarom in het vierde deel breedvoerig de geschiedenis der Hollandsche kloosters tot het sterfjaar van den stichter 1869, terwijl wij in het zevende deel het vervolg dier geschiedenis geven.

Hiertoe hebben de verschillende communiteiten der Hollandsche Ursulinen ons bereidwillig geholpen, ofwel door ons haar archieven te laten inzien, ofwel door mondeling of schriftelijk belangrijke inlichtingen te geven, of door de brieven van Pastoor Lambertz, welke nog met alle piëteit bewaard worden, ter inzage over te zenden. Voor deze krachtige hulp zeggen wij haar onzen oprechten dank.

Deze levensbeschrijving, welke tevens de geschiedenis van Thildonck's stichting bevat, zal, wij hopen het, allen nuttig zijn voor wie wij haar bijzonder uitgeven.

Op de eerste plaats zullen de religieuzen Ursulinen bij het lezen ervan allerduidelijkst de geheel bijzondere leiding van Gods Voorzienigheid bewonderen in de stichting harer congregatie. Daardoor zal haar liefde en hoogachting voor haar niet weinig toenemen en zij zullen zich aangespoord gevoelen, zich telkens hare uitverkiezing waardiger te maken en zich te doordringen van den geest, die haren stichter en zijn eerste dochteren bezielde.

—

Op de tweede plaats zullen de leerlingen der Zusters Ursulinen, zoowel zij, die thans nog het geluk hebben onder haar wijze leiding te staan, als zij, voor wie dit geluk nog slechts een zoete herinnering is, uit de lezing van deze bladzijden gevoelens van dankbaarheid putten jegens God, die reeds aan haar dacht, toen Hij dien Man naar Zijn Hart opwekte, voorbestemd om voor haar even bekwame als edelmoedige leeraressen te vormen. En, God alleen weet het, misschien zullen er onder haar zijn, die daardoor aangespoord worden, om zich ook te scharen bij die religieuzen, bij die dochters van

den grooten vriend van God, Joannes Lambertz, onder de banier der H. Angela.

—

Ook de priesters, die dit werkje lezen, zullen met eerbied den heiligen pastoor in zijn bidden en werken volgen, in hem een toonbeeld van priesterlijke deugd bewonderen en met heiligen naijver de woorden herhalen, die de H. Augustinus zich zelf toesprak, om zich tot hoogere deugd op te wekken: „Waarom zou ik met Gods genade niet kunnen wat hij kon?"

—

Eindelijk zal een ieder, die deze nederige bladzijden doorleest, een les er uit onthouden, altijd heilzaam, maar noodzakelijk vooral in onzen treurigen tijd, waarin zelfs de goeden maar al te dikwijls vergeten, welken invloed God op de menschelijke dingen uitoefent; en daarom slechts op eigen kracht en arbeid steunen, om in hun ondernemingen te slagen.

Men zal hier een armen priester, zonder groote talenten, zonder geldelijke middelen, daarenboven gedwarsboomd door de tijdsomstandigheden, dank aan zijn vertrouwen op God, er in zien slagen, een plan ten uitvoer te brengen, waarin anderen door fortuin en allerlei menschelijke middelen geholpen, zeker niet zouden geslaagd zijn.

Heel deze levenschets zal trouwens doen zien, dat het gebed de bron was, waaruit deze heilige priester ging putten de deugden, vooral de liefde, de nederigheid en het geduld, die hij noodig had om dat groote werk tot stand te brengen. Men zal zien, dat hij door het gebed over alle moeilijkheden zegepraalde en altijd de noodige stoffelijke hulp vond; eindelijk en vooral, dat hij aan het gebed dankte, die ongemeene heiligheid, die hem zoo dierbaar aan God en de menschen deed zijn en maakte, dat zijn naam en zijn aandenken in zegening zijn gebleven.

Eerste Deel

Van de geboorte des Stichters tot de oprichting der Congregatie

1785 - 1818

HOOFDSTUK I.

Geboorte. - Opvoeding.

In de Belgische Provincie Antwerpen ligt ten N.W. van de stad van dien naam, het oude, vriendelijke stedeke Hoogstraeten, in de 12e eeuw door Karel V reeds tot stad verheven. Op het einde der 18e eeuw telde het ongeveer 1500 inwoners. In de prachtige parochiekerk met haar heerlijke gebrandschilderde ramen werd den 8en Februari 1785 het H. Doopsel toegediend aan Joannes Cornelis Martinus Lambertz, wiens deugdenrijk leven wij zullen schetsen, wiens lange priesterlijke loopbaan wij in de volgende bladzijden gaan bewonderen.

De eerste genade, waarmede God gewoonlijk zijne uitverkoren dienaars begunstigt, is, hun brave en echt godsdienstige ouders te schenken. Welnu, ook aan Joannes, dien Hij tot zulken grootschen en verheven arbeid had voorbestemd, schonk God die genade.

Zijn vader Adrianus Franciscus Lambertz bekleedde het ambt van gemeente-secretaris. Hij was een toonbeeld van echtgenoot en vader, een man ook uit één stuk, niet in staat, om, voor wat ter wereld ook, ontrouw te worden aan Gods wetten. In een braaf, godsdienstig leven ging hij zijn kinderen voor.

Joannes' moeder, Maria Theresia van Ael, was een brave godsdienstige vrouw, die een verheven opvatting had van haar waardigheid van Moeder. Haar eenig streven was, haar kinderen in de liefde en vreeze Gods op te voeden, als een zichtbare schutsengel over hen te waken en hen door vermaningen, maar bijzonder door haar voorbeeld, tot ware godsvrucht op te wekken.

Vooral leerde zij hem de groote waarde van het gebed, maar van een aandachtig en eerbiedig gebed. Meermalen herhaalde zij „als gij bidt, kinderen, zorgt dan, dat Uw hart bidt tegelijk met Uw mond. Het gebed, dat uit het hart komt, stijgt

op tot God, doch een gebed, dat enkel door de lippen gevormd wordt, is als het lichte stroo, dat door den wind wordt weggevaagd en verspreid.

Wat was het stichtend haar te zien omringd van hare kinderen, terwijl zij hun van Jezus sprak en van Maria en hun vertelde over het bitter lijden van den goeden Verlosser.

Met wat ijver bereidde zij haar kinderen voor tot het ontvangen der H. Sacramenten van Biecht en Communie. Zij leerde hun, altijd vóór de biecht vijf Onze Vaders en vijf Wees Gegroeten te bidden met uitgestrekte armen ter eere van het Heilig Lijden, om een waar berouw over de zonden te verkrijgen.

De godsdienstige en voorzichtige moeder plukte de heerlijkste vruchten van haar zorgen en vermaningen; zij had het geluk, het jeugdig gezin de voetstappen te zien drukken van haar en haar braven echtgenoot en die godsvrucht bleef in de familie bewaard; twee hunner zonen omhelsden den priesterlijken staat en velen hunner kleinkinderen wijdden zich aan God in verschillende religieuze Congregaties.

—

Ook Johannes toonde in heel zijn leven, hoe diepen indruk de moederlijke lessen op zijn hart hadden gemaakt.

Toen hij nog een kind was, voedde hij reeds zijn godsdienstzin met heilige en ernstige lektuur; zoo las hij herhaaldelijk met veel genoegen een uitgebreide geschiedenis van 't Oude en 't Nieuwe Testament.

Op twaalfjarigen leeftijd, den 21en April 1797 mocht hij voor het eerst Jezus in de H. Communie ontvangen. Met alle zorg en door vurig gebed bereidde hij zich voor en zonder twijfel werd hij door zijne Eerste H. Communie nog bevestigd in zijn godsdienstig en vroom leven.

Wij hebben nog een latijnsch getuigschrift van zijn pastoor, den Zeereerw. Heer van Pelt, aan Joannes in 1808 uitgereikt. Wij weten niet bij welke gelegenheid. Waarschijnlijk toen hij op 23-jarigen leeftijd de wijsbegeerte begon te bestudeeren.

In het Hollandsch luidt het aldus:

„Ik betuig, dat Jan Cornelis Lambertz, alhier geboren uit „zeer brave ouders, zich bij zijn Eerste H. Communie en later „lofwaardig gedragen heeft, dat hij de H. Sacramenten dikwijls „heeft ontvangen en hier en elders een zeer goeden naam en faam „geniet, zoodat hij zich bij ieder zeer aanbevelenswaardig maakt".

Hoogstraeten, 13 Juni 1808.

J. B. VAN PELT,
Aldaar Pastoor. *)

HOOFDSTUK II.

Roeping.

De ouders van Joannes zagen met vreugde hoe hun zoon opgroeide in de beoefening van al die deugden, welke een sieraad zijn voor den christen jongeling. Maar zij dachten er toch niet aan, hem den weg te openen tot den priesterlijken staat. Niet, dat zij niet gaarne hun zoon priester zouden gezien hebben, integendeel, zij verlangden niets vuriger, maar een tegenslag, waarmee God hen bezocht, stelde hen niet in staat, om lange studies te bekostigen van hun kinderen, wier opvoeding toen nog niet voltooid was.

Wij zeiden, dat vader Lambertz om geen enkele menschelijke beweegreden er toe te brengen was, tegen zijn geweten in te handelen. Welnu, dat toonde hij, door op zekeren dag te weigeren, als secretaris zijn hulp te verleenen in een publieke aangelegenheid, die zijn geweten afkeurde. Hij werd toen van zijn ambt ontheven.

---

*) Reverendis admodum ae amplissimis Dominis. Attestor Joannem Cornelium Lambertz valde honestis ac piis parentibus hic esse natum, qui in prima Communione et postea landabiliter sese gessit ac sacramenta frequentavit, hic et ubique est boni nominis ac fama, quare se apud omnes valde recommendabilem reddii.

Dabam Hoogstratae, 13 Junii 1808.

J. B. VAN PELT, ibid Pastor.

Zonder twijfel was dit een glorievol ontslag, maar het bracht een merkbare vermindering van inkomsten voor de familie mede. Het had ook ten gevolge, dat Joannes genoodzaakt was als leerling in betrekking te gaan bij een apotheker te Waalwijk, een flink Noord-Brabantsch dorp in de „Langstraat".

Maar Gods wegen zijn onnaspeurlijk. Trouw aan de tradities en voorbeelden van het ouderlijk huis, wijdde Joannes zich geheel en al aan de plichten, die het beroep, hetwelk hij gekozen had, hem oplegde. Het schijnt zelfs, dat hij er pleizier in vond en dat hij er volstrekt niet aan dacht, de wereld vaarwel te zeggen. Doch ziet, daar kreeg hij de ingeving om zich te laten inschrijven in de broederschap van den H. Rozenkrans.

„Van die stonde af", zoo getuigt hij later, „veranderden mijn neigingen en begon ik aan het priesterschap te denken".

Het vervolg van deze levensbeschrijving zal overigens duidelijk doen zien, hoe voor hem, gelijk voor alle ware dienaren van Maria, dat woord der H. Schrift op Maria toegepast, wonderbaar in vervulling ging: *„Alle goed is mij met Haar toegekomen"*.

Maar de middelen om priester te worden? De ouders van den jeugdigen Lambertz, wij zeiden het reeds, waren niet in staat, de kosten te bestrijden der studies, welke noodig zijn voor die heilige bediening. Doch zijn goede Moeder Maria, die hem de genade der roeping had verworven, als belooning van zijn edelmoedige toewijding aan haar dienst, wist alle hinderpalen uit den weg te ruimen, en zelfs gemakkelijk te maken, wat onmogelijk scheen.

De leerling-apotheker had slechts zelden tijd over, om zijn familie te bezoeken. Eens echter, toen hij over eenige uren kon beschikken, verliet hij het laboratorium van zijn patroon, niet om zich ergens te gaan ontspannen, maar om een half uur ver een zijner zusters te gaan bezoeken, ten einde haar te spreken over verschillende familieaangelegenheden.

Zijne zuster deelde hem nu onder meer het voornemen mede van een neef, die zeer door de fortuin begunstigd was en geen

kinderen had. Deze had namelijk zijn plan te kennen gegeven, hun jongsten broer Karel op zijn kosten aan het seminarie te laten studeeren. Doch naar het scheen toonde Karel volstrekt geen neiging, om in te gaan op het voorstel van zijn edelmoedigen neef. Dit is des te opvallender, daar hij zich later toch zou wijden aan den dienst der altaren. Zonder twijfel wachtte God nog, hem te roepen, opdat hij zijn oudsten broer vóór zou laten gaan, gelijk dan ook geschiedde.

Op die mededeeling van zijn zuster riep Joannes uit: „Had men *mij* eens dat voorstel gedaan!" Deze uitroep, welke zijne geheime verlangens verried, werd door zijn zuster aan den welgestelden bloedverwant overgebracht. Deze was er zeer gelukkig mede en nam zonder aarzelen de noodige maatregelen, om Joannes te doen aannemen in het priesterlijk college te Turnhout.

Gods wegen zijn onnaspeurlijk!

HOOFDSTUK III.

Student - Seminarist - Priester.

Terwijl hij nu van staat veranderde, behoefde de godvruchtige jongeling niet, gelijk vele anderen, van gedrag te veranderen; hij beijverde zich evenwel, om steeds volmaakter te worden. Sinds dat tijdstip van zijn leven was zijn voornaamste of liever zijn eenigst streven, zich inniger met God te vereenigen. Bij de godsvrucht voegde hij de leergierigheid; zijn practische geest zag goed in, dat zonder plichtsvervulling, dus zonder ernstige studie, de vroomheid van een scholier slechts bedrog is. Hij studeerde daarom flink, bad goed en was door zijn degelijke vroomheid allen ten voorbeeld. Het volgend getuigschrift van een zijner leermeesters, dat men tusschen zijn papieren gevonden heeft, geeft getuigenis èn van zijn deugd èn van zijn vorderingen.

„De ondergeteekende verklaart, dat de student Joannes „Cornelis Lambertz van Hoogstraten, een jonge man is van uit-

„stekende inborst en uitmuntende godsvrucht; dat hij de sacra-
„menten op de bepaalde dagen heeft ontvangen en nauwkeurig
„alle plichten van een christen mensch heeft vervuld. Hij heeft
„zich niet minder onderscheiden door studieijver en vorderingen.
„Daarom acht ik hem waardig, door allen op alle wijzen te worden
„begunstigd".

Turnhout, 15 Sept. 1808.

P. J. J. JANSSEN,
Prof. Poës. et Rhet.

In 1810 waren zijn lagere studies voltooid en trad hij in het groot Seminarie te Mechelen.

Om zich de verheven bedieningen, waarnaar hij streefde, zoo waardig mogelijk te maken, legde hij zich er vooral op toe, het gebouw zijner heiligheid op te trekken op den dubbelen grondslag van gebed en versterving.

De geest van *gebed*, die hem tot zijn laatsten snik kenschetste, was sindsdien zoo levendig, dat zijn medestudenten er over in bewondering waren. Inderdaad de jeugdige theologant besteedde aan het gebed de vrije uren, welke het reglement aan de studenten toestond; zijn ziel, die dorst had naar God, snelde naar Hem, als een dorstig hert naar frissche waterbronnen. In die oogenblikken genoot hij naar hartelust van het geluk met zijn God te spreken, wiens omgang, gelijk de Wijze Man zegt, geen bitterheid kent, maar integendeel een bron van vreugde is voor alle harten, welke dien zoeten omgang smaken.

Zonder *versterving*, zeggen de heiligen, is het gebed geen waar gebed of van zeer korten duur.

Lambertz wist dat en zorgde die twee zaken zoo nauw aan elkaar verbonden, niet te scheiden. Zonder twijfel was het reeds een groote versterving, zich te onthouden, zoover het reglement dit toestond, van de ontspanning, om des te meer tijd te kunnen geven aan de oefeningen van godsvrucht; zijn ijver echter veranderde die versterving in genot.

Op allerlei wijzen zocht hij zijn liefde voor de versterving te voldoen. Zoo was het een gebruik op de Groot-Seminaries,

dat de theologanten zelf hun bed opmaakten. Lambertz echter stelde zich in den geest van versterving ermeê tevreden, 's morgens zijn bed eenvoudig behoorlijk te dekken, zonder het op te schudden. Na eenige weken was zijn stroozak dan ook zoo hard als de vloer zijner kamer.

In 1810 ontving hij de tonsuur en de kleinere orden te Mechelen uit de handen van zijn aartsbisschop Mgr. Depradt. De hoogere wijdingen van subdiaken en diaken werden hem niet te Mechelen maar te Namen toegediend, door den bisschop dier stad Mgr. Pisani de la Gaude, het subdiakonaat den 9en Maart 1811 en het diakonaat den 21en Maart van datzelfde jaar.

Deze doorluchtige en vrome Prelaat, die het geluk had de beschermer en de weldoener te zijn van de Eerbiedw. Moeder Julie Billiart, Stichteres der „Soeurs de Notre Dame" te Namen, had nu het voorrecht, tot den dienst der altaren te wijden den jeugdigen leviet, die eens de stichter zou zijn der Ursulinen van Thildonck en eveneens in geur van heiligheid zou sterven.

De reden, waarom de studenten van het Seminarie van Mechelen in dat jaar door een vreemden bisschop gewijd werden, was de afwezigheid van Mgr. Depradt. Met andere prelaten van het keizerrijk was hij door Napoleon naar Parijs geroepen, ten einde de middelen mede te bespreken, om een overeenkomst te treffen met Paus Pius VII, die door den despoot te Savone gevangen gehouden werd.

Terwijl nu de bisschop nog steeds afwezig was, werd Lambertz den 14en Maart 1812 te Mechelen tot het Priesterschap verheven door Mgr. Van de Velde, rustend bisschop van Roermond. Wat zal zijn groote ziel gejubeld hebben, toen hij tot een waardigheid werd verheven „die God aan geen Engelen of Aartsengelen heeft geschonken."

Aanstonds na zijn priesterwijding, den 20en Maart, daags na St. Jozefdag, gaven zijn oversten hem een bewijs van vertrouwen en waardeering door hem te benoemen tot kapelaan van Thildonck, een dorpje gelegen aan het kanaal, 2 uren van Leuven, dat destijds ruim 700 zielen telde.

Thildonck zou dus zijn eerste arbeidsveld zijn. Getuige zou het worden van zijn brandenden zielenijver, van zijn vurig en aanhoudend gebed, van zijn edelmoedig lijden, van zijn onvermoeid werken, dat heel zijn leven kenschetste, want altijd stond het voor zijn oogen: „*Gij zijt Priester*".

HOOFDSTUK IV.

Kapelaan van Thildonck. — Toestand der Parochie. Lambertz wordt Pastoor.

In 1812, toen Joannes Lambertz tot kapelaan van Thildonck benoemd was, bevond zich de parochie in een allertreurigsten toestand op zedelijk en godsdienstig gebied. Velen hadden den uitwendigen eeredienst schier geheel verlaten, en tot overmaat van ramp, hadden enkele inwoners zich onttrokken aan de jurisdictie van hun Aartsbisschop en zich losgemaakt van hun wettigen herder, pastoor van Elder, een eerbiedwaardigen grijsaard, dien zij met hoon en vernederingen overlaadden.

Tot aanvoerder hadden zij een trotschen priester, die ontevreden was over zijn overheden en zich openlijk tegen hen verzette. Om beter zijn persoonlijken wrok te verbergen en een partij in de parochie te vormen, gaf hij zich uit voor „Stevenist". Dit was de naam, die toen in België werd aangenomen door hen, die aan de bisschoppen en pastoors, benoemd na het concordaat van 1801, gehoorzaamheid weigerden, onder voorwendsel, dat hun aanstelling niet kanoniek was, en dus niets van alles wat zij deden wettig geschiedde.

Zij vormden een klein kerkgenootschap zonder herders en onthielden zich van de H. Mis en de Sacramenten, behalve het Doopsel, dat zij aan hun kinderen thuis toedienden. Zij kwamen niet in kerken maar verzamelden zich Zondags in een huis, tot gemeenschappelijk gebed. Die huichelaars veinsden een groote gestrengheid van zeden en een zeer vroom leven. Geheel ten onrechte gingen zij schuil achter den naam van den achtenswaardigen Kanunnik Cornelis

Stevens, oud-vicaris capitularis van Namen, een man van hooge deugd en groote verdiensten, bekend om zijn degelijke principen.

Gelijk te begrijpen is, ontvingen de schismatieken den jeugdigen priester niet vriendelijk. Veel had hij van hen te verduren. Zinspelend op zijn eerste beroep, noemden zij hem slechts: „den apotheker", en hun bedoeling hiermede was niet alleen hun minachting voor hem te kennen te geven, maar ook aan te toonen, dat zijn priesterwijding, volgens hen, niet geldig was, en zij hem niet als priester wilden erkennen.

Doch dat was nog de minst grievende benaming, welke de afvalligen den nieuwen kapelaan naar het hoofd slingerden. Gedurende drie jaren stelden zij op alle manieren zijn geduld op de proef en beoogden slechts, door spot en hoon den kapelaan een walg te doen krijgen voor de bediening, die de Voorzienigheid hem had toevertrouwd.

Doch vergeefsche moeite: Joannes Lambertz had van den H. Paulus geleerd, dat de christen, en vooral de priester, zich nooit door het kwaad moet laten overwinnen, maar integendeel zijn best moet doen, om het kwaad te overwinnen door zijn goede werken en zijn arbeid te verdubbelen.

Hij beijverde zich dus, zijn plicht te vervullen zonder menschelijk opzicht en zonder vrees, en door zijn toewijding en de bewijzen zijner genegenheid den bejaarden pastoor, wiens hulp hij was, te troosten.

In 1815 stierf pastoor van Elder, na zijn parochie gedurende 56 jaar te hebben bestuurd.

Om een laatste les van nederigheid en christelijke onderwerping te geven aan de hoovaardige sektarissen, die tegen hem waren opgestaan, wilde hij, dat zij hem na zijn dood met voeten zouden kunnen treden en beval tijdens zijn laatste ziekte, dat men hem voor de kerkdeur zou begraven.

De zetel van Mechelen was toen vacant door het ontslag van Mgr. Depradt, en Mgr. Forgeur, Vicaris Apostolicus, meende aan geen betere handen het geestelijk bestuur van Thildonck te kunnen toevertrouwen, dan aan die van den jeugdigen pries-

ter, die reeds zooveel blijken van voorzichtigheid, geduld, ijver en edelmoedigheid had gegeven.

Joannes Lambertz werd dan tot pastoor benoemd den 29en December 1815. Hij was toen slechts 30 jaar oud.

Hij aanvaardde deze moeilijke taak, aangemoedigd door een groot vertrouwen op God, wiens hulp hij over zich afriep door verdubbelde gebeden en boete. Niets was hem te veel, om de verdoolde schaapjes naar den schaapstal terug te voeren; hij schrikte voor geen vermoeienis, voor geen hoon of beleedigingen terug; maar nog meer rekende hij het zich ten plicht die ongelukkigen Gode aan te bevelen en geen dag ging er dan ook voorbij, waarop hij den Hemel niet op zijn knieën voor hun bekeering bad.

Hoe zijn heilig leven en zijn aanhoudende arbeid en gebed ten slotte zegepraalden, zullen wij zien in het vijfde Deel, als wij de herderlijke zorgen van Joannes Lambertz afzonderlijk zullen bespreken.

Wij willen op het einde van dit hoofdstuk slechts zeggen, dat pastoor Lambertz niets onbeproefd liet, om de misbruiken, die in zijn parochie heerschten, met zachtheid en toch met kracht uit te roeien, dat hij door het oprichten van broederschappen de deugd onder de jongelieden wist aan te kweeken, dat hij, gelijk zijn H. Patroon, een apostel van liefde was, vol medelijden en vaderlijke goedheid jegens armen en lijdenden, dat hij in één woord het ideaal was van den „Goeden Herder", die alles voor zijn schaapjes over heeft.

En bij dat alles streefde hij toch op de eerste plaats naar eigenheiliging. Niet zonder reden noemde men hem reeds spoedig *„de heilige pastoor van Thildonck"*. Inderdaad bij al dien uitwendigen arbeid was zijn omgang met God allerinnigst. Zijn Seraphijnsche liefde nam steeds toe door een vurig gebed aan den voet des altaars, waar de God van sterkte hem die onbegrijpelijke kracht en ijver schonk, om zijn zware taak zoo edelmoedig voort te zetten. Dáár ook was het, dat hij moed en vertrouwen putte, om, ondanks tegenslag en vervolging, het grootsche werk tot stand te brengen, waardoor zijn naam in zegening zal blijven bij God en de menschen.

Welk dat grootsche werk was, gaan we thans zien.

Tweede Deel

Van de Oprichting der Congregatie tot hare Samensmelting met de Congregatie der Zusters Ursulinen

1818 - 1831

HOOFDSTUK I.

Begin der Stichting van Thildonck.

Een Paus heeft in een Algemeen Concilie gezegd: „*De onwetendheid is de moeder van alle kwaad*". Daarom heeft de Katholieke Kerk zich ook altijd beijverd, het onderwijs onder het volk te bevorderen; daarom ook heeft Zij zooveel kloosterorden gesticht, die zich uitsluitend wijden aan de opvoeding der jeugd; daarom heeft Zij zelfs in de meest barbaarsche eeuwen altijd gewild, dat naast elke kathedraal, naast elk klooster ook eene school zou verrijzen.

Vooral na de Fransche revolutie had het sektarisch onderwijs, opgevolgd door de zoogenaamde neutrale school, de grootste verwoestingen onder de katholieke jeugd aangericht. Vooral in Nederland en België was dit zoogenaamd neutraal onderwijs doortrókken van protestantisme en rationalisme en heeft daardoor begrijpelijker wijze veel kwaad aan de Kerk berokkend.

In het begin der 19e eeuw begon men dan ook in de Nederlanden, onder de grootste moeilijkheden, het onderwijs der jeugd katholiek te maken.

In Nederland ontstond toen (1832) de zoo verdienstelijke Congregatie van O. L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid, door den onvermoeiden prelaat Mgr. Zwijsen gesticht. In België bloeiden omtrent dienzelfden tijd eveneens religieuze Congregaties op, die zich aan het onderwijs der jeugd wijdden, zooals: De Zusters van Notre Dame van Namen — De Zusters van Liefde (moederhuis te Gent) — De dochters van het H. Kruis (moederhuis te Luik) en anderen.

Toch was het onderwijs nog zeer gebrekkig, en vooral op de dorpen werd de opvoeding en het onderricht der kinderen zeer verwaarloosd, hetgeen noodzakelijk groote onwetendheid en onverschilligheid op godsdienstig gebied ten gevolge had.

Ook de jeugdige pastoor van Thildonck begreep zeer goed, dat hij te vergeefs zou trachten, het Geloof en den godsdienst onder zijn volk te doen opbloeien, als hij niet begon met een geneesmiddel voor de diepe onwetendheid, waarin de jeugd werd opgevoed; vooral was hij er van overtuigd, dat de toekomstige huismoeders een zorgvuldige en echt christelijke opvoeding moesten ontvangen.

„De opvoeding der vrouwelijke jeugd", zoo sprak eens een bisschop, „is eigenlijk het schoonste en verhevenste liefdewerk, omdat van de opvoeding der meisjes het welzijn van kerk en staat grootendeels afhangt. Immers, het meisje goed en godsdienstig opgebracht, eenmaal moeder zijnde, heeft een zeer grooten invloed op het gansche huisgezin. Immers, is de moeder deugdzaam en godsdienstig, dan is er over het gansche huisgezin een zekere godsdienstige tint verspreid en zij, die belast is met de eerste opvoeding harer kinderen, zal zorgen, dat dezen door deugd en godsdienst opgeleid worden. Die indruk nu, welken de mensch in zijn eerste jeugd ontvangt, brengt voor het vervolg van zijn leven zeer heilzame uitwerkselen voort." (Mgr. Zwijsen, Gem. Gesp. bl. 102.)

Daarvan was ook pastoor Lambertz overtuigd.

Daarover liepen dan ook zijn gesprekken met den ZeerEerw. Heer Schuermans, Rector van de Carmelitessen te Leuven, die elken Zondag te Thildonck de H. Mis kwam lezen en den pastoor dan hielp biechthooren.

De eindconclusie van deze vertrouwelijke gedachtenwisselingen tusschen die twee waardige priesters was altijd, dat er een meisjesschool moest gesticht of liever „geschapen" worden, want alles ontbrak daarvoor: lokaal, onderwijzeressen, geldelijke middelen, alles! Maar het was noodzakelijk, en waar een wil is, daar is een weg. En mocht pastoor Lambertz niet rekenen op Gods hulp, nu hij een werk ging ondernemen, dat zooveel glorie aan God, zooveel heil aan de zielen zou brengen als de christelijke opvoeding der onschuldige jeugd? Met goeden moed dus de handen aan het werk!

Wat het lokaal betrof, daarin voorzag de pastoor door een gedeelte van zijn eigen woning af te staan. Deze edelmoedige daad dwong als het ware de Voorzienigheid, voor de rest te zorgen.

Opdat het nu duidelijk zou zijn, dat zijn onderneming inderdaad Gods werk was, behaagde het de Voorzienigheid, als grondslagen datgene uit te kiezen, wat in de oogen der wereld het zwakste en het minst daarvoor berekend scheen.

Vooral in deze onderneming zien wij het woord des H. Geestes weer bewaarheid: *„Het geringe der wereld heeft God uitgekozen, om het machtige te beschamen"*. (I Cor. 1, 27.)

De goede God deed in het hart van een braaf meisje van Thildonck, Anna van Graenderbeek genaamd, een levendig verlangen naar het religieuze leven ontstaan. Doch zij was zeer gebrekkig onderricht en kende zelfs niet eens de eerste beginselen der Fransche taal; haar geringe wetenschap had haar dan ook den toegang tot de toenmalige kloosters in België gesloten.

Nadat God het vrome meisje eerst zoo vernederd had, wilde Hij haar thans haar verheven roeping openbaren en wel door haar zielbestuurder, den Eerw. Heer Schuermans. Deze gelastte haar, zich te gaan wijden aan het zoo noodzakelijke en verdienstvolle werk van het onderricht der kinderen. Het meisje nam dit voorstel met vreugde aan en haar biechtvader zond haar toen naar pastoor Lambertz, wiens plannen hij kende.

Toen de pastoor haar op de pastorie ontving, was het hem alsof hij den dageraad van een nieuw tijdperk van geestelijke herleving voor zijn kudde zag aanbreken.

„Hij ontving dan het aanbod van die godvruchtige jonge-„dochter met een onzeggelijke vreugde en een jubel, die moeilijk „te beschrijven is", aldus de religieuze, die het manuscript heeft opgesteld, dat in deze geschiedenis gevolgd is.

De pastoor nam de verplichting op zich, om te zorgen voor haar voedsel en een onderdak, de twee zaken waarmede apostolische zielen zich tevreden stellen.

Maar de pastorie was te klein, om er een communiteit te

huisvesten en er tegelijk school te houden. Waar echter een ander schoollokaal te vinden? Geen nood! Aanstonds sloeg pastoor de handen aan het werk. De stal daartoe ingericht, zal als schoollokaal dienst doen! — Zóó moest het zijn! — Welnu, een zoo heilig werk, begonnen gelijk het Verlossingswerk in een stal, moest wel Gods zegen over zich aftrekken en bloeien.

Nog was men bezig met de hervorming van den stal, toen God aan Zuster Anna een gezellin gaf. — De huishoudster van den pastoor, Maria van Ackerbroeck uit Merxplas, haakte sinds lang naar het religieuze leven; zij had het reeds aan pastoor Lambertz geopenbaard, doch gelijk wij zagen, was het in dien tijd voor een weinig ontwikkeld meisje allermoeilijkst in een klooster te worden opgenomen. Toen zij nu wederom haar vurig verlangen te kennen gaf in den tijd, waarover wij spreken, raadde de pastoor haar aan, zich bij Anna van Graenderbeek te voegen: zij zou zich dan met het huishouden bezighouden, terwijl haar gezellin zich zou wijden aan het onderricht der kinderen.

Toen de edelmoedige Maria daarmede instemde, stelde men het begin van dit werk vast op het feest van 's Heeren Hemelvaart, hetwelk in dat jaar (1818) op den 30en April viel.

Maar, als er niet ten minste drie personen zijn, kan er moeilijk sprake zijn van gemeenschappelijk leven en geniet men weinig de voordeelen van den religieuzen staat. Dit scheen de Hemel ook te kennen te geven door nog vóór dien vastgestelden datum aan de twee ijverige postulanten een derde zuster te schenken, in de persoon van Catharina van den Schrieck uit Thildonck.

Toen deze namelijk hoorde spreken van het heerlijke werk, waaraan Anna en Maria zich gingen wijden, tot glorie van God en het heil der zielen, gevoelde zij een heiligen naijver, en in alle nederigheid verzocht zij de gunst, om den arbeid en de ontberingen dier twee vrome maagden te mogen deelen, ten einde daarboven ook eens deel te hebben aan haar overgroot

loon. Haar verzoek werd ingewilligd Op den bepaalden dag, 30 April, na de Vespers, werden Anna en Catharina, elk door hare moeder naar de pastorie gebracht, en met de huishoudster Maria, wijdden zij zich aan God toe, in tegenwoordigheid van den stichter. De plechtigheid was allereenvoudigst doch heerlijk schoon in haar eenvoud. Het „*Veni Creator*" werd gezongen, de Litanie van alle Heiligen en andere gebeden stegen op tot voor den troon van God. Dienzelfden avond begonnen zij eene retraite, naar het voorbeeld der apostelen en gelijk dezen bleven ook die vrome maagden in heilige afzondering tot den Pinksterdag, om zich zóó voor te bereiden tot het ontvangen der gaven van den H. Geest.

Zóó begon de stichting, bestemd om eens de belangrijke Congregatie der religieuzen Ursulinen van Thildonck te worden.

De Zusters namen een eenvoudig kleed aan, dat haar van de wereldlingen onderscheidde en de vrome en wijze stichter gaf haar statuten in overeenstemming met haar doel. Hij schreef haar voor een dagelijksche overweging van een half uur, het bidden der getijden van de Allerh. Maagd en van het rozenhoedje, en het ontvangen der H. Communie op alle Zon- en feestdagen.

—

En wat hier opmerkelijk is in de leiding van Gods Voorzienigheid: Ofschoon pastoor Lambertz er in 't geheel niet aan dacht, een Congregatie van *Ursulinen* te stichten, gaf hij aan zijn geestelijke dochters, als bij inspiratie, de H. Ursula en Haar Gezellinnen tot Patronessen!

Hij zorgde nu, dat die statuten werden voorgelegd aan den Aartsbisschop Mgr. de Méan, die ze den 14en Mei 1822 goedkeurde.

Toen de retraite geëindigd was, werd de school geopend en men begon de kinderen van beide kunne te onderrichten in den Katechismus, in lezen, schrijven en rekenen, kortom in de noodzakelijkste kennis. Voor die onderwijzeressen, die zelf zoo weinig onderricht hadden genoten en nog minder methode van onderwijs hadden, was dit geen kleinigheid; het was zelfs te

veel van haar gevergd, en de goede pastoor Lambertz was dikwijls genoodzaakt, haar plaats in te nemen en les te geven, terwijl zij ondertusschen de noodige wetenschap, die haar ontbrak, aanleerden.

Maar in weerwil van alle moeilijkheden en misschien juist om die moeilijkheden, die de edelmoedige zielen nog meer aansporen, kon men spoedig de vorderingen der kinderen bemerken en de godvruchtige Stichter werd er nog meer door aangemoedigd, om zijne onderneming onder Gods zegen voort te zetten.

HOOFDSTUK II.

Bouwen van een Klooster.

Een vreemd proces.

De omstandigheden, waarin het edelmoedig drietal der school van Thildonck verkeerde, hadden zeker niets aantrekkelijks; en toch, na drie jaren had het stichtend voorbeeld der vrome maagden reeds het getal der leden van die nederige Communiteit tot twaalf doen stijgen en vele jongedochters wachtten met vurig verlangen het oogenblik, dat ook zij zouden worden opgenomen.

Daarenboven hadden de zusters het volste vertrouwen der families gewonnen en reeds het tweede jaar namen zij, op aanhoudend aandringen der ouders, verscheidene meisjes als internen op.

Het spreekt van zelf, dat de pas ontloken stichting zich te eng gevoelde in de kleine woning van pastoor Lambertz. Men moest dan ook naar een grooter gebouw uitzien. Maar waar die woning te vinden, en hoe die te verkrijgen? Nooit heeft de Voorzienigheid zich karig getoond jegens hen, die werktuigen

in Haar hand wilden zijn, om haar weldaden onder de evenmenschen te verspreiden.

Een priester van Leuven, de Eerw. Heer van Billoen, en diens zusters, hadden bij toeval hooren spreken over de onderneming van den *„heiligen pastoor van Thildonck"*, en zij voelden zich aangespoord, om hem naar best vermogen te helpen.

Daar zij wisten, hoe treurig het met zijn financiën stond, ontboden zij hem, gaven hem een renteloos voorschot van 4000 gulden en lieten hem volle vrijheid wat betrof den tijd van afbetaling.

„Gij zult ons een groot pleizier doen", voegden zij er bij, „als gij ons toestaat, ons zóó aan uw schoon werk te associeeren."

Onnoodig te zeggen, dat pastoor Lambertz die som met dankbaarheid aannam.

Nauwelijks had hij het geld in zijn bezit, of daar bood zich de gelegenheid aan, het voor het vurig verlangde doel te besteden. Ofschoon noch hij, noch zijn waardige medehelper rector Schuermans, iemand iets hadden geopenbaard, kwamen twee gebroeders, die een huis bezaten bij de kerk van Thildonck, hem voorstellen, dat huis te koopen. Aanstonds werd de koop gesloten. Doch gelijk te begrijpen is, was de inwendige inrichting van dat gebouw niet geschikt voor een Communiteit.

Men besloot derhalve het huis te sloopen en op die plaats een ander te bouwen. Aanstonds sloeg men de handen aan het werk.

Deze onderneming was voor den vromen pastoor een nieuwe gelegenheid om zijn ijver, zijne nederigheid en zijne zelfverloochening te toonen.

Hij werkte zelf mee als een eenvoudig opperman, en treffend was het, hem daar te zien tusschen de metselaars om hen eigenhandig te helpen. De zusters, door dat voorbeeld aangemoedigd, wilden ook hunne krachten leenen, om het optrekken van dat gebouw te bespoedigen en tusschen de klassen in en tijdens den schafttijd der werklieden, zochten zij de oude spijkers uit, die nog gebruikt konden worden, kruiden het puin weg en brachten zand en steenen aan.

Spoedig waren heur handen, aan zulk ruw werk niet gewend, vol wonden; maar geen nood! om te kunnen doorwerken, maakten zij zich van oude schoenen een soort van wanten en arbeidden stevig door.

Als men haar daar dien arbeid, die haar krachten te boven ging, zoo vroolijk en dapper zag verrichten, dacht men onwillekeurig aan naarstige bijen, die in de lente haar cellen bouwen, om die met honing voor het najaar en den winter te vullen.

—

Dank zij die toewijding en dien ijver konden de pensionnairen, tien in getal, reeds in de eerste maand van 1821 de nieuwe woning betrekken en tegen het einde van September van hetzelfde jaar, was het gedeelte, bestemd voor de zusters, ook reeds klaar.

Den 29en van die maand, feest van den Aartsengel Michaël, voerde de gelukkige Stichter zijn jeugdige familie in processie derwaarts. In de nieuwe woning aangekomen, viel hij op de knieën en smeekte in een vurig gebed Gods zegen over zijn dochteren af. Eenige dagen daarna kwam hij met rector Schuermans geheel het klooster plechtig zegenen.

De Hemel scheen de gebeden van den vromen priester te verhooren en zijn zegen op zichtbare wijze te bevestigen, want van dat oogenblik af, zag men het getal der zusters zoowel als dat der leerlingen flink toenemen.

Ja waarlijk: „*Het zwakke der wereld heeft God uitgekozen om het sterke te beschamen*". (I Cor. 1, 27.)

Een eigenaardige gebeurtenis, die zich voordeed bij het bouwen van het klooster, stelde de rechtschapenheid en de teederheid van geweten van pastoor Lambertz in het helderste daglicht.

De meester-metselaar was bezig een muur van het oude gebouw te sloopen: een stoot van zijn houweel bracht een aarden pot te voorschijn; hij onderzocht dien en vond tot zijn groote vreugde een som gelds: 210 Fransche Kronen, dat is 1242 franks.

De man snelde blij naar de pastorie. „Dat is voor ons beiden, mijnheer pastoor, riep hij uit, kijk eens wat ik daar vind, we gaan samen deelen!" Na de geldstukken te hebben bezichtigd, sprak de pastoor: „Neen, vriend, dat geld is noch van u, noch van mij, want het jaartal, dat de kronen dragen, bewijst, dat zij geslagen zijn na de geboorte der vroegere eigenaars, en dat ze dus wettig aan hen toebehooren, daar zij door hun ouders in den muur gemetseld zijn." En ondanks de protesten van den metselaar, dat die som wèl viel onder den naam van „gevonden schatten", waarvan de wet spreekt, telde de pastoor het geld en borg het weg, om het den verkoopers van het huis terug te geven als hun vaderlijk erfgoed.

Maar de vinder wilde geen afstand doen van hetgeen hij beschouwde als zijn recht; hij daagde den pastoor voor de rechtbank, opdat hij hem de helft, 105 kronen, zou teruggeven. Het gerechtshof was inderdaad van oordeel, dat de helft toekwam aan den vinder, de andere helft aan den bezitter van het gebouw, namelijk den pastoor van Thildonck. Maar de pastoor, die van meening was, dat het gerechtshof hierin dwaalde, wilde niet alleen de helft niet voor zich behouden, maar weigerde ook de andere helft aan den metselaar te geven; hij ging in hooger beroep bij het hof te Brussel, dat volgens zijn meening uitspraak deed, namelijk, dat er in dit geval geen sprake was, de wet toe te passen over „gevonden schatten", aangezien de wettige eigenaars bekend waren.

Toen riep de pastoor de eigenaars bij zich en stelde hun de som ter hand, terwijl hij uit zijn eigen beurs de proceskosten betaalde.

HOOFDSTUK III.

Gewelddadige opheffing der Stichting.

Het volgende jaar 1822 wilde pastoor Lambertz den nieuwen bouw voltooien door er datgene bij te voegen, wat het middel-

punt, het hart, de ziel is van elk religieus gebouw, namelijk de kapel, waar de kloosterlingen zich verzamelen tot het bijwonen van het heilig Misoffer en het verrichten van gemeenschappelijke oefeningen van godsvrucht; en waar zij aan den voet van het altaar, hun lief en leed met hun verborgen God kunnen bespreken.

Het gebouw rees spoedig op, en de inwoners van Thildonck, die hun herder begonnen te waardeeren en lief te hebben en overgelukkig waren met de zorgen, die hij aan het welzijn hunner kinderen besteedde, juichten al zijn ondernemingen toe. Dit welslagen echter was een doorn in het oog van Satan, die daarom alles in het werk stelde, om de stichting in haar kiem te vernietigen. Doch gelijk wij gaan zien, hadden alle pogingen der hel slechts ten gevolge, dat in het werk van pastoor Lambertz het teeken geprent werd van tegenspraak, dat de stempel is van Gods werken.

Toen de stichter de statuten aan Mgr. de Méan had voorgelegd, gelijk wij in het 1e hoofdstuk van dit Deel zagen, verzocht hij dezen, aan Koning Willem I te schrijven, om hem het werk aan te bevelen en de wettelijke erkenning te verkrijgen. De aartsbisschop had het den pastoor beloofd, maar door vergetelheid, of om andere redenen, had dit verzoekschrift vertraging ondervonden en het was nog niet in handen des konings gekomen, toen de gouverneur der provincie, die in de maand Augustus door Thildonck reisde, het gebouw opmerkte. Hij vroeg aan enkele boeren, die hij tegen kwam, wat dat voor een gebouw was. Overtuigd, dat de vertegenwoordiger des konings zich met hen zou verheugen over zulk een nuttige stichting, antwoordden die eenvoudige menschen: „Maar, dat is een nonnenklooster!"

„Een klooster?! Hoe?! Zonder toestemming van Zijne Majesteit veroorloven vrouwen zich, hier samen te leven!?"

Het antwoord der Thildonckenaren „Dat is een klooster" prentte de gouverneur diep in zijn geheugen en ofschoon hij voor het oogenblik niets liet merken, bracht hij al gauw zijne bevinding aan den koning over en eenige dagen daarna kwam

een koninklijk decreet te Thildonck aan, dat den pastoor verplichtte, het werken aan den bouw te staken en de communiteit der zusters, uit elkander te doen gaan.

Deze telde toen 13 zusters en 28 pensionnairen. Het koninklijk stuk werd aan Rector Schuermans ter hand gesteld en daar hij wel kon begrijpen, hoeveel verdriet het zijn heiligen vriend zou berokkenen, hield hij het gedurende vele dagen verborgen. Den 27en eindelijk, uit vrees voor grooter kwaad, stelde hij 't hem ter hand.

Gemakkelijk kan men begrijpen, hoe smartvol deze tijding voor pastoor Lambertz was. In één oogenblik werden de vruchten van zijn werken, van zijn ontberingen, van zijn offers, verwoest.

Het boompje, door hem geplant, door zijn zweet besproeid, met zooveel zorgen door hem gekweekt en zooveel schoone vruchten belovend, werd daar plotseling met één bijlslag omgehakt.

Zoo moesten dan de 13 zusters het heiligdom verlaten, waar zij zooveel genaden van haar Goddelijken Bruidegom hadden ontvangen. Eenigen van haar waren weezen, anderen hadden geen middelen van bestaan, weer anderen hadden, om zich aan God te geven, een schoone betrekking vaarwel gezegd. En dan, die kindertjes der parochie, in wier jeugdige harten haar heilzame invloed reeds duidelijk te bespeuren viel! Die arme kleinen moesten voortaan verstoken blijven van hun edelmoedige en liefdevolle leermeesteressen.

Bij dit allergrootst ongeluk voegde zich een ander op stoffelijk gebied: De fl. 4000, die hij geleend had, waren uitgegeven en nog veel meer, zooals het trimester, door de pensionnairen vooraf betaald. Hoe zou hij die som aflossen?

Doch wat hem het meest van alles kostte, was, dat hij die koninklijke beslissing aan zijn dierbare Communiteit moest bekend maken. Hij zelf bleef vol vertrouwen op God; hij kende het woord van Bossuet: *„Als God wil toonen, dat een werk het Zijne is, vernietigt Hij eerst alles en dan handelt Hij"*. Slechts moest hij met geduld afwachten. Maar hij zag er tegen op, die goede religieuzen weg te zenden, die op zijn roepstem

alles hadden verlaten, om zich aan God te geven. Doch hij moest! Zonder dralen ging hij naar het klooster, waar hij de zusters te zamen aan den arbeid aantrof. Zij bemerkten aanstonds, dat hij onder den indruk van een groote gebeurtenis was, immers, anders was hij zoo kalm en nu liep hij onrustig op en neer; hij wilde iets zeggen maar kon niet; de woorden, die hij begon uit te spreken, bestierven op zijne lippen.

Eindelijk verstoutten de zusters zich, hem te vragen, waarom hij zoo bedroefd scheen. Toen eerst deelde hij haar het bevel der regeering mede.

Men kan zich de droefheid voorstellen dier goede zusters. Als men een ijverige religieuze uit haar roeping rukt, beneemt men haar meer dan welke schatten der aarde ook!

Doch, gevormd in de school van pastoor Lambertz, werden die zielen vol geloof door dezen slag niet verbrijzeld. Zeker, groot was haar droefheid, doch in de beslissing, die haar trof, zagen zij slechts een beproeving des Hemels voor het welzijn der stichting, en vol vertrouwen onderwierpen zij zich er aan.

Er werd besloten, dat men volgens de termen van het koninklijk dekreet, aanstonds uit elkander zou gaan.

De goede vader vergaderde voor het laatst zijn bedroefde kinderen om zich heen, om haar te zegenen en moed in te spreken. Toen richtte hij tot haar deze woorden, die op dàt oogenblik met alle beslistheid gesproken met reden als een voorspelling mogen beschouwd worden: „*Verontrust u niet, kinderen, uwe stichting is Gods werk, de duivel zal het niet verwoesten.* Bidt slechts en houdt niet op met bidden, opdat de goede God spoedig deze zware beproeving doe eindigen, en u dit verblijf wederom opene, waar Hij u vergaderd had".

Na deze aansporing ging men diep bedroefd uiteen; doch te midden van zooveel verdriet straalde nog de hope door op een betere toekomst.

De zusters, wier ouders nog leefden, keerden naar het ouderlijk huis terug, anderen werden door vrome menschen opgenomen; twee hadden het voorrecht in het klooster te mogen

blijven, om het te bewaken, terwijl een der religieuzen drie medezusters bij zich in huis nam en met haar een school opende, waarin zij de kinderen in de christelijke leer onderrichtten.

En wat zoo troostvol was en stichtend: allen behielden het eenvoudige kloosterkleed en zetten de vrome levenswijze des kloosters voort.

HOOFDSTUK IV.

Volhardende moed van den Stichter.

De pastoor van Thildonck was er van overtuigd, dat hij bij de stichting van zijn nederige Congregatie slechts het werktuig der Voorzienigheid was geweest en dat Deze Haar werk wel zou voltooien in weerwil van menschelijke tegenkanting.

Doch dat vast vertrouwen op de hulp des Hemels deed hem toch de menschelijke hulpmiddelen niet verwaarloozen. Hij deed zijn uiterste best om de intrekking van het bevelschrift te verkrijgen. Daarom nam hij niet alleen alle maatregelen, welke hij voor deze zaak voordeelig oordeelde, maar trachtte tevens de gunst van invloedrijke personen voor zich te winnen.

Wat al reizen heeft hij toen ondernomen, wat al beleedigingen moeten verdragen! Al verleenden de ministers hem ook al audientie, zij luisterden nauwelijks naar hem.

Van hun kant bleven de vrienden van pastoor Lambertz ook niet werkeloos, bijzonder de aartsbisschop van Mechelen, de prins van Méan, die een levendig belang stelde in het schoone werk en den stichter liefhad. Herhaaldelijk drong hij bij de regeering er op aan, om vrijheid voor het instituut te verkrijgen, doch alles tevergeefs, alle petities werden van de hand gewezen.

Vijf maanden waren reeds verloopen, zonder dat er zelfs een straaltje van hoop de bemoeiingen en de pogingen van den stichter kwam beloonen. Het scheen, dat de Hemel zijn vertrouwen op de proef wilde stellen; nooit echter verflauwde hij

in zijn hope, omdat hij rekende op Hem, die alle gebeurtenissen in handen heeft en ze leidt volgens Zijn alwijze plannen.

Hij verdubbelde slechts zijn gebeden en boetplegingen en met vurigheid en kinderlijk vertrouwen richtte hij zich tot de Voorspreekster in alle hopelooze zaken, de Allerheiligste Maagd Maria.

Een zijner eerste zorgen, na het verschijnen van het noodlottig dekreet, was dan ook geweest, zich zelf en zijne dochters te laten inschrijven in de broederschap van O. L. Vrouw van Zeven Smarten. Sedert dat oogenblik schreef hij geen brief aan de vertegenwoordigers van het gezag en ondernam hij niets gewichtigs zonder eerst de zaak aan O. L. Vrouw van Smarten te hebben aanbevolen. Ontving hij een brief van den minister of van een persoon, die hem over de aanhangige kwestie schreef, dan ging hij met die eenvoudigheid, welke den heiligen eigen is, dien brief eerst leggen in de handen van een beeld der Moeder Gods en zeide Haar met kinderlijk vertrouwen: „Ziehier goede Moeder, Gij moet voor dit alles zorgen".

En dan las hij den brief slechts na een vurig gebed tot Haar, die hij met den H. Bernardus noemde en die ook inderdaad was „geheel zijn hope!"

Ook dezen keer overwon zijn vertrouwen op God den kwaden wil der menschen, en dat veel eerder dan men het in de gegeven omstandigheden had kunnen verwachten; want ziet, slechts acht maanden na de opheffing der kleine Communiteit, den 20en Maart 1823, Donderdag na Passiezondag, ontving de pastoor van het gouvernement de machtiging, om wederom de Communiteit te herstellen, den bouw van het klooster voort te zetten en de klassen te openen, onder voorwaarde, dat de onderwijzeressen zich aan een examen zouden onderwerpen, teneinde een bewijs van bekwaamheid te verwerven.

Neen, God verlaat de Zijnen niet!

HOOFDSTUK V.

Herstel van de Stichting.

Bij het lezen van de officieele tijding, was de eerste gedachte van pastoor Lambertz, God te bedanken en al degenen, die in zijn droefheid gedeeld hadden, uit te noodigen, met hem God te loven.

Wij zeiden, dat de bewaking van het klooster aan twee zusters was toevertrouwd. In allerijl ging hij naar het klooster en toen zuster Jeanne hem de deur opende, riep hij haar blijde toe: „De zusters mogen terug komen". „God zij geloofd!" antwoordde de zuster verheugd. „Ja, mijn kind", hernam hij, „God zij geloofd! Nu ga ik gauw zuster Anna van dat blijde nieuws verwittigen!"

Anna van Graenderbeek, de eerste der drie stichteressen, bevond zich toen bij haar ouders te Thildonck.

„'t Is reeds zoo laat, Eerwaarde", antwoordde zuster Jeanne, „wacht liever tot morgen."

„Maar moet ook zij dan die blijde tijding niet vernemen, om met ons God te kunnen loven?"

„Zeer zeker", hernam de zuster, „maar het is zoo laat, het is reeds duister en de wegen zijn zoo slecht. Van avond zullen wij met drieën in naam van alle zusters God danken en morgen, als allen het weten, zullen wij samen een dankgebed storten."

„Welnu, goed dan", hernam de pastoor, „maar gij, zuster, moet nu met mij gaan bidden voor het H. Sacrament."

Terwijl nu zuster Jeanne zich gereed maakte, om naar de kerk te gaan, snelde de gelukkige pastoor reeds vooruit en toen de zuster even daarna in de kerk kwam, vond zij daar Gods dienaar, met het gelaat ter aarde, in innig dankgebed tot den goeden God verslonden.

Ook trof zij er reeds verschillende personen aan, die in de diepste ingetogenheid baden, het waren de parochianen, die de

pastoor onderweg was tegengekomen en die hij deelgenooten van zijn vreugde had gemaakt en had uitgenoodigd den liefdevollen God met hem te gaan danken.

—

Daar de zusters, die in Thildonck verbleven, wel wisten hoe gaarne haar Vader zijne geestelijke dochters in het klooster vereenigd zag, om God te zegenen, deden zij al het mogelijke, om de andere bannelingen 's anderen daags, Vrijdag 21 Maart, reeds van de blijde gebeurtenis te verwittigen. Men liet haar tevens weten, dat de stichter haar allen den volgenden Zondag, Palmzondag, hereenigd wilde zien in „*haar*" woning.

Al het geleden leed vergetende, kwamen die goede zusters overgelukkig te Thildonck terug. Wie beschrijft haar blijdschap bij het wederzien en het geluk van den Herder, toen hij, op Palmzondag, heel zijn kudde om zich heen zag. „Groot was van weerskanten de vreugde en ze was niet te beschrijven", zeggen de kronijken.

Is het niet treffend, te zien hoe jongedochters, die het kloosterleven met al zijn gestrengheid hadden ondervonden, na teruggezonden te zijn in de wereld, aanstonds, zoodra het haar vergund werd, blijde terugkeeren naar de gehoorzaamheid, de armoede, de versterving, gelijk een zwerm bijen, die, na uiteengeslagen te zijn door den stok van den voorbijganger, ijlings weer naar den korf terug vliegt?

De taktiek der philosophen van de 18e eeuw tegen de kloosterorden was, de religieuzen huichelachtig te beklagen als slachtoffers van een oogenblik van blinden ijver, als ongelukkigen, die achter de tralies bitter haar misstap betreurden. — De feiten hebben deze bewering op de schitterendste wijze gelogenstraft: De ijzeren tralies werden verbroken, gelijk die philosophen het vroegen, maar er waren gendarmen noodig om de zoogenaamde slachtoffers haar klooster te doen verlaten, en zoo gauw zij de vrijheid herkregen, keerden zij aanstonds weer terug.

Dit middel om oningelichten te misleiden, heeft dus geen waarde. De liberalen van onze dagen nemen hun toevlucht tot

een tegenovergesteld middel en willen doen gelooven, dat het stoffelijk voordeel en het gemakkelijke van dit leven een groote menigte personen naar de kloosters en de godsdienstige instellingen van onderwijs trekt. Daarom komen er veel meer dan voor dit werk noodig zijn, beweren zij, zoodat dit een gevaar voor den staat oplevert!!

Zoo spreken de anti-clerikalen zich zelf tegen, al naar gelang de omstandigheden, om maar schade te berokkenen aan instellingen, die hen veroordeelen en hun plannen in den weg staan.

HOOFDSTUK VI.

Dankbaarheid van Pastoor Lambertz jegens God en de Allerheiligste Maagd.

Wij zagen in het vorig hoofdstuk, hoe pastoor Lambertz onmiddellijk den goeden God bedankte voor de verhooring zijner beden. Maar na God was hij zijne goede Moeder Maria, vooral onder den titel van O. L. Vrouw van Smarten, ook allerdankbaarst. Reeds bij het lezen van den brief van het gouvernement was hem deze kreet als van zelf ontsnapt: „*O, dat toch de godsvrucht tot O. L. Vrouw van Zeven Smarten zich in onze Congregatie vereeuwige!*"

En waarlijk deze maagden hadden de Koningin der Martelaren aangeroepen, om van Haar te verkrijgen, dat zij weer haar leven van onthechting en opoffering konden voortzetten. Aan Haar ook, zij twijfelden er niet aan, dankten zij den goeden uitslag, die betrekkelijk zoo spoedig en buiten verwachting haar zorgen en lijden kwam bekronen.

Het trof ook de kloosterlingen en den stichter, dat de 21e Maart, waarop de verspreide zusters de blijde tijding harer bevrijding uit de ballingschap ontvingen, de dag was, waarop in dat jaar het feest van het *Medelijden van Maria* gevierd werd. Niemand behoeft hierin iets anders te zien dan een toevallig

samentreffen van gebeurtenissen, maar wij voor ons zien er liever een gunst in, die de Moeder van Smarten aan haar uitverkoren dochters wilde bewijzen.

Wij zeiden, dat Zondag den 23en Maart de communiteit voltallig bij elkander was. En wat werd er nu besloten, om deze gelukkige gebeurtenis te vieren? Men nam het besluit, den volgenden dag heel vroeg, te voet een bedevaart te ondernemen naar O. L. Vrouw van Scherpenheuvel, bijna vijf uur gaans van Thildonck gelegen. De pelgrims vertrokken ongeveer middernacht; zoodra zij te Scherpenheuvel aankwamen woonden zij de H. Mis bij, waaronder zij de H. Communie ontvingen. Den geheelen vroegen morgen bleven zij in het beroemde heiligdom van Maria bidden, God en Zijne lieve Moeder hartelijk dankend voor haar terugkeer in het dierbaar klooster. Nog nuchter aanvaardden de pelgrims den terugtocht. Tegen den middag namen zij een oogenblikje rust, om samen een stukje brood te gebruiken. Wat pastoor Lambertz betrof, de biechten van den Paaschtijd beletten hem, deel te nemen aan die bedevaart. Hij stelde er zich echter schadeloos voor, door een vasten, gelijk hij die houden kon, dat is: tot de terugkomst der zusters, tegen drie uur des namiddags, gebruikte hij niets, zelfs geen druppel water.

Doch die vurige minnaar van Maria wilde nog meer doen, om in de congregatie de herinnering aan deze weldaad en de dankbaarheid jegens de Moeder der Smarten levendig te houden. Hij verzamelde zijn vrienden, vooral die met belangstelling zijn kommer hadden gedeeld, aan een soberen feestdisch. Na het maal begroette hij Maria als zijne Vreugde, zijne Verlosseres, zijne trouwe Beschermster en las een ode op de Allerzaligste Maagd in het Vlaamsch voor.

Zie hier de voornaamste fragmenten er uit:

Ode aan Maria.

Vreugde overstelpt mijne ziel, mijn hart klopt van blijdschap; ik kan mijn jubel niet bedwingen, nu ik de poorten van dit

zoet verblijf weer zie geopend, de poorten, die een decreet, onbuigzaam als een staaf ijzer, voor ons had gesloten.

—

Sinds lang vloeiden onze tranen, bitter en in stilte; onze gepijnigde harten weigerden allen troost; onze vrome gezangen hadden plaats gemaakt voor snikken, omdat een tyrannieke wet ons dat schoonste deel had ontroofd, hetwelk wij verkoren hadden.

—

Hoe dan zijn onze angsten bedaard? Welke hand heeft de wolken van droefheid verdreven, die onze oogen verduisterden? O, zusters, komt, komt! Laten wij te samen zingen: „Liefde en dank aan Maria, Koningin der Martelaren en Moeder van onzen God!"

—

Wat is het zoet, die zusters, teeder hereenigd te zien, terwijl zij zich scharen om Haar, die haar uit de ballingschap heeft teruggeroepen en haar aan het leven heeft terug geschonken! Wat zal ons voortaan kunnen schaden? Neen, geen vreeze meer; te vergeefs woedt de hel en spant zij tegen ons samen; van uit den hoogen Hemel waakt de Goddelijke Moeder over haar kinderen!

—

Komt, Engelen des Heeren, Hemelsche hierarchieën, verlaat voor een oogenblik Uw schitterende woningen; komt Uw stemmen aan de onze paren, om den Heer te zegenen, die den nacht, waarin wij gehuld waren, in een helderen dag veranderde, om Zijn Moeder te prijzen, die schoone Dageraad, wier verschijnen vreugde aan onze verwelkte harten schonk!

—

Wat is Maria machtig! geen smart zoo bitter of zij kan haar lenigen! Wat is Maria beminnelijk! geen zondaar, hoe goddeloos ook, van wien Zij haar moederlijken blik afwendt. O! al zou heel de wereld Haar vergeten, wij, wij willen Haar altijd dienen en eeuwig Haar beminnen.

—

Maar hoe Haar heden onzen dank betuigen? Dat op deze plaats een gedenkteeken worde opgericht, hetwelk immer Haar weldaden blijft verkondigen; en dat deze dag, met gulden letters in onze annalen opgeteekend, voor ons en voor haar, die na ons zullen komen, een plechtige feestdag zij.

Maar vooral zullen wij, niet in brons, maar in onze zielen, de herinnering aan zooveel goedheid graveeren. Onze harten, ontvonkt van liefde tot Haar, zullen de onvergankelijke zegeteekenen zijn, die wij aan de glorie van Haar Naam toewijden.

—

Ja, eerder zal de rivier, die deze vruchtbare velden doorslingert, tot haar bedding uitdrogen, dan dat de lof van Maria op onze lippen sterve; en eerder zal de naam Thildonck van de aarde verdwijnen, dan dat de vereering der Moeder van Smarten verdwijne van deze plaatsen, die getuigen van Haar weldaden!!!

Bij diezelfde gelegenheid wilde pastoor Lambertz, dat voortaan het feest van het *Medelijden van Maria*, Vrijdag in de Passieweek, in het klooster van Thildonck op bijzondere wijze zou herdacht worden. En in geheel de Congregatie wordt het feest van de Moeder van Smarten elk jaar met oprechte dankbaarheid gevierd.

Naderhand, als de Congregatie zich zal uitbreiden, zal er een klooster te Scherpenheuvel gevestigd worden, recht tegenover het heiligdom der Moeder Gods en de stichter zal er als het ware een ex-voto van maken, door het toe te wijden aan Maria onder den titel van „*O. L. Vrouw van Zeven Smarten*".

HOOFDSTUK VII.

Nieuwe groeikracht wordt aan het Instituut gegeven door de vervolging.

Wij zagen, dat de vrome pastoor van Thildonck zijn werk gesticht had eerst en vooral met het doel, om door christelijke onderwijzeressen invloed uit te oefenen op de kinderen, ten einde zóó met vrucht te kunnen werken aan de zedelijke en verstandelijke verbetering zijner parochie. Maar eveneens wilde hij door zijn stichting een heilig verblijf openen voor vrome jongedochters, die de wereld wilden vaarwel zeggen, om te zamen, in gebed en afzondering, in de beoefening van liefdewerken en het opvolgen der evangelische raden, haar leven voor God te besteden.

God bediende zich nu van de vijandigheid der regeering om plotseling aan de nederige Congregatie onverhoopten bloei en belangrijkheid bij te zetten.

Men herinnert zich, dat het koninklijk dekreet als voorwaarde voor de heropening van het klooster, vorderde, dat de zusters, die men voor het onderwijs wilde gebruiken, zich een diploma van bekwaamheid zouden verschaffen. Het examen moest worden afgelegd voor een jury daarvoor officieel aangesteld, die te Brussel resideerde.

Deze voorwaarde was zwaar voor die eenvoudige meisjes van het platteland, die, zonder verdere studies, zich met hart en ziel aan het onderwijs der kinderen wijdden, overtuigd, dat wat voor haar voldoende was geweest, ook voor haar leerlingen wel voldoende zoude zijn: goed lezen, schrijven en rekenen, naaien en breien en andere nuttige handwerken.

Maar zij moesten zich nu aan een examen onderwerpen, om aan de onrechtvaardige voorwaarde te kunnen voldoen. Onrechtvaardig was zij, want waarom van dat diploma het verlof afhankelijk gesteld niet alleen van onderwijs te mogen geven, maar zelfs van samen te mogen wonen in een huis, dat toch het hare was?

Hoe zwaar deze voorwaarde ook viel, zij werd toch met vreugde aangenomen en den eigen avond, 20 Maart, na eerst den goeden God bedankt te hebben, wees pastoor Lambertz drie zusters aan, die het examen moesten afleggen. Hij wilde, dat men het zonder uitstel zou maken, opdat de Communiteit zich aanstonds zou kunnen hereenigen. De zusters nu, hadden zooveel vertrouwen in de kracht der gehoorzaamheid en het gebed van haar vader, dat geen der drie er aan dacht, tijd te vragen, om zich voor te bereiden.

Een der aangewezenen, Maria Anna Degand, die zich in het klooster van Thildonck bevond, ging aanstonds op weg en reisde heel den nacht door, om zich bij zuster Catharina van den Schrieck te voegen. Samen gingen zij nu naar Brussel, waar zuster Seraphine Vicca haar reeds wachtte.

Met haar drieën verschenen zij voor de jury, en God, die zelfs de tongen der kinderen welsprekend kan maken, stond haar zóó bij, dat zij tot haar eigen groote verwondering, uitstekend aan de ondervragers voldeden. „Goed", had haar de president der jury gezegd, „gij kunt naar Thildonck terugkeeren en uwe school heropenen". Door dit succes stoutmoedig geworden, vroeg zuster Seraphine hem, of zij ook de reeds begonnen kapel mochten voltooien. „Ja", antwoordde de president, „en ge moogt er zelfs een klokketoren op zetten".

Zoo werd de vervolging in de handen van Gods Voorzienigheid een middel om meer groeikracht en bloei aan de stichting te geven. God verlaat de Zijnen niet!

Reeds vóór de opheffing hadden, gelijk wij zagen, vele families, die aan een degelijke en christelijke opvoeding van het meisje de voorkeur gaven boven allerlei nuttelooze kennis en wetenschap, na voortdurend aandringen, verkregen, dat de Communiteit, die nog in de pastorie gehuisvest was, zich belastte met de opvoeding harer kinderen als pensionnaires.

Na de ballingschap werden de aanvragen nog talrijker en er bestond nu geen reden meer, ze af te wijzen. Om kort te gaan, het pensionaat kwam spoedig tot hoogen bloei en nam

leerlingen op, niet alleen uit verschillende provincies van België, maar ook uit Holland. Er waren zelfs twee mulatten van Suriname, kinderen van een rijken Hollandschen planter en een moeder van het zwarte ras. Na haar bekeering tot het katholiek geloof werden zij toevertrouwd aan de zusters van Thildonck, en zij deden in het pensionaat hare eerste H. Communie. Wat later vroeg één van haar zelfs de gunst, in de Congregatie te worden opgenomen, en de stichter, wiens liefde geen onderscheid van ras kende, nam haar gaarne aan, na zich verzekerd te hebben van de toestemming harer familie. Hij gaf aan de jeugdige novice den naam van zuster Agnes, om haar onschuld en engelachtige reinheid.

Het flink bezocht pensionaat was een bron van goede inkomsten voor de ontluikende Communiteit, want het kleine bedrag van het schoolgeld der betalende externen was verre van voldoende, om in het onderhoud der Communiteit te voorzien.

De kinderen van onbemiddelde ouders, 60 in getal, ontvingen gratis onderricht, hetgeen allerzeldzaamst was in dien tijd. Men betaalde zelfs aan de meisjes het handwerk, dat zij in de klas maakten, daarenboven gaf men elken dag aan al de arme leerlingen 's middags een bord soep en groenten. En toch — men zou het nauwelijks gelooven, als men niet wist dat de heiligste daden van de groote dienaren Gods tegenspraak ondervinden — dit schoone werk van naastenliefde werd afgekeurd en gelaakt juist door hen, die het uit alle krachten hadden moeten steunen.

Men sprak er over, maakte er allerlei verzinsels op en zeide zelfs, dat die zusters er wel goed voor betaald zouden worden door de regeering, enz. Om kort te gaan, de goede pastoor zag zich genoodzaakt, deze uitdeeling van spijzen te staken, hetgeen hem veel verdriet deed.

Hij stelde er zich echter schadeloos voor, door in het geheim voor zoover de middelen van het arme klooster het toelieten, de behoeftige families te ondersteunen, want hij was er van overtuigd: „Wie aan de armen geeft, leent aan God".

HOOFDSTUK VIII.

Het Instituut wordt wettig erkend. Eerste Geloften der zusters. Keuze der Overste. Nieuwe eischen der Regeering. Toewijding der zusters.

Men moest nu voor de toekomst het Instituut beveiligen tegen een nieuwe willekeurige opheffing, gelijk reeds eenmaal de zusters getroffen had. Welnu, dat zou gebeuren door er rechtspersoonlijkheid voor te verkrijgen. De Aartsbisschop van Mechelen, de prins van Méan, die, gelijk wij zagen, pastoor Lambertz en zijn stichting zeer genegen was, verkreeg die ook van Koning Willem I.

De zusters brandden van verlangen, om den band, die haar aan God verbond, nog hechter, nog heiliger te maken. Uiterst gelukkig met haar heilige gevoelens, stond de stichter haar toe, de drie gewone Geloften af te leggen voor den tijd, welke zij in het Instituut verbleven. Deze gelofte-aflegging had plaats den 4en Maart 1825, en twaalf zusters wijdden zich aan Jezus toe. Nu moest er nog een Overste voor de kleine Communiteit gekozen worden en pastoor Lamberts drukte den zusters op het hart goed te bidden, opdat God haar zoude bijstaan in deze keuze. Halfvasten had de verkiezing plaats en twee derden der stemmen kwamen op zuster Félicité, een vrouw van groote deugd, zeer geacht en bemind door haar gezellinnen.

Allen waren gelukkig met dezen uitslag. Zij zelf alleen verheugde zich niet. Toen de stichter haar wilde installeeren, moest men haar in de kapel gaan halen, waar zij aan den voet van het altaar weenend tot Jezus om hulp en bijstand bad.

Zuster Séraphine, die om haar meer dan gewone talenten wel recht had, als Overste in aanmerking te komen, troostte haar, noemde haar „Moeder" en geleidde haar tot de verzamelde zusters, die de gekozene met vreugde ontvingen en haar eerbied en gehoorzaamheid verzekerden.

De goede Vader moedigde nu de nieuwe Overste aan en wekte haar liefdevol op, om met toewijding en vertrouwen op God deze taak te aanvaarden. Zuster Seraphine had deze keuze voorzien en in Vlaamsche verzen vertolkte zij de vreugde van alle zusters en deed haar in aller naam de belofte, hare zware taak zooveel mogelijk te verlichten. Vervolgens zongen allen ter eere der nieuwe Overste een eenvoudig lied vol ongekunstelde vreugde.

En voorzeker zagen op dat oogenblik van uit den Hemel de Engelen, de allerzaligste Maagd en Jezus zelf met liefde neder op dat nederig kloosterken van Thildonck met zijn twaalf Godgewijde maagden.

—

Uit kracht van de koninklijke concessie had de Congregatie nu rechtspersoonlijkheid; maar de regeering hield nog een strenge contrôle over het klooster en niet alleen wat betrof de scholen en het onderwijs, maar ook aangaande het inwendige van de Communiteit. En die contrôle ontaardde in onredelijke plagerijen, gelijk dat toen meer gebeurde, als beambten van de wereldlijke macht stonden tegenover geestelijken of religieuzen. Doch niettegenstaande dat alles ging het instituut steeds vooruit, dank zij den dubbelen geest van gebed en ijver, dien de heilige Stichter zijn geestelijken dochters wist in te storten. Haar edelmoedigheid kende geen grenzen. En bij naarstige studie, om zich zooveel mogelijk te bekwamen, voegden zij het vasten op elken Maandag ter eere van den H. Geest.

Twee harer gaven, in die dagen van heldhaftige deugden, een voorbeeld van edelmoedigheid, dat wel verdient vermeld te worden. Men weet, wat Willem I gedaan heeft, om de twee landen België en Nederland, tot één geheel te maken. Een van de middelen, die hij daartoe aanwendde, was te trachten, de Hollandsche taal door al zijn onderdanen te doen spreken. Zonder de kennis van 't Hollandsch, kon men geen post van belang in het koninkrijk bekleeden. De Vlamingen werden toen nog meer aangespoord de te zeer verwaarloosde studie van hun

letterkundige taal te behartigen en de ouders eischten, dat men haar aan hun kinderen onderrichtte. Doch de zusters-onderwijzeressen van Thildonck kenden slechts het Vlaamsch, gelijk ze dat op moeders schoot geleerd hadden. Wat de taal der boeken betreft, die kenden zij in 't geheel niet. Om deze leemte aan te vullen, wilde de Stichter, dat twee der zusters elken Zondag naar Leuven zouden gaan, om een cursus in het Hollandsch te volgen. Deze twee edelmoedige religieuzen onderwierpen zich blijde aan dat bevel. Altijd vertrokken ze 's morgens om half vijf, dikwijls met allerslechtst weder, om dan per schuit op het kanaal, of, als die niet voer, op een gehuurd wagentje naar de stad te gaan. Daar aangekomen, gingen zij eerst de H. Mis bijwonen, dan begaven zij zich naar het college, waar zij tot 's middags de lessen volgden. De H. Communie werd dan van Zondag tot Maandag uitgesteld. Dank aan haar toewijding, waren zij spoedig gereed voor het examen en verwierven het diploma van „Onderwijzeres in de Hollandsche taal" in Mei 1829.

HOOFDSTUK IX.

Uitbreiding en bloei der Stichting.

De Belgische revolutie van 1830 was aanvankelijk zeer nadeelig voor de stichting van pastoor Lambertz. Het pensionaat telde op dat tijdstip 130 leerlingen. Ook het externaat was zeer druk bezocht en men had na lang aanhouden van den Koning de vergunning verkregen, om het getal onderwijzeressen van zestien op twintig te brengen. Welnu, op een der dagen van den 23en tot den 27en September kwam het Hollandsche garnizoen van Cortenbergh, dat voor de patriotten terug trok, te Thildonck aan. De soldaten zouden rust houden in het dorp en van die inkwartiering kreeg ook het klooster zijn deel. 's Avonds stonden honderd geweren aan rotten op de binnenplaats van het pensionaat. De religieuzen deden haar best om die arme, vermoeide soldaten goed te onthalen.

De internen waren door den bezorgden pastoor naar haar ouders teruggezonden, daar hij meende, dat het oponthoud der soldaten eenigen tijd zou duren; doch den volgenden dag kregen de troepen bevel, om op te breken en zóó onverwachts, zegt de kroniekschrijfster, dat men het linnengoed uit de waschketels moest halen en nog geheel nat moest meênemen.

Het treurig gevolg van deze episode was, dat van de honderd dertig leerlingen slechts tachtig in October terugkwamen. Doch gelukkig werd dit verlies heel spoedig en ruimschoots hersteld. Nauwelijks was de rust in de Belgische provincies teruggekeerd, of de zoete geur der religieuze deugden, dien het klooster van Thildonck verspreidde en meer nog het voortdurend gebed van den Stichter, trokken nieuwe leden aan, die de werkkrachten van de communiteit kwamen versterken. Tegelijkertijd verbreidde zich de faam der uitstekende opvoeding, die de leerlingen aldaar ontvingen, met buitengewone snelheid en maakte, dat er pensionnaires toestroomden, niet alleen uit verschillende streken van België, maar ook uit andere landen van Europa, ja zelfs uit de landen van overzee.

Duitschland leverde de eerste buitenlandsche onderwijzeressen en leerlingen aan België; Engeland volgde op den voet, Java, Buenos-Ayres, Malta, Schotland, Suriname verschaften eveneens nieuwe leerlingen aan het instituut.

De pensionnaires, die van de Britsche en Nederlandsche bezittingen kwamen, waren dikwijls protestant, doch met goedvinden harer ouders bekeerden zich velen tot het katholiek geloof, zoodat in 1869, het sterfjaar van pastoor Lambertz, reeds 29 leerlingen de dwaling plechtig hadden afgezworen in de kapel van Thildonck.

In vele gevallen had de heilige Stichter het geluk, de moeders dier bekeerlingen het voorbeeld van haar dochters te zien volgen.

Voorzeker, hadde men twaalf jaar vroeger, toen de goede pastoor de drie eerste zusters verzamelde en den stal zijner pastorie tot schoollokaal inrichtte, hem de overvloedige vruchten

van het begonnen werk voorspeld, hij zou het niet geloofd hebben. God echter kiest het zwakke uit om het sterke te beschamen.

Thans begreep de Stichter, dat de snelle uitbreiding en de bloei zijner onderneming, welke zoowel een duidelijk teeken als een wonderbare vrucht van Gods zegen waren, hem verplichtten, om aan het instituut een hoogere wijding te geven.

Derde Deel

Samensmelting der Stichting van
Pastoor Lambertz met de
Orde der H. Angela

Heilig leven der nieuwe Ursulinen
in het Moederhuis
te Thildonck

HOOFDSTUK I.

Samemsmelting der Stichting van Pastoor Lambertz met de Orde der H. Angela.

Tot nu toe hadden de zusters, gelijk wij zagen, slechts voorwaardelijke beloften afgelegd, namelijk geloften, die haar bonden, zoolang zij in het instituut bleven en die dus naar willekeur der zusters konden verbroken worden.

De Stichter had zeer zeker goed gedaan met zulke voorwaardelijke geloften bij wijze van proef aan zijn geestelijke dochters voor te stellen.

Nu was de proef genomen, de religieuzen waren innig gehecht aan haar H. roeping, daarenboven genoot het pensionaat het vertrouwen der katholieke ouders, der kerkelijke overheid en van geheel het volk.

Dat dankten de zusters aan haar levenswijze, waarvoor haar vader de regels had vastgesteld; dat dankten zij aan haar onthechting van de wereld, aan haar gehoorzaamheid, aan haar geest van ingetogenheid, van gebed en offervaardigheid.

Maar deze heerlijke deugden moesten nu beveiligd worden tegen de onstandvastigheid, die eigen is aan den menschelijken wil, en wat de zusters tot nu toe hadden gedaan uit een zekeren geestdriftigen ijver, welke gewoonlijk allen bezielt, die een nieuw en heilig werk ondernemen, moest bestendigd worden door een zoeten dwang, welken de eigenlijke religieuze geloften op haar zouden uitoefenen. Met andere woorden: de kleine vereeniging moest verheven worden tot een ware religieuze congregatie.

Dit nu kon niet geschieden zonder de tusschenkomst van de bisschoppelijke macht.

De prins van Méan, de aartsbisschop van Mechelen, was reeds overleden; den 21en Januari 1831 had hij zijn verdienstelijke loopbaan voleind.

Gedurende het openstaan van den bisschopszetel werd het bisdom bestuurd door Mgr. Sterckx, oud Vicaris-Generaal. Deze prelaat, die de rechterhand van zijn doorluchtigen voorganger geweest was, had van hem al de achting jegens pastoor Lambertz en al de welwillendheid en vaderlijke bezorgdheid voor diens stichting geërfd.

Pastoor Lambertz kende, wel is waar, heel goed de gevoelens van Mgr. Sterckx, doch voor hij hem ging spreken over zijn inzichten, wilde hij toch, volgens gewoonte, eerst den Hemel raadplegen en door zijn gebeden zich Gods hulpe verzekeren. Dan ging hij vol vertrouwen een audientie bij Monseigneur vragen. Deze ontving hem allervriendelijkst en beiden bespraken heel vertrouwelijk en gedurende langen tijd de gewichtige zaak, welke de heilige Stichter den Vicaris kwam voorstellen.

Het plan, om de gemeenschap van Thildonck tot een congregatie te verheffen, ondervond geen moeilijkheden. Ook de Vicaris Capitularis was van hetzelfde gevoelen. Maar welken vorm zou men eraan geven? Zou men er een nieuwe congregatie met een eigen regel van maken?

Waarom zich niet scharen om het vaandel, en den regel en de levenswijze aannemen van een religieuze congregatie, die al bekend was, en eveneens de opvoeding der kinderen tot doel had?

Dit laatste schijnt de meening van den prelaat te zijn geweest en de nederige pastoor, wiens eenigste eerzucht was datgene te zoeken, wat het meest de glorie van God en het heil der zielen kon bevorderen, stemde vol vreugde met dit besluit in.

Deze akte van nederigheid beteekende voor pastoor Lambertz afstand doen van den titel van Stichter; beteekende, de plannen prijs geven, die hij gemaakt had voor het samenstellen der constituties; beteekende eindelijk zich verplichten om, in zekeren

zin, in eens te vernietigen het reglement door hem aan zijn dochters gegeven en gedurende twaalf jaar zoo trouw gevolgd.

Die handelwijze herinnert ons aan een Franciscus van Sales, die de congregatie van O. L. Vr. Visitatie gesticht had, om de armen aan huis te bezoeken en haar later, ook op aanraden van een prelaat, den aartsbisschop van Lyon, tot een beschouwende orde van slotzusters wijzigde. De heilige placht dan ook te zeggen: „Ik heb niets gedaan van hetgeen ik be„oogde en juist het tegenovergestelde van wat ik eerst had „willen doen."

De gewichtige eindbeslissing van deze samenkomst was, dat de Stichter van Thildonck's communiteit zijn geestelijke dochters het kleed der *Ursulinen* zou doen aannemen. Verder werd besloten, dat de zusters aanstonds het noviciaat zouden beginnen en den regel van den H. Augustinus met de constituties der zusters Ursulinen van Bordeaux zouden volgen.

Door dit allergewichtigst besluit smolt dus het heerlijk werk van den heiligen pastoor van Thildonck, Joannes Lambertz, samen met de schitterende, alom verspreide orde, in 1535 door de H. Angela de Mericis aan Gods Kerk geschonken.

Allertreffendst komt hier wederom de leiding van Gods Voorzienigheid uit. De H. Angela had bijzondere devotie voor de geloofsheldin, de H. Ursula, en omdat zij haar naam niet aan de door haar gestichte vereeniging wilde hechten, stelde zij hare dochters onder de bescherming dier heilige maagd en martelares Ursula en noemde haar Ursulinen.

Ook pastoor Lambertz had, gelijk wij zagen, reeds van zijn jeugd af veel godsvrucht tot die heilige martelares, en lang reeds, voor hij er aan dacht de door hem gestichte congregatie door zulk een heldhaftige akte van zelfverloochening en diepe nederigheid te doen samensmelten met de eerbiedwaardige orde der Ursulinen, gaf hij zijn dochters reeds bij den aanvang de H. Ursula tot bijzondere Patrones en Beschermster. (*)

(*) Zie Deel II. Hoofdstuk I.

De Vicaris Capitularis Mgr. Sterckx wist bij gelegenheid van dat onderhoud reeds, dat hij tot Aartsbisschop van Mechelen zou gekozen worden en beloofde, zoodra hij gewijd zou wezen, zijn goedkeuring en het kanoniek bestaan aan het instituut te schenken. Eerst echter zou hij inzage nemen der constituties, en er eenige wijzigingen, die plaats en tijd wenschelijk maakten, in aanbrengen. Ook beloofde hij nog, dat hij persoonlijk naar Thildonck zou komen, om de Overste in haar ambt te bevestigen en de eerste plechtige geloftenaflegging voor te zitten.

—

Alvorens wij deze treffende plechtigheid gaan verhalen, moeten we tenminste iets zeggen van de overal verspreide orde der Ursulinen, die vanaf haar ontstaan zoo onnoemelijk veel goed in Jezus' Kerk heeft gesticht. Uitvoerig kunnen wij er echter niet over spreken, het doel van deze levenschets laat dit niet toe; er geheel over zwijgen mogen wij evenmin, het zou een leemte laten in dit hoofdstuk, dat de zoo gewichtige beslissing der aggregatie behandelt. (*)

Toen de H. Angela Merici of de Mericis haar grootsche taak had voltooid, de stichting namelijk van een gezelschap vrome maagden, die door woord en voorbeeld den geest van geloof en de liefde tot de deugd in de huisgezinnen moesten herstellen, werd zij den 27en Januari 1540 door haar hemelschen Bruidegom geroepen, om het loon voor haren verheven arbeid te gaan genieten.

Wij kunnen dit gezelschap, door deze Heilige in 1535 gesticht, het best in zijn oorspronkelijken vorm leeren kennen uit hetgeen ongeveer een eeuw na de stichting, in 1648, de

---

(*) De geschiedenis van de stichting der H. Angela de Mericis kan men uitgebreid vinden in·

Geschichte der H Angela de Merici. Von einer Ursuline. — Hélyot-Histoire des Ordres monastiques etc. IV chap XX p. 120. — Histoire de Sainte Angèla Merici enz. V. Postel (2 vol.) — Leven van de H. Angela Merici P J van Santen S. J — Histoire des Ordres Religieux par M. Henrion p. 207.

priester Oratoriaan Hugues Quarré schrijft: „Het punt, waarin „de Geest Gods en zijn bijzondere leiding het duidelijkst uit- „komt, is, dat Angela met hemelsche en door God haar inge- „storte voorzichtigheid en onder verborgen leiding der goddelijke „Voorzienigheid haar stichting aanving op een wijze, die passend „was voor de treurige omstandigheden.... In dien tijd vol „onwetendheid en verdorvenheid moest men de zondaren in „hun eigen huizen opzoeken, om hun de oogen te openen en, „hen als het ware achterna loopen, om hen terug te leiden naar „den weg der zaligheid.... Daarom wilde Angela, dat hare „dochters in eigen woning zouden blijven bij haar ouders of „verwanten, om te gemakkelijker den zoeten geur der genade „en de christelijke onderrichting te verspreiden en door het „voorbeeld harer deugd aan allerlei soort van menschen tot nut „te kunnen zijn. Zij gaf haren dochters tot wet, de treurenden „te gaan opzoeken, om ze te troosten en te onderwijzen, de „armen te ondersteunen, de ziekenhuizen te bezoeken. de kran- „ken te gaan dienen en zich in ootmoed aan te dienen voor alle „soort van arbeid, waartoe de liefde haar roepen zou.... ten „einde mede te werken tot aller bekeering...." Aldus was de aanvang van het gezelschap. (*)

De pauselijke Bulle door Paulus III in 1544 uitgevaardigd, was de eerste apostolische goedkeuring van het instituut en van de regelen der H. Angela. In deze Bulle gaf de Paus ook aan de bestuurders en bestuurderessen de vrijheid, om, naar omstandigheden, wijzigingen aan te brengen in den regel en de gebruiken.

Dit was echter niets anders dan bevestigen wat de H. Angela in haar testament geschreven had: „Zorg eindelijk naar best „vermogen, dat de wijze bepalingen en vooral die van den „H. regel, nauwkeurig worden onderhouden. *Zou het echter*

(*) Leven van de H Angela Merici. — P. J. van Santen S. J., XIIe Hoofdstuk, p. 183. — Histoire de Sainte Angèle Mérici etc. (V. Postel.) I Deel, p. 275.

„gebeuren, ten gevolge van de tijdsomstandigheden, dat in eenig „punt nieuwe of gewijzigde bepalingen moeten worden gemaakt, „doet het dan met overleg en na wijzen raad te hebben inge- „wonnen."

Ongeveer vijf en zeventig jaren bleef het gezelschap der Ursulinen in dezen oorspronkelijken vorm voortbestaan. In vele plaatsen van Italië plukte men de heerlijkste vruchten van den weldadigen invloed, die uitging van de dochters der H. Angela. Vooral door toedoen van den Kardinaal Aartsbisschop van Milaan, den H. Carolus Borromeus, nam het gezelschap een hooge vlucht. In korten tijd telde zijn aartsbisdom zes honderd Ursulinen. Alles had de Heilige over voor den bloei dezer heilvolle instelling. Gezien nu de bepaling van het testament der H. Stichteres, meende de Kardinaal voor zijn tijd een anderen vorm te moeten geven aan de levenswijze der zusters, om zóó den bloei van het gezelschap nog meer te bevorderen. Het moest, zoo meende hij, een religieuze congregatie worden. Dit stelde hij voor in een van de bijeenkomsten der Ursulinen, die hij zelf dikwijls voorzat. Eenparig stemden zij er mede in, om het gemeenschappelijk leven aan te nemen en de drievoudige gelofte af te leggen. Paus Gregorius XIII keurde nu door een Bulle van 1572 de vereeniging opnieuw goed en gaf aan de Ursulinen vergunning zich in communiteiten te vereenigen en aldus ook op andere plaatsen religieuze communiteiten te stichten. — Dit was slechts een vergunning en geen verplichting en zeer veel Ursulinen, gelijk ook die welke bij het moederhuis te Brescia behoorden, bleven de oorspronkelijke levenswijze volgen.

In 1594 werd Angela's orde in den oorspronkelijken vorm ook naar Frankrijk overgebracht.

Eerst in 1612 werd een vertakking te Parijs, vooral door toedoen van een heilige weduwe, Mevrouw Margaretha de Sainte-Beuve van de familie der l'Huillier's, door een Bulle van Paulus V tot Kanonieke religieuze congregatie met novicaat en clausure verheven.

Ook in andere steden van Frankrijk ontstonden verschillende congregaties van Ursulinen, die zich onderscheidden zoowel door kleederdracht als door haar constituties en gebruiken en die elk weer voor zich andere filaalhuizen stichtten.

Pater Hélyot tert. O. S. F. schrijft op het einde der zeventiende eeuw in zijn: „*Histoire des ordres monastiques etc.*" Tome IV, pag. 150: „De orde der Ursulinen is gelijk aan de orden van „den H. Augustinus, den H. Benedictus en den H. Franciscus, „die verschillende congregaties hebben voortgebracht, welke „door de verscheidenheid van kleed en levenswijze, als het ware „evenzoovele afzonderlijke congregaties vormen, en gelijk er bij „de orde van den H. Franciscus leden der Derde Orde zijn, „onder wie enkelen in communiteit leven, anderen in de wereld, „zonder dat zij zich door *plechtige* geloften binden, zoo zijn er „ook onder de Ursulinen heilige maagden, die slechts *eenvoudige* „geloften afleggen, van wie de meesten in communiteit leven „en eenigen ook in de wereld"

Het verschil van levenswijze en kleederdracht, dat kort na de stichting ontstond en dat telkens grooter werd naarmate de Ursulinen zich verspreidden en overal nieuwe stichtingen verrezen, heeft wel eens bevreemding gewekt, als zijnde onbestaanbaar met een orde, die onveranderlijk denzelfden naam heeft behouden. (*)

De hierboven reeds aangehaalde Pater Hugues Quarré, doctor in de theologie, licht dit schijnbaar vreemde aldus toe. Nadat hij over den oorspronkelijken vorm van het gezelschap gesproken heeft en de redenen van de latere veranderingen heeft aangegeven, zegt hij:

„De groote verscheidenheid, welke aldus den bloementuin „der Kerk tot sieraad is, moet ons met bewondering vervullen; „want hieruit blijkt het groote doel, dat God met dit gezelschap „heeft, daar Hij er zich op zoovele wijzen van wil bedienen ten „nutte van den evenmensch .... Het is voor eenieder duidelijk,

(*) Leven van de H. Angela Merici. — P. J. van Santen S. J., p. 182

„dat God alle takken dezer familie door duizenderlei gunsten „zegent; en al schijnen zij ook voor het oog der menschen van „elkander verschillend, om de onderscheidene vormen van „arbeid, toch streven zij ontwijfelbaar naar eenzelfde doel en „worden door eenzelfde hand geleid, namelijk door den Geest „Gods, die dezelfde is in al Zijn plannen. De liefde is de geest, „die deze orde bezielt, het gebed is haar voedsel en de zalig- „heid van den evenmensch is het doel, dat zij bij al haar arbeid „nastreeft." (*)

—

Een der takken nu van den reusachtigen boom van Sint Angela's orde is de stichting van Bordeaux, die voor onze geschiedenis van groot belang is, omdat haar constituties en latere kleederdracht door Thildonck's nieuwe Ursulinen, eenigszins gewijzigd, werden aangenomen.

Dit klooster van Bordeaux dankt zijn ontstaan aan Kardinaal Sourdis, aartsbisschop van Bordeaux, die in 1598 op een reis naar Rome te Avignon kwam, waar hij zeer gesticht was in de levenswijze der Ursulinen en haar edelmoedigen arbeid, en vooral haar toewijding aan het onderricht der jeugd, ten zeerste bewonderde.

Hij vatte bij die gelegenheid het plan op, om ook in zijn bisschopsstad een congregatie van Ursulinen te vestigen. Mère Françoise de Cazeres de la Croix was de stichteres van dat klooster, hetwelk in 1618 van Rome de goedkeuring verkreeg. Omstreeks het einde dierzelfde eeuw telde het moederhuis van Bordeaux reeds 68 filialen. Dit getal steeg met de jaren, vele kloosters kwamen er uit voort, vele ook sloten zich daarbij aan.

—

Keeren we nu terug naar het moederhuis te Thildonck, waar de gelukkige dochters van de H. Angela, de nieuwe Ursulinen, met heilig ongeduld den blijden dag harer geloften-

---

(*) Zie V. Postel. Histoire de Sainte Angèle Mérici et de tout l'ordre Ursuline Tome 1, pag. 278.

aflegging verbeidden. In de schoone Meimaand van 1832, maand van Maria, die Haar uitverkoren dochters immer zoo liefdevol had beschermd, zouden haar vurigste wenschen bevredigd worden.

HOOFDSTUK II.

Professie der eerste Ursulinen van Thildonck.

Na het gewichtig onderhoud met Mgr. Sterckx dacht pastoor Lambertz er slechts aan, het werk voort te zetten, waarmede God hem door zijn overste had belast: Hij schafte zich het boek der regels en constituties van de Ursulinen van Bordeaux aan en legde het den Vicaris voor. Ook won hij inlichtingen in omtrent de kleeding dier religieuzen. Een oud-Ursuline van het klooster van Bordeaux, dat door de Fransche revolutie was opgeheven, bewees hem hierbij belangrijke diensten. Zij had de goedheid haar habijt, dat zij steeds eerbiedig bewaard had, aan den pastoor af te staan. Dat kleed was zeer wijd en van een kostbare stof. Men besloot nu, dat het habijt der zusters Ursulinen van Thildonck voor het overige gelijk zou worden aan dat model, doch nauwer en van minder rijke stof: voor den zomer van serge en voor den winter van grof laken. Van de Ursulinen van Namen kreeg men de modellen van guimpe, kap, sluier enz.

Toen men een voldoend aantal religieuze gewaden vervaardigd had, werd de dag der inkleeding bepaald. Het was de 20e Maart, eerste Zondag in de vasten van het jaar 1831.

Pastoor Lambertz zegende de nieuwe livrei zijner dochters en dezen ontvingen haar met heilige blijdschap, wijl zij nu tot de scharen der volgelingen van de Heilige Angela behoorden. Tranen, die het geluk van vader en kinderen vertolkten, waren het geheele ceremonieel van deze eerste inkleeding.

Aanstonds daarna begonnen de zusters, ten getale van achttien, vol ijver haar noviciaat.

Den 8en April 1832 werd Mgr. Sterckx tot Aartsbisschop van Mechelen gewijd. Deze verheffing deed hem geenszins de belofte uit het oog verliezen, die hij het jaar tevoren aan zijn vriend, pastoor Lambertz, gedaan had.

Den 1en Mei begaf Monseigneur zich naar Thildonck. In de nederige kapel der nieuwe dochters van Sint Angela oefende hij voor het eerst zijn ambtsfuncties uit. Hij diende namelijk het H. Vormsel toe aan drie jongedochters, die het religieuze kleed wenschten aan te nemen en aan vijf en zestig internen.

Vervolgens reikte hij de H. Communie uit aan de novicen en de postulanten.

Na de plechtige H. Mis, die door den Vicaris-Generaal, den Hoogeerw. Heer Corten, werd gecelebreerd, ging de aartsbisschop over tot de plechtigheden der inkleeding en der professie. Hij onderhield nauwkeurig en met de hem eigen waardigheid alles, wat het ritueel der Ursulinen bij die gelegenheid voorschrijft. Dan hield hij voor de zusters een toespraak, waarin hij op eenvoudige wijze de voornaamste artikelen van haar constituties uiteenzette.

Na afloop der plechtigheden bevestigde de aartsbisschop Mère Fécilité Toubeau in haar ambt als Overste en gaf haar alle daarvoor noodige volmachten. Tevens reikte hij haar de akte van goedkeuring en vestiging van het instituut over, welke akte naar behooren door hem onderteekend en met zijn bisschoppelijk zegel voorzien was.

Als men het korte, eenvoudige verhaal dezer zoo treffende plechtigheid leest, stelt men zich onwillekeurig den godvruchtigen Stichter voor, naast den prelaat staande, met het gelaat stralend van geluk, nu hij op dien gezegenden dag de voldoening smaakt, van eindelijk hecht gevestigd te zien het werk, waaraan hij zooveel gearbeid had en waarvoor hij veertien jaren had gezwoegd en geleden.

Doch zóó geschiedde het niet. De pastoor van Thildonck, de Stichter, verscheen niet bij de plechtigheid. Terwijl zijn

beminde dochters zich door eeuwige geloften aan den Bruidegom der Maagden verbonden en alle aanwezigen opgetogen waren bij het zien van een schouwspel zoo geheel nieuw voor hen en zoo indrukwekkend, terwijl de aanwezigheid van den nieuwen aartsbisschop en andere uitgelezen personen den luister van dit blijde feest verhoogden, bleef hij, de Stichter, in alle nederigheid in de sacristie verborgen. Zonder twijfel was hij beducht, dat hij te veel de aandacht zou trekken of te veel zou genieten van de vruchten zijns arbeids. Dáár in de sacristie, met het gelaat ter aarde, weenend van geluk, bood hij den goeden God de hulde van zijn dankbaarheid aan en smeekte hij door een vurig gebed diens zegeningen af over zijn jeugdige religieuze familie.

Zóó vond hem de Vicaris-Generaal Corten, die tijdens de plechtigheid onverwachts de sacristie binnentrad.

Er staat geschreven, dat het gebed van dengene, die zich vernederd, door de wolken zal dringen en op zal stijgen tot den troon van den Eeuwige en niet zal terugkeeren tenzij beladen met de gunsten die het afsmeekte. — Zonder twijfel werd dit woord bewaarheid bij die gelegenheid: De nederige dienaar des Heeren was er verre van, de vruchtbaarheid te voorzien, die zijne gebeden en tranen verdiend hadden voor het tengere stekje door hem geplant.

Alvorens wij echter gaan zien hoe dat stekje, door pastoor Lambertz in het kleine dorpje Thildonck geplant, tot een reusachtigen boom opgroeide, welks takken zich over geheel België, over ons vaderland, ja, tot over de verre landen van overzee uitspreidden, gaan wij eerst nog enkele hoofdstukken wijden aan zijn groei en bloei te Thildonck zelve, waar het zoo zorgvuldig door den hovenier, pastoor Lambertz, werd opgekweekt.

Het eerstvolgend, het derde hoofdstuk, zal ons binnenleiden in het intieme leven van het moederhuis.

In het vierde zullen wij eenige heerlijke bloemen bewonderen, die den lusthof van Thildonck's klooster reeds in den beginne gesierd hebben.

Het vijfde hoofdstuk zal ons den hovenier zelf beter doen kennen, met andere woorden, zal ons den Stichter doen bewonderen als liefdevollen vader en wijzen leidsman van zijn geestelijke dochters.

HOOFDSTUK III.

Nieuwe moeilijkheden. — Heldhaftige Deugden.

Nooit worden de deugden met zooveel schittering beoefend als in tegenspoed. Wij hebben reeds den ijver en de volharding der eerste leerlingen van den heiligen Stichter bewonderd in de dagen dat zij onbarmhartig uit elkander werden gedreven. Wij hebben gezien, hoe zij zich edelmoedig onderwierpen aan de examens, die van haar geëischt werden, opdat de communiteit zou mogen blijven bestaan. Thans gaan we een nieuw tijdperk van lijden voor het klooster van Thildonck beschouwen, om tegelijk de heldhaftige deugden dier religieuzen te bewonderen.

—

Het was in 1839. In de eerste dagen van Juni was een verschrikkelijke orkaan losgebarsten boven Brussel en omstreken; het water van het kanaal, dat door Thildonck voert, was buiten de oevers getreden, het dorp was overstroomd en het klooster van Thildonck deelde in de verwoestingen. Eenige weken na de ramp, toen men bijna gereed was met het herstel der aangerichte schade, werden vele leerlingen aangetast door een oogkwaal, die aanstekelijk bleek te zijn. Het getal zieken nam toe, ondanks alle geneesmiddelen, die men aanwendde. Een professor van de medische faculteit van Leuven had aan de zusters verklaard, dat deze „oogziekte een gevolg kon zijn van de vochtigheid, door de overstrooming in het gebouw ontstaan en had haar daarom aangeraden de leerlingen naar huis te zenden

Men haastte zich dezen raad op te volgen, doch die voorzichtigheidsmaatregel schaadde merkelijk het instituut, want verschillende ouders zonden nu haar dochters naar een der vele

pensionaten, welke in dien tijd door andere religieuzen in België werden opgericht. Het aantal pensionnaires van Thildonck was op één derde teruggebracht en er was geen vooruitzicht op een betere toekomst. Inderdaad, om de bezorgde moeders nog meer af te schrikken, voegde zich bij de nog levendige herinnering aan die ontzettende ramp, de sombere aanblik van den voorgevel van het pensionaat. Zonder eenige sierlijkheid van bouwstijl opgetrokken, was hij daarbij slechts voorzien van enkele ramen; het geheel stak dan ook zoo ongunstig mogelijk af bij de nieuwe prachtige en geriefelijke opvoedingsgestichten van elders.

Bedroefd over dezen stand van zaken, die haar ijver zoo in den weg stond, vroegen de religieuzen aan haar vader, hieraan een einde te maken en toe te staan, dat men de gebouwen ten minste eenigszins zou opknappen.

Maar aangezien de nederige Stichter vijand was van alles, wat maar naar weelde zweemde en misschien ook, omdat hij in Gods hand het werktuig moest zijn om de goede religieuzen te beproeven, verzette hij zich tegen alle verandering en toonde zich bereid, om eerder het pensionaat op te offeren en zich te beperken tot het onderricht der externen, dan te gaan bouwen.

Toen echter de Overste, Mère Renelde, zag, hoe het verlangen der zusters telkens toenam en wel wist dat nieuwe pogingen bij pastoor Lambertz nutteloos zouden zijn, besloot zij in het begin van Maart 1845 zich tot den H. Jozef te wenden, dien zij als voornaamsten Verzorger voor haar klooster had aangesteld. Zij sloeg haar dochters voor, zich tot het feest voor te bereiden door een noveen van boeteplegingen, die zij samen in den refter zouden doen. Allen stemden gaarne hiermede in en deden zelfs meer dan was gevraagd. Nauwelijks was de noveen geëindigd, of Mère Renelde verstoutte zich pastoor Lambertz weer over die aangelegenheid te spreken. Duidelijk was het nu, dat de H. Jozef tusschenbeide was gekomen. De heilige priester was geheel van gevoelen veranderd. Inderdaad, niet tevreden met zijn toestemming te geven, beloofde

hij, zonder talmen de noodige stappen daartoe te zetten. Hij hield zich aan zijn belofte. Na eerst van den aartsbisschop de machtiging te hebben verkregen, om het huis te vergrooten, onderhandelde hij met een bekwaam architect over het bouwplan.

Men begon in September van datzelfde jaar, nadat de pastoor de voorspraak van den H. Jozef had ingeroepen door een gezongen H. Mis te zijner eere op te dragen. De religieuzen op haar beurt baden elken dag zijne litanie, zoolang men met den bouw bezig was.

Boven alle verwachtingen werden zij verhoord. Onder meer andere blijken van bescherming verkregen zij een zoo gunstig weder, dat het werk den geheelen winter kon worden voortgezet. Zij, die pastoor Lambertz kenden en van zijn onderneming gehoord hadden, zeiden: „Gij zult zien, dat dit „schoone weêr aanhoudt en dat we geen strengen winter zullen „hebben. Pastoor Lambertz is aan 't bouwen!"

In Augustus 1846 was de nieuwe bouw klaar en men nam er bezit van door de plechtige prijsuitdeeling en een tentoonstelling van handwerken en van kunstwerkjes, zooals teekeningen, schilderstukjes, kunstbloemen en fruitstukken, door de leerlingen vervaardigd. De inzegening werd uitgesteld tot de maand October, opdat de pensionnaires erbij tegenwoordig konden zijn. De vrome Stichter wilde bij deze plechtigheid in elk lokaal een afzonderlijk gebed storten, opdat, zoo zeide hij, God daar trouw mocht gediend worden en de zonde er nooit toegang mocht hebben.

Van dat oogenblik af begon het instituut van Thildonck een tijdperk van steeds toenemenden bloei onder het bestuur van Mère Renelde, die gedurende vijf en twintig jaren met den eerbiedwaardigen Stichter samenwerkte aan het geestelijk en tijdelijk welzijn van het huis, en het bestuurde met een wijsheid, een kracht, een zachtheid en een zelfverloochening, die allen lof te boven gaan.

Maar het is billijk hier te zeggen, dat de dochters van de H. Angela, dien bloei gekocht hadden ten koste van veel ontbering en heldhaftige akten van deugd.

Gedurende den tijd van bouwen moesten de veertig zusters aan de dertig pensionnaires, die haar waren overgebleven, alle plaatsen, voor de gemeenschappelijke oefeningen bestemd, afstaan, den refter, de slaapzaal, de ziekenkamer, de recreatiekamer van het novicaat enz.

De zusters moesten nu maar ergens een nachtverblijf zoeken. Sommigen sliepen op geïmproviseerde bedden op de zolders, „waar de muizen en ratten haar dikwijls een bezoek brachten", anderen sliepen onder de hanebalken, in lage celletjes, die in Juli en Augustus in ware ovens veranderden.

Tot overmaat van ramp waren er destijds in Thildonck vijf zusters, die aan tering leden, van wie er twee slachtoffers waren geworden van de bovenmenschelijke toewijding, die zij betoond hadden in de school te Brussel. Alle vijf stierven binnen den tijd van negen weken.

Bij de versterving, die dit gebrek aan plaatsruimte haar oplegde, kwam nog een ander kruis, namelijk de duurte der levensmiddelen. In 1845 en '46 heerschte er in België zulk een schaarschte aan levensmiddelen, ontstaan door een ziekte in de aardappelen, dat velen van honger stierven.

Den 19en Augustus 1845 schreef pastoor Lambertz aan de overste van Sittard: „Hoe is het bij u met de aerdappelen. Hier is het ellendig, hoewel er nog eenige hoop is voor zekere soort; ongelooflijk zijn de penitenties en gebeden, die de menschen gedaen hebbe bij deze gelegentheijd; bid gij ook voor ons."

Om nu geen schulden te maken, ontriefden de zusters zich soms van het noodzakelijke. Bij gebrek aan groenten, waarvan men geen voorraad had kunnen opdoen, bewaarde men voor den winter in de pekel het loof van knollen. Men verving de boter bij het ontbijt door in water gekookte appels; bij het avondeten stelde men zich tevreden met boekweitepap.

De ijver der novicen paste zich zoo goed aan dit menu aan, dat zij eens de Overste gingen vragen, om haar ook maar 's middags het vleesch te onthouden, want die boekweitepap vonden zij heerlijk. Doch de goede Overste, die toen zelf zoo

ziekelijk was en die zelfs een ei, dat men haar aanraadde 's morgens te nemen, niet wilde gebruiken, zeide tot haar novicen: „Kinderen, zoolang ik u een stukje vleesch kan geven, zult gij „het hebben; als ik het niet meer heb, moet ge er u maar in „schikken; zoolang er is, neemt dan dat weinige, dat de goede „God u geeft, met dankbaarheid aan."

Deze armoede, aldus verhaalt ons de chroniste, verminderde volstrekt niet de opgeruimdheid der zusters, men zou, integendeel, gezegd hebben, dat die stoffelijke ontberingen haar inwendig geluk nog verhoogden; nooit hadden zij zich misschien zoo gelukkig gevoeld in den dienst des Heeren! Dit ondervindt trouwens elke ijverige en trouwe religieus in dergelijke omstandigheden: God vergeldt, volgens Zijn belofte, hier reeds honderdvoudig, hetgeen men voor Zijn glorie doorstaat.

„Deze glorie van God", zegt verder de chroniste, „en het heil der zielen was haar eenigst verlangen en daarom juichten zij van geluk, als er zich weer een nieuwe leerling aanmeldde. of als zij een koffer zagen binnen brengen. De hoop op veel leerlingen, aan wie zij haar krachten konden wijden, gaf haar te voren reeds meer vreugd, dan schatten van goud en zilver dat hadden kunnen doen."

Haar versterving was niet minder heldhaftig dan haar liefde voor de armoede. Vele religieuzen beoefenden de versterving der oogen zoozeer, dat zij gedurende heel den bouw van het pensionaat en van de boerderij, die ook in 1846 plaats had, geen enkelen blik op de werkzaamheden wierpen. De meesten wisten niet, hoeveel vensters er in den voorgevel waren, evenmin aan welken kant van de omheining de boerderij werd opgetrokken, ofschoon zij zich toch niet naar de kapel, noch naar den refter, of naar haar cellen konden begeven, tenzij door een gang, waarvan de vensters uitzicht gaven op de nieuwe gebouwen.

Dat deze verstervingen en deze religieuze geest der zusters aangenaam waren aan den goeden God, toonde Hij dikwijls door gebeden te verhooren, die soms vermetel schenen. Zoo, bijvoorbeeld, had de novicenmeesteres haar novicen aangespoord

aan de H. Anna nieuwe pensionnaires te vragen. Het was toen de 12e Juli en men vroeg één pensionnaire voor elk der dertien dagen, die haar nog van den 26en, het feest dier heilige, scheidden. Welnu, vóór den feestdag waren de dertien plaatsen bezet. Toen werd men stoutmoediger en vroeg voor het begin van het nieuwe schooljaar nog het dubbele aantal, namelijk zes en twintig leerlingen erbij. De H. Anna gaf haar de zes en twintig nieuwe internen, om te toonen, hoe aangenaam de eenvoudigheid dier vrome religieuzen haar was.

Vervuld van dankbaarheid zond de novicenmeesteres een der novicen naar den Stichter met het verzoek, dat ook hij nog het getal leerlingen, die hij wenschte, zou bepalen. De heilige man antwoordde glimlachend: „Mijn kind, de goede God heeft zich reeds te vrijgevig jegens ons getoond; laten wij Zijn goedheid prijzen door ons blind aan haar toe te vertrouwen; gaat voort met vertrouwvol te bidden, maar laat aan God over, om de maat van Zijn gunsten te bepalen".

Sinds dien tijd is men gewoon in het noviciaat elken dag de glorievolle Moeder van Maria aan te roepen. Daarenboven viert de geheele communiteit door vrome oefeningen de maand April, die haar is toegewijd, en haar feestdag, waartoe men zich door een noveen voorbereidt.

De chroniste voegt erbij: „De heilige heeft zich niet onge„voelig betoond voor deze kleine hulde; het getal leerlingen is „elk jaar toegenomen." Ook in dezen tijd kwamen de eerste Duitsche pensionnaires zich aanbieden, en het was opmerkelijk, dat zij vooral kwamen uit de parochie van de Heilige Anna te Duren, een stadje in het aartsbisdom Keulen.

HOOFDSTUK IV.

Bloemen uit Thildonck's Lusthof.

Het is ons thans een genoegen een korte levensschets te geven van enkele der Ursulinen van Thildonck's klooster, die de zoete geuren van religieuze deugden verspreid hebben en wèl

toonen, hoezeer de vrome Stichter zijn dochters wist op te voeren tot hooge volmaaktheid. Ook van haar geldt het woord: *Gestorven spreken zij nog tot ons.* En zij schijnen het woord van den H. Paulus te herhalen: *Weest onze navolgers, gelijk wij navolgelingen van Christus waren.* (I Cor. 4, 16.)

Soeur Walburge

Deze novice overleed in 1842 op den jeugdigen leeftijd van negentien jaren en eenige maanden, na twee jaren het religieuze kleed te hebben gedragen. Als een engel van reinheid en onschuld was zij gelijk aan een H. Aloysius en een H. Stanislaus Kostka, en gelijk die heilige jongelingen legde soeur Walburge een lange levensbaan in weinige jaren af. Eenvoudig als een duive, gehoorzaamde zij immer met engelachtige blijdschap.

Toen de Stichter haar eens in dit punt wilde beproeven, zeide hij haar schertsend: „Zuster, ziet gij dien boom met heerlijke vruchten beladen? Wat jammer, dat de musschen daarvan zoo komen stelen! Gij zoudt goed doen, als gij er met een belletje bij gingt staan, om die dieven te verschrikken." De goede novice gehoorzaamde blijde aan deze woorden, die zij voor een bevel hield en bracht ze letterlijk ten uitvoer. Elken morgen van vier uur af zag men haar bij den aangewezen boom met een bel, die zij deed klingelen, zoo gauw een vogel maar scheen te willen naderen. Zij ging zoo voort met haar postje van vogelverschrikster en stichtte door deze blinde gehoorzaamheid haar medezusters ten zeerste. Ten slotte echter hadden dezen toch ook medelijden met haar en vroegen of ze wederom met de communiteit in de kapel mocht komen, hetgeen natuurlijk aanstonds werd toegestaan.

Gelijk heel haar religieus leven één voortdurende akte van gehoorzaamheid was, heeft ook de gehoorzaamheid haar dit leven doen eindigen: Verscheidene dagen reeds lag zij in doodstrijd en het scheen, dat de goede God nog geen einde aan haar lijden wilde maken. Het deed pijnlijk aan haar zóó met den dood te zien worstelen. De zusters hadden innig deernis

met de stervende en wetende, dat de gehoorzaamheid zulk een invloed op haar had, vroegen zij Gods dienaar, dat deze haar zou bevelen te sterven. De heilige man bevond zich toen op de kapel. Als naar gewoonte raadpleegde hij eerst den Hemel. Hij knielde neder op de trappen van het altaar en na een vurig gebed zeide hij tot de zusters: „Ja, gaat aan soeur Walburge in mijn naam zeggen, dat zij naar den Hemel mag vertrekken." Toen de stervende novice deze tijding vernam, neeg zij zachtkens tot de zusters, die het sterfbed omringden, bedankte haar met een hemelschen glimlach en haar engelreine ziel vloog op naar haren Hemelschen Bruidegom.

Soeur Marie Adrienne.

Deze leekezuster gaf een heerlijk voorbeeld van liefde tot haar roeping. Zij had slechts twee dagen geleden het religieuze kleed aangenomen, toen zij haar eigen zuster, Maria Beatrix, die zij innig lief had, in het klooster zag sterven.

Spoedig werd ook zij door dezelfde ziekte aangetast, die haar ongeschikt maakte voor de werkzaamheden des kloosters.

Daar de oversten in deze ziekte een teeken meenden te zien, dat zij niet door God tot het religieuze leven geroepen was, stelden zij haar voor, het noviciaat te verlaten en naar het ouderlijk huis terug te keeren.

Maar de goede novice gaf dit bewonderenswaardig antwoord: „Eerwaarde Mère, o, ik smeek U, laat mij toch in het klooster sterven, ik ben hier zoo gelukkig! En aangezien ik niet meer werken kan, zal ik, als U het goedvindt, mij tevreden stellen, met het schotelwater als mijn voedsel te gebruiken, maar ik bid U, zend mij toch niet naar de wereld terug!"

De Overste, Mère Renelde, was diep geroerd door dit edelmoedig en allernederigst antwoord; zij troostte de goede zuster en stemde er in toe, dat zij in het klooster zou blijven en zij heeft nooit spijt gehad over deze liefdedaad.

Hoe dankbaar toonde zich nu de zuster voor deze gunst en hoe deed zij haar best, om aan de communiteit die kleine

diensten te bewijzen, die haar zwakke gezondheid toeliet te verrichten. Maar bovenal, wat heerlijke voorbeelden gaf zij van nederigheid, gehoorzaamheid en ijver. De communiteit was zoozeer in haar gesticht, dat men, met het oog op haar steeds toenemende zwakte, aan den aartsbisschop dispensatie vroeg van twee maanden noviciaat, opdat zij niet zou sterven zonder door de heilige banden der geloften aan den Bruidegom der Maagden te zijn verbonden. — Reeds gesterkt door de laatste H.H. Sacramenten, legde zij de heilige geloften af den 28en Juli 1846; sindsdien was zij overgelukkig en dacht slechts aan den naderenden dood en haar aanstaande vereeniging met God. Zij verloochende geen oogenblik haar heldhaftig geduld te midden van de hevigste pijnen. Tot het einde toe onderhield zij alles, wat de heilige regel aan de zieken voorschrijft. Den 19den Augustus ging zij op den leeftijd van 28 jaren, kalm naar een beter leven over.

Mère Damienne.

Wij zagen in het vorig hoofdstuk, dat de communiteit van Thildonck in 2 maanden tijds vijf harer leden verloor, toen men in 1846 bezig was met de vergrooting van het huis. Één dezer slachtoffers was Mère Damienne, geboren te Gastel den 10en Juni 1821.

Den 12en September 1843 was zij in het noviciaat getreden en begon aanstonds hechte grondslagen te leggen voor een hooge volmaaktheid, die zij zich met edelmoedigheid had voorgenomen te bereiken. — Zij gaf een stichtend voorbeeld van alle deugden, maar schitterde vooral uit door een blakenden ijver voor de eer van God en het heil der zielen. Deze ijver, zegt de chroniste, kende geene andere grenzen, dan die, welke de gehoorzaamheid haar aanwees. Zonder dezen teugel zou zij den oceaan zijn overgevlogen, om zielen te winnen in de nog wilde streken van Amerika. Overtuigd van de hechtheid harer deugd en om eenigszins voedsel te geven aan den vlammenden ijver, die haar verslond, zonden de oversten haar naar de school van Brussel. Daar wijdde Mère Damienne zich geheel

en al aan het welzijn van een groote menigte arme kinderen, die aan haar zorgen waren toevertrouwd. In dit liefdewerk nu deed zij de ziekte op, die haar vroegtijdig bij haar God zou brengen.

Toen zij naar Thildonck teruggeroepen werd om daar beter verzorgd te worden, ging zij voort, datzelfde voorbeeld te geven, waardoor zij immer haar medezusters had gesticht. Zij was in alles onderworpen aan Gods H. Wil en offerde haar lijden op ter eere Gods en het welzijn der zielen.

Den 17en Juni, in den ouderdom van nauwelijks 25 jaar, sliep zij zacht in, om te ontwaken onder de koren der Maagden. Haar laatste oogenblikken waren zóó troostend, zóó stichtend, dat de overste niet kon nalaten God te danken. Nauwelijks had zij haar geliefde dochter de oogen gesloten of, in plaats van de gebeden der stervenden te bidden, hief zij het „Te Deum" aan met de aanwezige zusters.

Mère Marie-Ursule

Eveneens in den leeftijd van 25 jaar overleed te Thildonck Mère Marie-Ursule. Zij was de jongste van 10 kinderen, en reeds heel jong beroofd van haar ouders, werd zij opgevoed door haar oudste zuster.

Zij gevoelde zich tot het religieuze leven getrokken, doch wist niet welke congregatie te kiezen.

Op zekeren dag onderhield zij zich met haar zuster, die novice was te Thildonck, en deze zeide haar: „Het is waar, „onze heilige regel legt ons geen strenge boetplegingen op, doch „roept ons toch tot een hooge volmaaktheid, omdat hij ons „voorschrijft in alles de grootste zelfverloochening en een „voortdurende versterving te zoeken." Deze woorden, goed overwogen, losten haar twijfel op. Immers toen haar zuster van zelfverloochening en geest van versterving sprak, had zij voor haar oogen doen schitteren het krachtigste aanloksel voor edelmoedige zielen.

Zij besloot dus in de congregatie der Ursulinen te treden,

en op den dag, dat haar zuster de heilige professie deed, nam zij den sluier aan. Zij zelf deed na een allerijverigst noviciaat haar heilige geloften den 9en October 1849. Zij ging voort, de medezusters te stichten door een stipt onderhouden der regelen en door haren ijver in het vervullen van haar ambt. Zoo beloofde zij alles voor de toekomst, toen zij werd aangetast door de tering, die haar in korten tijd aan den rand van het graf voerde.

Toen vooral kwamen de beminnelijke deugden, waarmede haar onschuldige ziel versierd was, helder aan den dag. Altijd was zij geduldig en gelaten, hartelijk en minzaam, zoodat ze allen, die haar bezochten, stichtte. De zoete vrede, die haar hart vervulde, straalde uit op haar gelaat. „*Ik was verheugd*", zóó schreef zij met de woorden van den Psalmist aan haar oudste zuster, „*ik was verheugd toen men mij zeide: gij zult ingaan in het huis des Heeren.*" — Zij bleef tot het laatste oogenblik bij volle kennis en bewaarde een hemelsche kalmte bij het naderen des doods.

Een half uur voor haar sterven, bezocht haar de Overste die innig medelijden toonde toen zij haar zoo zag lijden, overdekt met doodszweet. „Och, moeder", antwoordde de zieke, „als ik denk aan den doodstrijd van mijn Jezus in den hof van „Olijven, gevoel ik niets meer." — Toen de Overste haar vroeg om eenige woorden van stichting en afscheid tot haar zuster te richten, die aan haar sterfbed stond, hief de stervende het kruisbeeld, dat zij in haar hand had, wat omhoog en liet het aan haar zuster zien. De Overste herhaalde het verzoek, doch de stervende antwoordde: „Laat haar slechts wat nadenken bij het beschouwen van dit kruis." Wat later bemerkte een zuster, dat zij een wonde had aan den hiel en zeide: „Ziet eens, dat had de H. Aloysius ook!" Deze vergelijking kwetste de nederigheid der zieke en aanstonds trachtte zij het gesprek op iets anders te brengen, maar plotseling verloor zij de spraak en bijna zonder doodstrijd vloog haar schoone ziel naar den Hemel, gelijk wij vertrouwen, om daar de belooning te ontvangen voor

haar heldhaftig geduld en heerlijke deugden. Dit heilig afsterven had plaats den 16en April 1851.

Mère Ursule de Jésus.

Den 27en Juli van hetzelfde jaar 1851 eindigde Mère Ursule de Jésus een leven vol verdiensten. Zij had haar heilige geloften afgelegd den 11en Juli 1837 op den leeftijd van 24 jaren. Het religieuze leven van deze waardige Ursuline was slechts een aaneenschakeling van ziekten en lijden. Pastoor Lambertz deed als een goede vader al het mogelijke, om haar lijden te verzachten en haar de gezondheid te doen herwinnen. Zij mocht, om verandering van lucht, een tijd lang in het klooster te Sittard verblijven. Dit blijkt uit een brief van den Stichter aan de Overste van Sittard, gedateerd 9 Juni 1843, waarin haar komst wordt aangekondigd en een andere van 10 October van datzelfde jaar waarin hij aan de Overste van Sittard mededeelt, dat hij aan Mère Ursule alle vrijheid had gelaten om naar het klooster van Venray te gaan of naar Thildonck terug te keeren of wel in Sittard te blijven. Doch niets mocht baten, zij bleef lijden, maar edelmoedig zette zij zich over alles heen, om zich te wijden aan het onderricht der arme kinderen. Haar liefde jegens hen gaf haar een heldhaftige wilskracht, en toen zij geheel verzwakt en uitgeput op het ziekbed lag, was er slechts ééne zaak, die haar kostte, namelijk, dat zij geen les meer kon geven.

Zij had altijd gewenscht, haar vagevuur op aarde te hebben en het schijnt, dat de goede God haar die genade heeft geschonken, want het einde van haar leven was een waar martelaarschap: haar beenen, door een afzichtelijken kanker verteerd, werden als het ware nesten van wormen. Zij verdroeg al die pijn met onverstoorbaren zielevrede en met een kalme berusting, „en gaf ons allen", aldus de chroniste, „bewonderenswaardige voorbeelden van geduld en gelatenheid".

Het vertrouwen op de verdiensten van Jezus en op de voorspraak van Maria, maakte geheel haren troost uit: „Waarom

vreezen", zoo sprak zij soms, „waarom vreezen, als men Jezus tot Verlosser en Maria tot Moeder heeft!?"

Met deze hemelsche gevoelens bezield, stierf zij na een harden doodstrijd van drie dagen, waaronder zij voortdurend verzuchtte naar Hem, die het eenig voorwerp van al haar verlangens geweest was.

Mère Marie-Caroline.

De laatste bloeme, die wij uit den geestelijken lusthof van Thildonck's klooster gaan bewonderen is Mère Marie-Caroline. Zij werd geboren den 4en Mei 1825 en op den leeftijd van zestien jaar als pensionnaire bij de zusters Ursulinen te Maeseijck aangenomen. Zij stelde er zich niet mede tevreden een voorbeeld voor haar jeugdige medeleerlingen te zijn, maar trachtte een apostel te wezen en anderen ook tot godsvrucht op te wekken, door allerlei kleine kunstgrepen, die de liefde tot Jezus haar ingaf. De beminnelijkheid van haar karakter gaf een onweerstaanbare kracht aan hare woorden en maakte hare goede voorbeelden nog aantrekkelijker. Vóór het einde van haar negentiende jaar bracht zij aan God het offer van alle voordeelen, welke de maatschappelijke positie harer familie beloofde. En opdat het offer des te volmaakter zou zijn, trad zij niet in het noviciaat van Maeseijck, waar zij zoo bemind was, maar in dat van Thildonck, waar zij nog onbekend en verder van haar ouders verwijderd was.

Zij nam den sluier aan den 3en December 1844 en legde zich aanstonds met allen ijver op een volmaakt religieus leven toe. De Oversten aarzelden niet, haar tot de heilige professie toe te laten nog vóór het einde van haar tweede proefjaar, den 1en October 1846. Zij verdubbelde van dien tijd af haren ijver in den dienst van God, en het was alsof zij wist, dat zij slechts weinig tijd zou hebben, om veel voor dien goeden God te werken. Zij meende in het vaderland niet genoeg te kunnen arbeiden voor Gods eer en verlangde daarom vurig naar de Missie van Indië te gaan. Uit die groote liefde tot God, die

door haar innig gebed steeds toenam, putte zij ook dien geest van offervaardigheid, zelfverloochening en edelmoedigheid, die allen zoo zeer stichtte. Niet minder bewonderenswaardig was haar liefde en kinderlijke teederheid jegens de Allerheiligste Maagd Maria. Schoon was het te zien, met hoeveel ijver zij haar novenen vierde, vooral door met gretigheid alle gelegenheden van zelfverloochening te benutten, die zich zoo dikwijls in het klooster voordoen. — De minst ijverige religieuzen werden door haar voorbeeld tot ijver opgewekt. Maar helaas, niet lang zou men van haar weldoenden invloed genieten. De jeugdige religieuze naderde het einde van haar loopbaan. Den 19en Maart 1852, feest van den H. Jozef, voor wien zij veel devotie had, gebeurde het, dat bij het loten van zekere oefeningen van godsvrucht, gelijk dat in de Congregatie gebruikelijk was, aan haar een briefje ten deel viel, dat haar sprak van sterven. Sindsdien waren al haar gedachten op de eeuwigheid gericht en op de middelen, die zij zou aanwenden, om den Goddelijken Rechter gunstig voor zich te stemmen.

Men noemt den dood der rechtvaardigen wel eens: de avond van een schoonen dag. Zelden werd in iemands afsterven deze benaming schooner bewaarheid. De dood was inderdaad voor haar de echo van het leven. Eenige oogenblikken vóór den laatsten strijd, toen zij haar krachten voelde afnemen, zeide zij nog met een groot vertrouwen: „O Maria, gij die mij „sinds mijn prille jeugd hebt beschermd! O goede H. Joseph, „die mij zoo liefdevol gewaarschuwd hebt, helpt mij in dit uur!"

Het was de 16e Juli, feest van O. L. Vrouw van Karmel.

„*Kostbaar in 's Heeren oogen is de dood zijner heiligen.*" (Ps. 115, 15.)

Ziedaar slechts enkele korte levensschetsjes van religieuzen, wier deugden en voorbeelden opgeteekend zijn door de chronisten van Thildonck. Uit de velen, die de annalen bevatten, zijn er slechts een paar genomen, doch die weinige zijn wel in staat, om een denkbeeld te geven van den religieuzen geest der zusters, die met zooveel liefde en vastberadenheid werden

geleid langs de moeilijke wegen der religieuze volmaaktheid door hem, dien zij als aller vader eerden: Joannes Lambertz.

HOOFDSTUK V.

Pastoor Lambertz, Leidsman zijner Dochteren.

Wij beschouwden en bewonderden enkele der schoone bloemen in den lusttuin van Thildonck's klooster, thans moeten wij pastoor Lambertz beter leeren kennen als den bekwamen hovenier, die met zooveel oplettendheid en toewijding deze bloemen voor Jezus-Christus verzorgde.

Wij zullen den heiligen Stichter dus gaan beschouwen als leidsman van die uitverkoren schare Godgewijde maagden, die met elkander in liefde tot haren Bruidegom wedijverden.

—

De volmaaktheid bestaat in de liefde tot God, die zich openbaart in een volmaakte vervulling van Zijn H. Wil. De groote vijand van de liefde tot God is de bedorven eigenliefde met haar drie begeerlijkheden, waarvan de H. Joannes spreekt: de hebzucht, de zinnelijkheid en de hoovaardigheid. Welnu, de drie geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid ruimen deze drie hinderpalen uit den weg en voeren de kloosterlingen telkens dichter bij God.

Dit alles wist Joannes Lambertz zoo goed, daar hij er zelf de ondervinding van had, want hij kon gerust met den H. Paulus tot zijn dochters zeggen: „*Weest mijne navolgsters, gelijk ik navolger van Christus ben.*" 't Is waar, hij had geen *gelofte* van *armoede* gedaan, maar zijn leven was arm als dat der strengste kloosterlingen. Hij nam van zijn inkomen als pastoor slechts datgene af, wat onmisbaar was voor zijn onderhoud. De rest ging naar de armen, wier vader hij was.

Als priester had hij de plechtige gelofte van *zuiverheid* gedaan en hij omgaf die lelie met een doornenhaag van gestrengheid, die zijn ijzersterk gestel alleen mogelijk maakte.

Hij had geen uitdrukkelijke gelofte van *gehoorzaamheid* afgelegd; maar hij ondernam niets zonder het bevel van zijn aartsbisschop, aan wien hij gehoorzaamde als aan den persoon van Jezus Christus zelf.

Deze heilige verplichtingen, die voor den kloosterling de evangelische raden in strenge voorschriften veranderen, achtte de vrome Stichter zoo hoog, dat hij, na zoo dikwijls de plechtigheden der geloftenaflegging te hebben bijgewoond, er altijd met dezelfde godsvrucht en eerbied bij tegenwoordig was, telkens wanneer zij in Thildonck's klooster plaats hadden. En kon hij, om zijn drukke bezigheden, niet de geheele plechtigheid bijwonen, dan stond hij er op, dat men hem kwam waarschuwen, als het oogenblik daar was, waarop de novice de formule van haar onherroepelijke toewijding aan Jezus Christus ging uitspreken.

En met wat bezorgdheid prentte de voorbeeldige priester zijnen dochters de liefde tot en de trouwe naleving van haar heilige geloften in!

Toen hij in 1864 meende, dat zijn einde naderde, liet hij alle Oversten der kloosters bij zich komen, om haar zijn laatste vermaningen te geven. Dat „*testament*" werd door een der religieuzen opgeteekend, terwijl hij die onvergetelijke woorden uitsprak.

Nadat hij zijn dochters heeft herinnerd, op welke providentieele wijze het instituut ontstaan is en zich heeft ontwikkeld, spoort hij haar met nadruk aan, om dat blijkbaar Goddelijk werk toch in stand te houden door zich te hechten aan het onderhouden van den heilige regel, zonder er ooit iets aan te veranderen; dat immers zou een soort heiligschennis zijn, daar de goedkeuring der H. Kerk er iets heiligs van gemaakt heeft; en hij stelt haar voor oogen de glorie, die aan haar gertrouwheid beloofd is. — Hij spoort haar vervolgens aan, om zich met ziel en lichaam, met hart en geest te wijden aan de eer van God. Van de geloften sprekende, verklaart hij, dat de religieuze volmaaktheid bestaat in ze trouw na te komen en om haar daartoe nog krachtiger aan te sporen, toont hij uit het H. Evan-

gelie aan, dat de heilige geloften een voorrecht zijn van slechts een gering getal uitverkoren zielen.

Sprekende vooreerst van de gelofte van *zuiverheid*, herinnert hij zijn zusters het voorbeeld van den maagdelijken leerling, zoo dierbaar aan Jezus Christus. Hij waarschuwt haar tegen de verleiding der zinnen, raadt haar aan, het gebed, de waakzaamheid en het dagelijksch vernieuwen harer toewijding.

„O zuiverheid", roept hij uit, „o schoone deugd! Zoolang „zij onbesmet is, gaat alles goed! Mijn kinderen, weest er dus „trouw aan en gij zult als de H. Joannes kunnen rusten aan „Jezus' borst en eens zult gij als Zijn ware Bruiden het Lam „volgen waarheen het gaat."

Hoever een hart, Gode toegewijd, het in de beoefening dezer deugd, behoort te brengen, leerde hij zijn geestelijke dochters bij een andere gelegenheid. „Zoeken wij slechts God", zoo sprak hij. „Zoodra wij in ons hart eenige andere voor- „liefde gewaar worden, haasten we ons die te onderdrukken, „opdat, terwijl ons hart vrij is, niets ons belette, ons innig te „vereenigen met den Bruidegom onzer zielen."

Op die geheele overgave van zich zelve aan Jezus kwam hij ook telkens terug in zijn brieven, en dikwijls eindigt hij: „Bidt voor mij, bemint Jezus, doet uw best, om niet te leven dan voor Hem."

Overgaande vervolgens tot de *armoede* in zijn opwekking tot de verzamelde Oversten, spoort hij haar aan, trouw de constituties der orde na te komen, op te passen voor alle gehechtheid aan geld, een afkeer te hebben van alle uitzonderingen op dit gebied, nooit iets in bezit te houden buiten weten der Oversten, aanstonds aan dezen ter hand te stellen, wat zij van buiten ontvangen mochten. Hij geeft haar tot voorbeeld het Kindje Jezus van alles ontbloot in de arme kribbe.

Wat de *gehoorzaamheid* betreft, verklaart hij met alle ordestichters, dat zij de gewichtigste der drie geloften is. „Door „de gehoorzaamheid", zoo zegt hij, „krijgen de onbeduidendste „handelingen groote waarde en zijn zij vol verdiensten." Behalve

in geval van onmogelijkheid, of als hetgeen bevolen is kwaad zou zijn, wil hij, dat men zonder tegenspraak, zonder verontschuldiging, op het eerste teeken gehoorzame aan hen, die bevelen. — Hij verlangt, dat men in alles gehoorzame, in kleine zoowel als in groote zaken: „want", zoo zegt hij, „zij die waarlijk „gehoorzaam zijn, worden door Jezus boven de anderen bemind „en er is geen beter middel, om in korten tijd tot hooge vol„maaktheid te komen, dan die voortdurende verloochening en „die volkomen vernietiging van dat „ik", door de onderwerping „van den eigen wil aan de bevelen en voorschriften der „Oversten en der H. Regelen."

Bij een andere gelegenheid toonde hij den religieuzen op een eigenaardige wijze, welk gewicht zij moesten hechten aan deze deugd, die de ware kloosterlingen maakt. Hij preekte haar eens de retraite; toen hij den laatsten dag verhinderd was, een der conferenties te geven, waarschuwde hij de portierster en zeide haar: „Zeg nu aan de zusters in mijn naam, dat zij „vijfhonderd maal het woord *Gehoorzaamheid* schrijven; dat „geldt wel voor een conferentie."

Toen hij zijn dochteren eens over hetzelfde onderwerp onderhield, raadde hij haar aan, de stappen te tellen, die zij moesten zetten, om naar de verschillende plaatsen te gaan, waarheen de gehoorzaamheid haar elken dag riep. Hij wilde haar zóó te kennen geven, dat aan elk der stappen een eeuwig loon was verbonden.

Maar laat ons terugkeeren naar de uiteenzetting van zijn „testament".

In een tweede punt spoort hij de Oversten aan, toch nooit de opleiding der jeugdige religieuzen op te offeren aan den uiterlijken bloei der huizen; „want," zoo gaat hij verder, „als „de novicen niet goed onderricht zijn in het geestelijk leven, „zullen het dikwijls beste, brave meisjes zijn, doch nog geen „goede religieuzen. Vormt dus goed uw novicen en spaart haar „niet de noodige terechtwijzingen, opdat zij zich met ernst er „op toeleggen, zich van haar fouten te beteren."

Ten slotte spreekt de heilige man over de *godsvrucht*, die het geluk van de religieuzen uitmaakt, over den *geest van gebed* en de onderlinge liefde, die hij haar trouwens bij alle gelegenheden inprentte: „want", zegt hij, „*waar liefde heerscht, daar is God.*"

Hij duldt niet, dat zijn dochters kwaad van elkander spreken, evenmin wil hij naijver tusschen de huizen.

Hij eindigt met de aansporing, zich met kracht op de *nederigheid* toe te leggen, „die ons", zegt hij, „hemelhoog verheft, „terwijl de hoovaardigheid ons doet nederdalen in het diepste der hel." Dan roept hij met geestdrift uit: „Welk een geluk, „als we ons konden ontdoen van de hoovaardigheid als van „een kleedingstuk! Och, konden we toch eens in nederigheid „gelijk worden aan den deken van Opwijck of aan den pastoor „van Ars, maar tot zoo hooge graad van nederigheid zullen „wij niet gemakkelijk geraken."

Na zich met de Oversten te hebben onderhouden, liet hij de zusters van het moederhuis bij zich komen en sprak haar over de edelmoedigheid, die zij in den dienst van God aan den dag moesten leggen en over de stiptheid der offervaardigheid, waarmede zij de plichten van haar roeping moesten vervullen.

Ten slotte moesten ook de novicen komen en hij spoorde haar aan tot het onderhouden der H. Regelen, tot onderlinge liefde en heilige vroolijkheid.... Maar laten wij hem zelf aan het woord; niets is treffender dan die raadgevingen van den vader, die meent, dat zijn stervensuur gekomen is.

„Mijn beste kinderkens, beijvert u om al uw plichten „nauwgezet te vervullen; onderhoudt uw heiligen Regel letterlijk, „tot de kleinste puntjes. Dan alleen zult gij gelukkig zijn.... „en het zal een hemelsch geluk zijn, dat gij hier reeds smaakt, „terwijl gij wacht op dat overgroote loon, hetwelk gij daar- „boven naar hartelust zult genieten. — Als gij wenscht, dat „God u zegene, leeft dan onderling innig vereenigd; let niet „op de gebreken uwer medezusters, noch op kleine onaan- „genaamheden, die zij u berokkenen. Verdrijft de geringste

„gedachte, die in staat is de liefde te kwetsen. Weest ook „nooit treurig; gij zijt toch zoo gelukkig! Als u iets hindert, „laat er niets van merken; weest altijd opgeruimd en blij van „harte. Soms zal de duivel zijn best doen, u te verontrusten, „door u in te blazen, dat gij niet goed met God staat, dat gij „de H. Sacramenten niet goed ontvangt enz., lacht dan met „zijn bedriegerijen en gaat rustig uws weegs, bewaart uw ziel „in vrede en opgeruimdheid."

Ziedaar de laatste aanbevelingen van den Stichter. Ofschoon hij daarna wederom herstelde en nog vele jaren heeft geleefd, bewaren zijn dochters toch die heilzame raadgevingen als zijn geestelijk testament. Zij lezen ze in vele kloosters gemeenschappelijk elk jaar op den verjaardag van zijn heiligen dood.

De vrome dienaar Gods wendde alle middelen aan, om zijn religieuzen te voeren tot de volmaaktheid van haren staat. Elken Zondag, na twee H. Missen te hebben gelezen en daaronder te hebben gepreekt, ging hij naar het klooster en gaf, nog nuchter, een conferentie aan de zusters. Het gewone onderwerp van die eenvoudige toespraken was de onderlinge liefde, de trouwe naleving van den H. Regel, de getrouwheid in kleine zaken, de nederigheid. „Mijn beste kinderkens," herhaalde hij voortdurend gelijk zijn H. Patroon, „mijn beste kinderkens, „bemint toch elkander en Jezus zal gaarne onder u verblijven. „Wat kruis gij ook te dragen hebt, gij zult gelukkig zijn, als „gij maar eensgezind blijft. Ziet geen kwaad in uw medezusters, „spreekt nooit ten ongunste van haar. Men leest nergens, dat „Jezus of de Apostelen kwaad gesproken hebben van Judas, „die toch zeker slecht was." Ook in de brieven, welke hij aan de verschillende huizen zijner congregatie schreef, kwam hij telkens op de onderlinge liefde terug en een heerlijke samenvatting van wat hij telkens herhaalde, zijn de woorden, die hij den 30en December 1864 aan de communiteit van Sittard schreef: *„Mijne liefste kinderen! bemint elkander; waar de liefde is, is God, daar is de vrede, daar is de Hemel!"*

Met betrekking tot het onderhouden der regeltucht zeide

hij dikwijls: „Leeft en sterft in het onderhouden van uw hei-„ligen Regel. Als gij den Regel bewaart, zal de Regel u be-„waren" en dan voegde hij erbij: „Dit is een gewichtig beginsel, „waaruit men moet afleiden, dat een ijverig religieus beschermd „is tegen diepen val."

Ook dit punt scherpte hij zijnen dochters bijna in alle brieven in: „Onderhoudt uwe H. Regels, hierin is alle bene-dictie," en den 15en Januari 1861 schreef hij aan een Hollandsche communiteit: „Mijne kinderen! zij doch vuerig en volmaekt in „het volbrengen van uwe religieuse plichten, volbrengt wel „al uwe regels en statuten, bemint de zelve als den appel van „uwe ooge; hebt liever alles te verliezen als een letter van uwe „H. Instellingen; vernieuwt alle dagen uwe H. beloften met een „oprecht hert, dat de zelve uw leven zijn: bedankt God onop-„houdelijk voor zijne goedheijd, u uit de wereld geroepen te „hebben tot zijnen dienst. Wat privilegie!!"

Hij drukte vooral op getrouwheid aan kleine voorschriften, omdat die telkens voorkomen en omdat deze getrouwheid een grooten geest van geloof veronderstelt; hij noemde haar den barometer van de religieuze volmaaktheid. Voortdurend her-haalde hij: „Bemint uw heilige Regelen, bestudeert er elk „woordje van; onderhoudt ze letterlijk; weest bereid te sterven „voor een woord van uw heiligen Regel. — God, die zoo „groot is, heeft alles door middel van kleine zaken bewerkt."

En om dit te bewijzen haalde hij aan, hoe God den mensch schiep uit een weinig aarde; hoe bij de Sacramenten de stof is een weinig water, brood, olie en de vorm drie of vier woorden; hoe Jezus den blindgeborene wilde genezen door wat slijk enz. — En dan sprak hij ten slotte: „Hoe nauwgezetter gij „zult zijn, des te gelukkiger zult gij ook wezen!"

Wat betreft de *nederigheid*, was een van zijn grondstellingen, dat de liefde voor een verborgen leven „het groote geheim is, om „door God gekend en bemind te worden." „Neemt altijd de „laatste plaats in; dat iedereen zoeke de minste van allen te zijn „en God zal met welgevallen op u neerzien."

Het jaar vóór zijn dood, toen alle Oversten te Thildonck vereenigd waren, ging hij naar de laatste vergadering, om van zijn beminde dochters afscheid te nemen, en daar hij geen kracht genoeg had om te spreken, ging hij de zaal door om aan elk der aanwezige Mères dit ééne woordje te herhalen: „Nederigheid! Nederigheid!"

Hoe treffend schoon is de brief, die hij den 21en Januari 1863 aan de communiteit van Uden schreef. We laten hier een paar zinnen daaruit volgen, waarin de nederige leidsman zijn dochters weer tot nederigheid en onthechting aanspoort:.. „ik bid altijd voor UwE opdat gijL mogt oprechtelijk Jezus „bruijden zijn en waerachtige religieusen, die verstorven zijn „aan al wat de wereld aengaet, en ieder de minste, niet in den „naem, maer in der daed. O wat troost zoude uwe herten ge- „voelen en wat een schoon exempel zoude gijL aan malkanderen „zijn en aen alle, die eenigzints kennis hebben van uwe levens- „wijze. Alle begrijpt dit eens wel! wat zoude uw leven zoet zijn „en wat eene eere voor uw huijs Nazareth, waardat die aller- „heijligste Jezus, Maria en Joseph, het eerste klooster, in zulke „gesteltenisse geleeft hebben."

Wij zeiden, dat de heilige priester aan zijn geestelijke kinderen het voorbeeld gaf der religieuze deugden, die hij haar voorhield. Vooral echter predikte hij haar, door woord en voorbeeld, de Liefde. Hij was waarlijk een vader te midden zijner „kinderkens", gelijk hij de zusters placht te noemen.

Als bewijs hiervan laten wij de vertaling volgen van een brief, dien de Ursulinen van Laeken aan haar Fransche medezusters schreven:

„O! hoe zullen wij de dankbaarheid uitdrukken, die wij „verschuldigd zijn aan onzen overleden vader! Zijn herhaalde „bezoeken aan Brussel en Laeken, zijn heilige opwekkingen, „zijn heilzame raadgevingen, waren evenzoovele weldaden, die „hij ons gedurende meer dan vijf en twintig jaren met een „ongeëvenaarde toewijding bewees. De heilige priester droeg „den naam van Jezus' beminden leerling en scheen van hem

„ook zijn naastenliefde geërfd te hebben... Ziehier een brief, „dien hij ons in 1863 schreef als antwoord op onze wenschen „voor de feesten van Kerstmis, St. Jan en Nieuwjaar:

„Aan de Eerwaarde Overste en al mijn „kinderkens". Uw „zoo hartelijke en goed gemeende uitingen treffen mij levendig „en ik kan u niet zeggen, hoezeer ik er door bewogen ben. „Ik dank u allen en ik zal veel voor u bidden. Ik zal u helpen, „zooveel ik kan, in het geestelijke en in het tijdelijke. Gaat nu „voort, gelijk ge thans wandelt. Leeft in uw klooster, zooals „ge thans leeft; weest één van hart en één van zin; bemint „elkander en dat ieder uwer gaarne de laatste zij; bemint uw „heilige geloften. Voegt bij uw werkzaamheden in de klas, het „gebed voor uw kinderen en gij zult overvloedig oogsten voor „den Hemel. In de H.H. Harten

Uw vader in Jezus Christus."

„Als wij elk jaar den 12en Mei, gedenkdag van zijn over- „lijden, de voorlezing hooren van de laatste vermaningen, die „hij richtte aan al de Oversten, die te Thildonck vergaderd „waren, is het alsof wij hem nog tot ons hooren spreken."

Aldus de brief.

Hoe spreken ook al de brieven, die hij aan zijn kloosters richtte, van die oprecht vaderlijke liefde en bezorgdheid, niet alleen voor den geestelijken vooruitgang zijner dochters, maar ook voor haar tijdelijke belangen. Waarlijk hij bracht dat woord van den H. Paulus in beoefening: „*Weenen met de weenenden en zich verheugen met hen, die verheugd zijn.*" Hij leed zichtbaar mede als een klooster of een zijner zusters onder kruisjes gedrukt ging.

Ook voor zijn zieke kinderen had hij alles over en hij zon maar op middelen, om haar lijden te verzachten. Men begrijpt niet, hoe hij bij zijn overdrukke bezigheden nog tijd vond, om zóó *alles voor allen* te zijn.

De volgende schoone trek zijner vaderlijke liefde bevestigd hetgeen wij zeiden:

In 1845 meldden de zusters van het klooster te Brussel

hem, dat de Overste zwaar ziek was. Er stond geen rijtuig tot zijn beschikking en de afstand van Thildonck tot Brussel bedroeg vijf uren; daarbij kwam, dat hij 's morgens de biechten zijner parochianen wilde hooren, — 't was namelijk Paaschtijd — en dan 's avonds om 5 uur weer terug wilde zijn, ten einde wederom het biechthooren voort te zetten. Zijn onvermoeibare ijver wist echter te vereenigen, wat hij aan zijn parochianen verplicht was en wat hem de liefde voor zijn geestelijke dochters ingaf. hij ging nu te voet heen en terug.

Elk jaar trouwens, bezocht hij zijn kloosters zooveel mogelijk te voet en legde op één dag soms een afstand van 12, ja 14 uur af.

Om een denkbeeld te geven van de moeite, die hij zich getroostte, om ondanks zijn drukke bezigheden van pastoor en Stichter, zijn vaderlijke zorgen aan zijn kloosters te wijden, schrijven we hier een paar regels over van een brief, dien hij den 3en Augustus 1860 aan de communiteit van Sittard richtte:

„Ik hebbe eene reijze gedaen van 14 dagen, waerop ik „bezocht hebbe 1. Maeseijk, 2. Grubbenvorst, 3. Venraij, „4. Uden, 5. Hamont, 6. Heusden, 7. Lummen, 8. Herck-la-Ville, „9. Scherpenheuvel. Ik hebbe Roermond voorbij gevaeren, het „was onmogelijk een half dag te verliezen of had niet t'huijs „konnen komen. Er blijft mij nu noch over Maestricht, Sittard, „Roermond, Posterholt, Geilenkirchen, Kerkraeden, waer voor „ik hoop de goede dagen van den herfst waer te nemen."

En hoe druk hij het had door zijn correspondentie met de verschillende kloosters en met zoovelen, die onder zijn leiding stonden, blijkt wel uit een brief van 21 Januari 1859: „Ik ben „al drij weken aan 't schrijven en ik hebbe noch een 2 dozijnen „brieven te beantwoorden, zoodat ik er wat abreviatie moet „tusschen brengen. Ik bedank u dan, mijne kinderen! is het „met weinig in geschrift, het hert is zeer groot en goed, ik zal „het voor het kribbeken en aan den autaer volmaeken."

Den 28en December 1860 schreef hij aan 't klooster te Uden: „ik hebbe omtrent 40 brieve te beantwoorden, daarbij „alle dagen nieuw werk."

Alles wist de heilige Stichter, gelijk wij zagen, te benutten om zijn religieuzen tot ijver en tot een vurig verlangen naar steeds hoogere volmaaktheid aan te sporen. Als hij een gewichtig bouwwerk ging ondernemen, zooals in 1851 het optrekken van de prachtige gothieke kapel, die wij thans nog in Thildonck bewonderen, begon hij met den H. Jozef tot eersten architekt te kiezen, opdat hij de leiding van het werk op zich zou nemen. Hij zelf belastte zich met de taak van ingenieur. Het aanschaffen der materialen was het werk van de leden der communiteit, zoodat een der zusters moest zorgen voor de steenen, een ander voor de kalk, weer een ander voor het hout, een vierde voor de leien, een vijfde voor het lood, een zesde voor het ijzer enz. Ook werd de zorg voor de meubileering der kapel door verschillende zusters gedragen. Hoe? zal men vragen. Trok men er op uit met den bedelstaf? Ja, maar om aan te kloppen aan de deur van den hemelschen Vader, dien de zusters niet alleen met haar gebeden moesten lastig vallen, maar meer nog, gunstig moesten stemmen door een verdubbeling van getrouwheid aan haar plichten en aan de regeltucht. — Toen de kapel gereed was, werd de inbezitneming van dit heiligdom door den verborgen God van het tabernakel, plechtig gevierd. Religieuzen en leerlingen namen er aan deel. Den volgenden nacht losten de zusters elkander af bij haar Jezus, om te bidden met de engelen, die uit den Hemel waren nedergedaald om hun Koning in zijn nieuw paleis te begroeten.

Bij gelegenheid van de inzegening van nieuwe cellen, merkte de Stichter op, dat het woord *cel* ook „graf" beteekent, daarom, als de zusters 's avonds op haar cel kwamen, moesten zij denken aan den dood, die haar weldra zou opsluiten in een der graven van den grafkelder, waar reeds vele harer medezusters de opstanding van den laatsten dag afwachtten.

Zondags avonds, als de diensten in de parochiekerk geeindigd waren, bracht hij dikwijls de recreatie te midden zijner geestelijke kinderkens door, was dan altijd vroolijk en opgeruimd, maar wist ook immer ongedwongen iets ernstigs en

stichtends in zijn gesprekken te mengen. Zoo gaarne onderhield hij haar over de voordeelen aan den religieuzen staat verbonden, om de zusters aan te sporen, gaarne en met liefde haar plichten te vervullen.

„Een religieuze", zeide hij, „die God niet elken dag voor de „genade harer roeping bedankt, is niet waard in het klooster „te blijven."

Om zijn stichting van den waren religieuzen geest der dochters van Sint Angela te doordringen, had hij zich, zoodra zijn congregatie was samengesmolten met de eerbiedwaardige Orde der Ursulinen, in verbinding gesteld met verschillende oude Ursulinenkloosters, om op de hoogte te komen van allerlei punten betreffende de regeltucht. In 1845, te midden der beslommeringen, aan het bouwen van het pensionaat verbonden, besloot hij, in overeenstemming met de Eerw. Overste Mère Renelde, twee religieuzen naar het klooster van Bergen (Mons) (gesticht in 1612) te zenden, om daar van nabij te gaan zien, hoe men zekere punten van den regel in beoefening bracht, en om tevens de gebruiken van dat klooster te bestudeeren.

Voorzien van de machtiging van den aartsbisschop van Mechelen, Mgr. Sterckx, en van de toestemming van den bisschop van Doornik, zond hij de Overste van Thildonck zelve en de Overste van Saventhem naar Bergen. Zij werden door de zusters met de hartelijkste liefde ontvangen, en dewijl zij alle oefeningen van deze ijverige communiteit mochten volgen, leerden zij er ook alle oude eerbiedwaardige gebruiken. Na een verblijf van ruim een week gingen zij naar Thildonck terug, zeer gesticht door de bloeiende regeltucht van Bergen's klooster, maar ook met de troostvolle overtuiging, dat de geest, welken de Stichter haar had ingeprent, wel de ware religieuze geest was, die de dochters van de H. Angela moet bezielen. Zij teekenden echter enkele gebruiken op, welker onderhouding haar nuttig voorkwam en die dan ook in de volgende vergadering der Oversten werden aangenomen.

Deze maatregel toonde niet alleen den grooten ijver, maar

ook de nederigheid zoowel van pastoor Lambertz, als van den Kardinaal Aartsbisschop, die gelijk wij zagen, had medegewerkt aan het opstellen der constituties van Thildonck's stichting. Ook doet dit feit schitterend uitkomen den goeden geest en ontbaatzuchtige liefde der Ursulinen van Bergen, die, verre van met jaloersche blikken den bloei van een jeugdigen tak der congregatie te beschouwen, die met de hare als het ware wedijverde, integendeel zoo gaarne en zoo bereidwillig haar welzijn hielpen bevorderen. Tot haar lof mogen we hier wel een der geliefkoosde woorden van pastoor Lambertz herhalen en op die communiteit toepassen: „*Waar de liefde heerscht, daar woont God!*"

Wij stipten zoo juist de jaarlijksche vergaderingen der Oversten in het moederhuis aan.

Dat was ook een der middelen, die de vrome Stichter in zijn ijver uitdacht als bijzonder geschikt, om in geheel de congregatie te onderhouden de regeltucht, den oorspronkelijken geest en de onderlinge liefde, welke onder de leden van dezelfde familie moet heerschen. Het was tevens een krachtig middel om misbruiken, die misschien in een of ander huis mochten zijn binnengeslopen, uit te roeien. Daardoor ook zou men het instituut meer en meer doen bloeien, niet door zijn wetten te veranderen, maar door elkander op te wekken, die wetten trouw en met ijver na te leven. Dit is een der punten, die de Stichter met den meesten nadruk aan zijn dochters heeft aanbevolen. Hij zeide eens: „De kloosters, die ontrouw zullen zijn aan den plicht, „om zich in deze vergaderingen te laten vertegenwoordigen door „de Overste zelve en, indien deze ziek is, door een andere „zuster naar haar keuze, die kloosters kunnen niet meer gerekend „worden onder de huizen van onze congregatie."

Zoo zorgde de heilige Stichter met wijsheid en liefde voor dien veelbelovenden rozelaar der congregatie, die door hem geplant was en onder Gods zegen zoo heerlijk reeds bloeide en zoo welig opschoot Gode ter eere en tot heil der zielen.

Vierde Deel

Uitbreiding der Congregatie nog tijdens het leven des Stichters

1832 - 1869

Gelijk de Goddelijke Verlosser, na zijn Apostelen te hebben voorbereid tot hun verheven predikambt, hen uitzond over de wereld om te gaan werken dáár *„waar de oogst zoo groot, de arbeiders zoo schaarsch"* waren, zoo zond ook weldra de heilige Stichter van Thildonck's congregatie zijne dochteren uit, om, door woord en voorbeeld en gebed te werken, dáár waar *zoovele kleinen het geestelijk brood* van een godsdienstig onderricht ontbeerden, wijl er *„niemand was, die het hun brak"*.

En roerend was dan het afscheid en zalvend, vol geloof en vertrouwen de woorden, die hij zijn geestelijken dochters toesprak.

Een bladzijde uit de kronijken van Thildonck moge ten bewijze hier vertaald worden:

„Tegen den avond, zoo lees ik daar, vergaderde heel de communiteit in de kapittelzaal... Het was het plechtig oogenblik van het afscheid. De zusters, die gingen vertrekken, wierpen zich eerst op de knieën en vroegen vergiffenis aan de communiteit voor het slechte voorbeeld of voor redenen tot misnoegen, die zij mochten gegeven hebben. Daarna namen zij hartelijk afscheid van elkander. Dat was een treffend oogenblik: allen weenden, want ofschoon men edelmoedig aan Gods H. Wil het offer bracht van het gelukkig samenleven, voelde men het toch, te moeten scheiden van zusters, met wie men zoo gelukkige dagen in Gods Woning had doorgebracht. 's Anderendaags was de dag van het vertrek. De zes edelmoedige zusters en de eerwaarde Overste, die haar naar de plaats van bestemming zou vergezellen, kwamen in de kapel samen. Onze eerbiedwaardige vader, pastoor Lambertz, zou haar de H. Communie geven. Maar alvorens het tabernakel te openen, richtte hij deze woorden tot zijn dochters:

„Mijne kinderkens, vandaag moet gij het werk Gods beginnen, vandaag moeten de grondslagen gelegd worden voor Gods huis: gaat dus met moed. Stelt heel uw vertrouwen op den Heer. — Wantrouwt u zelven; dat God uw eenigste steun zij; want als gij u in staat acht iets goeds te doen, zal heel uw arbeid met onvruchtbaarheid geslagen worden. God alleen moet alles doen en Hij zal ook alles doen, als gij, mijn kinderkens, slechts nederig zijt; wat u betreft, gij zult slechts werktuigen in Zijn hand zijn.

Moed dus! gaat met ijver arbeiden in den wijngaard des Heeren. Maar alvorens deze woning te verlaten, nadert nog een laatste maal tot de H. Tafel, waar gij reeds zoo dikwijls het Brood der sterken hebt genuttigd, opdat gij inniger verbonden met Jezus en in Jezus veranderd, moogt handelen, niet uit u zelven, maar gedrongen door Jezus, of liever, opdat Jezus alleen in u moge handelen."

Na deze heerlijke aanmoediging ontvingen de zusters de H. Communie en na hare dankzegging bad de Overste met haar de Litanie der Allerzaligste Maagd, om den zegen van de Koningin des Hemels over de reis af te smeeken en om Haar te bidden, zoowel de zusters als de nieuwe stichting onder haar moederlijke bescherming te nemen."

Tot zoover de chroniste en wij voegen erbij: Geen wonder, dat Gods zegen rustte op stichtingen, die zóó met Jezus en Maria begonnen. Geen wonder, dat Jezus en Maria de edelmoedige stichteressen altijd bijstonden, opbeurden en kracht gaven te midden van de moeilijkheden, ontberingen en offers van allerlei aard, die bijna alle nieuwe kloosters eischten van haar, die ze moesten grondvesten.

HOOFDSTUK I.

Stichtingen in België.

Wij zullen thans in het kort de verschillende stichtingen opsommen, die al aanstonds uit het klooster van Thildonck,

nog tijdens het leven van pastoor Lambertz, dat is tot 1869, zich over België, Nederland, Engeland, Duitschland en Nederlandsch-Indië verspreidden en tot glorie van God, tot welzijn van zoovele zielen met edelmoedige toewijding haar verheven taak vervulden.

Daar wij echter vooral voor Holland schrijven, zullen wij wat uitgebreider de geschiedenis der Hollandsche stichtingen behandelen en wel in dit deel de geschiedenis der Hollandsche kloosters tot aan den dood van pastoor Lambertz (1869), terwijl wij in het laatste deel hun geschiedenis voortzetten van 1870 tot op onze dagen.

Vooreerst dus de stichtingen in *België*.

HOOGSTRAETEN. — De eerste nederzetting, welke van Thildonck's moederhuis uitging, was die van *Hoogstraeten*, geboorteplaats van pastoor Lambertz. Deze stichting werd zeer bemoeilijkt door enkele kwaadwilligen, doch des te heerlijker schitterde daarom Gods vaderlijke bescherming.

Twee dagen slechts na de plechtigheid der geloftenaflegging, den 1en Mei 1832, bestemde de Stichter Mère Seraphine Vicca, als Overste, met nog twee andere zusters, voor het nieuwe klooster. Den 3en Mei, feest van Kruisvinding, gingen zij op reis, vergezeld van de Overste van Thildonck en een andere zuster en den Eerw. Heer Vicca, broeder van de nieuwe Overste.

Men begaf zich tegen middernacht op weg; een boerenkar was het rijtuig der zusters, een andere kar was beladen met enkele meubels, wat linnengoed en kleederen benevens haar geheele provisie, bestaande uit vijf brooden en een weinig vleesch.

De goede pastoor van Hoogstraeten ontving haar allerhartelijkst en huisvestte haar den eersten nacht. — 's Anderen daags begaven zij zich naar heur nieuwe woning, een oud klooster van Recollecten, dat gedurende dertig jaar onbewoond was gebleven en als graanschuur en gedeeltelijk als kippenhok

dienst had gedaan. Wat een werk dus, om dat alles op te knappen, te reinigen en bruikbaar te maken. Eerst werd de keuken in orde gebracht. Een liefdevol persoon gaf den zusters een zak aardappelen en wat hout als aalmoes; nu konden zij het middagmaal gereed maken. Daar de meubels nog op de kar waren, moest men zich maar behelpen; zoo had Mère Felicité, Overste van Thildonck, voor stoel een plank op een emmer gelegd.

Dat was het arm begin van de eerste stichting, die van Thildonck ontsproot. Zóó moet Gods werk altijd klein beginnen en met moeilijkheden gepaard gaan, opdat het des te duidelijker moge blijken, dat het Gods werk is.

SAVENTHEM. — In *Saventhem* woonden zeven vrome jongedochters in communiteit en wijdden zich aan het onderricht der jeugd. In 1819 waren zij door pastoor Stappers aldus vereenigd. Aangespoord door het vele goede, dat zij van pastoor Lambertz's stichting gehoord hadden, vroegen zij aan den Stichter om opgenomen te worden in zijn congregatie, hetgeen deze gaarne toestond. Hij deed haar dan het religieuze kleed der Ursulinen aannemen en zond haar een meesteresse om haar in het geestelijk leven te vormen. Dat had plaats in 1834.

HAUT-CROIX. — Het klooster van *Haut-Croix* in Belgisch Brabant, niet ver van Hal, bewaart nog levendig de zoetste herinneringen aan den heiligen Stichter. Deze schijnt tijdens zijn leven een bijzondere genegenheid voor dat huis te hebben gehad. Zoolang zijn krachten het toelieten, behield hij zich zelf het genoegen voor, de plechtigheden van kleeding en professie voor te zitten en hoe guur het weder ook mocht zijn, hij zorgde ervoor, dat hij zijn patroonfeest, 27 December, aldaar vierde, terwijl hij dan den grooten afstand van Brussel naar dat dorpje, dat meer dan zes kilometer van alle groote verkeerswegen verwijderd lag, te voet aflegde.

In 1833 zond pastoor Lambertz zes religieuzen van Thildonck derwaarts, om de stichting te beginnen. Aan het hoofd

stond Mère Félicité Toubeau, die, gelijk wij zagen, de eerste Overste van Thildonck's communiteit was. Zij moest voorloopig het nieuwe huis besturen, totdat alles goed georganiseerd was; doch de haar zoo dierbare communiteit van Thildonck zou haar niet meer levend terug zien; binnen twee maanden ging zij van God het loon harer deugden ontvangen; haar lijk werd naar Thildonck overgebracht.

Zij werd vervangen door Mère Scholastique, die in de zeven en twintig jaar, dat zij het klooster bestuurde, allen door woord en vooral door voorbeeld, tot de religieuze volmaaktheid aanspoorde. In 1860 stierf deze voorbeeldige religieuze in geur van heiligheid.

Gelijk de andere stichtingen, had ook dit huis met veel moeilijkheden te kampen, maar het mosterdzaadje werd een reusachtige boom en thans bewondert men de heerlijke gebouwen van het bloeiend pensionaat en externaat.

MOLHEM. — In 1832 werd het klooster te *Molhem* gesticht.

SCHERPENHEUVEL. — *Scherpenheuvel* (Montaigu) moest ook een stichting van Ursulinen bezitten. Die bedevaartplaats der Moeder Gods was zoo dierbaar aan pastoor Lambertz, wij zagen het reeds. Toen de zusters uit haar ballingschap verlost waren, ondernamen zij daarheen een pelgrimstocht, om Maria te bedanken, en nu, in 1836, zou de H. Stichter tegenover dat heiligdom een klooster openen voor zijn dochters, onder den titel van O. L. Vr. van Smarten, als een blijvend ex-voto van eeuwige dankbaarheid aan de smartvolle Moeder.

MAESEIJCK. — Het klooster te *Maeseijck* werd een jaar later in 1837 gevestigd, op aanvrage van den H.Eerw. Heer Kerkhofs, gewezen pastoor van dat stadje en vicaris-generaal van Luik. Zijn brief kwam onder de ongunstigste omstandigheden te Thildonck aan: De Overste was zwaar ziek en door het vertrek van acht religieuzen naar Scherpenheuvel, dat kort geleden had plaats gehad, was er een groote leegte in de com-

muniteit gekomen. Niettemin besloot de Stichter, na God en ook zijn aartsbisschop geraadpleegd te hebben, vijf religieuzen derwaarts te zenden, want hij zag wel in, wat groot goed daar wederom gedaan zou worden. De zusters vestigden zich dan in een oud klooster van Recollecten, dat door den ijverigen kapelaan, den Weleerwaarden Heer Severijns, was aangekocht en waar drie vrome jongedochters reeds een school geopend hadden. De zusters hadden in 't begin met veel moeilijkheden en tegenspraak te kampen: „Maar", voegt er de chroniste bij, „O. L. Heer deed èn over het klooster èn over het pensionaat „zoo overvloedig zijn zegeningen nederdalen, dat deze inrichting „een der bloeiendste van de provincie werd. Gode zij er lof „voor en glorie in eeuwigheid."

Uit dit klooster ontstond in 1865 de communiteit van Echt (Limburg) en in 1880 de communiteit van Bergeyk (Noord-Brabant), waarover we later zullen spreken.

HAMONT. — Na heel veel moeilijkheden en tegenwerking kwam eindelijk in 1839 de stichting van *Hamont* tot stand, vooral door toedoen van pastoor Meeuwissen, die reeds in 1836 zusters aan pastoor Lambertz had gevraagd. Dit klooster werd onder geestdriftige medewerking der ingezetenen van Hamont gebouwd. Den 26en September 1839 zond de heilige Stichter zeven religieuzen derwaarts, die met algemeene vreugde werden ontvangen.

WAVRE. — De stichting van *Wavre* in 1841 ondervond geen buitengewone moeilijkheden. De normaalschool te Wavre is een der bekendste van België.

LAEKEN. — Het klooster van *Laeken*, gesticht in 1841, verdiend een bijzondere vermelding. Het verhaal van de wederwaardigheden, die deze communiteit heeft moeten overwinnen, alvorens zich voor goed te kunnen vestigen, doet ons beter nog den geest van offervaardigheid kennen, waarmede de Stichter zijn dochters heeft bezield, terwijl wij er tevens de Voorzienigheid in bewonderen, die immer over zijn congregatie

met zooveel liefde bleef waken. Wij zullen fragmenten aanhalen van een interessanten brief in 1879 door de Ursulinen van Laeken aan haar medezusters in den vreemde gezonden:

„Onze rév. Mère Cunegonde en haar assistante Mère Eulalie, werden in 1844 op verzoek van den kardinaal aartsbisschop door onzen Stichter naar Brussel gezonden om te trachten eenige brave jongedochters voor het religieuze leven te vormen. Onder de leiding van den Eerw. Heer Vandoorslaer wijdden dezen zich edelmoedig aan het onderricht der kinderen uit de arbeidersklasse. Haar inrichting werd door zevenhonderd leerlingen bezocht.

Onze eerbiedwaardige vader, altijd zoo bezorgd voor het welzijn van zijn dochters in Jezus Christus, zeide bij het vertrek van Thildonck aan de Mères:

„Mijne kinderen, het kost mij zeer U nog zoo jong, te laten vertrekken, maar God wil het! Vergeet het niet, het goed, dat gij daar zult doen is grooter in Gods oogen, dan uw eigen volmaaktheid. Geeft u dan als offer aan den Heer, voor het heil der zielen en Hij zal u zegenen gelijk ik u zegen.... Met dispensatie van zijn Eminentie den kardinaal zult gij, voor eenigen tijd, het reglement dier juffrouwen volgen."

Onze Mères hadden daar groote offers te brengen. Inderdaad, het huis gelegen in het lagere gedeelte der stad, was vochtig en ongezond, een binnenplaats omringd door klaskamers en ingesloten door de hooge muren van het gebouw liet slechts een onfrissche lucht binnen en er was verder geen tuintje bij. De gevolgen bleven niet uit: binnen vijf of zes jaar verloren de zusters drie postulanten, die het klooster slechts verlieten, om bij haar familie te gaan sterven, ten gevolge van bloedspuwingen. Daarbij werden haar nog zeven jeugdige medezusters, allen beneden den leeftijd van dertig jaar, door den dood ontrukt.

Onder de slachtoffers waren er vier van Thildonck, gezonden om de Mères, die van vermoeienis schier uitgeput waren, ter hulp te komen. De Oversten durfden dan ook geen nieuwe religieuzen meer naar Brussel te zenden, tenzij degenen, die er

om vroegen, en als dezen dan de communiteit verlieten, beschouwde men haar als heldinnen, die ten marteldood snelden.

Gebrek aan inkomsten en tegenslag van allerlei aard kwamen den toestand der zusters nog verergeren en onze goede vader stelde haar dan ook herhaaldelijk voor, naar Thildonck terug te keeren. Maar hoe zouden zij besluiten, die talrijke kinderkens te verlaten, aan wie zij God leerden kennen en beminnen?

Pastoor Lambertz begreep het, en hij stond haar toe, nog te blijven, op voorwaarde, dat zij elken morgen zouden uitgaan om haar geestelijke oefeningen buiten, op de velden te verrichten.

Bij dat voortdurend uitgaan, zoo onaangenaam in een stad gelijk Brussel en zoo weinig overeenkomstig onze roeping, kwamen nog de moeilijkheden verbonden aan een verandering in het bestuur der school, en allerlei onaangenaamheden, waarmede wij wel een boekdeel zouden kunnen vullen. Welnu dat alles maakte onzen toestand onhoudbaar. De Overste spoorde haar dochters aan, gebeden en ijver te verdubbelen, om toch uitkomst van God te verkrijgen. Nu rees bij haar het plan, om in de nabijheid der stad een klein huis te koopen, waar men dan buiten een vast verblijf zou hebben, zoodat men niet meer in de velden behoefde rond te dwalen. Dit plan werd door pastoor Lambertz en den aartsbisschop goedgekeurd, die haar tevens aanraadden zulk een huis te koopen, waar men zich voor goed zou kunnen vestigen, als men besluiten moest, Brussel te verlaten.

De Voorzienigheid wees haar in 1849 door tusschenkomst van een priester der stad, het kasteel van Drootbeek aan, dat toen te koop was. Maar hoe dien koop te sluiten zonder geld?

Hier toonde God wederom, dat wie zich Hem hebben toegewijd, nooit aan zijn goedheid moeten wantrouwen.

In de Julimaand van dat jaar, was men reeds in staat het gebouw en een gedeelte van den tuin te koopen, maar er bleef toch nog een zware hypotheek op drukken.

Onder de vacantie namen wij bezit van onze nieuwe

woning. Gedurende den winter ondervonden wij alle ontberingen van een stichting, welke zonder bronnen van inkomsten begonnen was, doch het geluk, dat wij in onze eenzaamheid smaakten, deed ons alles blijde verdragen.

Daarbij, wat al zichtbare blijken van Gods goedheid mochten wij niet ondervinden en hoe duidelijk was ons niet de bescherming van de onbevlekte Maagd en den H. Jozef!

Ziehier een der vele bewijzen: De molenaar, die ons gedurende zes maanden meel had geleverd, kwam op zekeren dag opvorderen, wat wij hem schuldig waren. Terwijl onze rév. Mère naar de spreekkamer gaat, zegt zij tot twee zusters die zij tegenkomt: „Zusters, gaat nu naar het H. Sacrament en vraagt aan onzen goddelijken Verlosser door de voorspraak van de allerheiligste Maagd en den H. Jozef, dat Hij mij te hulpe komt!"

De Overste heeft zich nauwelijks een oogenblik met den molenaar onderhouden over het mooie weder, als de portierster haar komt zeggen, dat een dame haar aanstonds wenschte te spreken. De eerwaarde Overste neemt nu de rekening van den molenaar aan, overtuigd dat de Voorzienigheid haar te hulp komt. En waarlijk, de dame kwam spreken over de opname van haar nichtje in het pensionaat. Zij wilde een semester vooruitbetalen, want 's anderen daags moest zij voor langen tijd op reis. Dat was juist de som, die noodig was, om den molenaar te voldoen.

Toen zij daarmee klaar was, ging de Overste aanstonds naar de kapel en zeide tot de twee zusters, die daar nog in gebed lagen neergeknield: „Zusters, bidt het „*Te Deum*", de goede God heeft ons verhoord!"

Zoo talrijk zijn de gunsten ons verleend door de onbevlekte Maagd, aan wie ons huis is toegewijd, dat onze beminde vader, pastoor Lambertz, diep getroffen door het verhaal ervan, ons zijn verlangen heeft te kennen gegeven, dat wij elken avond uit dankbaarheid de litanie der Moeder Gods en driemaal de aanroeping *o Maria, zonder zonden ontvangen*, zouden bidden.

In 1863 verkregen wij door tusschenkomst van den H. Jozef *op elken dag der maand Maart* een leerlinge, hetzij in het pensionaat, hetzij in het externaat; eveneens de genezing der rév. Mère, die aan een hevige bronchitis leed.... Bijna elk jaar konden wij een wonderbare genezing boeken, of de bekeering van een protestante of wel een anderè buitengewone genade, welke wij verkregen door de voorspraak van O. L. Vrouw van Altijddurenden Bijstand of van den H. Jozef."

Ziedaar ook in de stichting van Laeken wederom bewaarheid: *„God verlaat de zijnen niet en laat zich niet in edelmoedigheid overtreffen!"*

Tusschen de jaren 1850 en 1867 had pastoor Lambertz nog het geluk, zijn geestelijke dochters naar de volgende plaatsen van België te zenden:

SINT TRUIJEN. — Te *Sint Truijen* werd in 1850 een klooster gesticht waaruit later twee succursaal huizen ontstonden, namelijk *Hasselt* en *Brusthem.*

WELLEN. — Uit de stichting van *Wellen* begon in 1878 een nieuw huis te *Beuringen.*

Verder werden kloosters gesticht te *Herk-la-Ville* en *Lummen.*

FOURON-LE-COMTE. — In 1854 begon het klooster van *Fouron-le-Comte,* een stekje van het klooster van Sittard. De vrome pastoor van Fouron hield niet op, den Stichter met zijn aanzoeken lastig te vallen, om toch zusters naar zijn parochie te zenden. Eindelijk werden er van Sittard's klooster drie derwaarts gezonden, die haar intrek namen in een particulier huis. Gedurende drie jaren bestonden alle bronnen van inkomsten in het salaris van één gemeente-onderwijzeres. Toen de Overste, Mère Bernard, van Sittard vertrok om zich naar heur nieuw verblijf te begeven, zeide zij tot haar medezusters: „Wij gaan naar Bethlehem." En inderdaad, daar hadden de goede Ursulinen dikwijls de gevolgen van de uiterste armoede te verduren. Zij sliepen op den zolder, welke slechts verlicht was door de dak-

raampjes met kleine, in lood gevatte ruitjes, die hier en daar met reepjes papier bij elkander gehouden werden. Het verteerde stroo van het dak hing sierlijk in guirlandes tot op de arme stroozakken; en als het regende kregen de goede zusters ruimschoots haar deel in die prettige verfrissching!

De Overste, Mère Bernard, werd zwaar ziek en men kon slechts bij haar ziekbed komen met een ladder, die niet erg stevig was en daarom gevaarlijk te beklimmen.

In Januari 1855 nam men de eerste pensionnairen aan; haar aantal vermeerderde spoedig, en er moest hier en daar bijgebouwd worden. — De toewijding der zusters was ook bij deze gelegenheid bewonderenswaardig. Gelijk de zusters van Thildonck bij het bouwen van haar klooster, zoo hielpen de zusters hier ook flink mee. Des nachts brachten zij alle noodige materiaal op het bouwterrein en 's morgens stond het werkvolk verwonderd, alles voor den arbeid al gereed te vinden.

De armoede bleef steeds de moeder van dat klooster en de offervaardigheid als het ware de ziel van deze communiteit. Overdag gaf men klas, 's nachts werd er gepoetst, gewasschen en genaaid.

In 1892 schreef pater Saintrain: Tegenwoordig telt het huis van Fouron zes en dertig leden. Het getal interne leerlingen is ongeveer honderd, dat der externen honderd veertig. In dat jaar 1892 had het huis een filiaal te *Aubin-Neufchateau*, waar twee zusters-onderwijzeressen een school van twee klassen hielden. Er waren ruim zestig leerlingen. Een leekezuster vergezelde de twee Mères om voor het kleine huishoudentje te zorgen. Elken Zondag gingen zij naar het klooster terug, daar deze filiaal slechts een uur ervan verwijderd was.

Tijdens het leven van den heiligen Stichter kwamen nog tot stand de kloosters van *Diepenbeek*, *Heusden*, *Wilrijck*, *Borgerhout* (1856), *Ternath*, *Puers* (1857), *Vilvorde*, *Gierle* (1860), *Vorst-Sainte-Gertrude* en *Meerle*.

Ziedaar hoe de stichting van „den heiligen pastoor van

Thildonck" zich in weinige jaren over geheel België verspreidde. Maar ook Nederland en Engeland zouden nog tijdens het leven des zorgzamen hoveniers, pastoor Lambertz, stekken van die hemelsche plant ontvangen en welig zouden zij opschieten en groeien en bloeien en duizenden vruchten dragen tot Gods glorie, tot geluk ook van ontelbare christen meisjes.

HOOFDSTUK II.

Stichtingen in Nederland tijdens het leven van Pastoor Lambertz.

Wij gaan thans een kort overzicht geven van de verschillende kloosters, die tijdens het leven van den vromen Stichter in Nederland verrezen.

Moeilijk is het te zeggen, wat wij in de stichtingsgeschiedenis dier communiteiten en inrichtingen van onderwijs het meest moeten bewonderen: de vaderlijke zorgen van pastoor Lambertz, de edelmoedigheid der eerste religieuzen, of wel de wonderbare leiding der Voorzienigheid.

Veel, zeer veel werd er geleden bij de oprichting dier kloosters, doch des te schooner straalt Gods werk, dat door geen menschen kan vernietigd worden.

In het laatste hoofdstuk van dit boek zullen wij de korte geschiedenis dier huizen voortzetten, te beginnen na 't sterfjaar des Stichters, 1869.

VENRAY 1838. — Het klooster van Venray is het eerste stekje van Thildonck's stichting, dat op Hollandschen bodem werd overgeplant.

In de jaren, welke dit verhaal omvat, bestond er te Venray een klooster van Augustinessen „*Jeruzalem*" geheeten.

De geschiedenis weet omtrent dit oude klooster het volgende te verhalen:

Op Kerstmis van het jaar 1422 kwamen twee brave huisvaders uit de nachtmis en deelden elkander hun gedachten

mede, om een vrouwenklooster in hun dorp te stichten, want hun dochters verlangden niets vuriger, dan zich aan God toe te wijden.

De jongedochters, drie in getal, kwamen bij elkander. Haar vaders kochten haar een huis op de plaats, waar, volgens de legende, de H. Oda woonde en voorspeld had, dat er eens een religieuze communiteit zou bloeien. Zij kregen van huis mede een zak meel en een zijde spek. Verder zouden zij voor eigen onderhoud zorgen. Veel werd er geleden, want aanvankelijk was het klooster zeer armoedig en heerschte er dikwijls gebrek zelfs aan het noodzakelijke, maar er bloeide in het kloosterke, dat zóó met toestemming van mgr. Lodewijk van Bourbon, bisschop van Luik, gesticht was, een edelmoedige liefde tot God, die alle leed zoet en licht maakte. In 1465 namen deze zusters den Regel aan der regulieren van Windesheim (Regel van den H. Augustinus) en haar eerste Overste schijnt geweest te zijn Hendrik van Assel, broeder van het Gemeene Leven van Geert Groote te Deventer. Toen hij bezig was met den bouw van een nieuw klooster zeide hij: „Als ik wist dat men hier niet de deugd zou beoefenen zou ik wenschen, dat deze plaats een gapende afgrond werd".

Weinige jaren vóór zijn dood had de rector Hendrik van Assel het geluk Mathilde van Angeren aan het hoofd van het klooster te zien geplaatst als Overste of Mater. Deze was een vrouw van hooge afkomst, uitstekende bekwaamheid en soliede deugd. Gedurende vijftig jaren bestuurde zij de religieuzen, totdat de dood in 1491 haar naar haar Bruidegom deed opgaan.

Eenige jaren na haar dood werd een kerk aan het klooster gebouwd en, wonderbare leiding der Voorzienigheid, op het feest van de H. Ursula den 21en October 1535 werd zij geconsacreerd onder den titel van H. Ursula en haar 11000 gezellinnen, terwijl een der zijaltaren werd toegewijd aan de H. Catharina. Welnu, datzelfde jaar 1535 op Sint Catharinadag 25 November, toen er feestvreugde heerschte in „*Jeruzalem*" te Venray, legde de H. Angela te Brescia in Italië de fonda-

menten van haar nieuwe vereeniging, aan welke zij den naam gaf van en die zij toewijdde aan de H. Ursula, onder bescherming van de H. Catharina. En toen in 1838 de Ursulinen van Thildonck bezit namen van het klooster, troffen zij in de werkplaats, die in een kapel was veranderd, een beeltenis aan van de H. Ursula, haar breeden mantel uitspreidend over een groot aantal maagden. 't Was alsof zij tot de nieuw aangekomenen zeide: Komt, ik heb deze plaats voor u bewaard! Komt, gij zijt hier thuis!

Maar laten we de gebeurtenissen niet vooruit loopen.

Toen in 1588 de woeste Maarten Schenk van Nijdeggen de dorpen Horst en Venray wegens het weigeren van schatting in brand stak, bleef dit klooster gespaard, omdat een tante van Schenk daar religieuze was geweest. In 1802 werden de zusters, twaalf in getal, geseculariseerd, doch zij bleven trouw aan haar goddelijken Bruidegom en toen rector Antonius Saedt het afgenomen klooster had teruggekocht, keerden de zusters er vol vreugde weer terug. Er mochten echter geen nieuwe postulanten worden aangenomen, zoodat haar getal langzamerhand verminderde. In 1825 waren er nog slechts zes bejaarde zusters, die onder leiding van den grijzen priester, verborgen voor de wereld, in gebed en versterving leefden. Allen waren reeds de tachtig jaren voorbij. God riep haar één voor één tot zich. Het speet den vromen priester zeer, de communiteit allengs te zien verdwijnen en niets vuriger wenschte hij, dan „*Jeruzalem*" door andere religieuzen bevolkt te zien. Deze wensch zou vervuld worden, doch slechts na zijnen dood. Het was nu 1838.

De pastoor van Venray verlangde ten zeerste zusters voor het onderwijs der jeugd in zijn parochie en zie hier hoe zijn verlangen werd bevredigd:

Na den dood van rector Saedt schijnt het klooster verkocht te zijn geworden, want aldus lezen we in de geschiedenis van „*Jeruzalem*":

„De latere eigenaars van dit klooster Jeruzalem bepaalden bij testament, dat het komen moest aan religieuzen op voor-

waarde, dat dezen er een meisjesschool zouden openen. De erfmaking werd destijds bekrachtigd door Leopold I den 30en April 1836."

Dientengevolge richtte mgr. van Bommel, bisschop van Luik, die tot administrateur van deze fondatie benoemd was, zich tot pastoor Lambertz. Deze vond de ligging van het klooster prachtig en zond er aanstonds acht religieuzen henen den 16en September 1838, feest van O. L. Vrouw van Smarten."

De zusters Ursulinen werden in het klooster nog verwelkomd door twee hoog bejaarde Augustinessen van wie de éene zuster Agnes heette en uit Venray geboortig was. Deze waren de laatst overgeblevenen van het oude klooster Jeruzalem.

Met buitengewone geestdrift werden de nieuwe religieuzen ontvangen door het volk, dat, met de geestelijkheid aan het hoofd, haar reeds op een kwartier afstands te gemoet kwam.

Doch deze feestelijke intocht in haar klooster „*Jeruzalem*" had, evenals de zegevierende intocht des Heeren in de heilige stad, een droeven naklank.

Ziehier wat wij in de kronijken van Thildonck lezen:

„De Ursulinen van Venray hadden aanvankelijk geen andere hulp dan de Voorzienigheid, geen andere middelen van bestaan, dan haar vertrouwen op God en zij konden met den goddelijken Meester zeggen, dat zij niets hadden, waarop zij haar hoofd konden ter ruste leggen.

Het huis was zóó onderkomen, dat zij zich nauwelijks konden beschutten tegen de guurheid van het weder. Meer dan eens kwam regen of sneeuw, die door de openingen in het dak binnendrong, haar slaap verstoren, terwijl zij op den harden grond eenige rust genoten.

Soms ontbrak haar zelfs het noodige voedsel en menigen dag bestond geheel haar maaltijd in één enkele haring en eenige aardappelen, die zij in een hoek van den kelder hadden gevonden.

God, die zijn edelmoedige Bruiden zeker wilde beproeven en in deugden sterken, liet toe, dat zij, die haar zoo liefdevol geroepen hadden, niets wisten van haar ellende. De zusters

van haar kant dachten er niet eens aan, haren nood te klagen, maar te midden van haar ontberingen", vervolgt de kronijkschrijfster, „waren zij overgelukkig, immers de arme Jezus was bij haar in het H. Sacrament en die hemelsche Bruidegom was haar alles!"

Ook de omgeving van het klooster was voorzeker niet erg opwekkend, immers de Fransche priester, V. Postel, schrijft in 1878 in zijn *Histoire de Sainte Angèle Merici et de tout l'ordre des Ursulines* (Deel II p. 126):

„Het is een heidestreek, somber en eentonig, waar men zich bij het beoefenen van het goede naar hartelust kan versterven."

Zoo leefden zij bijna twee maanden toen in November pastoor Lambertz haar een eerste bezoek bracht. De goede vader was diep bewogen bij het zien van de ontberingen zijner dochters, maar omdat hij zelf alle middelen miste, om haar ellende te verzachten, verdroeg hij in stilte het verdriet, dat haar ontberingen hem veroorzaakten. Met vaderlijke goedheid moedigde hij haar aan, om met liefde zich die opofferingen te getroosten, maar plechtig verzekerde hij haar, dat op deze beproeving weldra vreugde zou volgen.

Deze voorspelling is volkomen in vervulling gegaan. Kort na het bezoek van pastoor Lambertz werd in dezelfde maand nog het pensionaat geopend met vier leerlingen en in December een armenschool en een bewaarschool; spoedig daarna een dagschool, die aanstonds druk bezocht werd. School en pensionaat kregen weldra zulk een goeden naam, dat van alle kanten leerlingen toestroomden, zoodat men in staat was de ruïnen van het oude klooster te vervangen door een groot en ruim gebouw met twee vleugels, één voor de religieuzen, de andere voor de pensionairen.

Tot den steeds toenemenden bloei der stichting droeg vooral bij rév. Mère Pelagie, een der grondlegsters, die den 6en September 1843 tot Overste was benoemd. Zij was voor het nieuwe „Jeruzalem" wat Mathilde van Angeren voor het oude klooster was geweest. Zij bezat groote bekwaamheid, een

scherp doorzicht, zij was vroom, zacht en krachtig tevens en groote dingen heeft zij tot stand gebracht. Wonderbaar nam onder haar wijze leiding èn het klooster èn de inrichtingen van onderwijs in voortdurende welvaart toe. Ook bouwde zij eene prachtige nieuwe kerk en spaarde daaraan geen kosten. „Gods Huis moet schoon zijn!" zeide zij.

In 1864 werd de kerk, kunstgewrocht van onzen grooten bouwkundige Dr. P. Cuypers, door Mgr. Müller, bisschop van Munster, in de tegenwoordigheid van Mgr. Paredis, geconsacreerd.

Uit Venray's bloeiende communiteit heeft de Stichter, pastoor Lambertz, herhaaldelijk zusters uitgekozen, om elders nieuwe stichtingen te beginnen. Zoo werden de kloosters van Uden (1845), Maastricht (1850), Posterholt (1853), Grubbenvorst (1858), met krachten uit Jerusalem's klooster gegrondvest.

Maar de werkzaamheid der Ursulinen van Venray bleef niet binnen de muren van haar klooster beperkt. In 1855 riep Mgr. Vrancken, Apostolisch Vicaris van Batavia, de Ursulinen naar Nederlandsch Indië. Over haren arbeid aldaar zullen we later spreken. — Welk een geest van offervaardigheid en edelmoedigen zielenijver er onder de zusters dezer communiteit heerschte, blijkt wel allerduidelijkst hieruit, dat in twintig jaar, alleen uit dit klooster drie en veertig zusters naar de missie van Nederlandsch Indië zijn vertrokken.

In 1860 is in „Jeruzalem" het noviciaat voor de missie der der Ursulinen in Indië opgericht. Dit noviciaat is opgeheven toen de kloosters van Batavia-Noordwijk en van Soerabaja tot de Romeinsche Unie der Ursulinen zijn overgegaan. Het klooster Batavia-Weltevreden heeft een eigen missiehuis te Halfweg, waarover later.

Ziedaar den toestand van Venray's klooster, toen pastoor Lambertz in 1869 in den Heer ontsliep en stervend nog zijn vrome dochters zegende.

SITTARD 1843. — In de meimaand van het jaar 1644 gingen vijf religieuzen Ursulinen van het klooster van Luik naar

Sittard, destijds gelegen in het hertogdom Juliers. In dat jaar had namelijk Maria Petronella barones van Bentinck, die kanunnikes was te Susteren, in Sittard een klooster voor religieuzen Ursulinen gesticht en aan de communiteit van Luik enkele zusters gevraagd. Zij zelf trad nu bij de Ursulinen in het noviciaat.

Het goede Sittardsche volk ontving de Ursulinen met groote blijdschap, doch om de woelingen van den oorlog konden de zusters slechts twee jaren in Sittard blijven. Zij stelden zich toen ter beschikking van den Kerkvoogd van Roermond, destijds, bij het leegstaan van den bisschopszetel, Vicaris Generaal Antonius Bosman, die gaarne een stichting in zijn bisschopsstad toestond. Over dit klooster te Roermond zullen we naderhand breedvoerig spreken.

—

Sittard zou eerst twee eeuwen later een nieuwe stichting van de Dochteren der H. Angela ontvangen.

De Hoogeerw. Heer P. M. Vrancken, Pastoor-Deken van Sittard, wenschte reeds lang een onderwijsinrichting voor meisjes in zijn parochie en wel onder leiding van religieuzen. Hij werd in zijn plannen bevestigd door een ontmoeting met „*den heiligen pastoor van Thildonck*".

Korten tijd daarna, in Februari 1843, begaf zich de deken met zijn kapelaan naar Thildonck, om met pastoor Lambertz de nieuwe stichting te bespreken en spoedig was de zaak beklonken.

Den 25en April namen de zusters, voor de nieuwe stichting bestemd, afscheid van Thildonck's communiteit en kwamen den 27en te Sittard aan.

Bij hare aankomst had er een merkwaardige gebeurtenis plaats. Toen de Overste, Mère Olive, de nieuwe woning binnentrad, bemerkte zij, dat de steenen op den grond, door hun verschillende kleuren en ligging, volmaakt een Calvarieberg teekenden. Zij zeide tot haar zusters: „'t Is niet noodig een naam voor dit klooster te zoeken, ziet, daar staat hij door de steenen aangegeven: „*Calvarië*" zal het heeten.

Den volgenden dag reeds werd een plechtige H. Mis opgedragen, om Gods zegeningen over het nieuwe klooster af te trekken. Met frisschen moed togen de zusters aan den arbeid. Den 8en Mei, feest der verschijning van den H. Michaël, werd de dagschool geopend. Zij werd aanstonds druk bezocht, want de katholieke ouders van Sittard verheugden er zich over, dat zij hun kinderen aan zulke in alle opzichten uitstekende opvoedsters konden toevertrouwen.

Korten tijd daarna, nog in hetzelfde stichtingsjaar 1843, begonnen de zusters ook een pensionaat. Spoedig kwamen van verschillende plaatsen van Nederland leerlingen toegestroomd, daar de goede naam der Ursulinen als degelijke leidsvrouwen der jeugd, overal reeds verspreid was. Gods zegen rustte dus zichtbaar op de nieuwe stichting.

Nochtans niet zonder een bijzondere leiding der Voorzienigheid was dit nieuwe klooster „Calvarië" genoemd; het kruis heeft er niet ontbroken. Veel, zeer veel heeft deze communiteit geleden, doch na het lijden van Calvarië kwam ook het verblijden der opstanding.

In de laatste levensjaren van Mère Olive, de eerste Overste, had het klooster allerlei moeilijkheden te verduren: lastertaal, financieelen tegenspoed, sterfte onder de jongere zusters enz. Wel troostend was het te zien, hoe allen ter liefde van haar hemelschen Bruidegom die zware kruisen droegen en wel stichtend was het heilig afsterven der jeugdige religieuzen. Een harer werd zelfs algemeen door de zusters als een heilige beschouwd. Het was Mère Stanislas, die den 24en Mei 1847 als vaandeldraagster der Sittardsche Ursulinen den Hemel binnenging.

Een Mère van Sittard had, zoo verzekerde zij ons, van tijdgenooten dier voorbeeldige zuster gehoord, dat bij haar overlijden het klooster met een zoeten geur vervuld was. Ook had zij èn door de vorige Overste, Mère Scholastique, èn door Mère Aloyse, Overste van Breust, die in Sittard teruggekeerd aldaar overleed, herhaaldelijk hooren vertellen, dat op zekeren dag, kort na den dood van Mère Stanislas, een Belgische dame

aan het klooster van Sittard aanbelde en tot de Overste zeide: Mij is een religieuze verschenen, die mij oplegde: „Ga naar Sittard's klooster en zeg, dat de zusters met nog meer eerbied het H. Officie bidden." Die dame toonde een aanbevelingsbriefje van haar biechtvader en uit de beschrijving, welke zij van de zuster gaf, die haar verscheen, was het duidelijk, dat Mère Stanislas die vermaning aan haar vroegere medezusters gaf.

Negen jaar later riep God ook de grondlegster der stichting, Mère Olive, tot zich. Zij leed verschrikkelijk op haar sterfbed, doch zij vroeg aan Maria de gunst om in haar maand te mogen sterven. Gaarne zou zij daarvoor alle lijden verdragen en geen geneesmiddel nemen, dat haar pijn zou stillen. Haar wensch ging in vervulling en in de Meimaand van 1856 ging zij het loon harer deugden en goede werken ontvangen.

De toestand van het klooster was intusschen steeds verergerd en na den dood van Mère Olive was er dan ook ernstig sprake van, de stichting op te heffen. Men vroeg raad aan pastoor Lambertz; doch met zijn gewone voorzichtigheid verlangde de man Gods eenigen tijd, om na te denken en te bidden.

Korten tijd daarna luidde zijn antwoord met alle beslistheid: *„Neen, het klooster van Sittard moet blijven bestaan en iets groots zal er uit voortkomen."*

Hij bepaalde toen, dat Mère Thérèse, religieuze van Thildonck, die van Sittard geboortig was, Mère Olive zou opvolgen. Krachtig geholpen door haar familie, zou zij de communiteit uit haar benarden toestand kunnen bevrijden. Dit geschiedde ook en langzamerhand keerden geluk en welvaart in het klooster terug.

Onder het wijs en liefdevol bestuur van Mère Thérèse bevestigden de zusters zich ook telkens meer in de kloosterlijke deugden en velen harer klommen op tot hooge religieuze volmaaktheid. In April 1861 schreef de Stichter een brief aan het klooster te Sittard, waarin hij de volgende lofwoorden wijdt aan Mère Geneviève, die den 31en Mei van dat jaar gestorven was: Hij noemt de zusters „bevoorrechte kinderen van Maria"

en dan zegt hij: „die zij (Maria) tot zoo groote heiligheid „gebragt heeft, gelijk het blijkt in die, welke zij in haere heylige „maend op zoo eene èn mirakeleuse èn vol troostende mannier „tot haeren Bruijdegom gebragt heeft. Maek wel eene notitie „van haer leven en dood in de doodboek."

In een P.S. zegt de Stichter dan verder: „Wij zijn alle zeer „gesticht en vol eerbiedigheyd voor ons kind in den Hemel".

Dat „*iets groots*", hetwelk de vrome Stichter aan Sittard's klooster beloofde, was misschien wel de aartsbroederschap van O. L. Vrouw van het H. Hart, die in 1867 werd opgericht. Heel nietig in 't begin, nam zij wonderbaar toe en thans staan de namen van meer dan 101 millioen 112 duizend leden in haar registers.

't Is hier, dunkt ons, wel de plaats, om in korte trekken aan te geven, hoe de vereering van O. L. Vrouw van het H. Hart, die thans over heel Nederland verspreid is, begon in het pensionaat der Ursulinen te Sittard.

In Maart 1866 woedde de cholera in België en sleepte tal van slachtoffers ten grave. In dezen nood wendden zich de vrome katholieken vertrouwvol tot Maria, de Behoudenis der kranken. Eene dame te Luik zond alsdan aan hare dochters, die in het pensionaat der Ursulinen te Sittard hare opleiding genoten, drie kleine medailles van O. L. Vrouw van het H. Hart. De medailles trokken al aanstonds de aandacht der religieuzen. Dezen gaven aan de haar toevertrouwde kinderen te verstaan, dat Maria aan hare moederhand ons zachtkens en zeker leidt tot het Hart van haren Jezus. Iets heel aantrekkelijks vonden de pensionnairen in die zoete devotie en weldra werd het opschrift der medaille: *„O. L. Vrouw van het H. Hart, bid voor ons"* om strijd door de leerlingen herhaald. Een wonderbare gebedsverhooring bevestigde het vertrouwen van zusters en pensionnairen op de voorspraak van O. L. Vr. van het H. Hart:

In 1866 had een der leerlingen het ongeluk een grove stopnaald door te slikken. Aanstonds werden de geneesheeren ontboden, maar alle middelen der kunst bleken vruchteloos.

Toen dacht men aan de kleine medaille van O. L. Vr. van het H. Hart; met het grootste vertrouwen hing men deze om den hals der jeugdige lijderes, wier felle smarten en hopelooze toestand allen tot medelijden bewogen. Met treffende devotie smeekten hare medeleerlingen den Hemel om uitkomst door 33 maal het opschrift der medaille: O. L. Vr. van het H. Hart, bid voor ons" met kinderlijk vertrouwen tot *„de Hoop der hopeloozen"* op te stieren. En zie! nauwelijks is de medaille omgehangen, of het arme kind laat een zachten kuch hooren en zonder eenige smart is de gevreesde naald, welke den spot gedreven had met de beste en doelmatigste pogingen der geneesheeren, door de smeekende almacht van O. L. Vr. van het H. Hart, te voorschijn gekomen.

't Laat zich begrijpen, dat men, na dit wonder, zich nog meer beijverde, om in alle omstandigheden, in alle moeilijkheden, Maria aan te roepen onder den krachtigen titel van *O. L. Vr. van het H. Hart.*

—

Wij zeiden, dat het klooster met recht den naam van „Calvarië" droeg, daar het kruis er niet heeft ontbroken. Doch dat kruis en dat lijden schonken ook vruchtbaarheid aan de stichting, want talrijk zijn de communiteiten, die nog tijdens het leven van pastoor Lambertz, uit Sittard's klooster voortsproten.

De eerste was in 1849 te *Breust-Eysden.* Zeer veel had deze stichting aan het klooster van Sittard gekost, daar men zoo moeilijk leerkrachten kon missen. Maar juist daarom trok zij Gods zegen nog meer over het moederhuis af: immers tegen het einde van 1850 telde het noviciaat vijf en twintig novicen.

De tweede stichting, die van Sittard uitging, was die van *Londen* (Upton), in 1851 gegrondvest.

In 1853 werd door Sittard's religieuzen een derde klooster begonnen te *Roermond.*

Een vierde stichting vestigden zij in 1854 te *Fouron-le-Comte* (België), gelijk we zagen.

Het volgend jaar kwam een vijfde stichting tot stand te *Geilenkirchen* (Duitschland).

Een zesde stichting werd in Oost-Indië gevestigd en wel in 1856, terwijl in 1859 de zevende stichting door de zusters van Sittard werd begonnen te *Kerkrade,* in Limburg's mijnstreek.

Over al deze kloosters wordt afzonderlijk gehandeld, terwijl, gelijk we reeds zeiden, in het laatste deel van dit werk het vervolg der geschiedenis van de verschillende stichtingen zal gegeven worden. We zullen daar dus ook zien, hoe de communiteit van Sittard en haar onderwijsinrichtingen steeds in bloei toenamen en hoe zij zelfs in Zuid-Afrika de dochters van Sint Angela bekend maakte, tot glorie van God en het welzijn der jeugd.

UDEN 1845. — De derde stichting van Thildonck's Ursulinen in Nederland werd gevestigd te Uden, een dorp in het Bisdom 's-Hertogenbosch. Zij dateert van 7 Mei 1845 en dankt haar ontstaan aan den zeereerw. heer Verheggen, deken van Venray en directeur der Ursulinen, die sinds 1838 in zijn parochie zoo succesvol arbeidden. Hij wist dat te Uden een klein huis met flink terrein te koop was, tegen een zeer matigen prijs, en kreeg toen de ingeving, ook dáár een Ursulinenklooster te stichten. Hij deelde dit plan mede aan pastoor Lambertz, die hiermede ten volle instemde en zich tot Mgr. Zwijsen en tot den Bisschop van Roermond, Mgr. Paredis, wendde, ten einde hun toestemming te verkrijgen. Toen deze bekomen was, wees de Stichter zeven zusters aan, deels uit Thildonck, deels uit Venray, die de nieuwe communiteit zouden vormen. Aan haar hoofd stond Mère Bibienne (later weer naar Venray teruggeroepen en vervangen door Mère Gonzague). Onder die grondlegsters van het nieuwe klooster bevond zich ook Mère Alexis, zuster van den beroemden pater Damiaan, apostel der melaatschen.

Met goeden moed begaven de zusters zich naar haar nieuw verblijf, dat op verlangen van pastoor Lambertz „*Nazareth*" zou heeten en werd toegewijd aan de H. Familie.

En wel was er veel moed noodig en edelmoedige liefde tot God, om de ontberingen blijmoedig te dragen, welke haar in Nazareth wachtten. Want is er altijd bij de stichting van een nieuw klooster veel te verduren en menig offertje te brengen, hier in Uden zouden de zusters gelegenheid te over hebben, om haren geest van offervaardigheid en zelfverloochening te toonen.

Wij lezen in de kronijken: „Men ging de armoede en allerlei ontberingen tegemoet, doch men rekende vast op de zorgen der Goddelijke Voorzienigheid".

Inderdaad met de grootste armoede hadden deze eerstelingen te kampen en meermalen moesten zij de edelmoedigheid der burgers voor het een of ander hoognoodige inroepen.

Daarbij was het huis zeer bekrompen. Het bestond uit een verdieping gelijkvloers en een zolder, welke gedekt werd door een rieten dak.

Doch een veel grootere beproeving had de jonge communiteit te verduren. Daar de Ursulinen in Uden niet gevraagd waren, noch verlangd, kon de toenmalige geestelijkheid aldaar zich met die stichting niet vereenigen. Wat hiervan de reden was, is niet bekend, doch O. L. Heer laat soms toe, dat de heiligste menschen elkander niet begrijpen. Wat er van zij, de Ursulinen ontvingen van den bisschop de aanzegging, om de begonnen werkzaamheden te staken. Toen Mgr. Zwijsen evenwel drie maanden later, den 20en Augustus het klooster zelf bezocht, hief hij het verbod op en de zusters konden wederom haren arbeid voortzetten. Nu begon men aanstonds een school en pensionaat te bouwen, dat den 4en November reeds geopend werd.

De toestand was echter nog verre van rooskleurig. Maar toch toonde zich Gods Voorzienigheid steeds duidelijker. „Ondanks de moeilijkheden der verkeerswegen", zoo lezen wij in de kronijken, „en de armoede en de afgelegenheid van het huis, vertrouwden zeer aanzienlijke families ons hare dochters toe en deze kinderen gingen er trotsch op, de ontberingen harer meesteressen te kunnen deelen. Het was voor

onze goede Mères een zoete troost de vrome listigheid te zien, waarmee haar leerlingen voor haar ouders wisten te verbergen, wat de ouderliefde had kunnen afschrikken, of wat had kunnen schaden aan den naam van het pensionaat."

De eerste leerlinge van het pensionaat, Anna Gast, trad later in het klooster en werd de eerste Overste van het Ursulinenklooster te Posterholt. Om haar eenvoud en innige godsvrucht verdiende zij van den beginne reeds de voorliefde van pastoor Lambertz.

Kort na de opening van het pensionaat, in November, bezocht de heilige Stichter reeds voor de tweede maal het nieuwe klooster en moedigde zijn dochters aan, om in haar moeilijk werk te volharden. Hij toonde zijn tevredenheid over den goeden geest en den ijver, die in de kleine communiteit heerschten. De zusters van haren kant waren met nieuwen moed bezield en haar liefde tot God was nog in edelmoedigheid toegenomen door de eenvoudige woorden haars vaders. Zijn lessen bleven diep in haar harten gegrift en vermeerderden nog haar achting en liefde voor de schoone roeping tot het religieuze leven.

Pastoor Lambertz toonde zich immer een zorgvol vader voor zijn kinderen en stond haar steeds met raad en daad en niet minder met zijn gebed ter zijde.

Soms was dat ook zeer noodig, want vaak dreigde haar lijdenskelk over te stroomen. Er kwam zelfs een tijd, dat haar toestand schier onhoudbaar was. Bij een bezoek van Mgr. Zwijsen aan Nazareth in die droeve dagen van 1852, vatte Z.D.H. het plan op, een poging te wagen, om de Ursulinen dier communiteit te doen overgaan tot zijn nog pas (1832) gestichte en reeds bloeiende Congregatie der Zusters van Liefde te Tilburg. Z.D.H. riep iedere religieuze afzonderlijk bij zich en sprak haar daarover; maar eenparig verklaarden allen, den Regel, dien zij hadden aangenomen en het vaandel van Sint Angela trouw te blijven, ten koste van welke offers ook.

Mgr. Zwijsen, getroffen door de standvastigheid der zusters,

verzekerde haar bij zijn vertrek, dat deze weigering zijn goede gevoelens ten opzichte der communiteit geenszins afbreuk had gedaan, integendeel, en hij bewees dit ook, door den 21en September van datzelfde jaar (1852) persoonlijk de verkiezing eener nieuwe Overste bij te wonen.

Bij die gelegenheid verklaarde Z.D.H. de communiteit van Uden zelfstandig en onafhankelijk van Venray, met de verplichting, de koopsom aan laatstgenoemd huis terug te betalen. Op dien datum werden dus de beide huizen definitief gescheiden.

De financieele toestand werd er echter niet door verbeterd. Dit blijkt wel uit verschillende der eigenhandig geschreven brieven van pastoor Lambertz, welke met eerbied door de Ursulinen te Boxtel bewaard worden en ons bereidwillig ter inzage werden gegeven. Uit die brieven (drie en twintig in getal) blijkt tevens hoezeer de goede vader deelde in de droefheid zijner kinderen, hoe hij de Overste moed wist in te spreken, hoe hij herhaaldelijk, door het zenden van eenig geld, wist te helpen. Maar ook blijkt uit die brieven, dat de heilige Stichter evenmin het geestelijk heil zijner dochteren uit het oog verloor. Heerlijk schoon zijn in haar eenvoud de raadgevingen en aansporingen tot edelmoedig streven naar de kloosterlijke volmaaktheid, welke in die brieven vervat zijn. Met wat heiligen gloed spoort hij daarin de zusters aan tot nederigheid, edelmoedigheid, onderlinge liefde en offervaardigheid.

We willen hier een dier brieven laten volgen, daar hij ons ook een blik doet slaan in het edel hart van den Stichter zelf:

J. † M. J. Thildonck, 7 Januari 1862.

ZeerEerw. Overste met alle uwe kinderen.

Ik wensche UwE alle een zalig nieuwjaar, een jaar dat ik hope, en er veel voor bid, UwE. zeer gelukkig zal zijn; ik bevroed niet gelukkig na den tijd; want dit zoude mogelijk niet dienstig zijn: maar gelukkige kinderen leeft na de volmaaktheid gelukkig, als gijL wel zult verstaan, dat zonder die volmaaktheid,

de religie van uwen staat niets is, jae een groot affront aan den Bruijdegom en eene schande voor die UL. kennen: Daarom lieve kinderen strijd eenen kloeken strijd, doe Uw best, dat elk werkt voor en door de oodmoedigheijd, die als den wortel en fundament is van alle deugd. Al die oprecht oodmoedig is, is het kind van God, en de oprechte bruijd van Jesus en het kind van Maria: die oodmoedig is, oprecht, heeft alle deugden in den uijterste graed. O kon ik UwE alle dit wel doen verstaen! Wat zoude ik gelukkig zijn, wat zoude gijL gelukkig zijn, en wat vrede zou er heerschen en alle deugd blóijen.

Ik groet UwE lieve kinderen en wensche UwE gelijk ik gezegd heb — in de H. H. Herten

Uwen Vader in Christo Jesu

J. C. M. LAMBERTZ.

En dat de goede vader ook de leerlingen niet vergat, blijkt wel uit de Post Scripta van zijn brieven, waarin hij haar de groeten doet en haar een recreatiedag of iets bijzonders ter ontspanning toestaat. Zoo lezen wij onder den zoo juist aangehaalden brief:

„Rev. Mère heb de goedheid van aen uwe lieve en goede elèven wel mijne dankbaerheijd te bewijzen, ik zal hun wel gedachtig zijn, ik verzoek UE ook van haer eens te trackteren."

Niet slechts per brief, ook persoonlijk kwam pastoor Lambertz zijn *„kinderkens"* troosten en aanmoedigen. Het archief van Uden vermeldt verschillende bezoeken. Behalve de twee, waarover wij reeds spraken, in 1847 nog twee, namelijk den 22en Juli en den 30en October. Telkens sprak hij zijn tevredenheid uit over den goeden religieuzen geest der zusters en haar noesten arbeid. Het getal pensionnairen nam steeds toe, zoodat men in 1859 moest overgaan tot het bouwen van een nieuw pensionaat, ondanks de schaarsche middelen, waarover men beschikken kon. Geen wonder, dat er zware schulden werden gemaakt. Mère Gonzague moest dan ook herhaaldelijk de hulp inroepen van den Stichter, die met zijn kinderen

medeleed en zoo gaarne, als het in zijn macht was, ook financieel hielp.

De Overste ging zwaar gebukt onder zoovele zorgen, ja werd er zelfs ziek van, het was te veel gevergd van haar krachten.

In 1860 vroeg Mgr. Zwijsen dan ook aan pastoor Lambertz ten spoedigste te willen voorzien in de noodzakelijkheid, een opvolgster te benoemen voor Rév. Mère Gonzague, wier krachten steeds verminderden. Toen zond pastoor Lambertz Rév. Mère Adèle, die assistante en novicenmeesteres was te Maeseijck. Het behoeft nauwelijks gezegd dat de nieuwe Overste niet zonder aarzelen haar ambt aanvaardde, immers zij moest al die zorgen voor het financieele overnemen. Geen wonder, dat zij zich vaak bij haar goeden vader beklaagde en treffend schoon zijn de brieven, welke deze haar schreef, om haar te troosten en tot vertrouwen op God op te wekken.

Hier moge zulk een brief volgen, die gedateerd is van 3 Juni 1861.

„Mijn hert dat breekt wanneer ik uwen droevigen brief lezende als levendig voor mijne oogen zien den ellendigen staet van uw huijs; dog ik vertroost mij in de belofte van Jesus, die ons voorzeijd heeft, dat wij in veel druk ons zaet moeten zaijen, maer dat wij in blijdschap zullen maijen. Jae, mijn kind, dit is altijd het beginsel geweest van alle werk van God. Het vertroost mij omdat ik bij ondervinding weet, dat dit zoo is met al wat wij voor Jesus ondernemen; daarom kind, maer goeden moed: laet het u niet verdrieten, uwe traenen zullen eens afgevaegd worden."

Daarna belooft hij binnenkort een som van 1500 francs te zenden.

De nieuwe Overste, Mère Adèle, had een kinderlijke liefde en ware hoogachting voor den vromen Stichter, hetgeen wel blijkt uit een fransch schrijven met haren naam onderteekend, hetwelk zorgvuldig in het archief van Uden bewaard wordt en waarvan we hier de vertaling laten volgen.

„Aanteekening omtrent onzen beminden vader zaliger J. C. M. Lambertz.

Het is mij een genoegen te zeggen en te herhalen, dat de Z.E. Heer J. C. M. Lambertz, onze geëerbiedigde vader, voor ons zwaar beproefd huis immer is geweest niet alleen een ware vader, door zijn bemoedigende raadgevingen, maar ook een edelmoedige weldoener!! Zijn goed en medelijdend hart stond ons bij door de hulp zijner gebeden en steunde ons toen onze financies ons in den uitersten nood brachten. Wanneer het dien goeden vader soms onmogelijk was, ons uit de verlegenheid te redden, leed hij er zelf ten zeerste onder, en dan moedigde hij ons slechts aan, om een kinderlijk vertrouwen op de Goddelijke Voorzienigheid te stellen.

Den 13en September 1862. Laatste bezoek waarmede Z.E. het huis van Nazareth vereerde. Wij hadden het genoegen onzen eerbiedwaardigen en goeden vader geluk te wenschen met zijn vijftigjarig priesterjubilé. De geëerbiedigde jubilaris droeg de plechtige H. Mis op, geassisteerd door vier geestelijken; de kapel en geheel het klooster waren prachtig versierd.

In den namiddag hield Z.Eerw. een conferentie voor ons, waarin hij ons aanspoorde tot nauwkeurig onderhouden der heilige Regelen, tot onderlinge liefde en tot ijver voor het onderricht der jeugd enz. En als hadde de eerbiedwaardige Stichter er een voorgevoel van, dat dit zijn laatste bezoek zou zijn, verlangde hij elke religieuze afzonderlijk te spreken, richtte tot ieder, volgens hare behoefte, raadgevingen en vermaningen en gaf elk een prentje, waarop hij schreef: *Uw vader J. C. M. Lambertz.*

Uden, klooster Nazareth.
Mère Adèle,
R. U. Supe.

Na 1862 onderhield de vrome Stichter zich nog slechts schriftelijk met zijn dochters van Nazareth. Hij reisde toen veel minder, want het vele werken had zijn gezondheid ondermijnd.

Plotseling, zoo lezen we dan ook in het archief op 1 April

1864, kwam de tijding, dat Rév. Mère Adèle zich onverwijld naar Thildonck moest begeven, daar de heilige Stichter, gelijk wij zagen, nog eens voor 't laatst, alle Oversten zijner huizen bij zich wilde vereenigen, ten einde haar zijn laatsten vaderlijken raad te geven.

In 1869 viel echter de zware slag en kwam het bericht van het overlijden des Stichters aan de communiteit van Uden, als aan de andere Ursulinenkloosters, het lang voorziene offer vragen.

Diep in aller harten bleef de vereering en liefde jegens den vader en weldoener van Nazareth, een vereering en een liefde, die de ouderen op de nieuwelingen wisten over te dragen.

BREUST-EYSDEN 1849. — Aan de Zuidgrens van ons katholiek Limburg ligt, niet ver van Maastricht, de parochie Breust-Eysden. Haar toenmalige herder, de ZeerEerw. Heer Corten, die reeds zoolang een bijzondere meisjesschool, door zusters bestuurd, voor zijn parochie gewenscht had, wendde zich in het begin van 1849 tot den bisschop van Roermond, Mgr. Paredis, om hem zijn plan voor te leggen. De kerkvoogd juichte het natuurlijk van harte toe en gaf hem alle verlof, om de noodige maatregelen te nemen. Pastoor Corten ging toen aanstonds naar pastoor Lambertz, om hem eenigen zijner religieuzen te vragen. Volgaarne voldeed deze aan het verzoek en droeg de communiteit van Sittard op, een paar zusters voor deze onderneming aan te wijzen.

Pastoor Corten kreeg nu van Mej. A. Wolfs een stuk land, zes roeden groot, om daarop een kostelooze dagschool te bouwen. Reeds in den zomer van 1849 begon men met het werk en weldra stond er een flink gebouw, dat tevens tot klooster voor de nieuw op te richten communiteit zou dienen. Den 3en November van datzelfde jaar namen drie zusters afscheid van het dierbaar moederhuis te Sittard, om zich naar haar nieuwen werkkring te begeven. Aan haar hoofd stond Mère Aloyse.

Met goeden moed en in het vooruitzicht van een vruchtbaren arbeid onder de Eysdensche jeugd, gingen de zusters derwaarts.

Doch spoedig werd haar edelmoedige ijver in zijn streven gestuit.

Het gemeentebestuur stond alleen toe onderwijs te geven aan arme kinderen; de meer gegoeden mochten eerst na de Eerste H. Communie worden aangenomen. Dit was slechts een begin van het vele, dat de zusters zouden moeten ondervinden, want ook aan deze stichting ontbrak het merkteeken van Gods werk niet: Kruis en lijden werd den zusters niet gespaard.

Het huis was zeer vochtig; het water liep soms langs de muren af. In den winter moesten de zusters hare bedden brengen in het eenige vertrek, dat gedurende den dag verwarmd was geweest.

De voornaamste moeilijkheid was echter, dat de zusters bijna geen middelen van bestaan hadden, zoodat de nachtrust dikwijls werd opgeofferd, om door handwerk in de dringendste behoeften te kunnen voorzien. „Hierbij kwamen nog allerlei pijnlijke beproevingen", zegt de chroniste.

Den 30en April 1853 schreef de Overste van Sittard tot overmaat van ramp, dat zij onmogelijk de nieuw gevormde communiteit kon blijven ondersteunen. Een nieuwe slag dus voor Mère Aloyse.

Het scheen dan ook onvermijdelijk, dat de nieuwe stichting zou moeten worden opgeheven.

In dien zin schreef de Rév. Mère aan den heiligen Stichter, pastoor Lambertz. Deze echter, een man van onwrikbaar vertrouwen op God, antwoordde haar met een bemoedigenden brief, waarin hij haar oplegde te blijven en haar tevens beloofde, zooveel in zijn vermogen was, haar met geldelijke middelen, en vooral door zijn alvermogend gebed, te zullen helpen.

Niettegenstaande deze kleine verbetering in den treurigen toestand, waarin de nieuwe stichting verkeerde, zou het toch onmogelijk zijn al de moeilijkheden op te sommen, die zich

iederen dag opnieuw voordeden. Doch, „hoe hooger de nood, hoe dichter bij God." Spoedig zou de Voorzienigheid te hulp komen.

In datzelfde jaar nog (1853) werd de Zeereerw. heer Willems tot pastoor van Breust benoemd. Welnu, deze zou èn de beschermer èn de geheel bijzondere weldoener der communiteit zijn.

Nu brak er dan ook een tijdperk van vooruitgang aan na zoo lang lijden. Aanstonds begon de ijverige pastoor den bouw van een nieuw huis voor de zusters. Hij zelf regelde de verschillende werkzaamheden, ja, hielp zelfs de arbeiders met eigen handen en zorgde er voor, dat het werk zoo spoedig mogelijk voltooid werd.

Wat waren de zusters blij, dat zij de vochtige, ongezonde woning konden verlaten en in het nieuwe, geriefelijke huis haar intrek konden nemen.

Nu moest nog een ruimere school gebouwd worden, want het getal leerlingen nam steeds toe. Ook hiervoor zorgde de Voorzienigheid.

In 1855 overleed namelijk de groote weldoenster der communiteit, mejuffrouw Wolfs. Nog na haren dood wilde zij de zusters te hulpe komen en had bij testament de som van 1200 francs aan het klooster vermaakt.

Deze onverwachte som, verhoogd met 560 francs, die de pastoor door een beroep te doen op de liefdadigheid der bewoners van Breust, had bijeen vergaderd, stelde de zusters in staat, om aan het bouwen van een externaat te denken.

Den 1en Augustus begon men met de fundamenten.

„'t Was werkelijk aandoenlijk te zien", aldus de kronijken, „hoe de bewoners van Breust-Eysden, allen op hunne manier en naar hun vermogen, de eenen door hout en bouwmateriaal te verschaffen, de anderen door hun handenarbeid, meêwerkten, om het gebouw zoo spoedig mogelijk te doen verrijzen."

Vijf Mères wijdden zich destijds met edelmoedigheid aan het onderricht der jeugd. Herhaaldelijk hielp het klooster van Venray de pas gevormde communiteit door leerkrachten te zen-

den, maar vooral door Mère Olive af te staan, die, zooals de chroniste aanteekent, „zich op alle mogelijke manieren verdienstelijk maakte voor het klooster".

Nog altijd echter hadden de zusters met veel armoede te kampen. Immers, het geringe schoolgeld, dat de meesten zelfs nog niet konden betalen, was niet voldoende, om in alle behoeften der nieuwe communiteit te voorzien.

Daarom kregen zij van pastoor Lambertz verlof, om pensionnaires te houden, en den 1en September 1856 werden de eerste internen aangenomen.

Van toen af nam het instituut voortdurend in bloei toe, zoodat de gebouwen weldra te klein werden.

In 1857 begon men met een kapel te bouwen, die het volgende jaar op den 2en Januari door pastoor Willems werd gezegend. Ook werd een nieuwe vleugel bijgebouwd, die in 1863 voltooid was.

Zoo ging de stichting met reuzenschreden vooruit, totdat in 1869 een drievoudig offer van de communiteit gevraagd werd.

In de Meimaand ontvingen de zusters het bericht van het overlijden van haar Stichter en Vader, *„den heiligen pastoor van Thildonck."*

Onnoodig te zeggen, dat zij dien slag erg gevoelden, pastoor Lambertz was altijd een liefdevol en bezorgd vader voor haar geweest.

Maar in datzelfde jaar nam pastoor Willems, die eveneens een groot weldoener en vader voor de communiteit geweest was, zijn ontslag als pastoor van Breust-Eysden en moest Rév. Mère Aloyse, de grondlegster van het klooster, die gedurende twintig jaren voor de zusters een ware moeder en wijze leidster geweest was, hare dochters verlaten. Hare zwakke gezondheid stelde haar niet langer in staat de communiteit te besturen en na herhaald aandringen bij den toenmaligen visitator der Ursulinen, Mgr. de Molder, verkreeg zij verlof om naar Sittard terug te keeren.

Den 31en Maart 1881 stierf zij aldaar en dankbaar zal de

communiteit van Breust-Eysden zich al het goede herinneren, dat zij tot stand bracht en nu zij zeer zeker haar heerlijk loon reeds in den Hemel geniet, zal ook zij het haar zoo dierbaar klooster van Breust niet vergeten.

De Overste van Sittards klooster zond als plaatsvervangster van Mère Aloyse, Mère Marie Helène naar Breust. De slechts acht en twintig jarige Overste nam toen het bestuur op zich van de kleine communiteit, die bestond uit vier koorzusters, drie leekezusters en twee postulanten.

MAASTRICHT 1850. — Maastricht wordt te recht de stad der heiligen genoemd, want niet minder dan drie en twintig harer Bisschoppen zijn op de altaren verheven. Eertijd waren er talrijke kloosters, gelijk de benamingen van straten en vele ruinen nog aantoonen. Maar de revolutie kwam met haar verschrikkingen en godsdienshaat en spoedig waren die kloosters opgeheven of verwoest. Het spreekt van zelf, dat daardoor ook het christelijk onderricht der jeugd ten zeerste leed en gedurende vele jaren ontbrak het godsdienstig onderwijs volkomen.

In 1845 opende de Zeereerw. Heer L. H. Rutten, stichter der Broeders van de Onbevlekte Ontvangenis, met zijn zuster Antoinette en mejuffrouw J. Stinglhamber een bewaarschool in zijn eigen huis. Later voegde zich bij de twee edelmoedige dames een derde, Adèle Claerebouts, die een jaar later Ursuline werd en den naam van Mère M. Thérèse aannam. Zij gaven onderwijs aan de arme kinderen. Doch het getal der kleinen nam steeds toe, zoodat de leerkrachten spoedig niet meer toereikend waren. Daarbij kwam, dat juffrouw Stinglhamber ziek werd. Daarom wendde de Zeereerw. Heer Rutten zich tot pastoor Lambertz om hulp, en den 20en Maart 1850 werd zijn verzoek met vreugde ingewilligd. Pastoor Lambertz benoemde nu Mère M. Joseph uit het klooster van Venray tot Overste van de nieuwe stichting en gaf haar Mère Angélique uit het klooster van Hoogstraeten tot gezellin.

Reeds den 8en April van datzelfde jaar kwamen zij te

Maastricht aan en namen bezit van een vertrek naast de school. Dit verblijf was zeer bekrompen, en klein als het huisje van Loretto, daarom gaven de zusters aan het nieuwe „klooster" ook dezen naam van Maria's nederige woning.

Vijf maanden later, den 7en September, stond de Zeereerw. Heer Rutten edelmoedig zijn huis aan de zusters af en ziet, dienzelfden dag komt de eerste postulante zich aanbieden en ongeveer veertien dagen later de tweede.

Voorbeeldig stipt waren de religieuzen in het onderhouden harer heilige Regels en der gebruiken harer congregatie. Zij luidden de klok vóór alle oefeningen door den Regel voorgeschreven, baden samen het H. Officie en onderhielden alle punten der constitutiën met dezelfde nauwgezetheid als de volmaaktste communiteiten.

De zegeningen des Hemels bleven niet uit. In 1851 begon men reeds met den bouw van een klooster en eene kapel, die pas in 1853 geheel voltooid waren.

Den 12en Juni 1851 had de kleine communiteit van Maastricht het geluk, haren heiligen Stichter voor het eerst in haar midden te zien: Uit achting voor de familie Claerebouts, wier dochter Adèle, gelijk we zoo juist zeiden, een der grondlegsters geweest was van de school en zelf ook als postulante bij de Ursulinen was ingetreden, wilde pastoor Lambertz zelf den 12en Juni 1851 naar Maastricht komen, om de plechtige inkleeding te verrichten van Adèle, die toen den naam ontving van Mère Marie Thérèse. — Den 18en September 1853 werd voor het eerst de H. Mis in de nieuwe kapel opgedragen. Mère Thérèse legde op dien blijden dag haar H. Professie af, sprak de beloften uit van trouw aan haar hemelschen Bruidegom, dien zij met vurige en edelmoedige liefde gediend heeft zeven en zestig verdienstvolle jaren.

De goede God had in de familie Claerebouts aan Zijn Bruiden weldoeners geschonken, zooals men ze zelden ontmoet. Als men de kronijken van Maastricht's klooster leest, staat men verbaasd over de talrijke en kostbare geschenken, waarmede

die achtenswaardige familie de zusters begiftigde en dankbaar jegens God, die dit alles zóó leidde en beschikte, roept men uit: Als er menschen gevonden worden die zoo goed, zóó liefdevol zijn, hoe goed, hoe liefdevol moet dan God niet wezen!

Onder de zorgzame leiding van de Overste Mère Joseph, nam de kleine communiteit, alsook de school, steeds in bloei toe. Niet lang echter mocht Mère Joseph haar zware taak vervullen. Den 21en September 1854 riep God haar reeds tot zich in den Hemel. Diezelfde maand zond pastoor Lambertz als opvolgster van Mère Joseph, Mère Marie Françoise uit Thildonck's communiteit naar Maastricht. — Ongetwijfeld heeft Mère Joseph in den Hemel de door haar gegrondveste communiteit niet vergeten. En haar tusschenkomst bij God is niet vruchteloos geweest. De Voorzienigheid heeft in den loop der tijden herhaaldelijk zichtbaar haar beschermende hand over Loretto uitgestrekt. Zoo heerschte er in 1857 in Maastricht een hevige pokken-epidemie en ook het klooster bleef er niet van bevrijd: Acht religieuzen werden aangetast, doch hoe hevig de ziekte haar ook aangreep, de communiteit behoefde geen enkel harer leden te missen. Nauwelijks waren nu de laatste zieken aan de beterhand of een nieuwe ramp trof het klooster: Er brak een hevige brand uit, doch, God zij dank, spoedig werd men de vlammen meester. De leerlingen behoefden slechts acht dagen de school te verzuimen, totdat de schade hersteld was en de klassen weer heropend waren. — De zusters evenwel moesten zich eenigen tijd behelpen en zoolang in een huis in de Jodenstraat overnachten. Voortdurend nam de stichting in bloei toe, steeds boden zich nieuwe postulanten aan en vermeerderde ook het getal der kinderen op het externaat. Reeds waren de eerste gebouwen te klein geworden. Men kon ze echter niet uitbreiden aangezien alle ruimte, daartoe noodig, ontbrak. Er werd toen besloten een nieuw, beter gelegen huis te koopen, hetgeen in 1862 geschiedde. Het jaar daaropvolgend ging het grootste gedeelte der communiteit naar dat nieuwe klooster over, hetwelk in een andere parochie, die van O. L. Vrouw

Sterre der Zee, gelegen was, terwijl enkele zusters nog in Loretto bleven voor het onderricht der arme kinderen.

Op den duur kon deze toestand zoo niet blijven en toen dan ook de hulp der zusters van Loretto in de O. L. Vrouw-parochie noodig was, voegden zij zich den 15en Mei voorgoed bij haar medezusters, om zich ook dáár aan het onderwijs der arme kinderkens te gaan wijden.

Ondertusschen volgde pastoor Lambertz met de meeste belangstelling het lief en leed van de Maastrichter communiteit en met voldoening vernam hij al die goede tijdingen zijner dochters. Verschillende keeren kwam hij zelf het klooster bezoeken en zich van het geluk zijner kinderen vergewissen. Wij zagen hem in 1851 zelf de plechtige inkleeding van Mère Thérèse verrichten. Op den 14en Februari 1857 teekenen de kronijken weer een bezoek van den heiligen Stichter aan. In 1862 had hij zijn gouden priesterfeest gevierd op den 14en Maart. In Mei zou hij Maastricht's klooster bezoeken en men begrijpt, dat de zusters haren geestelijken vader een heerlijk feest wilden bereiden. De 23e Mei was dan ook inderdaad een jubeldag voor vader en voor kinderen!

De zegen des vaders bevestigt de huizen der kinderen, zegt de H. Geest. (Eccli 3, II.) Welnu, dat zagen de zusters bewaarheid. Het getal externen nam steeds toe en herhaaldelijk werden er aanvragen gericht tot die verstandige opvoedsters der jeugd, om toch een *pensionaat* te openen. Eindelijk werd daartoe besloten en in 1867 werd de eerste steen gelegd. Slechts één maand daarna, in October, kwamen reeds de eerste pensionnaires; men moest zich dus met de bekrompen plaats behelpen, totdat de bouw gereed was. Dit duurde niet lang en weldra kon het nieuwe pensionaat betrokken worden. Met edelmoedige toewijding gingen Sint Angela's dochters voort, haar edele taak te vervullen tot groot geestelijk en tijdelijk welzijn der vele meisjes, die aan haar zorgen werden toevertrouwd.

Aldus was de bloeiende toestand van Maastricht's commu-

niteit, toen pastoor Lambertz in 1869 op zijn sterfbed voor het laatst zijn dierbare kinderen zegende.

ROERMOND 1853. — Voor de geschiedenis der oude stichting van het Ursulinenklooster te Roermond, welke dateert van 1644, benutten wij hetgeen Jos. Habets in zijne „*Geschiedenis van het tegenwoordig Bisdom Roermond*", Deel III, p. 725, hierover heeft opgeteekend, alsmede wat wij vonden in de geschiedenis van *O. L. Vrouw in 't Zand*, door Pater van Krugten.

In 1644 stichtte de jeugdige Maria Petronella barones van Bentinck, kanunnikes te Susteren, een klooster van Ursulinen te Sittard. De eerste Ursulinen, vijf of zes in getal, kwamen van het klooster te Luik, dat in 1614 gesticht was en in 1622 aan de Congregatie van Bordeaux was geafilieerd. „Deze nonnen", aldus Habets, „verbleven er maar twee jaren en vertrokken toen naar Roermond, waar zij zich vestigden in *de Steeg*. Den 25en November 1646 werd de eerste dienst in de kapel gedaan en de kanunnikesse van Bentinck legde dien dag hare professie als Ursuline af.

Deze instelling maakte te Roermond veel opgang. De zusters wijdden zich aan het onderwijs der jeugd; hare scholen werden van heinde en ver bezocht; uit Holland, België en Duitschland stroomden jongejuffrouwen naar het pensionaat. In 1665 werd dit klooster helaas een prooi der vlammen." Tot zoover Habets. Dit was de hevige brand van 31 Mei 1665, waarbij een groot gedeelte der stad afbrandde: 1100 huizen, waaronder drie kerken, het bisschoppelijk paleis, een abdij, vier kloosters en het paleis van den gouverneur der provincie. De bisschop, Mgr. d'Allemont, plaatste de zusters Ursulinen en de Franciscanessen van de Godsweert, elke communiteit afzonderlijk, in de woningen rondom de kapel van O. L. Vrouw in 't Zand. (Van Krugten, O. L. Vr. in 't Zand, Hoofdst. XI, p. 102.)

Vele zusters verlieten toen de stad; sommigen gingen naar Luik, anderen naar Brussel, doch allen keerden na eenigen tijd terug. Spoedig verrees een nieuw klooster met pensionaat, veel

schooner dan het vorige en de toevloed der pensionnairen nam steeds toe. De nieuwe kapel werd den 21en October 1685 door Mgr. Cools ingezegend en aan de H. Ursula toegewijd.

De dochters van Sint Angela arbeidden met de grootste toewijding aan haar verheven taak en toen twee en zeventig vruchtbare jaren na de stichting waren verstreken, vierde men den 6en Februari 1718 het honderdjarig bestaan der Orde. De tweehonderd leerlingen der kostschool woonden de feestelijkheden bij: „'s avonds," zoo lezen we in de oude kronijken, „werd het klooster schitterend verlicht en de prinses van Wolfenbuttel, die in het klooster woonde, schonk honderd brooden aan de armen der stad."

Hier onderbreken wij wederom het verhaal van Habets, om even te vermelden, dat de Ursulinen vurige vereersters waren van het mirakuleus beeldje van O. L. Vrouw in 't Zand. Wij vinden zelfs opgeteekend, dat zij in 1718 een preekstoel aan de kapel ten geschenke gaven. (Van Krugten XV, pag. 129.) Ook mochten zij dien kostbaren schat, dat genadebeeldje, geruimen tijd in haar midden bewaren. Dit was namelijk in de eerste helft van 1702 en later, tot October 1703, nadat het beeldje tijdens het beleg van Roermond in October 1702 korten tijd bij de Franciscanessen op de Godsweert in de Voogdijstraat (het tegenwoordig klooster der Ursulinen) bewaard was.

Wij geven nu wederom het woord aan Habets: „Den 3en October 1741 woonden in het klooster vijf en twintig koorzusters en zeven leekezusters. Dank zij haren grooten naam op het gebied van onderwijs en opvoeding, bleven de Ursulinen onder Jozef II gespaard en zelfs de Fransche republikeinen aarzelden de hand te slaan aan deze instelling. Doch bij de wet van 23 November 1797 (5 frimaire an VI) werden zij opgeheven; den 26en Februari werden de laatste lessen gegeven en dienzelfden dag begon men het klooster te inventariseeren, waarmede drie dagen verliepen.

De laatste Overste was Maria Louise Heupsen, geboren te

Aken, geprofest in 1764. Er waren toen dertien religieuzen, waaronder freule Gertrudis Oldeneel uit Zwolle en eene dame uit Oberstein in Bohemen, Theresia Motzfeld genaamd.

Den 13en December 1799 (28 frimaire an VIII) werden de meubelen en de kloostergebouwen verkocht voor 300.000 francs aan Mathieu Moreau. De kerk en een gedeelte van het klooster werden afgebroken, het overige diende tot woning van particulieren.

Als bijzonderheid moeten wij hier vermelden, dat de laatste religieuze van dit klooster, Maria Florax, in 1853 te Kerkhoven bij Heinsberg, haar geboorteplaats, op zes en tachtig jarigen leeftijd overleed, eenige weken nadat de Ursulinen uit Sittard zich wederom te Roermond vestigden en er eene kostschool voor jongejuffrouwen oprichtten."

—

In 1853 kwamen dan enkele zusters, aan wier hoofd Mère Bernarda van het klooster te Sittard (van Thildonck's stam dus) door de Overste Mère Olive gezonden, om de stichting te doen herleven.

De geschiedenis der vestiging dezer Ursulinen is slechts de herhaling van de vorige stichtingen: Dezelfde armoede en ontbering, maar ook dezelfde edelmoedige toewijding van den kant der religieuzen.

Den 10en Januari 1853 namen de zusters haar intrek in een huis in de Voogdijstraat, genaamd *Godsweert*, overblijfsel van het oud klooster der Franciscanessen, die zich in 1224 te Roermond vestigden en door Jozef II in 1784 verjaagd waren. In datzelfde huis had in 1669 de dienaresse Gods, Johanna van Randenraedt, gewoond, de vurige vereerster van O. L. Vrouw in 't Zand, en in October 1702, tijdens het beleg van Roermond, heeft, gelijk wij zeiden, het miraculeus beeldje aldaar berust.

In dat huis, rijk aan eerbiedwaardige herinneringen, namen dan de Sittardsche Ursulinen haren intrek.

Twee armoedige kamertjes zonder meubelen, zonder huis-

raad en tot nooddruft datgene, wat liefdevolle personen van dag tot dag haar wilden geven, ziedaar wat zij aanvankelijk vonden en waarmede zij tevreden waren.

Gaarne schikten zij zich in die armoede ter liefde van haar armen Bruidegom, dien zij zoo spoedig mogelijk in haar midden deden wonen. Den 27en Januari werd namelijk een klein kamertje als kapel ingericht en door Mgr. Paredis ingezegend, terwijl Z. D. H. daar ook de eerste H. Mis opdroeg.

In Mgr. Paredis bezat het nieuwe klooster een beschermer en zorgvollen vader, die herhaaldelijk zijn genegenheid voor de religieuzen en haren arbeid toonde. Toen de hierarchie in Nederland hersteld was, werd hij den 9en April 1853 definitief tot Bisschop van Roermond aangesteld en, zoo teekent de chroniste op, „monseigneur had de vriendelijke attentie, om 's anderendaags in ons klooster voor het eerst als Bisschop de H. Mis op te dragen".

Den 14en werd Mgr. Paredis door Mgr. Belgrado, apostolisch nuntius, om de tijdsomstandigheden, in stilte geïnstalleerd, alleen waren hierbij de kerkelijke autoriteiten tegenwoordig.

Dankbaar moeten het de zusters Usulinen erkennen, dat monseigneur zich immer een waar vader getoond heeft, niet alleen voor de Ursulinen van Roermond, maar evenzeer voor die van alle huizen in Limburg. En die vaderlijke toegenegenheid van Roermond's eersten kerkvoogd is ook op al zijn doorluchtige opvolgers overgegaan.

Ora et labora: „Bid en werk" is altijd het devies geweest van Gods vrienden, dus ook dat der Ursulinen. Nog in dezelfde maand Januari openden zij de klassen voor de internen.

Niet lang bleef Mère Bernarda Overste. Den 18en Maart vertrok zij weer naar Sittard. Nu kwam de Overste van Sittard Mère Olive zelf, om het pensionaat te helpen oprichten, den 1en April van datzelfde jaar. Nadat zij er den eersten stoot aan gegeven had, keerde zij den 14en April weer naar haar kloostei terug en werd Mère Joseph tot Overste benoemd.

Toen nu de stichting eenigen tijd gevestigd was, kwam „de

heilige pastoor van Thildonck" zijn dochters eens opzoeken en zich verheugen met haar over het vele goeds, dat reeds het eerste half jaar tot stand kwam. Het was toen de 29e Juli 1853. Van dit eerste bezoek teekent de chroniste aan: „Die goede vader bemoedigde ons en beval ons bijzonder aan, heel ons vertrouwen op God te stellen, die de Zijnen nooit verlaat".

Nog dikwijls zou de vrome Stichter toonen, hoe de communiteit van Roermond hem na aan het hart lag en hoe tevreden hij was over den arbeid zijner dochters.

Den 6en Juli 1855 zagen de zusters haar vader weer onverwachts in haar klooster. Heel vroeg kwam hij daar aan en las de H. Mis in de kapel Hij bleef tot 's middags en vertrok toen met Mère Crescence naar Hamont, om er enkele zusters voor de stichting van Londen uit te kiezen.

Met de grootste toewijding werkten de zusters aan het welzijn der haar toevertrouwde meisjes, vooral aan haar godsdienstige vorming, waartoe niet weinig bijdroeg de Maria Congregatie, die in de eerste helft van Februari 1854 reeds werd opgericht en door haar bestuurd werd.

In Mei van datzelfde jaar werd het huis van Roermond zelfstandig. Het kon van het moederhuis te Sittard, dat zelf in moeilijkheden verkeerde, geen steun meer verwachten. Doch nu braken zware tijden voor Roermond's klooster aan en zoo benard werd de toestand, dat de Overste, Mère Joseph, geen uitkomst meer ziende, den 11en April 1856 besloot, zelf naar Thildonck te gaan, om den Stichter over de tijdelijke aangelegenheden van haar klooster te raadplegen.

Pastoor Lambertz hielp haar steeds zooveel hij kon, vooral later in de jaren 1860 tot '62, toen de nood het hoogst gestegen was.

Tevoren bezocht de zorgvolle vader zijn beproefde kinderen nog in Augustus 1857 en in diezelfde maand van 1858 en moedigde haar steeds aan, om met groote liefde haar kruis te dragen.

Na zulke bezoeken waren de zusters als met nieuwen ijver vervuld en met nog grooter edelmoedigheid zetten zij dan haren schoonen maar zwaren arbeid voort, onder het wijs bestuur van Mère Joseph. Deze bleef echter slechts tot 19 September 1857 Overste; zij vroeg ontslag aan en keerde den 4en Maart van het volgend jaar naar Sittard terug.

Toen kwam den 23en November Mère Augustine van het klooster van Maastricht als Overste te Roermond aan. Zij was nauwelijks vier en twintig jaar oud en, gelijk te begrijpen is, zag zij er zeer tegen op, haar ambt te aanvaarden. Treffend schoon is in zijn eenvoud de brief, welken pastoor Lambertz haar van Thildonck toezond, om haar te bemoedigen en te sterken. We laten hier een fragment er uit volgen:

J. M. J. Thildonck, 22 9ber 1857.

Zeer beminde Moeder Augustine,

..... Hierom moet UE. noch wat geduld hebben en maer aenschouwen, dat UE. gezonden zijt van Jesus, die ook borg blijft voor alles, en is het Zijnen H. Wil niet, dat wij gelukken, wij zullen altijd onze verdiensten hebben: gaet maer met volle vertrouwen en moed, vernieuwd noch eens uwe belofte voor het H. Sacrament; protesteerd tegen alle eygenbelang, welk het zoude mogen zijn: legt uwe last als Overste voor de voete van Maria en zeg, dat zij moet regeren, dat gij slegs de dienstmaegd zijt, die het zal ten uitvoer doen brengen....."

Mère Marie Augustine, in de wereld Maria Magdalena Lienaerts, benutte die raadgevingen haars vaders en heeft onnoemelijk veel voor den geestelijken en stoffelijken bloei van klooster en onderwijsinrichtingen gedaan. Door haar wijze administratie, haar oordeelkundige leiding en taktvol optreden namen èn externaat èn pensionaat zoozeer toe, dat men weldra de gebouwen aanmerkelijk moest vergrooten. Ook zorgden de Ursulinen ervoor dat haar pensionnaires elk jaar in de deugd

versterkt werden door een geestelijke afzondering, die zij met alle toewijding hielden onder leiding van uitstekende predikanten, zooals o. a. den bekenden Redemptorist pater Bernard, die in Januari 1860 de retraite gaf. In 1865 richtte Mère Augustine een normaalschool op, welke thans nog bloeit en geregeld een twintig à dertig leerlingen telt.

Toen de heilige Stichter den 23en Augustus 1858 Roermond weer bezocht, sprak hij dan ook met vreugde zijn bewondering uit over de welvaart van het klooster en onderwijsinrichtingen. Later, in den herfst van 1860, bezocht hij wederom zijn dierbare communiteit. Dit schijnt zijn laatste bezoek te zijn geweest, althans de kronijken, die steeds met eerbied melding maken van de blijde dagen, waarop die goede vader zijn dochters bezocht, teekenen verder geen bezoek meer van hem op. Doch geenszins vergat hij Roermond's klooster. Per brief bleef hij zijn „kinderkens" aanmoedigen en steunen en opwekken tot voortgang in de religieuze volmaaktheid. Wij willen hier een briefje laten volgen, waaruit blijkt, hoe die heilige priester van de liefde, waarvan zijn hart overvloeide, meedeelde aan zijn dochters te Roermond.

J. M. J. Thildonck, 18 Jan. 1866.

Mijne zeer achtbare Overst met uwe kinderen.

Ik geloof, dat ik uwe alle met groote liefde zal voldoen indien ik UL. met goeder harte mag aanspreken en UL. alle eene minzaemheid voorbrengen, hetgeen ik kan bij malkanderen knoopen, o kinderen, hoe zoet is God, o hoe lief is dien Jesus, hoe troostbaer, hoe dierbaar, hoe lieflijk, hoe genoegzaem, hoe zoetdaerdig!!! welke liefde! welke troost! peysd eens op dien zoeten Jesus!!! Wat kan ik zeggen, mijnen God! mijne lippen plakken aen mijne tong, waer ben ik, als ik niet zijn, daer ik moet zijn. O, o Jesu, o Jesu! Ziet daer mijne kinderen, ziet daer hoe troostlijk het is als wij ons in contemplatie vinden en hooren uytroepen mijnen God! mijnen God!! bid God wel

en laet allen last aen hem. Hij is met ons, mijnen Vader, mijnen God! in de H.H. Harten van Jesus en Maria

in Christo Jesu

J. C. M. Lambertz, vader.

Zoo mocht de communiteit van Roermond èn mondeling èn schriftelijk de heilzame lessen haars vaders vernemen. Diep bleven zijn raadgevingen in aller harten gegrift en met steeds grootere bewondering vereerden de zusters haar heiligen Leidsman. Een uiting dier hoogachting en kinderlijke liefde zijn wel de overschoone regelen, welke de chroniste van Roermond's klooster voor het nageslacht heeft opgeteekend bij den sterfdag van den Stichter:

„De voortreffelijke deugden, welke deze waardige priester tijdens zijn leven heeft beoefend, doen ons den wensch koesteren, hem eens opgenomen te zien in het Romeinsch Martyrologium. O mochten wij zijn voetstappen volgen, door trouw te blijven aan de heilige lessen, welke hij ons heeft gegeven."

Zoo zij het.

POSTERHOLT 1853. — In het jaar 1851 benoemde Mgr. Paredis den Eerw. heer Leonard Verhaegh tot pastoor van het dorpje Posterholt, twee uur ten Zuid-Oosten van Roermond gelegen.

Zijn voorganger, pastoor Lenaerts, wiens overlijden zoo diep betreurd werd door zijne parochianen, had als een goede herder zijn kleine kudde met goedheid en liefde verzorgd en veel, zeer veel tot heil zijner parochianen tot stand gebracht. Veel echter bleef er nog te doen. Vooral was de vrouwelijke jeugd verstoken van een degelijke godsdienstige opvoeding en toch, hoeveel hangt er van de vorming der toekomstige jongedochters en huismoeders af.

Dat begreep pastoor Verhaegh, gelijk „de heilige pastoor van Thildonck" dat begrepen had en daarom was een zijner eerste zorgen al het mogelijke te doen, om spoedig een school

te stichten waar religieuzen godsdienstig onderwijs zouden geven aan Posterholt's jeugd.

Toen eenmaal zijn plan tot rijpheid was gekomen en hij alles had gewikt en gewogen, wendde hij zich tot den heiligen Stichter, pastoor Lambertz, en zijn verzoek werd ingewilligd.

De ijverige herder toog aanstonds aan het werk om alles in gereedheid te brengen voor een verblijf der Dochters van Sint Angela. Er werd toevallig een huis te koop aangeboden; onmiddellijk kocht hij het aan en werden er de noodige veranderingen aangebracht, opdat het als klooster zou kunnen dienst doen.

Den 25en Mei 1853 kwamen de grondlegsters uit het Ursulinenklooster van Venray te Posterholt aan. De vier zusters, aan wier hoofd Mère Louise Gast, namen haar intrek in het nieuwe klooster, dat zij netjes in orde vonden en haar keuken voorzien van de allereerste benoodigdheden. Pastoor Verhaegh had aan alles gedacht en met ontroering konden de kloosterlingen zeggen: „in hem hebben wij een vader".

Ja, met volle recht verdiende pastoor Verhaegh dien naam, want alles stelde hij in het werk, om het welzijn van zijn kloosterken te verzekeren. Maar ook voor het geestelijk heil zijner „dochters" zorgde die goede vader door de kloosterlijke tucht hoog te houden. Vooral door een strenge inachtneming van het kloosterlijk stilzwijgen in te scherpen, wist hij de ingetogenheid en den innigen omgang met God te bevorderen. Door zijn vaderlijk woord moedigde hij de zusters aan, om edelmoedig voor Jezus de offers te blijven brengen en de kruisjes te blijven dragen, die een nieuwe stichting van zelf medebrengt, want ook in Posterholt moesten de Ursulinen veel moeilijkheden te boven komen.

Armoedig, diep armoedig was het begin van het klooster.

Toen op den avond van den 24en Mei 1853 Mère Louise met haar klein gevolg, de Mères Alphonse en Joseph en Soeur Susanne, in Posterholt aankwamen, bestond haar geheele rijkdom in een karvracht meubelen en 100 francs aan roerende en een onbetaald huis van 2000 gulden aan vaste goederen.

„Het groote kapitaal, waarmede zij tot eere van God en tot heil der zielen zouden woekeren," schrijft pastoor J. Vrancken, „was haar opoffering, hare liefde voor de aangewezene zending en haar onwrikbaar vertrouwen op Gods Voorzienigheid en den bijstand der Allerheiligste Maagd, onder Wier bescherming zij zich zelven en haar werken gesteld hadden."

Eenige dagen na aankomst werd de school voor meisjes geopend, doch banken waren niet aanwezig.

Men kon de zusters daarvan geen verwijt maken want zij zelven hadden niet eens borden, om haar schamel middagmaal te gebruiken en hiertoe bedienden zij zich van aarden bloemschoteltjes, die ze daar in huis gevonden hadden. Voor dag en dauw stonden zij vaak op, om in de weiden moes te zoeken, of om dorre takken te sprokkelen voor het haardvuur. De Overste zelf schilde de aardappelen, haar als aalmoes gegeven, om het voor elke zuster bepaalde aantal niet te overschrijden. Het gegeven brood werd eveneens verdeeld, om toch niet te spoedig den geringen voorraad uit te putten.

Niettegenstaande deze armoede, waren de zusters altijd opgeruimd en vroolijk. Was Jezus, haar Bruidegom, niet veel armer geweest? Voor het oog der buitenwereld wisten zij haar versterving en ontbering te verbergen, die daarom des te aangenaamer was aan den goeden God.

Vader Verhaegh scheen echter iets van haar armoede te hebben gehoord.

Op zekeren avond kwam hij in zijn klooster te gast.

Mère Louise verontschuldigde zich en nam allerlei voorwendsels te baat om „vader" te bewegen zijn bezoek eenige dagen te verschuiven.

Vader hield aan: „Steek vast de lamp aan, dan kan men de tafel dekken!" sprak hij.

„Een lamp! ach vader, wij hebben er nog geen gekocht. Wij hadden er geen haast bij, omdat de lantaarn daarbuiten licht genoeg geeft."

„Dek dan maar de tafel -- waar is het tafellaken?"

„Wij hebben er slechts één voor ons eigen gebruik."

„Dat doet er niet toe: ik ben van avond uw gast."

Een half uur daarna zat de goede pastoor aan den disch, die uitmuntend was aangericht, zoodat het Mère Louise zelf verbaasde.

Vader had al het benoodigde en meer nog, eigenhandig in de arme kloosterkeuken bezorgd.

Bij een andere gelegenheid wilde Gods Voorzienigheid nog overvloediger te hulp komen. Ziehier hoe pastoor Vrancken dit verhaalt:

„Op zekeren dag stond voor de deur van het klooster stil een zware vrachtwagen, beladen met allerhande specerijen en koloniale waren. Had de voerman langen tijd in Posterholt moeten zoeken en navragen eer hij aanlandde op de plaats zijner bestemming, een geruimen tijd ook moest hij, ter plaatse aangekomen, vertoeven, eer hij de verwonderde Ursulinen kon overtuigen, dat al die goederen voor haar bestemd waren.

En van wie kwamen deze goede gaven?

Stippen wij even aan, vervolgt pastoor Vrancken, dat in de eerste dagen van haar verblijf in Posterholt, toen de armoede het toppunt had bereikt, Mère Louise's heerbroer, destijds kapelaan te Schijndel, met haar zuster Leonarda, een bezoek in het klooster brachten en op het gezicht der diepe armoede hunne tranen niet konden bedwingen.

Waren zij misschien de werktuigen in de hand van Gods vaderlijke Voorzienigheid geweest?"

Betere tijden braken aan bij de opening van een *pensionaat* voor jongejuffrouwen in de maand Juni van het stichtingsjaar 1853.

Alvorens we de geschiedenis van het nieuwe klooster verder gaan verhalen, moeten we eerst een paar woorden wijden aan Posterholt's „Moeder", de Eerw. Mère Louise.

Zij sproot voort uit een deftige en alom geëerbiedigde familie van echt katholieken stempel. Haar familie mocht er zich op beroemen den H. Leonardus van Vechel onder haar leden te tellen en echte godsdienstzin was het erfdeel harer

vaderen. Mère Louise, Anna Gast, had vier broeders, die als ijverige priesters met edelmoedigheid voor God arbeidden. Reeds lang hoorde ook Anna de stem van God, die haar tot een volmaakter leven riep; doch haar moeder, die weduwe was, kon haar hulp niet missen. Nochtans, God riep haar en de vrome moeder stond haar kind gaarne aan Jezus af. Anna, die, gelijk we zagen, de eerste pensionnaire was der Udensche Ursulinen, verliet dan voor goed het ouderhuis en trad op negentienjarigen leeftijd in het Ursulinenklooster te Uden. Zij ontving den naam van Mère Louise en gelukkig was zij nu als Bruid van Christus.

In Mei 1852 werd haar Venray als standplaats aangewezen en het jaar daaropvolgend werd zij, nauwelijks drie en twintig jaar oud, benoemd, om aan het hoofd te staan van de nieuwe stichting te Posterholt.

Een buitengewone goedheid voor haar zusters, voor de kinderen, voor de armen van Posterholt en een onwrikbaar vertrouwen op Gods vaderlijke Voorzienigheid kenmerken haar lang bestuur als Overste, en verdiende pastoor Verhaegh den naam van „vader", Mère Louise droeg met alle recht dien van „moeder".

Zij zorgde er vooral voor, dat haar dochters steeds den geest der evangelische eenvoudigheid beoefenden en herhaaldelijk prentte zij den zusters de woorden des Zaligmakers in: *„Tenzij gij wordt als kleine kinderen, zult gij het Rijk der Hemelen niet binnengaan."*

Juist om die eenvoudigheid verdiende Mère Louise steeds de bijzondere liefde en hoogachting van haar heiligen Stichter, *„Vader Thildonck"*, zooals de religieuzen van Posterholt hem noemden. Wederkeerig had zij een kinderlijke genegenheid en vereering voor haren „vader". Elk jaar ging zij hem bezoeken, gewoonlijk in gezelschap van de Mères Agnes en Norberta. Haar reis moest destijds dan over Aken en Verviers naar Thildonck.

Op een dier reizen had een treffend voorval plaats, dat we

hier even willen verhalen: De zusters hadden in de coupé plaats genomen, toen een bruidspaar ook daar wilde instappen. Toen zij echter de zusters bemerkten, riep de jonge man spottend uit, terwijl duivelsche haat op zijn gelaat te lezen stond: Bah! bij die zwarte duivels gaan wij niet zitten! en meteen werpt hij het portier dicht. Zij zoeken een andere coupé op; doch ziet, na eenigen tijd komt de trein in botsing met een andere; de wagon, waarin het bruidspaar zit, wordt verbrijzeld en de spotter wordt verpletterd tusschen de stukken ijzer en hout uitgehaald, terwijl de wagon, waarin Mère Louise met haar gezellinnen zat, ongeschonden bleef.

Bij het laatste bezoek van Mère Louise aan haar Vader, schonk deze haar eigenhandig den rozenkrans, welks koralen zoo dikwijls door zijn vingers gleden, wanneer hij te voet zijn lange reizen maakte. Deze rozenkrans wordt nog met eerbied te Posterholt bewaard, terwijl de grootere rozenkrans, waarmede hij wordt afgebeeld knielend voor het beeld zijner Moeder Maria, thans te Haelen als een kostbaar aandenken in eere is. Nog andere relikwieën van den Stichter zijn in het bezit van Posterholt's communiteit: Vooreerst een breede, witte wollen sok, die pastoor Lambertz in zijn laatste levensjaren heeft gedragen, toen zijn voeten door het water gezwollen waren. Ook bewaart men er een eigenhandigen brief van „Vader Thildonck", welks inhoud we hier laten volgen. 't Is een dankbetuiging op een felicitatiebrief, welken de communiteit hem bij gelegenheid van zijn naamfeest, 27 December had gestuurd:

Zeer eerwaarde Moeder.

Ik bedank U grondhertig voor Uw wenschen en opoffering, die U mij doet bij gelegenheid van mijn feestdag: ik bid den lieven Jesus en Zijne Heilige Moeder van er U voor te willen vergelden, ik zal ook ten dezen eijnden veel voor UE. bidden.

Het doet mij een zoo zeer groote voldoening en troost te hooren dat Uwe gemeente wel gaat. Och, lieve Kinderen! zij niet ondankbaar maar beantwoord uwen weldoener Jesus uwen

lieven Bruijdegom en zijne hl. Moeder. Onderhoud toch stiptelijk uw hl. Regels; zij blindlîngs gehoorsaam bemind malkandere, spaar geen arbeid voor het geluk der kinderen, het einde van uwe instelling.

Groet Mijnheer Pastoor met de wenschen des tijds en gij zij in de H. H. Herten gegroet van die is met alle genegenheijd

Uw waar Vader in Chr.

Jean Lambertz, pastoor.

Ook Mgr. Paredis, toonde zich een zorgzamen beschermer van het nieuwe klooster, zoo gaarne ging hij de communiteit van Posterholt bezoeken, als zijn reis over dat dorpje voer.

Gelukkig te midden der armoede leefde de kleine kloostergemeente onder het liefdevol bestuur van „Moeder" Louise.

In Juni 1853 werd het pensionaat geopend, gelijk wij reeds aanstipten. Het was bestemd voor jongejuffrouwen van den gegoeden stand en weldra boden zich verschillende leerlingen aan, die onder de wijze en taktvolle leiding der Ursulinen in wetenschap en godsdienstzin werden opgevoed.

De nieuwe kostschool werd toegewijd aan O. L. Vrouw van Bijstand. Na twee jaren klom het getal pensionnairen tot veertig, zoodat een vermeerdering van werkkrachten reeds noodig was geworden.

Veel voldoening en vreugde ondervonden de Ursulinen van dat bloeiend pensionaat, doch deze voorspoed was de stilte, die den storm voorafging.

De steeds toenemende bloei van de stichting was een doorn in het oog van den toenmaligen burgemeester, die den katholieken alles behalve gunstig gestemd was. Eens verscheen hij in de school en was ten zeerste verontwaardigd bij het zien van een kruisbeeld en andere voorwerpen van godsvrucht. Voornamelijk scheen hem het religieuze kleed der schoolzusters een steen des aanstoots.

Eenige dagen daarna kwam de schoolopziener, die de zusters voor de keuze stelde: Ofwel niet meer in de school te

verschijnen met haar kloosterhabijt en alle voorwerpen van godsvrucht te verwijderen, ofwel af te zien van hare, toch al zoo karige, toelage van wege de gemeente.

Nu, dit bevel werd gelukkig niet ten uitvoer gebracht en geraakte in het vergeetboek; doch de afkeer voor de religieuzen bleef toch den burgemeester bij en veel, zeer veel hadden de goede Ursulinen van zijn despotisme en papenhaat te verduren, doch zij leden alles geduldig ter liefde van haren versmaden Bruidegom.

Tegen de verdrukking in nam èn klooster èn pensionaat èn dagschool in bloei toe, zoodat in 1867 het eerste huis hooger moest worden opgebouwd en belangrijk vergroot.

Met ijver gingen de zusters voort zich aan de opvoeding der meisjes te wijden, gedachtig den raad van „vader Thildonck": *„Spaar geen arbeid voor het geluk der kinderen, het einde van uw instelling."*

GRUBBENVORST 1858. — In het begin der XVIIIe eeuw bestond te Grubbenvorst (Limburg) een klooster van Maricollen. Deze congregatie was te Dendermonde (België) den 9en Maart 1663 gesticht en wel naar aanleiding van een predikatie door pater Herman a Sto Norberto, Carmeliet, op Sint Jozefsdag gehouden. Pater Herman was geboortig van Edam in Holland en heette Petrus Stenius of van Steene; hij stierf te Leiden in 1686. — Welnu, getroffen door zijn predikatie, besloten enkele jongedochters, ofschoon zij van elkanders plannen niets wisten, de evangelische raden te volgen, zonder zich door geloften ertoe te verplichten.

De stichting werd den eersten keer in 1663 goedgekeurd. Later, na de Fransche revolutie, hebben de zusters Maricollen van Brugge haar doel gewijzigd en thans geven zij onderwijs. Zij hebben tegenwoordig ongeveer 20 kloosters in België.

In het bisdom Roermond bestond destijds maar één klooster dier Maricollen, namelijk te Grubbenvorst, dat onder de Fransche revolutie mocht blijven bestaan, onder voorwaarde, dat de zusters de kleeding harer congregatie zouden afleggen.

Zij leefden stil in haar klooster *Biesweide.* Door gebed en meditatie streefden zij naar heiliging en volmaking. Door handenarbeid, hekelen, spinnen en het bleeken van linnengoed, voorzagen zij in haar sober onderhoud en deelden ruimschoots van de karige, maar met noeste vlijt verkregen penningen aan de armen mede.

In 1706 hadden zij reeds een school, welke de kinderen van het dorp gaarne bezochten.

De vereeniging nam in leden toe en in 1708 werden zij eigenaressen van het huis genaamd de *Biesweide.* — Vergeten van de wereld zetten zij haren arbeid voort, verpleegden krankzinnige vrouwen, wier aantal gewoonlijk tusschen de zes en de tien liep, en onderrichtten jeugdige meisjes in handwerken en huishoudelijke bezigheden.

Zij volgden den Regel der H. Theresia en behoorden tot de derde orde van de Carmelieten. Haar constituties werden voor den eersten keer den 10en October 1719 goedgekeurd door Mgr. fr. Angelus Graaf van Ongnyes, bisschop van Roermond, en later, 14 Juli 1857, een tweede maal door Mgr. Paredis, eveneens bisschop van Roermond.

De oorspronkelijke constituties dezer vrome zusters spraken niet van geloften, doch slechts van een *vast voornemen.* Zoo lezen wij in de 1e constitutie, artikel 8: „Deze deklaratie of verzekering gegeven zijnde, zal de aangenomene zuster met luide stem na de meditatie des morgens spreken deze woorden: „Ik zuster N. maak een vast voornemen tot meerdere Eer en Glorie van God, ter liefde van den zoeten naam Jezus mijnen Zaligmaker, en zijn allerheiligste Moeder en Maagd Maria en haren Bruidegom den H. Jozef en alle Gods lieve Heiligen te trachten na de Evangelische volmaaktheid en getrouw te onderhouden deze constitutiën tot den dood toe."

Naderhand schijnt men echter ook de H. Geloften te hebben afgelegd. Dat blijkt wel uit een bladzijde, die aanstonds na de constitutiën volgt en aldus luidt:

„Zijn Doorl. Hoogw. Joannes Augustinus Paredis, bisschop

van Roermond, heeft op verzoek van den Eerw. Heer Bodenstaff, kapl. en bestierder van de vergadering der zusters „de Bisweide" te Grubbenvorst en op verlangen der zusters aan den zeereerw. pater van der Sanden, Redempt., de toelating gegeven om in zijnen naam de geprofeste zusters de belofte van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid te laten doen voor den tijd van Drie jaren; enz.

Was geteekend: J. Jenniskens, Pastor.
J. C. Bodenstaff, Kapl. en Direct.
W. van der Sanden, Redemptorist

en gedateerd: 8 Juli 1857.

In 1858 nu, komt van regeeringswege een wet op de verpleging der krankzinnigen, hierdoor werd het den zusters verboden met haar liefdewerk voort te gaan.

„Er was ons van overheidswege gezegd, dat het krankzinnigengesticht hier niet kon en mocht blijven, wegens de ongeschiktheid der plaats." Aldus verhaalde ons de twee en negentig jarige soeur Agnes, de eenig overgeblevene der oud-Maricollen.

Wat wilde God nu van haar? Dat was de gewichtige vraag, waarop God het antwoord moest geven. De goede zusters namen haar toevlucht tot een aanhoudend en vurig gebed, zij verdubbelden hare strenge boete en wierpen zich vol vertrouwen in de armen van Gods Voorzienigheid.

Steeds werd de H. Wil van God voor haar duidelijker: Zij moesten zich met eene reeds bestaande congregatie vereenigen. De Franciscanessen van Heijthuizen verklaarden zich bereid, de zusters Maricollen op te nemen, eveneens vonden er de Ursulinen geen bezwaar in.

Mgr. Paredis besliste toen, dat de zusters van Grubbenvorst tot de congregatie der Ursulinen zouden overgaan. De pastoordeken van Venray, de Z.E. Heer P. Verheggen, speelde in deze zaak een voorname rol. Hij trad in overleg met de Overste der Ursulinen van Venray, Mère Pelagie, en de Overste der Maricollen, Zuster Gertrude.

In 1859 had de overgang plaats van de Maricollen tot de orde der Ursulinen, nadat namens Mgr. Paredis, de president van het Groot Seminarie te Roermond, de H.E.Z.G. Heer P. Canoy, de zusters van Grubbenvorst had ondervraagd of ze allen bereid waren tot de orde der Dochters van de H. Angela toe te treden.

Allen verklaarden zich daartoe bereid, op ééne na, die evenwel zwak van zinnen was, gelijk ons de voornoemde soeur Agnes, die wij te Grubbenvorst mochten spreken, verzekerde. „Ik ben goed, sprak die zuster, waarom zou ik veranderen?" Zij leefde toen nog enkele jaren als Maricolle bij de Ursulinen in. — Nu begonnen allen vol moed het noviciaat, hetgeen aan velen, die reeds op leeftijd waren, heldhaftige zelfverloochening kostte.

Den 1en Mei 1860 had de plechtige inkleeding plaats van zestien zusters, bij welke gelegenheid de beroemde Redemptorist pater Bernard Hafkenscheidt een toespraak hield, waarin hij Gods voorzienigheid roemde en zijn ondoorgrondelijke raadsbesluiten prees, waarin van alle eeuwigheid reeds deze samenvloeiing was vastgesteld.

Het was een indrukwekkende plechtigheid: De eerste, die het H. Kleed ontving, was zes en zeventig jaar oud. Allen hebben volhard in hare H. Roeping, bezield als zij waren met een levendig geloof, den geest van gebed en oprechten eenvoud. Zij waren een voorbeeld van gehoorzaamheid aan haren nieuwen Regel.

De eerste Ursulinen, die den 13en September 1859 van Venray's klooster naar de nieuwe stichting te Grubbenvorst „de Voorzienigheid" werden gezonden waren Mère Angèle, Overste, Mère Arsène en Mère Ignace. Mère Angèle bleef niet lang aan het hoofd der communiteit en werd acht maanden later (13 April 1860) in haar ambt opgevolgd door Mère Ignace.

Na een voorbeeldig noviciaat van één jaar werden de nieuwe Ursulinen tot de H. Professie toegelaten. De Hoogeerw. Heer deken Verheggen leidde de plechtigheid en pater Bernard hield wederom een treffende toespraak, die lang nog in aller geheugen bleef voortleven.

Met edelmoedige liefde wijdden de nieuw-geprofesten zich aan de beoefening der religieuze deugden en aan de godsdienstige en wetenschappelijke vorming der kinderen, die aan haar zorgen werden toevertrouwd.

In het jaar van dat eerste noviciaat (1860) telde het pensionaat tien leerlingen; dit getal nam steeds toe, zoodat weldra moest gebouwd worden. In 1862 werd het middengedeelte van het voorgebouw met twaalf gevelramen voltooid en van lieverlede, naarmate de middelen het toe lieten, werd het hoofdgebouw uitgebreid.

Het spreekt van zelf dat pastoor Lambertz met voldoening den arbeid zijner dochters te Grubbenvorst van verre gadesloeg. Ook kwam hij zich persoonlijk van haar geluk en den voorspoed van klooster en pensionaat overtuigen. Zoo hadden de Ursulinen het voorrecht haren zorgvollen vader in Augustus 1860 in haar midden te ontvangen en uit zijn mond woorden van lof en van aanmoediging te vernemen. — Zoo bloeide de communiteit, eerst onder het bestuur van Mère Ignace, die Overste bleef tot 1863, daarna onder de verstandige leiding van Mère Madeleine.

De zusters gingen met reuzenschreden vooruit op den weg der volmaaktheid. Met alle toewijding gaven zij zich aan haar verheven taak, en toen er een oproep gedaan werd, om nieuwe krachten naar de stichtingen van Nederlandsch Indië te zenden, boden zich ook zusters van deze nieuwe communiteit edelmoedig aan. De eerste, die uit „de Voorzienigheid" naar Indië vertrok was soeur Gertrude, de laatste Overste der Maricollen. Zij vertrok in 1862.

In het sterfjaar van pastoor Lambertz 1869 staken nog twee zusters uit Grubbenvorst den oceaan over, om in het verre Indië ter liefde Gods haar arbeid voort te zetten.

Ondertusschen bloeiden zoowel het klooster als het pensionaat tot Gods eere onder de schutse der „*Voorzienigheid*".

KERKRADE 1859 — Het klooster der religieuzen Ursulinen te Kerkrade, in Limburg's mijnstreek, werd den 24en Mei 1859 gesticht.

„Vóór de komst der Dochters van de H. Angela", zegt P. Saintrain, „bezochten de kinderen der mijnwerkers noch den katechismus, noch de school" en de Hoogeerw. Heer deken Quodbach zag met droefheid de verwildering der jeugd. Hij rustte niet, voordat hij in zijne parochie een R. K. school voor meisjes had, bestuurd door zusters. Dat was zijn ideaal en daarvoor had hij reeds lang gewerkt. In 1858 kreeg hij eindelijk toezegging van pastoor Lambertz en in de Meimaand van het volgend jaar was alles in orde, om de zusters Ursulinen te ontvangen.

Den 23en van die maand kwamen vier zusters uit Sittard. De toenmalige Overste van Sittard's communiteit, Mère Therèse, vergezelde Mère Aloysia, Mère Madeleine, soeur Louise en soeur Michel naar de nieuwe stichting. Deze werd aanstonds onder de bescherming gesteld van „Maria Hilf", feest van dien dag.

Maar ook op dit huis moest het stempel van Gods werk gedrukt worden, namelijk: het kruis.

Het schoolgebouw, dat vroeger als gemeenteschool had dienst gedaan, werd haar als onderwijsinrichting aangewezen.

Daarnaast stond een klein huisje, waarin tot dusverre de koster der parochie gewoond had; dit zou het eigenlijk „kloostertje" worden. Ongeveer honderd meisjes werden den eersten dag voor de nieuwe *Ursula-school* aangenomen en reeds den volgenden dag werd een begin gemaakt met het onderwijs.

Ondanks de goede zorgen van deken Quodbach hadden de zusters in het begin toch veel te lijden. Er heerschte een groote armoede in het „klooster", zoodat vaak het noodzakelijke ontbrak. Doch nooit beklaagden de zusters zich, zij leden in stilte en het was haar een genoegen, met haren armen Bruidegom armoede en gebrek te lijden.

Het kon niet anders of de goede God moest haren arbeid, die met zooveel offers gepaard ging, ruimschoots zegenen: Binnen eenige maanden reeds smaakten die ijverige opvoedsters

der jeugd het geluk, zich elken dag van meer dan tweehonderd kleine meisjes omringd te zien. Groot was de invloed, welke er van die meisjesschool voor heel de parochie uitging. Ten bewijze hiervan strekt een getuigenis van deken Quodbach. Met dankbaarheid schreef hij een paar jaren later: „Dank aan de goede opvoeding, die onze religieuzen aan de kinderen geven en dank aan haar opwekkingen tot een deugdzaam leven, is mijn parochie geheel van aanschijn veranderd en er heerscht nu vroomheid, dáár, waar eerst onwetenheid heerschte met al haar treurige gevolgen."

Dit getuigenis is welsprekend genoeg en wij behoeven er niets bij te voegen, om aan te toonen, met hoeveel liefde en toewijding de zusters Ursulinen der nieuwe stichting zich van haar taak kweten.

Geen wonder, dat pastoor Lambertz bij zijn bezoek aan Kerkrade's kleine communiteit in den herfst van 1860, zijn groote tevredenheid aan zijne dochters betuigde. Meermalen kwam de goede vader zijn kinderen te Kerkrade bezoeken. Nog altijd weten de zusters te verhalen van een ander bezoek des Stichters, ofschoon de juiste datum niet werd aangeteekend. Dit bezoek had plaats tijdens een ziekte van bijna alle leden der communiteit. De goede pastoor kwam te Kerkrade aan, volgens gewoonte te voet, terwijl hij zijn rozenkrans bad. Zijn eerste bezoek gold de parochiekerk, waar hij zijn verborgen God ging groeten. Daarna begaf hij zich naar het klooster, om zijn zwaar beproefde dochters te troosten en aan te moedigen.

De zusters beminden wederkeerig haren vader met kinderlijke liefde en prentten zijn woorden en vermaningen diep in haar hart. Daarom ook werkten zij met de edelmoedigste toewijding aan de christelijke vorming der meisjes uit Kerkrade, maar vooral aan eigen heiliging. Na vier jaar (in 1863) openden zij ook een pensionaat, maar om het klein getal zusters werd dit in 1875 opgeheven. In het klooster te Kerkrade is altijd de klacht van den Zaligmaker herhaald: „*De oogst is groot, doch weinig zijn de werklieden.*"

In 1869 ontving men ook in Kerkrade de droeve tijding van het overlijden van pastoor Lambertz. Zijn aandenken bleef in zegening en zijn lessen en vermaningen bleven voortleven in ieders hart. Met nog meer eerbied bewaarde men na den dood des Stichters een zakdoek, welken hij bij een zijner bezoeken had achtergelaten en welke thans nog in 't bezit is van Kerkrade's communiteit.

Later zullen we zien, hoe de zegen van den stervenden vader nieuwe groeikracht schonk aan de stichting „*Maria Hilf*".

ECHT 1865. — Toen er in de laatste levensjaren van den heiligen Stichter reeds verschillende stekjes van den boom der Congregatie van Thildonck op Hollandschen bodem waren geplant, leefde er in het Ursulinenklooster te Maeseyck in België een Hollandsche zuster, geboortig uit Echt. Zij heette Anna Catharina Cornelia Jennissen en had den kloosternaam aangenomen van Mère Marie Harlinde.

Wat wenschte zij vurig en met wat aandrang vroeg zij aan den goeden God, dat ook in haar geboorteplaats, het vriendelijke en godsdienstige Echt, een klooster van haar Orde zou gesticht worden!

Hoevele meisjes waren toen verplicht, de gemengde school te bezoeken. Als daar nu eens een school verrees door de Ursulinen bestuurd, wat een zegen zou dat zijn voor de vrouwelijke jeugd! Er hangt toch zooveel af van de christelijke opvoeding van het meisje!

Dat was de gedachte, die haar steeds bij bleef en dat de bede, die zij altijd ten Hemel stierde.

Met het oog op de verwezenlijking van haren vurigsten wensch, maakte zij haar testament zóó, dat zij ook na haren dood nog tot deze stichting zou kunnen bijdragen, in geval haar gebeden tijdens haar leven niet zouden verhoord worden.

Ondertusschen dacht de ijverige herder van Echt, pastoor Kerbosch, ook voortdurend aan zijn ideaal: Een bijzondere meisjesschool, bestuurd door religieuzen. Eindelijk meende hij,

dat de tijd daartoe gekomen was en wendde zich in 1863 tot het klooster van Maeseijck. Weldra was alles beklonken, tot groote vreugde van pastoor Kerbosch. Aanstonds ging men over tot het koopen van een geschikt huis te Echt, dat tot klooster zou dienen voor Sint Angela's dochters, en nog datzelfde jaar kocht de Zeereerw. Heer Severijns, directeur van het klooster van Maeseyck, in overleg met pastoor Kerbosch een flink huis, dat gemakkelijk tot klooster kon worden ingericht.

De directeur Severijns maakte dit echter nog niet bekend en bewaarde het geheim tot het feest van de H. Ursula, 21 October. Toen pas deelde hij aan de Overste mede, dat de koop gesloten was en maakte ook aan Mère Harlinde bekend, dat in haar geboorteplaats een klooster van Ursulinen zou komen en dat het huis daarvoor reeds gekocht was. Men kan zich de vreugde voorstellen van die goede zuster, toen zij de verhooring harer beden en de vervulling harer vurigste wenschen vernam en zoo onverwachts!

De directeur zeide ook, dat hij het gebouw had laten koopen op naam der familie Jennissen en dat de vader van Mère Harlinde zich met de betaling van den koopprijs belastte.

De vreugde van Mère Harlinde over de nieuwe stichting te Echt werd helaas een maand daarna gestoord door een zwaren slag. Haar dierbare vader, die door zijn edelmoedigheid de groote weldoener der Ursulinen van Echt geworden was, kwam plotseling te sterven den 29en November van dat jaar 1863. God riep hem tot zich, om hem te vergelden wat hij voor zijn uitverkoren Bruiden gedaan had.

Niet aanstonds echter zouden de zusters Ursulinen naar haar nieuwen werkkring gaan. Gebrek aan werkkrachten schijnt hiervan wel de reden te zijn geweest. Wat er ook van zij, eerst in September 1865 nam de stichting een aanvang.

Den 20en September was de dag van het afscheid te Maeseyck. De directeur, de Z.E. Heer Severijns, zou de zusters naar haar nieuw klooster vergezellen, het waren de Mères M. Harlinde, Agathe, Eulalie en Soeur Susanne. Eene postu-

lante, Barbara Wolters, later Soeur Maria, was reeds vooruitgegaan, om alles voor de ontvangst harer medezusters in gereedheid te brengen.

Ofschoon pastoor Lambertz reeds zeer bejaard was en ziekelijk, stelde hij toch heel veel belang in deze tiende stichting op Hollandschen bodem en hij gelastte de overste van Maeseijck, Mère Odile, dat zij Mère Harlinde tot hoofd van de nieuwe communiteit zou aanstellen. Dat deze keuze door God was ingegeven bewijzen de acht en dertig jaren, gedurende welke zij als Overste met liefde en wijs beleid het klooster bestierde.

Het eerste, waarvoor de zusters thans zorgden was, om het mooiste en meest passende vertrek als kapel in te richten en eenvoudig te versieren, opdat daar Jezus met haar zou wonen. Want waar zouden zij beter kracht kunnen putten en edelmoedigheid, zoo noodig om de ontberingen, aan een nieuwe stichting verbonden, te dragen, dan aan den voet des altaars waar de arme Jezus woont, die alle offer licht maakt.

En offers ontbraken er niet.

Beproevingen van allerlei aard moesten de vier eerste zusters ondervinden. Aldus wilde God het stempel van zijn werk op de nieuwe stichting drukken.

In de eerste jaren hebben de zusters groote armoede geleden, zelfs honger. Er waren geen middelen van bestaan, dan het weinige schoolgeld der betalende kinderen; want aanstonds had men een dagschool geopend, die van den openingsdag af door alle meisjes van Echt bezocht werd. Ook werd er een bewaarschool gehouden.

Gaarne droegen de edelmoedige zusters de beproevingen, waarmede God haar bezocht; ter liefde van Jezus, maar ook ter eere van Maria, de Moeder van Smarten, voor wie zij op het voorbeeld haars vaders, pastoor Lambertz, een teedere godsvrucht hadden.

Het klooster was ook toegewijd aan die smartvolle Moeder onder den titel van O. L. Vrouw van Medelijden en den 1en Mei van het jaar 1866 werd Haar beeltenis plechtig boven de hoofd-

deur geplaatst. Die lieve Moeder heeft haar dochters immer getroost, geholpen en gesterkt in haar opofferend leven.

Nauwelijks waren zij vier maanden in haar nieuw klooster, toen een huiselijk feestje haar troostte in de eerste beproevingen. Het was de plechtige kleeding der twee eerste postulanten : Cato Kerbosch, nichtje van den pastoor, en Barbara Wolters, die wij zoo juist vernoemden. De eerste ontving den kloosternaam van Soeur Marie Emmanuel, de tweede dien van Soeur Maria van het H. Hart.

Deze altijd zoo indrukwekkende plechtigheid had plaats den 15en Januari 1866 en zij gaf weer nieuwen moed en nieuwe offervaardigheid niet alleen aan de pas gekleeden, maar ook aan de andere religieuzen, die zich den dag harer inkleeding en de beloften, toen stilzwijgend gedaan, weer levendig herinnerden.

In Augustus van datzelfde jaar kwam de geëerbiedigde bisschop van Roermond, Z. D. H. Mgr. J. Paredis, de jeugdige communiteit bezoeken, onderhield zich gemoedelijk met de zusters, prees haar edelmoedige toewijding aan het onderricht der jeugd en sprak zijn hooge tevredenheid over haar werkzaamheid uit. Dit bezoek van den Kerkvorst spoorde de zusters niet weinig aan, om met dezelfde offervaardigheid haar schoone taak voort te zetten.

Tot nu toe was er geen H. Mis geweest in de huiskapel, hoe gaarne de zusters het ook zouden gewenscht hebben. Doch daar breekt de 12de October van het jaar daaropvolgend aan, het patroonfeest van Mère Harlinde en nu gewerd de kleine communiteit die langverwachte gunst, de zusters konden dien dag in de fraai versierde kapel het H. Misoffer bijwonen, doordat pastoor Kerbosch verlof kreeg om te bineeren. Doch kort daarna werd door Monseigneur een rector benoemd, zoodat de zusters elken dag het geluk hadden, onder haar nederig dak de H. Geheimen te zien opdragen.

Gods zegen rustte merkbaar op het klooster te Echt; gelukkiger tijden braken aan, ofschoon voor de godminnende zielen geen grooter geluk is, dan iets voor den goeden God te

lijden. De zusters leefden dan overgelukkig en tevreden en toen de Hoogeerw. Heer Molder, kanunnik en visitator der Ursulinen, de eerste visitatie in het klooster kwam houden den 12den September 1868, was hij uiterst tevreden over den goeden geest, die er heerschte en het taktvol en moederlijk optreden van de Rév. Mère Harlinde. Deze werd dan ook in haar ambt bevestigd.

Het volgend jaar 1869 ontvingen de zusters de droeve tijding van het overlijden van „vader" Lambertz. Doch zij troostten zich met de gedachte, dat de heilige Stichter voorzeker in den Hemel zijne dochteren en haren arbeid niet zoude vergeten en een machtige voorspreker bij God zoude wezen.

HOOFDSTUK III.

Stichtingen in Nederlandsch-Indië nog tijdens het leven van pastoor Lambertz.

BATAVIA. — In 1855 maakte Mgr. Vrancken, Apostolisch Vicaris van Batavia, een reis naar Europa en toen hij in België de stichting van pastoor Lambertz leerde kennen, richtte hij zich tot dezen met het dringend verzoek, om toch enkele zusters Ursulinen naar de Oost-Indische missie te zenden. Tot dan toe waren er in het geheel geen religieuzen op dat uitgestrekte missieveld.

Langen tijd schenen de aanhoudende aanvragen van den prelaat geheel vruchteloos. Niet, dat het plan van Mgr. Vrancken den ijverigen Stichter niet tegenlachte, integendeel, hij brandde van verlangen zijn dochters de zeeën te zien oversteken, om de dienaars des Evangelies te gaan helpen in de streken, waar de afgoderij nog heerschte. Maar de onderneming was al te gewichtig en zeer gevaarlijk om allerlei redenen; alvorens nu den vicaris slechts eenige hoop te geven, moest pastoor Lambertz dan ook de zaak eerst met God bespreken en zich van Zijn H. Wil vergewissen.

Hoe verdubbelde hij nu zijn gebeden. Dag en nacht bad hij Gods bijstand en voorlichting af, en dikwijls ook ging hij

te rade bij zijn aartsbisschop. Dat wisten de zusters van Thildonck ook heel goed. Dezen deelden trouwens het verlangen haars vaders en spraken slechts over de missie van Oost-Indië en over den zielenoogst, die haar daar wachtte.

Toen de Stichter eindelijk oordeelde, zekerheid genoeg te hebben Gods H. Wil te vervullen door aan de verlangens van Mgr. Vrancken te voldoen, koos hij vijf zusters van *Sittard* uit, wien hij als Overste een religieuze uit het klooster te Maeseijck toevoegde.

Zij gingen na een hartelijk afscheid te Rotterdam scheep, terwijl Hij, die winden en golven gebiedt, haar vergezelde; immers de twee geestelijken, die met haar de reis naar Batavia maakten, hadden van den Vicaris Apostolicus verlof bekomen, om het Allerheiligste in een pyxis op het schip mee te nemen.

Na een even lange als moeilijke reis van vier duizend zeemijlen, kwamen zij den 7en Februari 1856 aan in „het land harer verlangens", zooals zij het eiland Java noemden. Een harer, Mère Emmanuelle, plukte bijna onmiddellijk na aankomst de vrucht harer offervaardigheid. Op reis werd zij door een hevige koorts aangetast, waaraan zij twee dagen na de landing bezweek, om in den Hemel voor hare medezusters te gaan bidden en Gods zegening af te smeeken over de missie.

Nauwelijks waren zij te Batavia gevestigd, of de Ursulinen zagen de kinderen der aanzienlijkste families naar haar scholen stroomen. Mgr. Vrancken bemerkte spoedig, dat het getal der zusters ontoereikend was en daar hij toch ook van plan was een klooster van Ursulinen op Sumatra te vestigen, deed hij een nieuw beroep op den ijver van pastoor Lambertz. Aanstonds was deze bereid en koos acht religieuzen uit verschillende kloosters; dan begaf hij zich naar Mechelen, om den zegen des aartsbisschops over deze nieuwe onderneming af te smeeken.

Mgr. Sterckx wilde in persoon zich naar Thildonck begeven, waar de zusters missionarissen vereenigd waren, ten einde haar eenige woorden van bemoediging toe te spreken.

Den 17en October 1857, nadat het *Ave Maris Stella* was

gezongen en de zusters de H. Geloften hadden vernieuwd, had een hartelijk afscheid plaats van de communiteit en van de leerlingen van Thildonck, waarna de missionarissen het dierbaar moederhuis verlieten.

Pastoor Lambertz vergezelde haar naar Rotterdam, waar zij zich inscheepten.

Den 13en November 1857 schreef de Overste van Thildonck aan die van Clermont-Ferrand over dit vertrek: „Nauwelijks was „onze groote retraite geëindigd, toen wij de zoolang verwachte „tijding ontvingen, dat binnenkort een goed toegerust schip naar „Batavia zou vertrekken. De kapitein van het schip was een „zeer net man en goed katholiek, die alle vertrouwen verdiende.

„Aanstonds maakte men de noodige toebereidselen. Zes „Mères van verschillende huizen, waaronder een van het onze, en „twee soeurs, verzamelden zich voor het laatst in ons klooster. „Na de H. Communie te hebben ontvangen en de H. Geloften „te hebben vernieuwd voor het Allerheiligste, namen zij den „17en October afscheid en begaven zich naar Rotterdam, om „scheep te gaan op het feest van de groote heilige Ursula, wier „naam een der zusters droeg.

„Thans varen zij op den onmetelijken en verschrikkelijken „oceaan. Moge God zich gewaardigen haar offer aan te nemen „en den arbeid, die haar in die half wilde streken wacht, te zegenen."

WELTEVREDEN. — Drie jaren nadat de eerste Ursulinen van Sittard te Batavia waren aangekomen, werd dit klooster van *Weltevreden* in 1859 gesticht. Eerst werd door de zusters van Batavia aldaar een externaat en kostelooze dagschool opgericht; een jaar later werd het pensionaat geopend en in 1866 namen de zusters het bestuur van het weeshuis op zich. In dit weeshuis zijn kleine katholieke meisjes gehuisvest, die door de Vincentius-vereeniging opgenomen en onderhouden worden.

De voornaamste gebouwen hebben alleen vertrekken gelijkvloers en zijn omringd met lange overdekte gaanderijen, welke dienen als wandel- en speelplaats voor de kinderen. Zij vangen

ook het felle zonlicht op en maken zoo, dat de vertrekken binnen niet zoo warm zijn.

Zwaar was het werk der zusters te Weltevreden: In 1878 schreef V. Postel: „Er zijn thans veertien Mères en zes soeurs, veel te weinig arbeidskrachten voor zooveel werk, want het pensionaat telt 50 jonge meisjes, het externaat ruim 90 en daarbij komen ruim 30 weeskinderen, die daar verpleegd worden." Hier, gelijk op alle missievelden geldt weer het woord van den Goddelijken Meester: „De oogst is groot, doch weinigen zijn de arbeiders."

SOERABAYA. — Vier jaren na de tweede stichting der Ursulinen in Oost-Indië vroeg de pater Jezuiet van den Elzen aan Mgr. Vrancken eenige religieuzen voor de stad *Soerabaya.*

Zijn verzoek werd ingewilligd en drie zusters van het klooster van Batavia één van Venray en één van Sittard vormden aanvankelijk de communiteit te Soerabaya.

Zij kwamen den 14en October 1863 aldaar aan op den vooravond van het feest der H. Theresia. De zeereis van Batavia naar Soerabaya had elf dagen geduurd. De zusters dankten God toen zij behouden voet aan wal zetten, doch ook wilden zij een bewijs van dankbaarheid geven voor de bescherming der H. Theresia, aan wie zij zich hadden aanbevolen en gaven daarom later aan het nieuwe klooster den naam harer H. Beschermster.

Een protestant daar ter plaatse, die wist, dat de zusters te Soerabaya vooralsnog geen verblijf zouden vinden, bood haar welwillend zijn woning aan totdat haar huis in gereedheid zou zijn gebracht. Drie maanden later konden de Ursulinen haren intrek in het klooster nemen.

Zwaar was haar arbeid, doch deze werd ruimschoots door God gezegend.

Veertien jaar later waren er twintig religieuzen en driehonderd leerlingen, van wie de helft slechts katholiek was.

„Soms gebeurd het", zegt Postel, „dat de leerlingen aan

Mahomedaansche kinderen, die op sterven liggen, het H. Doopsel toedienen."

Ziedaar hoe de wonderen van Gods Voorzienigheid schitterend uitkomen, als men een arme dorpspastoor, door zulk een aanvankelijk nietige en armoedige stichting ziet bijdragen tot de bekeering van het verre oosten.

„Gezegend zijn die uitverkoren zielen, die in zulk een Apostolaat medehelpen!"

HOOFDSTUK IV.

Stichtingen in Engeland tijdens het leven van pastoor Lambertz.

(LONDEN) UPTON. — Omstreeks het jaar 1851 hoorde de beroemde Kardinaal Wiseman, die onvermoeid ijverde voor het herstel van den katholieken godsdienst in Engeland, over de Ursulinen van pastoor Lambertz en over haar voortreffelijken religieuzen geest spreken. Daar de Prelaat begreep, van hoeveel invloed het onderwijs dier religieuzen en het voorbeeld harer deugden voor Londen's bevolking zoude zijn, stelde hij zich met den vromen Stichter in verbinding en vroeg hem een nederzetting der Ursulinen in de hoofdstad.

Zonder aarzelen willigde pastoor Lambertz zijn verzoek in en bestemde vijf of zes zusters van de communiteit van *Sittard* voor deze nieuwe Stichting. Voor geen enkele andere stichting was zooveel moed en geduld noodig!

Gaarne zouden die goede zusters er in berust hebben, in een klein ongeriefelijk huis te moeten wonen, in de ongezondste wijk der stad, zoo zij tegen dezen prijs dáár, gelijk overal elders, het rijk Gods in de zielen hadden kunnen uitbreiden. Maar in 't begin en vrij lang nog, was het geheel anders.

Zij woonden te midden van laag gepeupel, dat nog fanatiek kettersch was en in blinden haat alles, wat de Roomsche kerk betrof, verafschuwde. Dagelijks hadden de zusters allerlei

beleedigingen te verduren, men viel haar arme woning zelfs aan en wierp met steenen de ruiten stuk.

Doch door haar heilige Regels in de zelfverloochening gevormd, verdroegen de heldhaftige zusters alles, terwijl zij zich de versmadingen en het lijden van haar hemelschen Bruidegom herinnerden. En om aan Hem nog aangenamer te zijn, deden zij al het mogelijke goed aan de armen en de kleinen.

Maar ten slotte werd haar toestand onhoudbaar en de Oversten oordeelden, dat men nu, gelijk het H. Evangelie zich uitdrukt, het stof van de schoenen moest afschudden op hen, die haar woord niet wilden aannemen: Verscheidene religieuzen werden nu teruggeroepen, drie slechts bleven en vestigden zich buiten in een klein huisje, dat een dame, die kortelings uit het protestantisme bekeerd was, haar afstond. Zij beloofde tevens, al het noodige voor levensonderhoud te zullen verstrekken, op voorwaarde, dat de zusters school zouden geven aan de arme kinderen van die parochie. Nochtans, ook dáár was haar invloed zeer gering bij een protestantsche bevolking, die zeer aan de dwaling gehecht was.

Om Zijn dienaressen te troosten, gaf God haar een vader in den persoon van den Z.E. Heer Quoin, die door den Kardinaal was aangewezen om haar te besturen.

Deze waardige priester was pastoor in een der parochies van Londen. Vervuld van denzelfden ijver als pastoor Lambertz, begaf hij zich elke week, ondanks den grooten afstand, naar de Ursulinen, om haar biecht te hooren, haar te troosten en en op te beuren in haar lijden en aan te sporen, om met ijver naar de religieuze volmaaktheid te streven.

Hij wilde nu ook zijn eigen parochie doen genieten van het werken en het voorbeeld der zusters en zocht voor haar een lokaal in Londen. Nog had hij geen verblijf voor de zusters gevonden, toen God een nieuw kruis bij de vele, die zij reeds torsten, op haar schouders legde.

De beschermster der zusters, die haar verblijf en onderhoud had gegeven, viel in de ketterij terug en werd nu haar verbit-

terdste vijandin, zoodat zij zelfs de huiskapel van altaar en versierselen beroofde!

Eindelijk vond pastoor Quoin in Maart 1854 dicht bij de kathedraal, een woning voor de arme Ursulinen. Zij gingen er aanstonds henen en veel van haar oude gezellinnen van het vaste land voegden zich toen weer bij haar. Zij openden haar school den 1en Mei, ter eere der Moeder Gods en kregen aanstonds twee honderd leerlingen, de betalenden niet mee gerekend.

Dit huis was echter verre van een paradijs. Ruimte en frissche lucht ontbraken, de mist, die uit de Theems op steeg, maakte het ongezond en zoo somber, dat men midden op den dag vaak de lamp moest aansteken.

Aldus was de toestand dier heldhaftige religieuzen tot het oogenblik, waarop een nieuw klooster zich voor haar opende te *Upton*, buiten de hoofdstad gelegen.

OXFORD. — In 1855 begon de stichting te *Oxford*.

Een protestantsch dominé van Oxford, die zich in Rome bekeerd had en priester geworden was, keerde naar Engeland terug en vestigde zich te Londen in de parochie, waartoe ook de Ursulinen behoorden. Hij was getuige van haar toewijding en hare deugden en het verlangen kwam bij hem op, een huis voor haar te openen te Oxford, waar hij, toen hij nog protestant was, een klooster van puseïstische religieuzen had gevestigd. Toen kardinaal Wiseman zijn plan had goedgekeurd, schreef hij naar Thildonck en pastoor Lambertz zond hem vier religieuzen, weer van het klooster te *Sittard*. In Oxford konden zij zich in het publiek vertoonen zonder te worden lastig gevallen. In haar kerk werd te Oxford sinds den afval van Engeland, voor het eerst weer de H. Mis opgedragen.

Men verhaalt, dat de puseïstische zusters vol bewondering over hetgeen zij in de Dochters der H. Angela zagen, er zich op toe legden haar in alles na te volgen, zelfs in haar kloosterkleed, hetgeen onze goede religieuzen zeer vermaakte.

Een der dwalende zusters deed echter beter; getroffen door het hemelsch geluk, dat op het gelaat der Ursulinen straalde, sprak zij tot zich zelf: „Die vrouwen moeten het ware voor hebben!" en zij omhelsde het katholiek geloof. — Sinds dien hield zij niet op God te danken voor dat geluk en herhaalde telkens: „Ik geniet een vrede, dien ik vroeger altijd te vergeefs gezocht heb". Zoo ging overal in Thildonk's Ursulinen dat woord des Zaligmakers in vervulling:

„Zóó schijne uw licht voor de menschen, dat zij uw goede werken zien en uw vader, die in den Hemel is, verheerlijken." (Math. 5, 16.)

HOOFDSTUK V.

Duitschland.

GEILENKIRCHEN. — Ook in Duitschland werd tijdens het leven van pastoor Lambertz een stekje van Thildonck's stichting overgeplant. In 1855 werd namelijk de communiteit van *Geilenkirchen* gesticht.

Den 4en Juni 1855 zond de eerste Overste van Sittard, Mère Olive, de drie eerste zusters naar de nieuwe stichting te Geilenkirchen, om er een lagere school voor meisjes over te nemen. Het waren de zusters Benoite, Stanislas en Monique. De eerste bekleedde het ambt van Overste. Zij betrokken het huis van den ontvanger, dat zij gehuurd hadden. Na eenigen tijd keerde Mère Benoite naar Sittard terug en werd Mère Monique haar opvolgster. In het begin van het volgend jaar kwam de onvermoeide Overste van Sittard, Mère Olive, de nieuwe stichting zelf bezoeken en bracht ter versterking van de communiteit zes nieuwe zusters mede. Hoe welkom deze waren, behoeft niet gezegd te worden. Nu werd het klooster voorgoed gevestigd, aan den H. Augustinus toegewijd en onder de bescherming der Moeder Gods en van den H. Jozef gesteld.

Gods zegen rustte op de nieuwe stichting, die zich al spoedig in weelderigen bloei mocht verheugen.

Den 1en April van datzelfde jaar 1856 werd reeds het pensionaat en de hoogere meisjesschool geopend en een maand daarna verkregen de zusters, wat zij zoo vurig verlangden: Een der vertrekken van het huis was namelijk als kapel ingericht en door deken von Heyden plechtig gezegend. De zusters hadden nu altijd haar goddelijken Bruidegom in het H. Sacrament bij zich, om lief en leed met Hem te bespreken.

Nadat nu de Ursulinen in 1857 het huis gekocht hadden, verhief de Vicaris-Generaal de communiteit tot een zelfstandig klooster, krachtens een decreet gericht aan den pastoor-deken van Geilenkirchen von Heyden, dat aldus luidt:

„Wij doen U weten, dat Wij de door de kerkelijke wetten „en de statuten der Ursulinen gevorderde goedkeuring tot op„richting van een Ursulinenklooster te Geilenkirchen hiermede „schenken en de stichting aldaar als een klooster der Ursulinen „van de Congregatie van Bordeaux kerkelijk bekrachtigen en „als zoodanig willen erkend zien."

In hetzelfde decreet werd Mère Stanislas, een der drie stichteressen, tot Overste benoemd.

Mère Monique was namelijk zwaar ziek geworden, zij had zich overwerkt en in 1859 keerde zij naar Sittard terug, waar zij korten tijd daarna het loon voor haar edelmoedigheid ging ontvangen in den Hemel.

Mère Stanislas bleef niet lang Overste, want in 1858 legde zij haar ambt neder. Toen zond pastoor Lambertz, die veel liefde koesterde voor zijn eerste stichting in Duitschland, een religieuze uit Thildonck, Mère Gertrude, om Mère Monique te vervangen in haar ambt. De reden dezer benoeming lag hierin, dat Mère Gertrude een Duitsche van geboorte was en het diploma van onderwijzeres had verkregen, hetgeen als een noodzakelijke vereischte voor het klooster van Geilenkirchen gevorderd werd.

De stichting breidde zich onder haar wijs en liefdevol bestuur telkens meer uit: In 1861 richtte men een weeshuis op en begon men den bouw van den rechtervleugel des kloosters

en van een kapel, die in 1863 werd gezegend en den H. Jozef tot patroon kreeg.

Vier jaren later bekwam het klooster een eigen kerkhof en de gebeenten der vijf overleden zusters werden van het stadskerkhof daarheen gebracht. In datzelfde jaar 1867 kwam de aartsbisschop van Keulen, Mgr. Melchers, het altaar van de kapel consacreeren, waarin de relikwieën van den H. Jacobus den Minderen en van verscheidene martelaressen van het gezelschap der H. Ursula besloten werden.

Deze stichting is zeer door God gezegend geworden. In 1892, toen Pater Saintrain zijn werk schreef, waren er reeds dertig zusters, die een bloeiend pensionaat hielden en een dagschool, waar een honderd kinderen kosteloos onderwijs ontvingen.

Later zullen we zien welke lotgevallen het klooster ondervond en hoe deze leidden tot eene nieuwe stichting op Hollandsch gebied.

Ziedaar in 't kort de geschiedenis van het ontstaan der kloosters, die de gelukkige Stichter nog tijdens zijn leven zag verrijzen.

In zijn sterfjaar 1869 mocht hij met reden God loven en prijzen, die zijn nederig werk zoo wonderbaar had gezegend. Veertig kloosters telde zijn Congregatie, veertig kweekscholen van deugd en heiligheid, die hun zegenrijken invloed overal deden gevoelen, waar zij tot Gods glorie werden opgericht.

Wel mocht pastoor Lambertz toen met den grijzen Simeon spreken:

„*Laat nu, Heer, uw dienaar in vrede gaan.*"

Vijfde Deel

Joannes Lambertz
als Pastoor en Missionaris

HOOFDSTUK I.

De „Goede Herder".

Tot nu toe hebben wij Gods trouwen dienaar, Joannes Lambertz, slechts beschouwd als Stichter en leidsman van Thildonck's klooster. Daaruit moet men echter niet besluiten, dat de voortdurende zorgen, welke hij, gelijk we zagen, aan zijn stichting wijdde, ook maar het minst hebben geschaad aan het vervullen van zijn plichten jegens zijn parochianen. Integendeel, dezen bleven op de eerste plaats het voorwerp van zijn vaderlijke zorgen en onvermoeiden arbeid.

Hierin volgde hij de voetstappen van zooveel heilige bisschoppen en herders, zooals van een H. Ambrosius, die, ofschoon bisschop van Milaan, met alle zorg tevens een gezelschap godgewijde maagden bestuurde; van een H. Carolus Borromeus, die ondanks zijn drukke bezigheden en het moeilijk bestuur van zijn aartsbisdom nog zooveel tijd besteedde aan het begunstigen en verspreiden der roemrijke Orde van S. Angela, gelijk wij zagen; van een H. Basilius, een H. Augustinus, een H. Franciscus van Sales, een H. Alphonsus, en zoovelen anderen, die bij het bestuur van een diocees of een parochie nog de beslommeringen op zich namen, welke een pas ontluikende congregatie meebrengt.

Daarenboven, wat deed hem op de gedachte komen eenige vrome maagden in communiteit te vereenigen? Was dat niet juist het vurig verlangen, hetwelk hem bezielde, om, beginnende met de jeugd, zijn parochie te herstellen en zijn kudde tot God te brengen, welke bij zijn aankomst te Thildonck ronddoolde in onwetendheid en onverschilligheid en ten prooi was aan roofzuchtige wolven, de Stevenisten?

Welnu, wij zagen, dat hij in zijn hope niet werd teleurgesteld en dat de school, begonnen in den stal der pastorie, ondanks allerlei tegenkantingen, spoedig bloeide en de rijkste

vruchten afwierp. Dit nu, pastoor Lambertz had het voorzien, won hem de genegenheid en het vertrouwen der ouders, die altijd zoo gevoelig zijn voor het goede, dat men aan hun kinderen doet. Spoedig konden zelfs de schismatieken niet meer weerstaan aan de algemeene strooming naar godsdienstzin, en aan de opbloeiing van het godsdienstig leven, die zich in de parochie openbaarden. Getroffen door het zien van zooveel deugd in hun herder, die zoo slecht door hen ontvangen was en vooral bewogen, zoowel door zijn edelmoedige en zoo belangelooze toewijding en ijver voor hun welzijn, als door zijn nederigheid en onoverwinnelijk geduld, legden de Stevenisten eindelijk hun trots af, en terwijl zij de ooren sloten voor de stem der roovers en der huurlingen, die hen hadden bedrogen, erkenden zij langzamerhand de stem van hun „waren herder" en keerden berouwvol naar de overige schaapjes van diens kudde terug. Niets was treffender dan de vreugde te zien, waarmede de heilige priester zijn afgedwaalde kinderen bij hun terugkeer ontving, die arme onwetenden onderrichtte en de nieuw bekeerden aanmoedigde, om te blijven volharden in een deugdzaam en godvruchtig leven.

God liet echter toe, voorzeker om de deugd van zijn dienaar nog heerlijker te doen schitteren, dat een geheele familie in haar verblindheid en halstarrigheid volhardde tot het einde van 1845. Dertig jaren lang weerstonden die ongelukkigen aan alle pogingen van den liefdevollen herder. Te vergeefs verdubbelde deze zijn aanzoeken en uitnoodigingen. Met een volharding, een betere zaak waardig, verzekerden zij immer, dat zij geen voet in de kerk zouden zetten. Zelfs de bekeering van hun partijgenooten trof hen niet, integendeel zij werden er nog meer door verhard. — In de hoop, dat zij zich zouden laten bewegen door de macht van een prins der Roomsche Kerk, vroeg en verkreeg de pastoor van Zijn Eminentie Kardinaal Sterckx een eigenhandig schrijven, aan die ongelukkigen gericht. Pastoor Lambertz gaat nu naar hen toe en opdat zij hem beter zouden aanhooren, zegt hij aanstonds in wiens naam hij komt, met

welke zending hij belast is en toont hun ten slotte den brief. Alles nutteloos! Men steekt zelfs de hand niet uit, om den brief aan te nemen. De toenadering van den Kardinaal dient slechts om hun hoogmoed nog te voeden. „Gij kunt dien brief gerust wegwerpen" is hun eenig antwoord.

Een buitengewone genade was hier dus noodig. Welnu, die genade wilde de Hemel schenken aan het volhardend gebed van Gods trouwen dienaar, en daardoor een keer te meer toonen, dat het gebed, hetwelk gesteund wordt door een levendig geloof, alles vermag.

Bedroefd, niet om de beleediging hem aangedaan, maar om de minachting van zijn bisschop, ging pastoor Lambertz zwijgend heen en nu hij voor de toekomst alle nieuwe pogingen nutteloos achtte, wilde hij voortaan met verdubbelden ijver trachten te bewegen, niet die steenen harten zijner ongelukkige kinderen, maar het medelijdend Hart van Jezus, den goeden Herder, die alleen nog bij machte was hen te vermurwen.

Om des te zekerder te slagen, nam hij zijn toevlucht tot Maria, de voorspreekster in alle hopelooze zaken, die hem reeds zoo dikwijls had geholpen. Niet tevreden Haar met zijn voortdurende gebeden en smeekingen als het ware lastig te vallen, ondernam hij nog blootsvoets een bedevaart naar Scherpenheuvel.

Zijn vertrouwen werd niet teleurgesteld. Op zekeren morgen zag hij onder zijn preekstoel, in de nederigste en eerbiedigste houding, zijn zeven halstarrige kinderen! Met welke teederheid ontving hij hen en vergemakkelijkte hij hun den terugkeer naar den schaapstal van Jezus! In zijn heilige vreugde scheen hij de rest van zijn kudde te vergeten en slechts oogen voor hen te hebben en op het voorbeeld van den goeden Herder, die zijn vrienden uitnoodigde, om te deelen in zijn vreugde bij het terugvinden van het verloren schaap, deelde pastoor Lambertz onmiddellijk dit heugelijk nieuws aan den aartsbisschop mede. De waardige prelaat, niet minder verheugd dan hij, wenschte hem geluk met deze bekeering en voegde erbij, dat hij naar Thildonck zou komen, uitsluitend om aan geheel die familie

het H. Vormsel toe te dienen. Hij kwam ook inderdaad en de Ursulinen mochten er getuigen van zijn, hoe in haar bidkapel alle nieuwbekeerden hun hoofd bogen onder de handen des aartsbisschops. De pastoor wilde aller peter zijn. Hoe dankbaar was hij thans jegens God en zijn goede Moeder Maria, nu hij na zooveel jaren van gebed en zorgen eindelijk de ketterij geheel zag uitgeroeid in zijn dierbare parochie.

Een andere pest voor het dorp Thildonck waren de dansgelegenheden. Toen de Eerw. Heer Lambertz als kapelaan te Thildonck kwam, vond hij er negen of tien van die huizen. Hij verzuimde niets, om de jongelieden van die vermakelijkheden, zoo nadeelig voor de christelijke zedigheid, af te houden en om de herbergiers er toe te brengen, niet meer die gebruikelijke bals te geven. Een moeilijke onderneming!.... Dat was zooveel als hun vragen, zich te berooven van een vrij aanzienlijke winst en hoe weinigen van dat beroep zijn er, die zulk een offer aan de deugd willen brengen. Men wierp hem natuurlijk voor, dat het noodig was in het onderhoud der familie te voorzien, geld te verdienen enz.

Toen had de heilige priester gelegenheid, om met den H. Paulus te zeggen: „*Ik zal mijn goederen en mij zelf ten beste geven voor uw zielen.*" (2 Cor. 12, 15.) Wat deed hij?

„Hoeveel zal u dat bal opbrengen?" vroeg hij eens aan een herbergier. „Dertig gulden," was het antwoord. „Welnu, mijn vriend, zeg uw muzikanten af, hier hebt ge uw dertig gulden." Zoo handelde hij meermalen, en door zijn gebed, door zijn taktvol optreden en zijn liefdevolle vermaningen slaagde hij er in, ook deze slechte gewoonte in zijn parochie uit te roeien, zoodat bij zijn dood nog slechts één dergelijk huis bestond en zelfs hier werden nog maar uiterst zelden danspartijen gehouden.

Niet tevreden voor zijn kudde de vergiftige bronnen te stoppen, waar zij den geestelijken dood dronken uit den beker van pleizier, zorgde pastoor Lambertz tevens, om voor zijn kinderen de fonteinen van leven en heil toegankelijk te maken, waaraan zij zich konden laven met hemelschen drank.

Hij wist maar al te goed wat Paus Benedictus XIV en de heiligen der latere tijden met den H. Alfonsus leeren omtrent de Congregaties en Broederschappen, die zij de „arken" noemen, waarin allen, die er hun toevlucht toe nemen, beveiligd zijn voor den zondvloed van zonden en bederf.

In 1837 had hij in zijn parochie de Congregatie der Allerheiligste Maagd opgericht voor de jongedochters en die van den H. Aloysius voor de jongelingen. Hij zelf was er de bestuurder van en elken Zondag leidde hij de bijeenkomst. Hij hield dan een korte onderrichting of een conferentie, gevolgd door gemeenschappelijke gebeden; in het begin en op het einde der vergadering werd de zegen met het Allerheiligste gegeven. Die Congregaties waren zeer bloeiend, die der jongedochters telde wel honderd leden op een toenmalige bevolking van 700 zielen.

Minnaar als hij was van de evangelische armoede en der nederigheid, had hij zich doen opnemen in de Derde Orde van den H. Franciscus, en had zich ook de noodige volmachten verschaft, om er nieuwe leden in op te nemen, en niet alleen van Thildonck maar ook van de omliggende plaatsen kwam men hem om opname vragen. De plechtigheden van kleeding en professie hadden altijd plaats in de kapel der zusters, en de ijverige priester benutte dan die gelegenheid, om de Derde Ordeleden van Thildonck te doen samenkomen en hun een woordje van opwekking toe te spreken. Aan hun leiding besteedde hij ook bijzondere zorgen in den biechtstoel.

Pastoor Lambertz was een gezocht biechtvader. Veel priesters en personen van buiten de parochie stelden zich onder zijn leiding.

Wetende, welk een invloed een echt christelijke huismoeder op het gezin heeft, maakte hij veel werk van haar biechten. Ook hechtte hij groot gewicht aan de biechten der kinderen. Om hen te gewennen dat Sacrament waardig te ontvangen, deed hij met hen de akten van voorbereiding. Als hij dan een groepje aldus voorbereide kinderen gebiecht had, begon hij een nieuw

groepje voor te bereiden, en als hij soms weinig tijd had vroeg hij de zuster, die bij de kinderen in de kerk bleef, om tijdens het biechten met de later binnengekomenen de akten van voorbereiding te doen. „Als we elkaar zóó helpen in den arbeid," zeide hij dan, „doen wij dubbel werk."

Ook scheen God hem op bijzondere wijze in den biechtstoel te verlichten. Een van zijn religieuzen zeide na zijn dood: „het scheen, dat God hem begunstigde met de kennis der harten, want zijn raadgevingen beantwoordden dikwijls aan een inwendige behoefte des harten, die men hem toch niet had geopenbaard".

Altijd was de ijverige herder bezig met het welzijn van zijn kudde en hij benutte alle gelegenheden, om zijn kinderen voortgang te doen maken in de beoefening der deugden; doch het spreekt van zelf, dat hij ook voortdurend lette op de gevaren, die hun zaligheid bedreigden en daarom waarschuwde hij hen voor de strikken, die de vijand hun legde. Om eens een voorbeeld aan te halen: Men weet, dat de werkelijkheid soms veel verschilt van de poëtische schildering der onschuld van het landelijk leven: de werkzaamheden van den oogst zijn vaak een gelegenheid van zonde en wel even gevaarlijk als de gelegenheden in de industrie, op de fabrieken. Pastoor Lambertz wist dat zeer goed. Daarom was hij gewoon vóór den oogsttijd zijn volk aldus toe te spreken: „Mijn kinderen, de oogsttijd is „wederom aangebroken; het is een tijd van vreugde en geluk „voor u, maar ook een tijd van arbeid en van een zwaren en „vermoeienden arbeid. Tracht nu, de verdiensten daarvan niet „te verliezen en daarom heiligt dien tijd door een goede meening „bij uw werken. Vooral echter, wacht u voor alle zonden, „opdat gij „het zweet uws aanschijns" aan God kunt opofferen „en dit offer welgevallig zij in Zijne oogen. — Dat de vrouwen „en meisjes, die moeten meêhelpen, waakzaam zijn over zich „zelven. Dat zij zedig gekleed zijn en in den geest van boete „de hitte en alle ongemakken verdragen, die daaruit voor naar „volgen. — Als gij zóó handelt, verdient gij, dat de Hemel uw „oogst zegent en dat hij u gelukkig maakt".

Dan noodigde hij de maaiers uit, om een H. Mis bij te wonen, die hij den volgenden morgen heel vroeg tot hun intentie zou zingen, en hij raadde hen aan, om, ten einde tijd te winnen, de werktuigen meê te brengen, die zij dan aan den ingang der kerk konden neerzetten.

„Tracht dus allen te komen", zoo besloot hij, „wij zullen „samen en voor elkander bidden; dan zullen wij zeker verhoord „worden."

Die heilzame raadgevingen waren niet als het zaad, dat op steenachtigen grond viel, of tusschen doornen verstikt werd. Langen tijd na den dood van den heiligen pastoor, ontmoette een religieuze eens een maaier badend in zweet en zij vroeg hem, of hij er ook aan gedacht had zijn zweet aan God op te offeren. „O zeker", antwoordde hij, „pastoor Lambertz heeft het ons zoo vaak op het hart gedrukt!"

Bij den arbeid voegde de goede herder het gebed voor zijn schaapjes. Al den tijd, die niet in beslag genomen werd door zijn plichten als pastoor of als overste zijner religieuzen, besteedde hij aan het gebed.

Als men hem wilde spreken, moest men maar aanstonds naar de kerk gaan, daar vond men hem bijna zeker geknield voor het Tabernakel in vertrouwelijk gesprek met zijn verborgen God. Had hij overdag slechts weinig tijd gehad, dan bracht hij soms een groot gedeelte van den nacht in gebed door bij Jezus in het H. Sacrament. Dáár was zijn Liefde, dáárheen werd ook zijn hart getrokken.

Uit die lange en innige gesprekken met God, die Liefde is, putte hij die liefde tot den evenmensch, die elken dag in zijn edel hart toenam. Zijn liefde omvatte alle parochianen, voor allen was hij een goede vader, doch naar het voorbeeld van Jezus, had hij toch een zekere voorliefde voor de armen en hen te troosten en te helpen was voor hem een genot, ja een behoefte. Soms gaf hij hun openlijk aalmoezen, om zoo aan anderen het voorbeeld te geven, maar meer nog gaf hij hun in 't geheim, vooral als er sprake was van personen, wier

eergevoel hij moest ontzien. Hij ging zóóver, dat hij zich zelf van kleeding ontriefde, om anderen behulpzaam te zijn en dikwijls, zoo verklaart een religieuze, was zijn linnengoed en zijn kousen aan de armen uitgedeeld. Nooit stuurde hij iemand henen, zonder hem naar best vermogen te hebben geholpen.

Het is niet zeldzaam, dat men harten aantreft, die door het ongeluk worden verbitterd, zoodat ze meenen met recht te kunnen eischen het goed, dat men hun bewijst en klagen, als men hun niet zooveel geeft als zij wel zouden wenschen. Dat is voor sommigen dan ook een reden, waarom zij verkoelen in hun liefdewerken; ondankbaarheid immers sluit de bron voor verdere gunsten.

Doch de naastenliefde van pastoor Lambertz verkoelde niet door de zwartste ondankbaarheid, die ook hij vaak ondervond. Op zekeren avond liet hij tusschen licht en donker zijn huishoudster veertien francs brengen aan een behoeftige familie, die zich schaamde, voor arm door te gaan. In plaats van dank kreeg hij nog een heele reeks van klachten en ontevreden gemor te hooren. Toen nu eenige weken daarna de zaaitijd gekomen was en de pastoor wist, dat die lieden geen rogge hadden, liet hij een halven zak van het klooster naar de pastorie brengen en waarschuwde het hoofd des gezins, dat hij dien bij hem op de pastorie zou komen halen, opdat niemand er iets van zou weten.

„*Geef aan ieder, die u vraagt*" (Luc. 6, 30), zoo luidt de raad van het Evangelie; de pastoor van Thildonck ging nog verder; zoodra iemand zijn noodwendigheid aan hem had blootgelegd, verloor hij hem niet meer uit het oog en zorgde, dat hem in de toekomst niets meer ontbrak.

Wat hij eens gedaan heeft voor een arme vrouw, die hem een dienst had bewezen, verdient hier wel vermelding als een trek van zeldzame naastenliefde en dankbaarheid.

In het begin van zijn pastoorschap, toen de typhus in Thildonck was uitgebroken, werd hij geroepen in een huis, waar hij man en vrouw in bed aantrof, beide door die besmet-

telijke ziekte aangetast. De goede pastoor liet een ander bed in gereedheid brengen, nam den zieken man op en legde hem in dat nieuw opgemaakte bed, daarna kon hij beide zieken biecht hooren en de H. Sacramenten toedienen.

Deze liefdedienst kostte hem echter bijna het leven, want ook hij werd aangetast en weldra lag hij zeer ernstig ziek te bed, zoodat hij zelfs door den dokter was opgegeven en de laatste H. Sacramenten ontving. Doch daar komt een arm vrouwtje op de pastorie aanbellen, zij dringt er op aan, dat men bij den pastoor een zeker geneesmiddel zou aanwenden, dat volgens haar zeggen ook anderen reeds genezen had.

Zonder veel waarde er aan te hechten deed men het, om maar niets onbeproefd te laten, en zie tot aller groote verwondering nam de ziekte zoo plotseling een keer, dat zichtbaar het herstel intrad en weldra volkomen was.

De pastoor moest natuurlijk eene buitengewone aalmoes geven aan de arme vrouw, die hem had genezen, maar hiermede stelde hij zich niet tevreden: Hij meende verplicht te zijn in het overige levensonderhoud te moeten voorzien van haar, aan wie hij, na God, zijn genezing dankte. Maar nog verder voerde hij zijn dankbaarheid; toen de ouderdom die arme vrouw ongeschikt had gemaakt voor elken arbeid, nam hij haar op en voorzag haar van alles, alsof zij zijn bloedverwante was. Zij stierf dan ook op de pastorie.

Men zou kunnen vragen, waar pastoor Lambertz de noodige gelden haalde, om zijn edelmoedigheid en vrijgevigheid te voldoen. Vooreerst in de schatkist van de Goddelijke Voorzienigheid, die, gelijk de ondervinding altijd leert, onuitputtelijk is voor hen, die Haar werktuigen willen zijn; — dan in een sobere levenswijze. De grootste eenvoud heerschte in zijn huis; alle overtollig sieraad en alles wat naar weelde zweemde was er gebannen, alle overvloedige uitgaven streng verboden.

Als hij bezoek ontving, was hij allerhartelijkst en gastvrij voor zijn gasten; maar als hij alleen was, meende hij, dat hij altijd veel te goed bediend werd, veel beter dan hij verdiende.

Deze weinige trekken uit pastoor Lambertz' herderlijk leven toonen ons reeds genoeg, welk een hooge opvatting hij van zijn gewichtig ambt had. Wanneer wij echter later de heerlijke deugden, die zijn priesterhart sierden, afzonderlijk gaan bewonderen, zullen we tevens gelegenheid hebben, hem nog beter als heilig en voorbeeldig pastoor te leeren kennen, die het terecht den H. Paulus mocht nazeggen: „*Ik ben alles voor allen geworden, om allen zalig te maken.*" (I Cor. 9, 22.)

HOOFDSTUK II.

De Missionaris.

Een man minder ijverig dan die, wiens leven wij schetsen, zou gemeend hebben, dat het bestuur van een ontluikende congregatie, gevoegd bij de zorgen voor een parochie, reeds arbeid in overvloed opleverde, en hij er dus geen ander werk bij behoefde te nemen.

Maar de ware ijver is als het vuur, dat nooit zegt: „'t Is genoeg", doch steeds verslindend om zich grijpt, zoolang er voedsel voor zijn vlammen is.

Zóó alleen kan men uitleggen, hoe die man Gods bij zoo veel beslommeringen nog tijd had voor zijn Missie-arbeid.

Wij zagen, hoe treurig de toestand der parochie van Thildonck was, toen Joannes Lambertz daar den 20en Maart 1812 als kapelaan geplaatst werd. Welnu, zóó was de toestand op godsdienstig gebied bijna in geheel België.

De onwetendheid was verregaand en de onverschilligheid, die daaruit noodzakelijk voortvloeide, had velen aangetast. Het groote middel om het slapend geloof te doen ontwaken, de zielen uit den modder der zonde op te beuren, de godsvrucht te doen opbloeien, de beoefening van den godsdienst en het ontvangen der H. Sacramenten weder in eere te herstellen, was overal missies te preeken. De missies immers brengen vaak een geheele ommekeer ten goede in een parochie te weeg; vandaar

dat ook het nieuwe Kerkelijk Wetboek den pastoor oplegt, minstens om de tien jaar die groote weldaad eener missie aan zijn parochianen te verschaffen. (Can. 1349.) Maar waar kon men destijds de missionarissen vinden? De communiteiten der apostolische mannen waren door Joseph II en de revolutie opgeheven en de politiek der volgende gouvernementen had hun herstel niet toegestaan.

Welnu enkele wereldpriesters meenden, dat zij, gezien de treurige tijdsomstandigheden, een Gode welgevallig werk zouden verrichten, als zij van tijd tot tijd hun eigen parochie voor eenige dagen verlieten, om aan vreemde parochies de buitengewone weldaad eener heilige missie te gaan brengen. Zóó kwam het, dat in geheel het land zich groepen van diocesane missionarissen vormden. Het aartsbisdom Mechelen bleef hierin niet ten achter en Mgr. Sterckx moedigde dit bij uitstek apostolisch werk ten zeerste aan; dikwijls verscheen hij zelf bij de opening van zulk een missie, om de plechtigheid te verrichten en een woordje tot het volk te spreken.

Toen nu pastoor Lambertz sinds 1826 een kapelaan had, aan wien hij tijdens zijn afwezigheid de zorg voor de kudde kon toevertrouwen, aarzelde hij niet, aan dat werk deel te nemen. Zijn ijver en de zichtbare zegen, dien zijn gebed over al zijn ondernemingen aftrok, maakten hem spoedig overste van het kleine gezelschap missionarissen, waartoe hij behoorde. Op dezen titel, zonder twijfel, werd hem altijd de openingspreek toevertrouwd. Hij ontleende dan zijn stof aan het Evangelie-verhaal van de genezing des lammen in het bad Bethsaïda, welks wateren door de Engelen in beweging gebracht werden. „In deze heilige dagen", sprak hij, „dagen van barmhartigheid en heil, „zendt God u zijn priesters, die volgens de taal der H. Schrift „zijn engelen zijn; door hen zal het heilzame water in het bad „van het Sacrament der Biecht bewogen worden, niet alleen voor „hem, die er het eerst gebruik van maakt, maar voor allen zonder „uitzondering; aan allen wordt de genezing en de gezondheid „der ziel aangeboden. Dat niemand uwer dus verzuime, zich te

„dompelen in dat heilvol bad, hetwelk is het kostbaar Bloed van „Jezus-Christus".

Pastoor Lambertz had slechts middelmatige redenaarstalenten; doch zijn eenvoudig, ongekunsteld woord was overtuigend, omdat het doortrokken was van die zalving, welke men slechts put uit een innigen omgang met God. Men wist trouwens, dat hij de eerste was, om in beoefening te brengen wat hij preekte. Een eerbiedwaardig priester zeide, dat zijn treffendste preek was, die, welke hij hield bij gelegenheid van de vernieuwing der Doopbeloften; een ander bejaard priester zeide in 1892, dat hij zich nog goed herinnerde, hoe indrukwekkend pastoor Lambertz eens preekte over de heiligschennis: „Geheel het gehoor", zoo getuigt hij, „zat te weenen en te snikken". Een bejaarde vrouw, die de missie te Gierle had meegemaakt, bevestigt deze getuigenis en deelt ons eenige bijzonderheden mede van die missie, welke ons toonen, op welke wijze de vurige missionaris zijn gehoor wist te treffen. „Toen pastoor Lambertz", zoo verhaalde zij, „ons daar zag knielen, om de H. Communie te gaan ont-„vangen, besteeg hij den preekstoel en riep met een doordrin-„gende stem tot den priester, die de H. Communie ging uitreiken: „mijnheer pastoor, open nog niet het tabernakel, want wij zijn „ellendige zondaars en ik, ik ben niet waardig de stool om mijn „hals te dragen. Terwijl hij dit zeide, deed hij de stool af en „hing haar over den rand van den preekstoel; dan bad hij een „allertreffendste akte van berouw, die ons allen tot tranen toe bewoog".

De heilige missionaris verkreeg in korten tijd een wonderbaren invloed op het volk. Dezelfde vrouw, die het boven aangehaalde heeft medegedeeld, zeide nog: „Zoodra men wist, „dat pastoor Lambertz zou komen, kwamen de menschen van „heel de parochie, ja zelfs van naburige parochies samenge-„stroomd, ieder met zijn stoel op den rug; men liet zelfs het „vee maar thuis aan de Voorzienigheid over".

„Het dorp", zoo voegt er een ander ooggetuige bij, „scheen zich te veranderen in een monnikendorp der Thebaïde;

„de gewone arbeid, behalve de hoogstnoodzakelijke, werd ge-„schorst, en een indrukwekkende stilte heerschte overal". „Het „is God, mijn broeders", aldus sprak de missionaris bij de „opening der missie, „het is God, die in uw ziel moet werken; „welnu, weet het wel, God zal zijn werk niet verrichten, tenzij „in kalmte en in het stilzwijgen".

Hij drukte zijn gehoor vooral op het hart, dat stilzwijgen goed te onderhouden bij het gaan naar de kerk en vooral bij het huiswaartskeeren na de oefeningen: „dan is het geen tijd „om gesprekken te voeren", zeide hij, „maar om na te denken „over hetgeen gij gehoord hebt". Na één of twee maal dit verzoek aan de menschen gericht te hebben, verkreeg hij ook immer, wat hij hun tot hun bestwil aanraadde. Hier kunnen we weer het kinderlijk eenvoudig getuigenis aanhalen van ons oude vrouwtje over de heilige missie van Gierle, die zij zelf had meêgehouden:

„Ik kan u niet zeggen", zoo ging zij voort, „hoezeer wij „allen getroffen waren door zijn preeken! Als men de kerk „verliet, ging men in de diepste ingetogenheid naar huis. Op „een avond gebeurde het, dat ik mijn klomp had verloren, die „in het slijk was blijven steken en, ofschoon de duisternis mij „belette hem te vinden, durfde ik toch mijn mond niet te openen, „om hulp te vragen aan de anderen, uit vrees, dat ik hen zou „verstrooien in hun heilige overwegingen". En terwijl zij dat vertelde toonde haar gelaat en haar stem, hoe diepen indruk dat alles op haar hart gemaakt had, zoodat na zooveel jaren de zoete herinnering aan die heerlijke predikaties, haar nog levendig was bij gebleven.

Niet altijd echter, gelijk te begrijpen is, had hij te zaaien op goed voorbereiden grond, doch dan schitterde ook des te heerlijker de kracht van Gods genade en van zijn meêslepend woord. Zoo kwam op zekeren dag pastoor Lambertz met zijn medehelpers in een dorp, dat, naar het schijnt, een missie hard noodig had; ten minste, in plaats van de missionarissen als gezanten des Hemels te ontvangen, toonden de bewoners on-

dubbelzinnig, dat zij niet van hun tegenwoordigheid gediend waren. Doch in plaats van zich te laten afschrikken begaven de missionarissen zich naar de kerk. En ziet, zelfs in de kerk stonden zij bloot aan den spot en de onverschilligheid van dat volk. Doch kalm ging de pastoor van Thildonck naar den preekstoel en begon daar op een zoo indrukwekkenden toon en met zulk een wegslepende zalving tot de menschen te spreken, dat zelfs de spotters van zooeven geheel en al onder den indruk kwamen. Zij luisterden met de meeste aandacht en weldra weenden zij van berouw, ja, zelfs kreten van leedwezen en vermorzeling des harten mengden zich tusschen het luide snikken der menigte. — Het is onnoodig hier bij te voegen dat een heilige missie, die zóó begon, overvloedige vruchten voortbracht.

Zoo ging het op alle missies, die door den ijverigen en heiligen missionaris gepreekt werden.

Van alle kanten stroomde men samen, om hem te hooren, zoodat de missionarissen als het ware van den preekstoel naar den biechstoel en van den biechtstoel naar den preekstoel moesten gaan, om al die menschen de kwijtschelding hunner diep betreurde zonden te schenken. Nauwelijks hadden zij tijd, om eenig voedsel te gebruiken.

Ziehier nog een bijzonderheid, die misschien wel wat vreemd schijnt, maar toch teekenend is:

„De biechten waren zoo talrijk," verklaart de chroniste van Thildonck's klooster, „dat de missionarissen gewoon waren, „overal waar zij gingen preeken een draagbaren biechtstoel mee „te nemen. Welnu de menschen betwistten elkander als het „ware de eer dit heilig meubelstuk op hun kar te mogen ver„voeren, omdat zij wel wisten, wat al goed in den biechtstoel „geschiedt."

Als dan minder ijverigen dien „voorlooper der missie" en om zoo te spreken dat „zinnebeeld van Gods barmhartigheid" zagen en vroegen, wat dat beteekenen moest, werden zij, bij het hooren van het antwoord, tot nadenken gestemd en op-

gewekt, om van de gelegenheid, die hun werd aangeboden, gebruik te maken, teneinde wederom in Gods genade terug te keeren.

En als nu de heilige missies volgens de woorden van Benedictus XIV „noodzakelijk zijn en een zoo geëigend middel en misschien het eenige geëigende middel, om alle kwaad te genezen," gelijk dat trouwens de ondervinding heeft geleerd en bevestigd, welke vruchten moest dan een heilige missie niet voortbrengen, die gepreekt werd door een man zoo heilig, zoo ijverig, zoo verstorven als „de heilige pastoor van Thildonck"! „Het geloof werd verlevendigd, de godsdienst bloeide overal „weer op, waar hij die heilige oefeningen preekte en de „vruchten ervan waren even duurzaam als overvloedig," aldus de chroniste van het klooster van Thildonck.

Hiervan geeft zij een treffend bewijs: Een landbouwer, een geloofwaardig en godsdienstig man, verzekerde in 1865, dat, toen pastoor Lambertz in 1836 in zijn parochie de missie had gepreekt, hij er met andere misbruiken ook het vloeken had uitgeroeid; sinds die missie, zeide hij, heeft men er nooit meer godslasteringen gehoord.

Men moet echter niet denken, dat die heerlijke oogst niets kostte aan den ijverigen missionaris.

God alleen weet, welke boetplegingen en verstervingen hij zich oplegde tijdens die dagen van genaden. God alleen heeft die duizenden *Ave Maria's* opgeteekend, die hij tot de Koningin der Apostelen en de zekere Toevlucht der Zondaars richtte.

Zijn dag, dien hij inzette met gebed en meditatie en het heilig Misoffer, werd in beslag genomen door preeken, vermanen, onderrichten en aanmoedigen, door zieken bezoeken en biecht hooren. De weinige vrije oogenblikken besteedde hij niet aan de rust, maar aan het gebed, of liever het gebed was zijn rust, hij wijdde er soms geheele nachten aan.

Ziehier wat de Eerw. Heer Calvertos, een van zijn gezellen in het Apostolaat, hieromtrent getuigt: „Op den avond van „zulk een zwaren dag haastte ik mij de welverdiende rust te

„gaan nemen, om den volgenden dag met nieuwen moed te „kunnen beginnen. De pastoor van Thildonck bleef dan nog „langen tijd geknield bidden. Ik raadde hem aan, toch ook te „gaan rusten, want rust had *hij* vooral noodig. Hij dankte mij „minzaam en sprak: „Vrees niet, ik vermoei me niets en neem „thans mijn verpoozing!" En hoe? Daar bleef hij op zijn „knieën, zonder steun, op den steenen vloer geknield."

Deze gewoonte van versterving was bij het volk bekend en de menschen zeiden, dat de heilige pastoor de kunst verstond, om van zijn oorkussen een steen te maken.

Soms, als hij dan besloot te gaan rusten, legde hij zich op den vloer neder, ofwel ging aan zijn tafel zitten met het hoofd in zijn handen steunend — Wat zijn voedsel betrof, dit bestond, als de wellevendheid het niet anders eischte, in een stuk zwart brood en een glas water.

De gewone medehelpers van pastoor Lambertz waren de Zeereerwaarde Heeren Aelewaters, pastoor van Wespelaer, Calvertos, rector der Carmelitessen te Brussel, Paeps, rector der Ursulinen van Saventhem, van Meerbeek, rector der dienaressen van Maria te Erps-Querbs. „Het is jammer," aldus de chroniste, „dat die heeren ons niet meer verhaald hebben omtrent de heerlijke vruchten, welke die missies afwierpen. Allen zijn nochtans eenstemmig in het prijzen van den ijver, de versterving en den inwendigen geest van pastoor Lambertz."

En vragen we nu naar de laatste reden van het buitengewoon succes, dat de groote vriend van God met zijn preeken had, dan zal hij zelf daarop, zonder het te weten, met zijn gewone ongekunstelde eenvoudigheid het antwoord geven: Op zekeren dag spraken de missionarissen over het verschil van het gehoor, dat somtijds erg hinderlijk is voor den predikant, somtijds daarentegen zeer aangenaam, zoodat de predikant zich heel op zijn gemak gevoelt. Een der priesters vroeg toen aan pastoor Lambertz, of hij ook dat verschil ondervond, waarop de heilige apostel ten antwoord gaf: „Vroeger, toen ik zelf nog „preekte, ja, altijd, maar sinds ik den H. Geest voor mij laat

„preeken, bekommer ik er mij niet meer om, voor welk soort „van gehoor ik moet optreden; dat is mij thans om het even „en sinds dien tijd voel ik ook, dat mijn preeken veel meer „goed uitwerken in de zielen".

Door deze woorden, met zoo kinderlijken eenvoud gesproken, verklaart de man Gods ons het geheim van de buitengewone vruchten zijner apostolische predikaties; het was de H. Geest, die door zijn mond sprak!

De heilige Geest gaf hem ook die vurige liefde, die hem van heiligen ijver voor het zielenheil deed blaken, zoodat hij eens tot een religieuze zeide: „Als ik bij die gelegenheid niet „had kunnen preeken, zou mijn hart gebroken zijn".

Doch behalve ontelbare bekeeringen van ver afgedwaalde zondaars, hadden zijn missies nog een ander heilzaam gevolg. Hij zelf werd overal bekend als een heilige en de aandacht van geestelijkheid en van brave lieden werd nu op zijn stichting gevestigd; men begreep, dat zijn geest die van zijn Instituut moest zijn; men kon daaruit tevens opmaken, hoeveel goed er door zijn zusters aan de jeugd werd bewezen. Vandaar dat vele vrome jongedochters zich getrokken gevoelden, om zich aan God te wijden in de congregatie door hem gesticht; vandaar ook dat vele pastoors, vurig verlangend hun kudde te doen deelen in het goed, dat door die heilige religieuzen verricht werd, haar naar hun parochies riepen, om er een nieuwe stichting te beginnen, tot glorie van God en tot heil der zielen.

Zesde Deel

Laatste levensjaren van Pastoor Lambertz

HOOFDSTUK I.

Laatste arbeidsjaren — Jubilé

Wanneer iemand gedurende een vijftigtal jaren, alle dagen onvermoeid heeft gearbeid en gezwoegd, heeft hij voorzeker recht op een welverdiende rust; dan moet hij er aan gaan denken, zich terug te trekken en aan jongere krachten het voortzetten van zijn arbeid over te laten.

In 1864 was pastoor Lambertz een halve eeuw herder van Thildonck, droeg hij *„den last van den dag en de hitte"* en leidde hij een leven, dat elk gestel, zwakker dan het zijne, in veel korteren tijd ondermijnd zou hebben.

En om daarvan een staaltje te geven, laten we hier slechts volgen, hoe hij gedurende 30 jaren Zondags zijn tijd besteedde:

's Morgens om vijf uur, na de meditatie, ging hij naar de kerk, om biecht te hooren tot aan de eerste Mis, waaronder hij een half uur preekte; een paar uur later zong hij de Hoogmis, — (hij mocht altijd bineeren) — waaronder hij gedurende een geheel uur het Evangelie verklaarde. Na zijn dankzegging was het intusschen elf uur geworden. Dan ging hij, nog steeds nuchter, naar het klooster, om aan de religieuzen een praktische conferentie te geven, over hare H. Regelen.

Dan eerst gebruikte hij een tas thee en een stukje brood. Om 12 uur nam hij het middagmaal, waarna hij gedurende twintig minuten een bezoek bracht aan het H. Sacrament. Om half twee gaf hij een half uur Katechismus en onmiddellijk daarna was het Vesper en Lof. 's Avonds had de vergadering der Congregatie van O. L. Vrouw, of der Jongenscongregatie van den H. Aloysius plaats, waaronder hij dan altijd een toespraak hield. — Ziedaar hoe de ijverige priester den Zondag doorbracht. Voeg hierbij nog alle andere bezigheden van zijn herderlijk ambt, zijn missie-arbeid en de bezoeken aan zijn kloosters, welke bezoeken hij steeds te voet aflegde, door weêr en wind, zonder ander voedsel dan wat brood, dat hij zelf

meênam, en men zal moeten toegeven, dat hij zijn priesterlijk leven niet beter had kunnen besteden en thans als een trouw en ijverig dienaar met vertrouwen de komst zijns Meesters kon afwachten. En toch, ondanks zooveel vermoeienissen, genoot hij nog in zijn jubeljaar een kracht en eene gezondheid, die hem de jaren van zijn H. Patroon, den beminden Leerling van Christus, beloofden. Doch de goede God had het anders bepaald voor zijn trouwen dienaar.

Nochtans, alvorens hem het loon voor zijn zwaren en langen arbeid te betalen, wilde God hem de gebreken des ouderdoms overzenden en hem verplichten, zich uit zijn werkzaam leven terug te trekken, om zijne heiliging te voltooien in de eenzaamheid, het stilzwijgen, de nederigheid en het gebed.

Het begin dezer plotselinge vermindering van krachten, was eene koude, welke hij in de kerk had opgedaan en die zelfs zijn leven in gevaar bracht. Met het oog op zijn vergevorderden leeftijd, haastte men zich, hem de laatste H.H. Sacramenten toe te dienen.

Meenende, dat zijn einde naderde, wilde hij niet van zijn beminde dochters scheiden, zonder haar een laatst vaarwel te hebben gezegd en zijn laatste vermaningen te hebben gegeven. De bezorgde vader liet derhalve den 5en April de Oversten van al zijne kloosters te samen komen, gelijk we reeds zagen. Zooals men begrijpen kan, ontbrak geen enkele aan deze bijeenkomst, uitgezonderd, zooals van zelf spreekt, de Oversten van Batavia en Soerabaya. Men zond deze beiden echter later de vermaningen van haar „stervenden Vader", immers, zij dachten, dat de heilige Stichter haar nu inderdaad ging verlaten.

Het lag echter niet in de plannen van Gods Voorzienigheid, Zijn trouwen dienaar nu reeds tot zich te roepen. Pastoor Lambertz herstelde vrij spoedig en werd weer sterk genoeg, om gedurende verscheidene maanden, alhoewel hij zich erg in acht moest nemen, zijn werkzaamheden te verrichten. Men oordeelde het echter raadzaam, hem het bezoeken der kloosters te verbieden en belastte daarmeê de Overste van het Moederhuis.

Den 29en December brak aan. Dat was de vijftigste verjaardag der benoeming van pastoor Lambertz tot herder van Thildonck. De parochianen stonden er op, aan hun pastoor te toonen, dat hij niet voor ondankbaren had gewerkt.

Daags te voren reeds verkondigden geweer- en kartetsschoten, gepaard aan het gelui der klokken, aan heel den omtrek, dat er feest was in Thildonck. 's Morgens al heel vroeg waren alle huizen met vlaggen getooid. Een deputatie begaf zich naar de pastorie, om den waardigen pastoor het gebruikelijke symbolische geschenk aan te bieden, namelijk een zilveren herderstaf. De jubilaris droeg de plechtige H. Mis op, waaronder hij het geluk had aan drie tot vierhonderd parochianen de H. Communie uit te reiken. Hij werd geassisteerd door twee neven, van wie één was de Eerw. Heer Nélo, supprior van het Norbertijnenklooster te Averbode. 's Avonds werd er feest gevierd in het klooster, waar de leerlingen de geheimen van Kerstmis voordroegen. Na afloop daarvan werd hij in triomf, door het schitterend geïllumineerde dorp, naar de pastorie terug gebracht.

Hoe vurig zal de heilige priester God gedankt hebben voor alle genaden, die Hij hem gedurende die vijftig jaren had geschonken en voor al het goede, dat Hij door hem in zooveel zielen had willen bewerken.

HOOFDSTUK II.

Verdiende Rust.

Nauwelijks hadden de Thildonckenaren met zooveel begeestering en dankbare liefde het gouden jubelfeest van hun herder gevierd, of zij moesten dien goeden vader, die hen zoo lang had geleid en onderwezen, uit hun midden zien vertrekken.

Ziende, dat zijn zwakheid steeds toenam, raadden zijn vrienden en de hoogere Oversten van zijn congregatie hem aan, zijn ambt neer te leggen. Het kostte wel veel moeite, hem van de noodzakelijkheid van dien maatregel te overtuigen.

Zijn moed, de gewoonte van zoo langen en noesten arbeid en de afkeer voor een gemakkelijk leven, deden hem gelooven, dat hij nog wel in staat was, langer te werken. Had de H. Martinus, een van zijn H. Patronen en zijn toonbeeld, niet daags vóór zijn dood tot God gezegd: „Non recuso laborem". Ik weiger geen arbeid!?

Maar, onthecht als hij was aan eigen zienswijze, stemde hij erin toe, liet de pastorie aan zijn opvolger, den Zeereerw. Heer L. van Nerum, en nam zijn intrek in het klooster zijner geestelijke dochters.

Onbeschrijfelijk was het geluk dier religieuzen, nu zij haren eerbiedwaardigen Stichter in haar midden hadden. Hij woonde wel is waar in een afzonderlijk gedeelte van het huis en kon ook zoo veel niet meer tot haar spreken, daar zijn stem en geheugen telkens meer verzwakten, maar hij was toch bij haar, in hetzelfde klooster; met haar bad hij aan den voet van het altaar, en alleen reeds zijne verschijning was voor haar een welsprekende conferentie.

Inderdaad, zijn geheele levenswijze was voor de zusters een opwekking tot ijver en liefde jegens den goeden God.

's Morgens om 4 uur stond hij op en was reeds vóór de communiteit in de kapel, ofschoon hij eerst om half zeven de H. Mis moest lezen. Na de H. Mis bracht hij geruimen tijd in dankzegging door en pas tegen acht uur ging hij naar zijn kamer, om iets te gebruiken; onmiddellijk daarna keerde hij weer naar zijn verborgen Heiland terug en bleef daar bidden tot het tijd was voor het middagmaal. Na dit maal ging hij meestal weer aanstonds naar de kapel terug, waar hij tot 's avonds zeven uur bleef. Kortom, na gedurende geheel zijn leven zijn genot te hebben gevonden in die vertrouwelijke gesprekken met Jezus in het H. Sacrament, deed hij, nu hij zich thans van alle zorgen ontheven zag, schier niets anders dan bidden aan den voet des altaars.

Afgestorven aan alles, wat der wereld was, bekommerde hij zich om niets, tenzij om de glorie van God en het heil der

zielen; elk ander onderwerp der gesprekken liet hem onverschillig, maar kwam men hem spreken van eene bekeering, of van het goed, dat men bewerkte voor de zielen, dan zag men aanstonds tranen van geluk in zijn oogen glinsteren, dankbaar sloeg hij dan zijn blik ten hemel.

Wanneer hij in de lange kloostergangen langzaam voortschreed, knielden de zusters in het voorbijgaan om zijn zegen te vragen, en met wat vaderlijke minzaamheid zegende hij dan zijn dierbare dochters: „Men ondervond een geestelijk genot, als men den zegen ontving van den heiligen grijsaard; ja, men gevoelde, dat de Hemel dien vaderlijken zegen bekrachtigde;" aldus spreken zij, die getuigen waren der laatste levensjaren van dezen vromen priester.

Ook de leerlingen gingen hem, met niet minder vreugde en eerbied als haar meesteressen, tegemoet, en hij, altijd even goedig en beminnelijk, ontving haar immer met een glimlach van welwillendheid. Vooral scheen hij die bewijzen van eerbied en liefde van de kleinste pensionnaires gaarne te ontvangen. Als hij daar dan stond, omringd door al die kleinen, geleek hij op den goddelijken Zaligmaker, die de kinderen zegende en ten voorbeeld stelde aan allen, die aanspraak willen maken op het Rijk der Hemelen.

Ofschoon dit leven, vrij van zorgen en vermoeienissen, aanvankelijk goed deed aan den afgezwoegden grijsaard, ging hij toch steeds achteruit en spoedig kon hij het altaar niet meer bestijgen zonder de hulp van een ander priester. Zijn vroegere kapelaan, de Eerw. Heer de Belder, bewees hem dezen dienst gedurende de weinige maanden, dat hij de H. Mis nog kon opdragen.

De heilige priester beminde zijn jeugdigen vriend van harte en noemde hem zoo gaarne „zijn zoon".

Had hij er misschien een voorgevoel van, dat deze, ondanks zijn jeugdigen leeftijd, hem zou opvolgen in het bestuur zijner religieuzen?

Aangezien zijn zwakheid steeds toenam, was het oogenblik

gekomen, waarop men hem moest zeggen, dat hij niet meer met de noodige uitwendige waardigheid aan het altaar kon verschijnen. Hoewel deze nieuwe beproeving toch zwaar moet gevallen zijn aan dien priester naar Gods hart, voor wien de Heilige Geheimen altijd een genot geweest waren en de voornaamste troost in al zijn moeilijkheden, nam hij toch met gelatenheid dat zware kruis van den goeden God aan.

Hij ging dan voortaan onder de communiteitsmis tot de H. Tafel. Weldra verzwakte hij zoozeer, dat men hem in een leuningstoel naar de kapel moest brengen.

Ook de H. Joannes, zijn Patroon, moest op hoogen leeftijd door zijn leerlingen ondersteund naar Gods Huis geleid worden en even als die Apostel der Liefde, scheen ook hij door zijn verschijnen te preeken: „Mijn kinderkens bemint toch elkander". Zijn aanblik alleen immers, herinnerde de zusters dat leven vol toewijding, vol edelmoedige naastenliefde, die hem zich zelven deed vergeten en alles voor allen deed worden. Trouwens als hij nog een woord tot zijn geestelijke dochters richtte, sprak hij altijd over dat „één zijn" van hart en wil, dat het geluk van het religieuze leven uitmaakt en het juk der gehoorzaamheid licht en zoet doet zijn.

Nooit hoorde men hem klagen, ofschoon zijn kwalen soms zeer ernstig waren. Hij sprak weinig en gaf door teekens meestal zijn dankbaarheid te kennen voor den geringsten liefdedienst. Allen, die bij hem kwamen, ontving hij met een zoeten glimlach van tevredenheid op 't gelaat.

Wanneer het in zijn macht was, toonde zijn goed hart zich nog altijd zooals het steeds geweest was: mild en vrijgevig. Dit ondervond de kapelaan van Thildonck, die eens bij hem kwam, toen hij op collecte was voor den Sint Pieterspenning. De goede grijsaard, gelukkig weer iets te kunnen geven, nam zijn beurs, die een trimester van zijn pensioen inhield en schudde die leeg in de handen van den kapelaan.

HOOFDSTUK III.

Gouden Jubelfeest der Congregatie.

Terwijl nu pastoor Lambertz het einde van zijn pelgrimstocht op aarde afwachtte, was het hem nog vergund een heerlijken dag te beleven, het vijftigjarig bestaan der stichting. Het was op den 30en April 1818, dat de drie eerste religieuzen zich vereenigd hadden op de pastorie te Thildonck, om het werk te beginnen, dat nu zoo heerlijk bloeide.

Nochtans herdacht men dezen datum slechts door het zingen van het *Te Deum*, gevolgd door den zegen van het Allerheiligste. Het eigenlijke feest werd uitgesteld. De Overste van Thildonck had van Paus Pius IX als gunst gevraagd en ook verkregen, een vollen aflaat voor den Stichter, de zusters en haar pensionnaires. Maar de breve was eerst in Juli verzonden en daarin werd aan Kardinaal Dechamps, aartsbisschop van Mechelen, de volmacht gegeven, om voor elk der veertig kloosters den dag te bepalen, waarop die aflaat zou kunnen verdiend worden. Welnu, Zijn Eminentie bepaalde voor het moederhuis den 21en October, feestdag der H. Ursula, en nu stelde men de feestelijke viering van het jubilé ook tot op dien dag uit.

Maar alvorens de zoo rechtmatige feestvreugde te smaken, wilden de zusters gevolg geven aan eene gedachte, die haar geloof, haar godsvrucht en haar zusterlijke liefde haar ingaven. Zij wierpen een blik op het doodenregister van het klooster en lazen daar de namen van negen en dertig zusters, die zoo dikwijls „onder tranen gezaaid hadden, wat zij thans in vreugde oogstten". (Ps. 125, 5.) Al die namen herinnerden aan zoovele deugden, stichtende voorbeelden, heldhaftige akten van toewijding. Nochtans, wie kon verzekeren, dat al deze arbeidsters van 's Heeren wijngaard, reeds het loon van den Goddelijken Huisvader hadden ontvangen? Men moet zoo rein wezen, om deel te nemen aan het bruiloftsmaal van het Lam. „En," zoo spraken zij, „als zij nu nog in den louteringspoel van Gods

rechtvaardigheid lijden, zouden wij haar dan niet helpen, terwijl wij de zoete vruchten van haren arbeid smaken?

„Zeer zeker! Wij zullen een laatsten en krachtigen aanval doen op het Hart van haar hemelschen Bruidegom. De vigilie van het feest zal een dag zijn van ingetogenheid, gebed en boete; al onze overleden medezusters moeten het jubilé in het Paradijs medevieren!"

De zusters brachten dan ook den 20en October bijna geheel op de kapel door. Zij knielden rondom een katafalk, waaromheen 39 geschilderde doodshoofden waren aangebracht; hieronder banderols, waarop zinspreuken, die de overledenen tot haar levende medezusters schenen te richten, zooals: *Spoedig zult gij bij ons zijn. — Gelukkig de religieuze, die een heilig leven met een heiligen dood bekroont. — Leert toch een gering lijden hier op aarde te verdragen, om u grootere smart in het andere leven te besparen.*

Deze boete- en bededag werd geëindigd met het zingen van het „*Miserere*", als eerherstel voor alle fouten, door de zusters sinds het begin der stichting bedreven.

Den 21en vond men 's morgens reeds heel vroeg het benedenhuis als bij tooverslag geheel met vlaggen en bloemen versierd. De gewone oefeningen van godsvrucht gingen nochtans als altijd door en de diepste ingetogenheid heerschte in het klooster. De zusters en de leerlingen gingen allen tot de H. Tafel en men woonde achtereenvolgens vier heilige Missen bij. Om negen uur begaven zich alle religieuzen naar het koor om, terwijl het Allerheiligste was uitgesteld, de H.H. Geloften plechtig te vernieuwen. Na deze plechtigheid gingen de zusters, in twee rijen geschaard, naar de zaal, waar de Stichter en zijn twee eerste medehelpers zich bevonden en trok men in processie naar de kapel onder het zingen van den psalm „*Jubilate*". Voorop gingen twee bruidjes, die bloemen strooiden. Toen nu de kleine processie in de kapel gekomen was, zegende de heilige Stichter diep bewogen zijn geestelijke kinderen, knielde op een bidstoel neder en bleef daar, ondanks zijn 84 jaren, gedurende

geheel de plechtige Mis, die niet veel minder dan anderhalf uur duurde, geknield in aanbidding voor zijn goeden God, die hem deze voldoening deed smaken.

Het spreekt van zelf, dat deze H. Mis werd opgedragen, om God voor al Zijn weldaden te bedanken.

De Hoogeerw. Heer De Molder, deken en visitator, celebreerde, geassisteerd door acht priesters, onder wie een Premonstratijn, een Franciscaan en een Trappist, alle drie neven van den Stichter.

Na de H. Mis was er, bij uitzondering, volle verlof om in geheel het klooster te spreken, uitgezonderd op de kapel en in den refter; en men doorliep de gangen en zalen, om er naar hartelust de heerlijke versieringen te bewonderen, die in één enkelen nacht waren aangebracht.

Men vindt een uitvoerige beschrijving van dit familiefeest in de kronijken van Thildonck. Wij willen er slechts dit van zeggen: Alles vertolkte de gevoelens, die aller harten vervulden: dankbaarheid en liefde jegens den Goddelijken Zaligmaker, jegens Zijn goede Moeder en Zijn Voedstervader, kinderlijke genegenheid voor de Congregatie en haar vromen Stichter. Dát verkondigden in proza de opschriften bij de heiligenbeelden en boven de deuren aangebracht; dát zongen in verzen de banderols, die in al de schitterend versierde gangen, tusschen slingers en guirlandes van kleurige bloemen prijkten.

Dat alles was de geschiedenis van die halve eeuw der stichting, dat was de vertolking van het geluk, gesmaakt in den dienst van God, ondanks veel lijden en offers; dat was het zegeteeken voor den eerbiedwaardigen grijsaard, die het middelpunt was van het feest.

Hij immers was in Gods handen het werktuig geweest, waardoor zooveel goeds tot stand kwam. Zijn voortdurend gebed, zijn boetplegingen, zijn heilig leven hadden over de stichting den zegen des Hemels afgetrokken en de beletselen uit den weg geruimd, die haar meer dan eens, zelfs reeds bij haar ontstaan, dreigden te vernietigen. Maar wat meer zegt,

aan hem, aan zijn vermaningen, aan zijn voorbeeld was het, na God, te danken, dat er in de veertig kloosters zijner Congregatie, overal die geest van vurige godsvrucht, van heldhaftige edelmoedigheid, van ware onderlinge liefde heerschte.

Laten we nu eens vluchtig enkele van die smaakvol aangebrachte versieringen en opschriften bewonderen, want ze zijn kunstig en stichtend tevens: Een der merkwaardigste versieringen was een guirlande in den vorm van een rozenkrans, die zóó aantoonde, door welk middel de vrome Stichter en zijn dochteren alles van de Koningin des Hemels hadden verworven. In elk der vijftig rozen, die hem samenstelden, stond een datum en een kort inschrift, dat een of andere der vele gunsten vermelde, welke de Goddelijke Voorzienigheid in die vijftig jaren zoo ruimschoots aan de stichting geschonken had.

Zeer aardig en kunstig waren ook de vele chronograms, die overal de aandacht trokken.

Wij kunnen dan ook niet nalaten er eenige van aan te halen.

Tegenover de clausuurdeur las men:

SaInt Joseph, L'aCtIf, Le zéLé poUrVoyeUr De Ce Monastère. (H. Jozef, de werkzame en ijverige verzorger van dit klooster.)

Onder het beeldje, zoo beroemd in de geschiedenis van Thildonck's klooster, van O. L. Vrouw der Zeven Smarten:

ReConnaIssanCe, DéVotIon, poUr La ReIne Des DoULeUrs. (Dankbaarheid, godsvrucht voor de Koningin van Smarten.)

Dat was de kreet, die uit het hart van den pastoor van Thildonck opging, toen hij in 1823 van den koning verlof kreeg zijn school te heropenen en zijn verspreide dochters wederom te vereenigen.

Onder het portret van haar dierbaren Vader schreven de zusters:

DIgne FonDateUr, ThILDonCk ConserVera Vos SaInts préCeptes. (Waardige Stichter, Thildonck zal uw heilige voorschriften bewaren.)

Om den troon, dien men voor hem had opgericht:

Cher et DIgne fonDateUr, Votre présenCe ICI répanD Le bonheUr. (Dierbare en waardige Stichter, uwe tegenwoordigheid hier verspreidt het geluk !)

En ter eere der drie eerste religieuzen, die nog leefden:

BénéDICtion, féLICIté poUr Les TroIs preMIères ReLIgIeUses. (Zegen, geluk voor de drie eerste Religieuzen.)

Onder de schilderij, voorstellende het beroemde visioen van de H. Angela de Merici, las men:

SaInte MerICI, Vos règLes noUs serVent D'éCheLLe. (H. Merici, uw Regelen dienen ons tot ladder.)

Een meesterstukje van een chronogram was aangebracht bij een beeld van O. L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen, men las om de nis waarin het stond:

De Cette DIVIne soUrCe proCèDent toUs Les bIens. (Van deze Goddelijke Bron vloeit alle goed voort.)

En op een banderol, die Zij in Hare handen hield:

Je CoUVre Ce LIeU De Ma proteCtIon. (Ik neem deze plaats onder mijne bescherming.)

Het Kindje Jezus in de kribbe, met Zijn handje zegenend opgeheven, scheen de woorden te spreken, die geschreven waren op een banderol, die Het vast hield:

MILLe bénéDICtIons poUr Ce VénérabLe pasteUr. (Duizend zegeningen voor dezen eerbiedwaardigen herder.)

En onder het kribje deze twee versregels:

„Ce couvent autrefois au Sauveur fut semblable,
„Il naquit comme Lui dans une pauvre étable.
(Dit klooster was eertijds gelijk aan den Heiland,
Het werd, gelijk Hij, in een stal'ken geboren.)

In het midden op de tafel, waaraan de Stichter de priesters uit zijne familie en die welke aan het huis verbonden waren, had uitgenoodigd, was een struikje geplaatst met 39 takken, op elk der takken stond de naam en de stichtingsdatum van een der 39 kloosters, die Thildonck tot moederhuis hadden. Om den stam was een chronogram geslingerd van het jaar, waarin de boom der Congregatie geplant was:

L'hUMbLe arbrIsseaU s'aCCroIt, s'etenD aU LoIn. (Het nederige struikje groeit, spreidt zich verre uit.)

Keeren we nu terug tot de beschrijving der feestelijkheden. Na de Vespers was heel de communiteit om den Stichter vereenigd en hield de Overste, Mère Renelde, een toespraak, welke nog bewaard wordt:

„Eerwaarde Vader, lang reeds is het geleden, dat gij met de eerbiedwaardige Mères, hier aanwezig, de gronslagen gelegd hebt van dit gebouw. Lang, zeer lang is het geleden, dat uw priesterlijke handen het materiaal aanbrachten, dat noodig was voor het opbouwen van dit huis Gods; lang vervlogen zijn de dagen waarop een stal, hervormd in een schoollokaal, getuige werd van de toewijding der eerste onderwijzeressen van dit Instituut aan de toenmaals zoo verwaarloosde opvoeding der jeugd.

Vijftig jaren zijn verstreken sedert dat nederig begin en als we thans dat zwakke stekje beschouwen, eens door uw ijver hier geplant, en de verschillende phasen nagaan, die het heeft doorleefd en het zagen groeien juist door gebeurtenissen, die het moesten vernietigen, kunnen we ons niet weerhouden uit te roepen: „Waarlijk, hier is de vinger Gods!" Ja, wij zeggen het thans met vreugde, niet omdat wij de vruchten plukken eener halve eeuw van arbeid, niet omdat wij nu de paden geopend en geëffend vinden, maar omdat het ons zoet is te denken: *„Het is de Heer, die ons leidt, wat zal ons doen vreezen."* Ja, wij zijn gelukkig, daar wij in een huis van God mogen wonen, dat zoo zichtbaar gezegend is. Mogen we ons altijd Zijn barmhartige blikken waardig toonen!

Eerwaarde Vader, toen de eerstelingen onder uwe kinderen zich door plechtige geloften aan God wijdden, hebt gij alleen achter het heilig altaar, met het gelaat ter aarde, den goddelijken zegen over die gelukkige kinderen afgesmeekt; en uwe gebeden zijn zoo goed verhoord, dat ge thans een talrijke nakomelingschap bezit; uwe nederigheid was zoo aangenaam aan den Koning van Hemel en aarde, dat van Groot-Bretagne tot aan de eilanden van Oost-Indië monden zijn, die U „Vader" noemen.

O, laat nog eenmaal een van die vurige gebeden ten Hemel stijgen; smeek God, dat Hij uwe dochters dien dubbelen geest van gebed en nederigheid schenke, waardoor gij zooveel groots tot stand hebt gebracht; en dan zal, niet wij, maar God zelf, wiens blik het niet kan bezielen, werken tot glorie van Zijn Naam, en zal Hij ons voeren ter verovering van zielen, onder de banier der H. Ursula, wier triumf wij heden vieren en die gij zelf tot onze Patrones verkozen hebt."

Na deze toespraak werd een cantate gezongen ter eere van den Stichter en zijn drie eerste medehelpsters.

De heilige grijsaard was door dat alles zoo diep bewogen, dat hij slechts met een glimlach vol vaderlijke goedheid kon antwoorden. De Hoogeerw. Kanunnik De Molder nam in zijn naam het woord, om aan de zusters zijn vreugde en zijn dankbaarheid aan de Goddelijke Voorzienigheid te vertolken, om haar aan te sporen tot vertrouwen en haar op te wekken, zich immer met ijver toe te leggen op de deugden van haren staat, vooral op de liefde tot het gebed, welks wonderkracht zoo duidelijk door deze feestelijkheden werd verkondigd.

Verder verliep deze schoone dag genoegelijk en in de heerlijkste stemming van liefde voor de congregatie en dankbaarheid jegens den goeden God. Doch op den avond van het feest voelden de zusters toch nog een leemte in heur harten: Zij spraken: „Wij hebben geen bijzonder eerbetoon gebracht aan Maria, het kanaal, waardoor ons alle goed toestroomde uit de bron, die is haar Goddelijken Zoon". Men besloot nu eenparig om den geheelen volgenden dag te besteden aan de vervulling van dien plicht. Den 22en werd dan een plechtige H. Mis opgedragen, waaronder allen tot de H. Tafel naderden. Dan baden de zusters samen het Rozenhoedje, waarna zij zich plechtig aan Maria toewijdden en Haar smeekten, dat zij niet zou ophouden het klooster te zegenen, waaraan zij gedurende een halve eeuw haar moederlijke bescherming zoo duidelijk had getoond. Maria heeft die toewijding en die bede harer uitverkoren dochters zeer zeker met liefde aanvaard, en dat die goede

moeder haar gebed ook verhoorde, bewijst de bloei van het klooster en de steeds toenemende ijver zijner bewoonsters.

Als slot van dit hoofdstuk zullen wij de treffende woorden vertalen, waarmede de chroniste van Thildonck het relaas der feestelijkheden sluit:

„Moge hef toekomstige geslacht, gelijk wij, slechts stof tot „dankbaarheid voor den Heer hebben. En als de 30e April „1918 zal aanbreken, als zij, die ons zullen vervangen en die wij „thans reeds met den zoeten naam van zusters begroeten, het eerste „eeuwfeest van dit huis zullen vieren, dat zij ons dan gedenken „aan den voet des altaars en onze zielen aanbevelen aan de Godde-„lijke Barmhartigheid; dat zij dan aan God nog eens de gevoelens „van onze innige dankbaarheid, tegelijk met de hare aanbieden."

Welnu de 30e April 1918 brak aan, en de zusters Ursulinen hebben voorzeker aan die heerlijke uitnoodiging harer voorgangsters gehoor gegeven. Zij hebben God gedankt en ook haar medezusters, die haar in de eeuwigheid voorgingen, niet vergeten. Om de droeve oorlogstijden heeft men op bescheiden wijze het eeuwfeest gevierd in de Hollandsche kloosters. Den geheelen dag was het Allerheiligste ter aanbidding uitgesteld. 's Middags van drie tot vier uur waren alle zusters in de kapel verzameld en verrichtten er gemeenschappelijke gebeden van dank en van smeeking tot den verborgen God, die in de afgeloopen eeuw zoo duidelijk de congregatie had bijgestaan en gezegend. Die indrukwekkende oefening eindigde met den lofzang *Te Deum.*

Doch ook werden de overleden medezusters herdacht, zij die vaak in tranen gezaaid hadden, wat de tegenwoordige zusters in vreugde oogsten. In alle huizen werd een Requiemmis opgedragen voor de overleden zusters en voorzeker hebben allen „aan den voet des altaars haar zielen aanbevolen aan de Goddelijke Barmhartigheid".

Mogen de heilige Ursulinen, die thans voor Jezus' troon jubelen, ook haar dierbare medezusters gedenken en haar voorspreeksters zijn bij den Goddelijken Bruidegom.

HOOFDSTUK IV.

Laatste dagen. — Dood.

De vreugde op aarde is zoo kort. De blijdschap van heden is soms de voorbode der smarten van morgen. God heeft dat zoo gewild, opdat de mensch er ziel niet te veel aan zou hechten en zóó de eeuwige vreugde des Hemels uit het oog zou verliezen.

Slechts enkele maanden waren er sinds de feestelijkheden van het jubilé verloopen, of de steeds toenemende zwakte van den heiligen grijsaard waarschuwde de zusters, dat zij haren vader wel spoedig zouden moeten verliezen.

Het behaagde God, hem tot het laatste toe, het volle gebruik van zijn helder verstand te laten, om zóó, al was het dan ook niet door zijn woorden, tenminste door zijn voorbeelden, zijn geestelijke familie te stichten en haar dien geest van gebed en liefde tot Jezus te leeren, die hem immer bezield had sinds den dag, waarop hij zich aan God wijdde. De verzwakking van zijn lichaam brak geenszins zijn wilskracht; tot het einde toe volgde hij de levenswijze, die hij heel zijn leven had gevolgd.

Geregeld stond hij om 4 uur op en bracht, gelijk wij zeiden, het grootste gedeelte van den dag aan den voet van het tabernakel door; en 's avonds als hij op zijn kamer was teruggekeerd, zette hij zijn gebed tot twaalf uur 's nachts, of soms zelfs tot één uur voort. Zoo plukte hij thans de zoete vruchten van de heilige gewoonten, die hij in zijn jeugd had aangenomen en kon hij met den H. Paulus zeggen: *Ofschoon de uitwendige mensch langzaam vergaat, de inwendige vernieuwt zich elken dag.* (2 Cor. 4, 16.) Want gelijk bij zinnelijke menschen de ziel tegelijk met het lichaam, wiens slavin zij was, verzwakt, wordt bij de heiligen die ziel telkens verjeugdigd en krachtiger, naarmate zij haar verlossing uit het lichaam meer nadert.

Eindelijk brak het oogenblik, door God bepaald, aan, hetwelk dat verdienstvolle leven zou bekronen met een heiligen dood.

Men vierde de schoone Meimaand, zoo dierbaar aan den „heiligen pastoor van Thildonck".

Den 10en Mei bemerkte de zuster, die hem verzorgde, dat hij met meer moeite dan gewoonlijk adem haalde. De heilige grijsaard zelf door dit verschijnsel gewaarschuwd, gaf een teeken om te beduiden, dat zijn einde naderde. Een oogenblik werd de ademhaling beter en men bracht hem nu aanstonds te bed. Men hoopte zelfs, dat hij ook deze crisis te boven zou komen, gelijk hij zoovele andere had doorstaan, want hij bracht den volgenden nacht rustig door. Ook de 11e Mei, waarop hij de laatste H. Sacramenten ontving, bracht hem geen nieuwen aanval van benauwdheid. Den 12en echter scheen hij meer afgemat dan anders, ofschoon de dokter er toch niet uit opmaakte, dat de dood reeds zoo nabij was, en ook de zusters hoopten, ten minste nog eenige dagen, haar vader in haar midden te mogen hebben.

Doch de geneesheer bedroog zich; deze dag was de laatste van dat lange, vruchtbare leven.

Nog altijd was de grijsaard volkomen bij kennis en evenals zijn H. Patroon, de groote bisschop van Tours, Martinus, van wien het brevier zegt, dat hij zelfs op zijn stervenssponde zijn onverwinbaren geest niet van het gebed aftrok, was ook hij steeds met God vereenigd in het gebed en immer lispelde hij nog zoete verzuchtingen, die de gevoelens zijns harten weergaven.

Elk oogenblik hoorde men hem de gezegende namen aanroepen, die hij gedurende zijn geheele leven voortdurend op de lippen had: Jezus, Maria, Jozef! Dikwijls ook zeide hij: Maria, mijne Moeder! Allerheiligste Drievuldigheid! en andere godvruchtige ontboezemingen. — Geen klacht ontsnapte aan zijn lippen. Als men hem sprak van de goedheid van God, van de barmhartigheid van Maria, speelde een glimlach van geluk om zijn mond en tranen van vreugde glinsterden in zijn oogen. Dikwijls ook kuste hij met innige teederheid het beeld van Jezus, den Gekruisten.

Spoedig kon men er niet meer aan twijfelen, zijn einde

naderde. De Overste gaf aan de zusters verlof haar stervenden vader voor het laatst nog eens te gaan zien. Hij ontving allen met een glimlach van voldoening; het deed hem blijkbaar goed, nog eens, voor het laatst in zijn leven, zich omringd te zien van zijn kinderen. Hij had het verlangen te kennen gegeven, dat de Overste van Saventhem bij zijn sterven tegenwoordig zou zijn. Zij kwam dan ook over en had in dat treurige oogenblik toch nog den troost, door den dierbaren stervende te worden herkend. — Toen hij in den namiddag de Overste, Mère Renelde, aan het voeteneinde van zijn bed zag staan, hief hij plotseling met moeite zijn hand op en zegende haar tot driemaal toe. Zonder twijfel wilde hij toen, gelijk de stervende Jacob, een laatsten zegen schenken aan heel zijn geestelijke nakomelingschap, in den persoon van haar, die als Overste van het Moederhuis allen vertegenwoordigde.

Tegen half zeven 's avonds namen de krachten van den stervende meer en meer af, zonder dat hij evenwel buiten kennis geraakte. Om acht uur ongeveer, terwijl enkele priesters zijn sterfbed omringden en de gebeden der stervenden baden, gaf de trouwe dienaar des Heeren kalm zijn schoone ziel aan den goeden God. Het was de 12e Mei 1869.

Toen den zusters bekend was gemaakt, dat het zoo lang gevreesde oogenblik van 't afsterven haars vaders gekomen was, hadden allen zich naar de kapel begeven, om het rozenhoedje voor hem te bidden, en terwijl de zuster, die voorbad, het vierde der glorievolle geheimen aankondigde „Maria is ten Hemel opgenomen", kwam men den zusters zeggen, dat haar geliefde vader dit aardsche ballingsoord had verlaten. — Onmogelijk de diepe droefheid der religieuzen te beschrijven. Men bedwong zich echter zoo goed mogelijk en ging door met het bidden van aflaatgebeden voor den dierbaren overledene. Ook baden allen nog dienzelfden avond den H. Kruisweg voor de zielerust van haar diepbetreurden vader.

Ziedaar den zaligen dood van Joannes Martinus Cornelis Lambertz, Stichter der Ursulinen van Thildonck. — Wien welt

hier niet het woord der H. Schrift uit het hart: *„Moge mijne ziel den dood der rechtvaardigen sterven en dat mijn uiterste aan het hunne gelijk zij."* (Num. 23, 10.)

Hij was gestorven, doch liet als erfgenamen na van zijn geest van gebed, offervaardigheid en toewijding aan het heil der zielen, een duizendtal dochters, wier deugden en werken zijn naam zouden vereeuwigen..... of liever, die gelijk hij zouden arbeiden, om de glorie van Gods Naam te bevorderen. Voor die goddelijke glorie, voor den luister van den godsdienst, voor het heil zijner parochianen en van ontelbare anderen, eindelijk voor den bloei van den religieuzen staat, had hij vier en tachtig jaren geleefd en gearbeid.

HOOFDSTUK V.

Begrafenis.

Het lichaam van den eerbiedwaardigen overledene werd gehuld in het priesterlijk misgewaad en op een praalbed gelegd in een zaal bij den ingang des kloosters, welke zaal in een chapelle ardente veranderd was.

Zoodra den volgenden dag, 13 Mei, het overlijden van pastoor Lambertz bekend werd, kwamen de Thildonckenaren in menigten toegestroomd om het lijk huns herders te zien en voor zijn zielerust te bidden.

Vier zusters bleven steeds bij het dierbare lijk haars vaders in gebed en voortdurend ook waren er bij de lijkkist biddende parochianen, die een laatste hulde kwamen brengen aan hun onvergetelijken pastoor van weleer. Aller mond was vol van zijn lof: de één verkondigde de weldaden, die hij van hem had ontvangen, een ander achtte zich gelukkig, hem wel eens een kleinen dienst te hebben bewezen, een derde beroemde er zich op, zijn raad te hebben gevolgd, weer een ander zeide, dat hij nog altijd doorging met de gebeden, die hij in zijn

kinderjaren van pastoor Lambertz geleerd had. — Zoolang het dierbare lijk boven aarde stond, duurde die toeloop van het volk voort, ja, het was als het ware een bedevaart naar het lichaam eens heiligen.

Men wilde ook als om strijd rozenkransen, kerkboekjes, medailles en andere voorwerpen van godsvrucht, aan het stoffelijk overschot aanstrijken.

„Men zou nooit eindigen", zoo lezen wij in de kronijken, „als men al die blijken van eerbied, liefde en dankbaarheid „wilde opsommen, waarmede de heilige priester nog na zijn „dood vereerd werd."

Den 15en Mei had de begrafenis plaats. De zusters begaven zich met brandende kaarsen in de hand, processiesgewijze naar de zaal, waar het lijk zich bevond en brachten het naar de kapel, die geheel in rouw gehuld was. Daar zongen zij het doodenofficie, waarna de Zeereerw. Directeur, geassisteerd door vier priesters, de H. Mis celebreerde en de absoute deed. Daarna werd de lijkbaar, in dezelfde orde, naar de kapittelzaal gebracht, waar de zusters nog eens voor het laatst het gelaat van den eerbiedwaardigen grijsaard konden beschouwen, die gedurende zooveel jaren haar leidsman was geweest op de wegen der volmaaktheid.

„O, met wat verschillende gevoelens waren onze harten vervuld", roept de chroniste uit, „op het zien van dat kalme en rustige gelaat, dat de dood zelfs had geëerbiedigd en dat nog steeds scheen te glimlachen!... Welke zoete herinneringen aan zijn heldhaftige akten van alle christelijke deugden, vooral van godsvrucht, zelfverloochening en liefde, riep die aanblik in onze zielen terug!"

Het lichaam bleef week en buigzaam en zonder het minste teeken van bederf tot het oogenblik, waarop men er voor goed van scheiden moest, namelijk den 16en Mei, drie uur in den morgen.

De Ursulinen zouden uiterst gelukkig geweest zijn, indien zij de stoffelijke overblijfselen haars Vaders bij zich in den

kloostertuin hadden mogen behouden; doch de toenmalige wetgeving verbood zulks en pastoor Lambertz had trouwens ook zijn verlangen te kennen gegeven, van eenmaal te midden zijner parochianen te rusten. Om er zich echter schadeloos voor te stellen vroegen de zusters de gunst, om ten minste zijn hart bij zich te mogen bewaren, hetgeen haar werd toegestaan.

Alvorens de lijkkist te sluiten legde men er het volgend document in:

De ondergeteekenden verklaren, dat het lichaam hierin gesloten, het lichaam is van den Zeereerw. Heer Joannes Cornelis Martinus Lambertz, geboren te Hoogstraeten, den 8en Februari 1785; priestergewijd te Mechelen den 14en Maart 1812; pastoor der parochie Thildonck vanaf den 29en December 1815 tot den 11en September 1866; Stichter van de Congregatie van Thildonck, die, bij zijn afsterven, veertig huizen telde, waarvan hij de generale Overste was; overleden in algemeenen roep van heiligheid in het klooster der Ursulinen te Thildonck den 12en Mei 1869; begraven den 16en Mei 1869 in een grafkelder op het kerkhof der gemeente Thildonck. Het hart is uit het lichaam genomen en wordt bewaard in het klooster te Thildonck.

Hetgeen ik betuig

L. van Nerum, pastoor te Thildonck.
Aug. de Behault du Carmois, doct. med. te Thildonck.
Aug. de Behault du Carmois, burgemeester te Thildonck.
L. Deschutter, directeur van het klooster der Ursulinen te Thildonck.
Mère Renelde, Overste van het klooster der Ursulinen te Thildonck.

Het lijk werd na het sluiten der kist plechtig naar de kapel terug gebracht, waar andermaal het doodenofficie werd gezongen. Om vijf uur kwamen de familieden, de voornaamste burgers der plaats en een menigte priesters in het klooster, om den ontslapene naar zijn laatste rustplaats te vergezellen.

Nadat het stoffelijk overschot in 't koor op de lijkbaar was geplaatst, hield de Hoogeerw. Heer deken van Aerschot een lijkrede, waarin hij aantoonde, dat pastoor Lambertz het toonbeeld geweest was, van volmaaktheid als mensch, als christen en als priester. Na de plechtigheden in de kapel werd het lijk door de aanwezige priesters grafwaarts gedragen; zijn geestelijke dochters vergezelden de baar, gesluierd en met brandende kaarsen in de hand, tot aan den uitgang van het klooster De pensionnaires, allen in rouwgewaad, volgden den lijkstoet. Toen de vereerde doode de kloosterpoort werd uitgedragen, greep een onbeschrijfelijke ontroering de groote menigte volks, die buiten wachtte, aan en allen vielen als van zelf op de knieën. Zij voelden het, het was, als werd een heilige begraven.

Op het kerkhof hield de onderwijzer van Thildonck een treffende lijkrede, waaronder het luide snikken der menigte wel bewees, hoezeer allen het heengaan van dien goeden Herder betreurden.

Langzaam werd nu de lijkkist neergelaten in den grafkelder, dien de Overste Mère Renelde had laten maken en de talrijke menigte verliet het kerkhof, vervuld van gevoelens van droefheid en tegelijk van vertrouwen; van droefheid, wijl men zulk een liefdevollen vader moest missen, van vertrouwen, omdat men overtuigd was in hem een machtig voorspreker in den Hemel te bezitten.

Zevende Deel.

Deugden van Pastoor Lambertz.

Gunsten door zijn voorspraak verkregen.

Roep van Heiligheid.

HOOFDSTUK I.

Goddelijke Deugden.

De beste manier om de mannen te roemen, die zich door heiligheid boven het gewone hebben verheven, is hun leven te verhalen. Na dus, in het kort, den levensloop van den *„heiligen pastoor van Thildonck"* te hebben beschreven, konden wij de pen neerleggen en onze taak als voleindigd beschouwen. Doch wij kunnen niet nalaten, de gewoonte der meeste levensbeschrijvers te volgen en nog enkele bladzijden te wijden aan de voornaamste deugden, waardoor Joannes Lambertz heeft uitgeschitterd.

Deze hoofdstukken, wij hopen het, zullen zonder twijfel bijdragen, niet alleen tot de vereering en de glorie van Gods dienaar, maar ook tot de stichting van hen, die ze zullen lezen, en die, bij het bewonderen dier heerlijke deugden, ook zullen aangespoord worden, ze na te volgen tot eigen geestelijk voordeel.

We beginnen met de goddelijke deugden:

Geloof.

Men behoeft slechts deze levensschets te doorloopen om ervan overtuigd te worden, dat pastoor Lambertz een man van geloof was. *„Mijn rechtvaardige"*, zegt God, *„leeft uit het geloof"*. Welnu, Gods trouwe dienaar leefde werkelijk uit het geloof; de waarheden des geloofs waren het richtsnoer van zijn gedrag en gerust kon hij het den psalmist nazeggen: *„Het licht, dat al mijn schreden leidt, is Uw Woord, Uw Wet verlicht al mijn paden"*. (Ps. 118, 104.)

Het geloof deed hem zijn nederige betrekking van apothekersbediende vaarwel zeggen en de priesterlijke loopbaan volgen, waarheen hij zeker niet getrokken werd door eerzucht, noch door gemakzucht of het verlangen naar een tijdelijk gewin; de toekomst zou dat bewijzen.

Uit het geloof putte hij die diepe godsvrucht, die buiten-

gewone liefde voor en dien onverzadelijken dorst naar het gebed, dat het uitgangspunt werd van zijn heiligheid en van al het goed, dat hij bewerkte. Uit het geloof putte hij die innige godsvrucht tot het H. Sacrament, dat bij uitstek is *Mysterium fidei* — het Geheim van het Geloof; uit het geloof putte hij het levendig besef van Gods heilige tegenwoordigheid, dat hem in voortdurende ingetogenheid deed wandelen en eindelijk dien brandenden en nooit bevredigden ijver voor de eer van zijn God en het welzijn der zielen.

Op het voorbeeld van den H. Franciscus van Sales was hij niet tevreden met het geloof in het verstand te bezitten, hij droeg het ook in zijn hart: Hij beminde zijn geloof en dankte God zoo gaarne, gelijk de H. Lodewijk, voor het licht des waren geloofs, hem geschonken.

Als hij zich naar Hoogstraeten, zijn geboorteplaats, begaf, ging hij altijd de prachtige kerk met haar kunstige ramen bezoeken, en dankte er dan God, die hem dáár de groote genade van het Sacrament des Doopsels had geschonken. Dan kuste hij eerbiedig de doopvont en zelfs den vloer van het doopkapelletje.

Men verhaalt van Franciscus van Sales, dat hij tijdens zijn ziekte door een zoo ernstige bekoring tegen het geloof werd aangevallen, dat hij die nooit aan iemand heeft willen mededeelen, tenzij aan zijn broeder, bisschop gelijk hij, en zijn coadjutor; men voegt erbij, dat hij deze bekoring overwon door een akte van liefde tot Jezus.

De pastoor van Thildonck moest dezelfde beproeving doorstaan, toen hij eenmaal ziek lag aan typhus. Zeker wilde satan gebruik maken van de uitputting, die de ziekte hem veroorzaakte, om te trachten hem een deugd te ontrukken, die de wortel is van alle bovennatuurlijke deugden.

De goede priester heeft daar zoo zeer onder geleden, dat hij uit vrees, van in de toekomst nog eens in 't zelfde gevaar te komen, God bad, dat Hij hem toch plotseling zou laten sterven. Na dit gebed gedurende achttien jaren, elken dag te

hebben gebeden, veranderde hij van inzicht en meende, dat het volmaakter was, zich geheel aan de goddelijke Voorzienigheid over te geven, hetgeen hij dan ook in 't vervolg deed.

Het geloof maakte hem ook bovennatuurlijk in alles; het richtte zijn meening bij al zijn werken, deed hem nooit uit het oog verliezen het groote doel van 's menschen bestaan op aarde. „Mijn beste kinderen", schreef hij in Januari 1846 aan een Hollandsche communiteit, „mijn beste kinderen, aanschouwt de jaeren, „die zoo snel voorbij loopen, waarvan dit het laatste kan zijn. „Wat al reden van met allen kragt te werken; wat al reden van „zig hier te vergeten, opdat wij niet voor eeuwig vergeten „mogen zijn! Kloek aan dan, mijne a'derliefsten, wij konnen „ons nu nog zoo veel glorie en eeuwig geluk bezorgen!"

Hoop.

Wat zijn vertrouwen op God betreft, daar gaf hij de ondubbelzinnigste bewijzen van, toen hij ondanks zijn armoede, de stichting van zijn Instituut begon en het bouwen van een klooster met school en kapel. Dat groot vertrouwen blonk uit, toen hij, genoodzaakt zijn eerste religieuzen heen te zenden als laatste vaarwel tot haar zeide: *„Gaat, mijn kinderen, maar „vreest niets, uw Congregatie is Gods werk, de duivel zal het „niet kunnen vernietigen."*

Een groot vertrouwen blonk ook uit in de aanmoedigende brieven, die hij zoo dikwijls aan zijn kloosters zond: zoo schreef hij den 9en Juni 1843 deze heerlijke woorden: „Gij hebt „een Goddelijk werk te verrigten, laet er niets menschelijks „tusschen komen en Jezus zal U niet verlaeten. Gij hebt alle „regt van Hem te dwingen, zoo uw Intentie en wil maer zuyver „blijft." Dat onbeperkt vertrouwen bezielde al zijn ondernemingen: Het gebeurde eens, waarschijnlijk toen het teeken tot den aanval op de religieuze congregaties in het parlement gegeven was door een der invloedrijkste leden van links, dat iemand, die zeer bevriend was met de Ursulinen, eenige zusters ontmoette, die door den Stichter gezonden waren, om een

nieuwe stichting te beginnen. Toen nu die persoon het doel van haar reis vernam, riep hij verbaasd uit: „Maar is de pastoor dan niet bevreesd? Wij zullen revolutie krijgen, de religieuzen zullen verjaagd worden, de kloosters zal men sluiten: hoe durft hij thans een nieuwe stichting te beginnen? Toen men deze woorden later aan pastoor Lambertz meêdeelde, gaf hij een antwoord, dat zijn onwrikbaar vertrouwen op God op treffende wijze deed uitkomen: „*De goede God leeft nog!*" zeide hij. Heerlijk schoon antwoord, dat ons de grondstelling van de H. Theresia herinnert: „God bestaat, — dat is voldoende!"

Hoe gaarne herhaalde hij, om zijn zusters aan te moedigen in de moeielijkheden van het inwendig leven: „*Vertrouwen op God, vertrouwen altijd en immer!*" Hij wilde dat men zich, ook wat het tijdelijke betrof, geheel aan Gods Voorzienigheid overgaf. Als hij eens zijn dochters naar een arm dorp zond, waar zij een klooster moesten stichten, gaf hij haar deze vermaning mede: „Wapent U met een grooten moed bij de gedachte aan het goede, dat gij daar tot stand gaat brengen. In dat huis ontbreekt alles; gij zult er misschien zelfs geen stoel vinden om u erop neder te zetten; maar dat is niets, zoekt slechts Gods glorie, werkt met ijver aan het werk der zielen en, gij zult zien, volgens Jezus' woorden zal „*de rest U worden toegeworpen*".

Hetzelfde vertrouwen wenschte hij door allen beoefend te zien in alle wederwaardigheden, waarvan dit aardsche leven vol is. „God," zoo sprak hij, „zal soms toelaten, dat het bittere water van den tegenspoed ons dikwijls tot den hals, ja zelfs tot onze lippen stijgt, maar Hij zal ons bij tijds helpen, en zal niet toelaten dat wij er in omkomen."

Ook herhaalde hij dikwijls met den psalmist: „*Op U, Heer, heb ik gehoopt, ik zal niet beschaamd worden in eeuwigheid.*" (Ps. 30, 1.)

Liefde.

Wij hebben hierboven gezegd, dat het levendig geloof van den heiligen priester de bron was van zijn godsvrucht en zijn goede werken en dat het als het ware heel zijn voorbeeldig

leven leidde en regelde. Maar het geloof alleen zonder de liefde, had die talrijke en heerlijke vruchten niet kunnen voortbrengen, immers het geloof handelt door de liefde, zegt de H. Paulus: Het geloof toont den weg, de liefde volgt hem. Als dus pastoor Lambertz geheel zijn bestaan gewijd heeft aan zooveel werken, allernuttigst voor de eer van God, als hij zooveel gearbeid en gebeden heeft, om het rijk der zonde te vernietigen en de christelijke deugden te doen herleven in zijn parochie en elders, dan is dat, omdat hij God veel bemind heeft. — Als nu de liefde groot is wordt zij ijver, ja goddelijke ijverzucht, die alle belangen van de eigenliefde opzij zet en slechts de belangen van Jezus, den Welbeminde, beoogt. Welnu, wij hebben gezien, op welke wijze deze heilige priester den ijver, de groote en voorname deugd eens priesters, heeft getoond èn als pastoor èn als missionaris èn als leidsman zijner geestelijke dochters.

Eindelijk was het, omdat hij veel beminde, dat hij, gelijk zijn goddelijke Meester, nooit zich zelf zocht maar eenig en alleen streefde naar de vervulling van Gods Welbehagen.

Het volgend feit zal ons toonen met wat zuivere meening hij immer handelde, vooral ook bij zijn nieuwe stichtingen.

Hij was op het punt een nieuwe stichting te beginnen; de onderhandelingen waren bijna geëindigd en de Overste was reeds benoemd; om nu de laatste hand aan alles te leggen, wilde hij zelf naar die plaats gaan. Onderweg ontmoette hij de Overste van een andere Congregatie, die juist naar hem toeging, om hem te verzoeken de Ursulinen daar niet te vestigen, maar aan haar en haar zusters die plaats af te staan. Na de redenen, die zij aanhaalde, om haar zaak te bepleiten, te hebben overwogen, stelt pastoor Lambertz haar voor, dat plan toch nog eens goed te wikken en te wegen. Maar het hielp niets, de Overste blijft bij haar verzoek. Toen oordeelde pastoor Lambertz, dat hij een Gode aangename daad zou verrichten, als hij van de nieuwe stichting afzag; daartoe besloot hij dan ook en keerde naar Thildonck terug. Toen de Overste van het

moederhuis van hem hoorde, wat er gebeurd was, sprak zij haar verwondering er over uit, dat hij zoo gemakkelijk een stichting opgaf, welke toch uiterst voordeelig scheen. „Maar „mijn kind," zeide hij, „de goede religieuze had dezen kleinen „troost noodig en trouwens ik wil geen altaar tegen altaar „oprichten en dat Instituut concurrentie aandoen; als het goede „maar geschiedt!"

De vrome Stichter zorgde ook die zuiverheid der meening, welke een zeker teeken is en tevens een vrucht van de goddelijke liefde, in de ziel zijner dochteren te prenten.

„Bij al zijn daden de zuivere meening hebben van God te verheerlijken," zoo zeide hij dikwijls, „is zich vereenigen met de gelukzaligen in den hemel en nu reeds op aarde met hen zingen: sanctus, sanctus, sanctus! — Als men voor God werkt, wordt men niet moede."

Aangezien nu die goddelijke deugden de drievoudige en tevens eenige bron zijn, waaruit als evenzoovele stroomen alle andere deugden en goede werken van den christen voortvloeien, zal men beter zien in hoe hooge mate Gods dienaar deze goddelijke deugden heeft bezeten, als we gaan beschouwen hoe hij de voornaamste zedelijke deugden beoefende in zijn verdienstvol leven.

HOOFDSTUK II.

Geest van Gebed.

God is wonderbaar in Zijn heiligen. (Ps. 67, 36.) Er zijn in Gods Kerk heiligen van zeer uiteenloopenden aard; de reden hiervan is, dat de genade zich gewoonlijk aan de natuur aanpast en de vorming der heiligen beïnvloed wordt door de omgeving, waarin zij leven en den staat, dien zij gekozen hebben. Wat verschil is er niet tusschen het leven van den heiligen kluizenaar Paulus en dat van den H. Vincentius à Paulo. Doch hoe uiteenloopend de levenswijze der heiligen

ook moge zijn, in ééne zaak hebben allen uitgemunt boven de gewone christenen, namelijk in hun geest van gebed; alle heiligen zoowel zij die een beschouwend, als zij die een werkend leven leidden, zijn menschen van gebed geweest en hebben allen tijd, die te hunner beschikking stond, aan het gebed besteed.

Pastoor Lambertz was bij uitstek een man van gebed: men kan zeggen, dat zijn gebed onafgebroken was, gelijk zijn vereeniging met God, in wiens heilige tegenwoordigheid hij altijd wandelde.

Vanaf zijn ontwaken welde het gebed als van zelf uit zijn hart en van zijn lippen.

Als hij opstond en terwijl hij zich kleedde, hoorde men hem met halve stem allerlei gebeden prevelen. Als hij zijn kamer verliet en de trappen afdaalde, bad hij den psalm *Miserere*. Telkens als men hem buitenshuis ontmoette, hetzij hij zich naar de kerk begaf, hetzij hij in 't dorp de zieken ging bezoeken of andere liefdewerken ging verrichten, hetzij hij op reis was, altijd zag men hem met zijn rozenkrans in de hand, en als hij buiten zijn parochie was, blootshoofds met zijn hoed onder den arm, altijd maar biddende.

Elke maand ging hij met zijn kapelaan naar de vergaderingen der buurtgeestelijken, door den H. Vincentius ingesteld onder den naam van „*Conferenties*", waarin verschillende vragen worden besproken over dogmatiek, liturgie, moraal en het priesterlijk leven. Om zich dan naar de conferenties te begeven, die nu eens in deze, dan weer in die parochie plaats hadden, moesten pastoor Lambertz en zijn kapelaan soms twee uur of verder reizen. Zij legden dan dien weg in stilte af, en om ingetogener te kunnen bidden, liepen zij op eenigen afstand van elkander. Alleen als zij door een dorp kwamen, gingen zij bij elkander loopen en wisselden eenige woorden, opdat de menschen niet zouden denken, dat ze boos op elkander waren. Als zij de huizen voorbij waren, zonderden zij zich weer af, ieder hernam zijn gesprek met den goeden God.

De conferentie begon met een meditatie. Nadat men het voorbereidend gebed had gebeden, geknield op den steenen vloer, las een der priesters de stof der meditatie voor en men droeg den pastoor van Thildonck op, die stof in 't latijn, hard op, te ontwikkelen. Hij deed dit met zooveel degelijkheid en zooveel zalving, dat al zijn confraters aan zijn lippen hingen ofschoon hij zich zeer gebrekkig in het latijn uitdrukte.

Dank aan die oefeningen werd de dag der conferentie voor allen een dag, niet van vermaak, maar van hernieuwing des geestes.

Nochtans wist pastoor Lambertz heel goed, dat de ware godsvrucht niet droefgeestig of verdrietig maakt en daarom, nadat hij allen had gesticht door zijn godsvrucht en heiligheid, wist hij aan tafel zijn medepriesters op te vroolijken door zijn opgeruimdheid en zijn geestige gezegden, die hem bij allen beminnelijk maakten en zijn gezelschap op hoogen prijs deden stellen.

Gedurende de missies, die hij preekte, bad hij zeer veel, gelijk we zagen; dikwijls vond men hem in zijn vrije uren geknield, met uitgestrekte armen bidden voor het missiekruis.

Zijn huis was als een klein klooster ingericht. Zijn kapelaan, die bij hem inwoonde, en zijn huishoudster deden met hem het avondgebed. Men bad ook hard op het rozenhoedje, de litanie van het Goddelijk Hart van Jezus en van de Allerheiligste Maagd; daarbij voegde men nog vijf Onze Vaders met uitgestrekte armen ter eere van de H. Wonden des Zaligmakers. Daarna gaf pastoor Lambertz den zegen en vroeg hij zelf den zegen aan zijn kapelaan. De maaltijden begonnen met den zegen luid op uitgesproken, gelijk in kloostercommuniteiten, waarna een voorlezing volgde van een hoofdstuk der „*Navolging van Christus*". Hierover dacht men dan een oogenblik na alvorens elkander te groeten en het stilzwijgen te verbreken.

Op het voorbeeld der heiligen en vooral van zijn goddelijk Toonbeeld, bewaarde hij tijdens het gebed ook de uitwendige godsvrucht en een houding zoo nederig, zoo eerbiedig, dat

men, alleen door hem te aanschouwen, tot godsvrucht gestemd werd. Eens zag men hem tijdens het Lof voor het Allerheiligste geknield, zoozeer in God verslonden, dat hij roerloos was als een standbeeld of liever als een heilige in geestverrukking. Toen hij de oratie moest zingen was zijn stem geheel anders dan gewoonlijk en misschien niet ten onrechte meende men, dat hij door een vizioen begunstigd was.

Tot zijn zestigste jaar zag men hem nooit anders bidden dan geknield. Wijl hij zóó langen tijd bleef bidden, soms op den steenen vloer der kerk, liep hij in 1852 een ontsteking op in een knie, zoo ernstig, dat hij om de hevige koortsen, die zij veroorzaakte, gedwongen was 't bed te houden.

Men mag er niet aan twijfelen, dat een priester, die zoo heilig was, zoo volhardend in het gebed, die als het ware letterlijk het gebod nakwam van zonder ophouden te bidden, ook machtig was bij God en van Hem heerlijke gunsten ontving. Het is waar, dat wij geen eigenlijk wonder kunnen vermelden, hetwelk hij tijdens zijn leven zou hebben gewrocht, ofschoon de hervorming ten goede van zijn parochie en de snelle verspreiding en de bloei van zijn stichting wel als wonderen mogen worden aangezien. Maar toch meer dan één feit bewees, hoe machtig zijn gebed bij God was. Ziehier één onder vele.

Het is de onverwachte en snelle genezing van de Overste der communiteit van Laeken in 1845. Wij hebben reeds verhaald hoe hij, door de zusters van Laeken verwittigd van de zware typhuskoortsen dier goede Overste, aanstonds derwaarts ging om haar te bezoeken. Toen hij op haar kamer kwam vroeg hij eerst de twee dokters, die de zieke behandelden, naar haar toestand en als hij vernam, dat die zeer bedenkelijk was, naderde hij het ziekbed der Overste, deelde haar de meening der geneesheeren mede en spoorde haar aan tot gelatenheid en onderwerping aan Gods heiligen wil. De tegenwoordigheid van den Stichter scheen haar te doen herleven. Zij was bij

volle kennis en haar hevige koorts nam merkbaar af. Zij begreep alles wat pastoor Lambertz haar zeide en sprak hare biecht. Na de H. Absolutie zeide zij: „Och, goede vader, ik zou nu toch zoo gaarne naar den Hemel gaan".

De heilige priester kon niet begrijpen, dat men naar rust verlangde, als men nog in staat was te werken in den wijngaard des Heeren. Hij zag de zieke goedig aan en sprak: „Neen, mijn kind, gij moogt nu nog niet sterven, gij moet „gelijk de H. Martinus tot den goeden God zeggen: Heer, „als ik nog noodig ben, weiger ik geen arbeid, dat Uw H. Wil „geschiede!"

Toen hij dit gezegd had, ging hij in een hoek der kamer knielen en bleef ongeveer vijf minuten in een vurig gebed verslonden. Dan stond hij op, ging naar de zieke terug en sprak: „Mijne dochter, gij zult niet van deze ziekte sterven, God „wil, dat gij leeft, om tot zijn glorie te werken!"

En hij hield zich zoo stellig overtuigd van haar genezing, dat hij ondanks het aanraden der geneesheeren, haar niet de laatste H. Sacramenten wilde toedienen: „Het is niet noodig", sprak hij, „dat gij van avond de H. Teerspijze ontvangt, morgen „zult gij uit devotie communiceeren. En als gij dan Jezus in „uw hart hebt, moet gij Hem zeggen: Mijn Jezus, ik ben uit „gehoorzaamheid in het klooster getreden, en uit gehoorzaam„heid aan mijn Overste beveel ik U, mij te genezen".

Sinds dat oogenblik scheen de ziekte een ommekeer te hebben genomen en toen de geneesheeren terug kwamen, vonden zij zooveel beterschap in den toestand der zieke, dat zij verklaarden: „zij is geheel buiten gevaar".

Dit is trouwens niet de eenige keer geweest, dat de heilige priester begunstigd scheen met de kennis van de toekomst, of van zaken, die hij natuurlijker wijze niet kon weten.

Een religieuze van Maeseijck, die als Overste herkozen was, beklaagde zich over de voortdurende verstrooiingen, waaraan zij was blootgesteld door de beslommeringen van haar ambt. „O wat zou ik gaarne bevrijd zijn van al die zorgen", sprak zij,

„en weer gewoon religieuze worden, om mij tot den dood voor te bereiden!" — „Wees gerust, mijne dochter", zeide haar de Stichter, „gij zult daartoe tijd genoeg hebben!"

En waarlijk, deze religieuze heeft minstens vijftien jaar gedwongen rust moeten houden, om ziekten, die toen volstrekt niet konden voorzien worden.

Toen diezelfde Overste hem eens te Maeseijck wilde houden, sprak hij: „Laat mij gaan kind, uw zuster heeft veel te lijden". Die zuster, waarop hij toen zinspeelde, was de Overste van Venray.

Hoe had hij het lijden van die zuster vernomen? Men weet het niet, maar wel weet men, dat hij in het klooster van Venray juist van pas aankwam.

HOOFDSTUK III.

Versterving.

Alle geestelijke schrijvers zijn het er over eens, dat, al bestaat de volmaaktheid niet in de versterving, zij toch onmogelijk is zonder een voortdurende versterving, niet alleen van het inwendige, dat is van het hart en de hartstochten, maar ook van het lichaam en de zinnen. Ook pastoor Lambertz was hiervan overtuigd en daar hij zich verplicht achtte, niet slechts als christen, maar meer nog als priester, naar de heiligheid te streven, beoefende hij gedurende heel zijn leven een strenge boetvaardigheid.

Wij leerden zijn versterving reeds op het Seminarie kennen en gelijk hij in zijn studiejaren immer de versterving aan het gebed paarde, zal hij dat tot zijn dood toe blijven doen.

Gedurende de groote Vasten en den Advent vastte hij gestreng, dat is, nam dagelijks slechts één maaltijd. En deze vasten onderhield hij drie dagen van de week gedurende het overige gedeelte des jaars. Op de dagen, dat hij niet vastte,

bestond zijn ontbijt in een stuk droog zwart brood. Sedert het jaar 1823, het acht en dertigste van zijn leven, ontzegde hij zich het gebruik van koffie, hij had daarvan gelofte gedaan. 's Vrijdags, als de wellevendheid het niet anders eischte, stelde hij zich gewoonlijk tevreden met water en brood.

Een der wijzen, waarop hij zich verstierf, was die, welke de H. Franciscus van Sales ook zoo gaarne volgde, namelijk door het voorschrift van het heilig Evangelie te volgen en datgene te eten en te drinken wat voorgezet wordt, als komende van Gods Voorzienigheid. Zoolang de kapelaan nog niet bij hem de maaltijden gebruikte, maakte hij zijn huishoudster nooit een aanmerking op de spijzen, die zij voorzette, of de wijze van toebereiding; nooit liet hij haar merken, waarvan hij veel hield, alles was hem goed en als hij keuze had, nam hij datgene, wat het minst zijn smaak kon streelen. Toen de huishoudster eens zag, dat hij geheel zijn middagmaal had doen bestaan in de bittere kruiden, die zij, om de spijzen pittiger te maken, op tafel had gezet, vroeg zij, hoe hij toch zooveel van dat moeskruid had kunnen gebruiken en schier niets van de rest. „Kind", antwoordde hij met een goedigen glimlach, „gij begrijpt niet, wat zoetheid in de bitterheid verborgen is".

Op reis nam hij als mondbehoefte een korst zwart brood mee, dat hij tegen den middag nuttigde; en als dan eenigen tijd daarna een vriend, dien hij even aan huis ging groeten, hem uitnoodigde om te middagmalen, zei hij vriendelijk, dat hij reeds gegeten had. Het was iets heel gewoons van hem, heen en terug naar Antwerpen te gaan zonder ander voedsel dan zijn armoedig ontbijt.

Voor een man, minder streng dan hij, zouden de bezoeken, die hij aan zijn kloosters bracht, een gelegenheid geweest zijn van ontspanning en rust; hij echter maakte er boetetochten van. In ons vaderland had hij kloosters te bezoeken, die wel op veertien uren gaans van zijn parochie lagen. Welnu, die veertien uren legde hij af te voet, blootshoofds en den rozenkrans in de hand.

Het was voor hem een genot door de Limburgsche hei te reizen, waar niets hem verstrooide gedurende die lange uren. Als men hem soms een rijtuig aanbood, zei hij lachend op zijn beenen wijzend: „O, ik heb een goed rijtuig en uitstekende paarden; het rijtuig en de paarden van St. Franciscus."

Dat die reizen vermoeiend waren, blijkt ten overvloede nog uit hetgeen zijn kapelaan, de Eerw. Heer de Belder, eens zeide. Deze goede priester had zijn pastoor op zekeren dag vergezeld en in alles zijn reiswijze gevolgd, maar toen hij weer thuis was teruggekeerd, zeide hij: „Dát nooit meer! Zulk een bedevaart zou men alleen als penitentie kunnen opleggen aan iemand, die vader en moeder vermoord heeft!"

Op een van die lange reizen naar Holland stond op de helft van zijn weg een kleine herberg, waar hij altijd uitrustte en zijn korst brood nuttigde, en terwijl hij dan dat sobere maal gebruikte, benutte hij de gelegenheid, om met den herbergier en zijn vrouw te spreken over het werk hunner zaligheid. Die goede lieden waren dan in de wolken en zij beschouwden de komst van den heiligen pastoor als een feest. Daar hij nu geregeld op denzelfden tijd daar langs kwam, telden zij de dagen, die hen nog van dat welkome bezoek scheidden.

Zijn afgetobd lichaam moest wel naar rust haken, doch de minnaar van Jezus den Gekruisten scheen met den H. Petrus van Alcantara aldus zijn lichaam toe te spreken: „Verwacht in „dit leven van mij geen rust; slechts lijden zal uw deel zijn. „Als wij echter eens in den Hemel komen, zult gij een zoete „rust genieten, die nooit zal eindigen." Om zijn nachtrust minder aangenaam te maken, sliep hij op stroo en had slechts één beddelaken, ook had hij geen sloop om zijn oorkussen, dat overigens zeer hard was. Zijn nachtrust was kort. Om des te meer tijd aan het gebed te kunnen besteden ging hij later ter ruste en stond hij het eerst van allen op. Wij zagen het, hoe hij soms zelfs geheele nachten in gebed doorbracht, onbewegelijk op den grond geknield. 's Winters ging hij nooit bij het vuur staan, hoe koud het ook mocht wezen,

hij had dan ook handen, die paarsch waren en opgezwollen van koude.

Dikwijls ook geeselde hij zich zelf wreed tot uitboeting van zijn fouten en van die zijner parochianen. Soms bad hij het geheele rozenhoedje met uitgestrekte armen, dikwijls ook met het gelaat ter aarde gebogen, gelijk de H. Petrus van Alcantara dit vaak deed. Aan het altaar wilde hij ook geen gebruik maken van het knielkussen, dat men op de treden des altaars legde en hij schoof het zachtkens op zij.

Al deze akten van versterving en boete en zoovele anderen, die hij meer in het verborgene deed, waarvan God alleen getuige was, hielpen de vervolmaking zijner andere deugden, gaven hem wilskracht en moed voor de inwendige versterving, die onmisbaar is voor Gods vrienden.

De *vrijwillige armoede* is de zuster der versterving. Welnu deze deugd beoefende pastoor Lambertz eveneens met groote liefde: Mère Marie, die langen tijd zijn huishoudster was en, gelijk we zagen, een der drie eerste zusters zijner stichting werd, zegt ons dat zijn kamer een waar stalletje van Bethlehem was.

Behalve zijn armoedig bed, een klein kastje, een stoel en een kleine secretaire, waaraan hij staande schreef, zag men er geen andere meubels. Zelfs niet een waschtafeltje, noch een lampetkan: 's morgens ging hij zich aan de pomp wasschen.

De armoedigheid van zijn kleeding hield gelijken tred met die van zijn voedsel en zijn huisraad: hij droeg zijn togen zoolang, totdat zij geheel kaal en verschoten waren.

Wij laten hier een feit volgen, dat wel in staat is den geest van armoede en versterving te leeren kennen, welke den heiligen man bezielde en dien hij ook zijn geestelijken dochters trachtte in te prenten:

Als zijn zusters van Thildonck naar een pas gesticht klooster moesten gaan, vergezelde de Stichter haar soms en stapte dan aan het hoofd van de kleine karavaan. Dit gebeurde nu weer in Februari 1844, toen eenige zusters naar Sittard moesten reizen. Ziehier hoe een religieuze deze reis beschreven heeft: „Voor

wij vertrokken gebruikten wij een stukje brood en een tas thee; soeur Bernard alleen nam niets; daags te voren had zij den sluier aangenomen en ofschoon zij toch wel gelaten het kruisje aannam van het moederhuis te moeten verlaten, was haar hart toch vol. Men vertrok dan in stilte, elk met den rozenkrans in de hand. De morgen was koud en er woei een gure, snerpende wind. Na een uurtje gaans had de frissche lucht en de beweging den eetlust van soeur Bernard opgewekt; men kan begrijpen wat zij te lijden had, toen zij over het omgeploegde land moest loopen, waarvan de aardkluiten hard waren gevroren als steen. Men stapte nochtans achter den pastoor aan, die voortdurend de kralen van zijn rozenkrans door zijn vingers liet glijden, het eene rozenhoedje na het andere bad. Tegen den middag herinnerden zich de dappere reizigers, dat ieder een koekje bij zich had, ter grootte van een appel. Er werd halt gehouden en ieder at het zijne op; in een paar beten was soeur Bernard met haar portie gereed en toen de goede pastoor zag, hoe uitgehongerd de arme zuster was, gaf hij haar nog de helft van zijn gebakje. Tegen vier uur ontmoette men onderweg een soort wagentje; men had er voor het overige van de reis gebruik van kunnen maken. De pastoor vroeg nu hoeveel de rit zou kosten, doch zijn liefde voor de armoede vond den prijs, dien de koetsier vroeg, te hoog en men besloot de reis maar te voet voort te zetten.

Daar kwam nog de duisternis de verlegenheid der reizigers, die den weg niet kenden, vergrooten.

Eindelijk kwamen zij, Goddank, in een dorp, waar pastoor Lambertz wel eens meer geweest was. Hij ging den pastoor der plaats even groeten; hij belde aan op de pastorie, maar de huishoudster, die toen zeker alleen thuis was, had nauwelijks de deur geopend en in het donker den witten sluier van een novice gezien, of zij sloeg de deur onmiddellijk hard dicht, denkende een troep spooken voor zich te zien. De zusters lachten eens hartelijk met den schrik der huishoudster en volgden pastoor Lambertz weer naar het huis van een zijner kennissen.

waar zij een oogenblik uitrustten. Die goede lieden ontvingen de vermoeide reizigers allerhartelijkst en noodigden hen uit om het avondmaal te blijven gebruiken. Doch pastoor Lambertz dankte hartelijk: Zij zouden te laat in Sittard aankomen.

Eindelijk bereikte men het klooster te Sittard op de Oude Markt, maar op een uur, dat zij niet meer verwacht werden. Bij het binnengaan zeide de heilige man aan soeur Bernard: „Mijn kind, ziedaar het begin van het religieuze leven; deze dag is wèl zooveel waard als een der dagen van uw noviciaat te Thildonck."

Naderhand verweet men hem schertsend die al te harde proef, welke hij de jeugdige novice had doen doorstaan: „O", antwoordde hij, „ik wist goed, wie ik voor had." Inderdaad, die religieuze onderscheidde zich later door haar degelijkheid en ijzeren wilskracht. Geen wonder, zij was gevormd door dien man van zelfverloochening en versterving, van wien men kon zeggen als van zijn goddelijken Meester: *„Hij begon zelf te doen en te leeraren"*.

HOOFDSTUK IV.

Liefde tot den Evenmensch.

Als het waar is dat een weekelijk en zinnelijk leven den mensch ongevoelig maakt voor zijn naaste, het is ook waar dat, hoe grooter de heilige wreedheid en onbarmhartigheid van Gods vrienden is jegens zich zelven, zij des te zachter en medelijdender zijn jegens hun evenmenschen. Dat zien wij ook in pastoor Lambertz bewaarheid.

Wij zagen reeds, welke echt vaderlijke liefde hij als Stichter zijnen geestelijken dochters toedroeg. Hij was alles voor allen geworden, ja hij offerde zich zelf op voor het welzijn zijner kinderen. Zoo heerlijk schoon heeft hij deze gevoelens, die hem trouwens altijd bezielden, neergeschreven in een brief aan de communiteit van Sittard, op het Kerstfeest van 1843: „Het

„is ook bij deze gelegenheid", zoo schrijft hij, „dat ik mij nog „eens met al wat ik ben en bezit aan Jezus, uwen en mijnen „Schepper, zaligmaeker en bruijdegom opoffere, ten uwen allen „voordeele, — dat Hij van alle mijne bestaenheijd schikken en „besluijten tot uwen geluk, als ik het weerdig ben en kan „dienen, volgens zijnen alderheijligsten en liefsten wille, die „eeuwig gebenedijd zij!"

Wij hebben eveneens reeds gesproken over de edelmoedige liefde, die de heilige pastoor zijn kudde toedroeg, vooral als zijn kinderen arm waren en behoeftig; laten we nog enkele feiten voegen bij die, welke wij reeds verhaalden en wij zullen des te beter in hem bewonderen die echt priesterlijke deugd, welke Christus ook zoo herhaaldelijk zijnen leerlingen inprentte. Volgens de leer des Zaligmakers is men nog niet liefdevol jegens den naaste, als men in de verte een arme een stuk brood of een geldstuk als het ware toewerpt, neen, men moet ook tot hem afdalen, om hem een helpende hand toe te steken, of liever, zich nog beneden hem stellen, om hem te dienen. Jezus immers wilde, dat de zijnen de dienaren zouden wezen van hun broeders; en om hen hiertoe krachtig aan te sporen, gaf Hij hun het voorbeeld, door zich in hun midden als de geringste van alles te gedragen, toen Hij hun de voeten wiesch, hen aan tafel diende, en verklaarde, dat Hij niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen. Daaruit volgt, dat er zonder veel nederigheid, geen ware naastenliefde kan bestaan.

Welnu, men verhaalt van den heiligen pastoor van Thildonck een feit, waarin deze twee deugden zich de zegepraal betwisten.

Toen hij eens naar Brussel ging, ontmoette de heilige man op weg van Thildonck naar Haecht de dienstmaagd des kloosters, zuchtend onder den last van een groote mand linnengoed, dat de Ursulinen naar heur medezusters zonden, die zich kortelings te Laeken hadden gevestigd. Zij moest naar het station van Haecht, op een uur afstand van Thildonck gelegen, om van daar verder per trein naar de hoofdstad te reizen. De pastoor heeft medelijden met haar, omdat zij bijna onder

den last bezwijkt, spreekt haar vriendelijk toe en biedt zich aan, om dien last voor haar te dragen. Het arme meisje is verlegen met zulke goedheid en dankt hem beleefd.

De pastoor houdt echter aan, doch zij wil dien liefdedienst begrijpelijkerwijze niet toelaten en blijft weigeren. Nu spreekt de pastoor op een toon van gezag: „Ik wil het, mijn kind, gehoorzaam. Wij zullen die mand om beurten dragen." Hij legt vervolgens zijn paraplu als een geweer op schouder en zegt: „Welnu, haak nu het hengsel van de mand aan de kruk van mijn paraplu, zoo zal ik haar gemakkelijk kunnen dragen." De dienstmaagd, die nu niet meer durft tegenstribbelen, doet wat de pastoor beveelt, en deze loopt nu zegevierend met zijn last tot het dorp Wesselaer; daar geeft hij de mand weer aan het meisje, doch nauwelijks zijn zij buiten de huizen of hij zegt: „Nu is het mijn beurt weer!" en dan draagt hij de mand tot het station van Haecht, maar toen zij in Brussel waren aangekomen was hij nog bezorgd voor zijn parochiaan en betaalde voor haar een rijtuigje, dat haar naar Laeken zou brengen.

Dit feitje, dunkt ons, is genoeg om den heiligen man te kenschetsen.

Nog bij veel andere gelegenheden toonde Gods vriend, hoe hij immer nederigheid aan naastenliefde wist te paren.

Ziehier nog een dergelijke gebeurtenis. Drie religieuzen verlieten de congregatie, omdat het verstorven leven van het begin der stichting haar te zwaar toe scheen. De eerste was in 't geheim weggeloopen en eischte toen, door een derde, dat de Stichter heur goed aan haar zou terug geven. Doch daar was niets meer terug te geven, aangezien zij in de twaalf jaar, welke zij in communiteit geleefd had, wel vier of vijf keer haar kleine uitzet had versleten, en zij daarenboven bij haar heengaan, zonder iemand daarvan in te lichten, alles maar had meegenomen, wat haar goed dacht. Zij beweerde ook nog recht te hebben op schadevergoeding voor datgene, wat zij had kunnen verdienen, als zij in haar betrekking was gebleven, waarin zij, voordat zij in het klooster trad, leefde. Bij dit alles voegde zij

nog onrechtvaardige en bittere verwijten over de hardheid van den pastoor tegenover haar, terwijl hij haar integendeel met alle omzichtigheid en liefde behandeld had.

In zijn antwoord vernedert pastoor Lambertz zich zoozeer, dat hij zelfs zijn handelingen tegenover haar rechtvaardigt, en op het einde biedt hij zich zelfs aan, om haar behulpzaam te zijn, als zij hem maar haar behoeften openbaart, door tusschenkomst van haar pastoor.

Daarop kwam een brief, die nog onbeleefder, nog brutaler was dan de eerste. Hij, die den brief schreef, noemt zich een geestelijke, maar de stijl van den brief verraadde meer de herberg dan de kerk. Bij een opgeschroefde lofspraak op dat weggeloopen meisje en een stortvloed van verwijten tegen den pastoor van Thildonck, voegt de schrijver er nog bedreigingen bij, hem voor het gerecht te zullen dagen zoo hij niet een som aan het meisje uitbetaalde, die evenredig was aan de diensten, welke zij had bewezen.

Ieder ander zou zich ontslagen achten van de verplichting om te antwoorden. De goede pastoor dacht er anders over. Hij schreef een brief, waarin hij zijn anonymen aanvaller tracht te kalmeeren door hem vergiffenis te vragen, als hij soms in zijn eersten brief te hard mocht geweest zijn. Dan zegt hij, niets te vreezen te hebben voor het gerecht, daar hij een stuk bezit, dat naar eisch onderteekend is, waardoor alle zusters zich hadden verplicht, om, in geval van uittreden, nooit iets terug te vorderen, op titel van de diensten aan de communiteit bewezen. „Nochtans," zoo gaat de nederige pastoor voort, „daar wij „geneigd waren zuster N. te helpen bij wijze van aalmoes, „zullen wij, om ons niet koppig te toonen, van taal veranderen „en wij zullen zeggen, dat wij haar zullen helpen op titel van „rechtvaardigheid. Onze eigenliefde zal daarin minder voedsel „vinden en dat zal voor ons veel verdienstelijker zijn. Dat „zuster N. dus de goedheid hebbe, ons te zeggen, hoeveel zij „meent, dat wij haar schuldig zijn en en ik zal trachten haar „verlangen te voldoen, als ten minste haar eischen niet al te

„onredelijk zijn." Hij eindigt met zich in de gebeden en de H. Missen van dien „geestelijke" aan te bevelen.

Deze brief bleef zonder antwoord: zooveel rechtzinnigheid en nederigheid zegepraalden over die onrechtvaardige gramschap.

Als pastoor Lambertz zoo liefdevol en toegefelijk was jegens hen, over wie hij zich moest beklagen, kan men begrijpen, hoe zachtmoedig en nederig zijn liefde was jegens zijn medebroeders in het priesterschap. Als men 's nachts aan de deur der pastorie kwam kloppen, om een priester voor een zieke te roepen, wilde de pastoor niet, dat zijn kapelaan zijn nachtrust zou onderbreken, en ging hij altijd zelf. Ook zorgde hij met opoffering van eigen nachtrust, dat zijn kapelaan wat later naar bed kon gaan en langer ook kon blijven slapen, als deze soms een latere Mis moest lezen.

Zoo deed hij gewoonlijk, zelf nam hij lasten op zich, om die aan anderen te besparen.

Eens stond hij op het punt een vriend te gaan bezoeken, een priester, die hem had uitgenoodigd. Deze woonde een uur ver en de weg was met ijzel bedekt; daarom raadde een der zusters hem af, deze reis te maken, die inderdaad gevaarlijk was. „O," sprak hij, „mijn kind, het is zoo spijtig en hard, een vriend niet te zien komen, dien men uitgenoodigd heeft en verwacht! Laat ik toch dien plicht van liefde vervullen."

Men heeft van veel heiligen woorden opgeteekend, die beroemd zijn geworden, als uitdrukkingen van hun afschuw van elke zonde; mij dunkt, ook een woord van den heiligen pastoor van Thildonck is wel waard daarbij gevoegd te worden: Het toont zoo duidelijk zijn afschuw voor het kwaadspreken, dat zoo vaak de naastenliefde krenkt.

Dikwijls herhaalde hij: „Gaarne zou ik duizend francs „willen verliezen, om te beletten dat men één enkel woord „sprak, hetwelk de liefde zou kwetsen".

HOOFDSTUK V.

Nederigheid.

Hetgeen wij in het vorig hoofdstuk en elders van den man Gods verhaald hebben, is reeds voldoende om zijn diepe nederigheid te kunnen waardeeren. Hij was er van overtuigd, dat de nederigheid de grondslag is van het geestelijk leven en dat men zonder nederigheid onmogelijk vriend kan zijn van Jezus, wiens geest is nederigheid en ootmoed.

Hoe nederig waren zijn gedachten over zich zelf, hoe ellendig en nietig was hij in zijn eigen oogen. Dat drukte hij zoo schoon uit in een brief van 5 Januari 1846, aan een zijner Hollandsche kloosters: „Ik wenschte wel", zoo schreef hij, „ik wenschte wel „in staet te zijn, van wat meer tot uw geluk en troost te mogen „dienen, mijn hert is goed, maar de middelen ontbreken mij; „ik ben arm volgens mijne ziel en zeer ellendig en daerom is „mijn gebed ook arm en zeer weijnig tot voordeel, en zoo is „het met al het overige; wat kan ik dan bijbrengen? Ach, bid „wat voor mij, opdat ik beter in staet mag komen, om ook wat „voor u te konnen doen".

En dit waren geen ijdele woorden, neen, ook door daden toonde hij, dat die nederige woorden zijn heilige overtuiging waren.

Hoe vele gebeurtenissen van zijn leven hebben wij reeds verhaald, waarin wij zijn diepe nederigheid leerden kennen. Wij willen thans nog enkele trekken uit zijn leven aanhalen, door zijn religieuzen opgeteekend, die ons nog meer zijn ootmoed doen bewonderen.

Op het voorbeeld van den heiligen Franciscus Xaverius, schreef hij altijd geknield naar zijn Oversten, zooals aan den aartsbisschop en aan diens vicarissen. Als hij voor een of ander zaak op het aartsbisschoppelijk paleis moest zijn, wendde hij zich bij voorkeur tot de vicarissen. Daarom beklaagde zich Zijn Eminentie Kardinaal Sterckx, die, zooals wij weten, den pastoor zeer genegen was, dat hij nooit eens een bezoek van hem mocht ontvangen.

„Eminentie", antwoordde de nederige priester, „alle waar-
„digheden moeten in de H. Kerk gekend en geëerd worden.
„Bij den Hoogeerwaarden Heer Vicaris Generaal te worden
„toegelaten en met hem te mogen spreken is reeds een groote
„eer voor mij; welnu, hij heeft nu op zijn beurt de eer bij u
„te worden toegelaten."

Zoo handelde hij ook met de bisschoppen van andere diocesen. Als hij hun eenige gunst moest vragen betreffende zijn kloosters, vooral de machtiging om een klooster in hun diocees te stichten, richtte hij zich nooit rechtstreeks tot hen, maar gebruikte steeds als tusschenpersonen hun Vicaris Generaal.

Zijn nederigheid deed hem ook een afkeer hebben van alle blijken van achting. Een aardig feitje verhaalt ons een der zusters van Scherpenheuvel. „Op den dag, dat wij onzen
„intrek namen in het klooster van Scherpenheuvel, kwamen
„onder het middagmaal twee kleine meisjes der plaats een feli-
„citatie voorlezen; op het einde plaatsten zij een bloemkrans,
„dien zij tot dat oogenblik hadden verborgen gehouden, op zijn
„hoofd. Dat was pastoor Lambertz te veel, onmiddellijk zet hij
„den krans af, als of het een doornen kroon ware, die zijn
„hoofd verwondde. Aan zijn gelaat kon men wel zien, hoezeer
„die soort van ceremonie hem hinderde."

Verre van aan zich zelf toe te schrijven het goede, dat God door hem had willen doen, had hij zelfs niet gaarne, dat men er in zijn tegenwoordigheid over sprak.

Toen Mgr. Sterckx eens het klooster van Thildonck bezocht, wenschte hij den zusters geluk met den bloei en de spoedige uitbreiding van het instituut; aanstonds kon men zien, hoezeer dat gesprek den nederigen Stichter mishaagde; hij trok zich wat terug en stond daar zwijgend met een verlegen gelaat, als iemand, wien men zijn fouten verwijt.

Monseigneur bemerkte dit en om hem verder geen pijn te doen, voegde hij erbij, terwijl hij op pastoor Lambertz wees:
„Maar gelooft nu niet, zusters, dat dit alles van hem daar,
„komt! O neen, alles wat hij hieraan gedaan heeft, is, dat hij

„het werk van God wat gehinderd en belemmerd heeft." De heilige man nam deze woorden met een glimlach van ware voldoening aan.

De zusters van Thildonck vernamen zoo gaarne bijzonderheden over zijn persoon en de Congregatie, om die dan in de kronijken te boeken, daarom, als hun goeden vader in haar midden zat, waren zij er maar op uit, hem veel te doen vertellen. Eens brachten zij het gesprek op de missies en de retraiten, die hij had gepreekt, en hij, geen erg hebbende in de onschuldige strikken, die men hem spande, wijdde een tijd lang uit, over die herinneringen, de zoetste van zijn leven.... Doch plotseling, als betrapte hij zich op heeterdaad op een groote fout, brak hij het gesprek af en blozend verborg hij het gelaat in beide handen en riep uit: „Dat God mij vergeve, en gij ook, zusters, vergeef mij, zooveel over mij zelf te hebben gesproken!"

Zijn diepe nederigheid deed hem ook gaarne schuld bekennen, zelfs dan, wanneer hij slechts meende schuld te hebben. Eens had hij een zuster wat streng berispt over een kleine fout, die hem door een persoon van buiten het klooster was aangebracht. Toen hij daarna de zuster weer ontmoette, zeide hij minzaam: „Mijne dochter, ik heb u laatst wat streng aan-„gesproken, is het niet zoo? Vergeet dat: op dat oogenblik, „ziet u, was ik wat gedrukt onder zorgen en ongelukkigerwijze, „ge weet het, bij die gelegenheden moet de eerste de beste het „soms ontgelden."

Zoo zouden we nog talrijke trekken uit het leven van den nederigen priester kunnen aanhalen tot stichting en aanmoediging, maar wij moeten ons beperken. Slechts twee voorvallen zullen we hier nog verhalen, vóór wij dit hoofdstuk eindigen.

Een eenvoudige dienstmaagd had eens een geschil met den knecht van pastoor Lambertz en hevig ontstemd gaat zij naar de pastorie, om zich te beklagen en eerherstel te eischen voor het onrecht dat, zoo beweerde zij, haar was aangedaan. Zij belt aan en vraagt om den pastoor te spreken en daar valt

zij uit met een stortvloed van klachten en schimpwoorden en zelfs bittere verwijten op rekening van den armen pastoor. De heilige man hoorde haar met geduld aan, zonder een enkel woord in 't midden te brengen. Toen zij haar gemoed had gelucht, nam hij zijn mutsje bedaard af, zette zich op zijn knieën en zeide kalm: „Mijn kind, het spijt me, dat gij zoo „zijt behandeld, ik vraag er u vergiffenis voor."

Niet noodig er bij te voegen, dat deze akte van nederigheid de toorn der onbesuisde vrouw plotseling bedaarde en zij zich verlegen uit de voeten maakte.

Niet altijd echter gelukte het hem aanstonds door zijn nederig en geduldig optreden de gramschap van anderen te stillen. Er was een geestelijke, die, zonder dat men wist waarom, den Stichter en de religieuzen van een zijner kloosters vijandig gezind was. Hij werkte haar in alles tegen en dwarsboomde alles, wat zij ondernamen, en daar hij veel invloed had, veroorzaakte hij — „zonder het misschien te willen" voegt de chroniste er liefdevol bij — veel verdriet. Pastoor Lambertz trachtte hem door goedheid en voorkomendheid te winnen en als men in zijn tegenwoordigheid klaagde over de handelwijze van dien priester, verontschuldigde hij hem altijd zoo goed hij kon. Doch daarmede was hij niet tevreden.

Eens ging hij hem bezoeken en om hem de gelegenheid te geven, alle onrecht weer te herstellen vroeg pastoor Lambertz hem een gunst voor de Ursulinen. Toen hem deze geweigerd werd, viel hij voor den priester op de knieën en vroeg hem om vergiffenis voor de redenen van ontevredenheid, die hij en zijn religieuzen hem, zonder het te weten, mochten hebben gegeven en smeekten hem bij de liefde van Jezus Christus, dat hij hem toch de gevraagde gunst zou toestaan. Alles was vruchteloos. Pastoor Lambertz ging met tranen in de oogen weer naar het klooster terug en zeide bedroefd tot de zusters: „Mijn kinderkens, ik heb voor U ten beste gesproken, maar „het is mij niet gelukt, iets te verkrijgen, zeker omdat ik het „niet waardig ben." Meer zeide hij niet, maar de bijzonder-

heden van dat bezoek en die akte van diepe nederigheid werden later door dien priester zelf geopenbaard. Toen deze namelijk zwaar ziek was, wilde hij worden opgepast door eene der Soeurs van het klooster, dat door hem zoo vervolgd was; aan deze zuster vertelde hij alles en legde haar op, voor hem vergiffenis te vragen aan den heiligen Stichter. Toen pastoor Lambertz deze tijding ontving, begon hij te weenen van vreugde en dankte God, dat hij het hart van dien priester had getroffen.

De nederigheid, wij zagen het, was dus de grondslag, waarop pastoor Lambertz het gebouw zijner heiligheid optrok en bij al zijn ondernemingen hield de nederige Stichter de woorden van de H. Angela voor oogen, welke zij op het laatst van haar leven tot haar dochters sprak: „Als gij aan u zelf „iets goeds, dat in u is, toeschrijft, wilt gij, dat God u verlaat. „Wij moeten niets zijn in eigen oogen, om een werktuig in „Gods hand te worden."

HOOFDSTUK VI.

Godsvrucht tot Jezus-Christus.

Ofschoon de heiligheid niet bestaat in de oefeningen van godsvrucht, is het toch zeker, dat men niet in heiligheid zal toenemen zonder ware godsvrucht, evenmin als de boom kan groeien zonder wortelen. De heiligheid wordt gevoed door oefeningen van godsvrucht.

We zullen nu gaan zien welke de voornaamste devoties van Gods trouwen dienaar waren en zoo zullen wij tevens de geheimen openbaren van de hooge volmaaktheid, waartoe pastoor Lambertz zich verhief. Dat was vooral een innige devotie tot Jezus-Christus, tot Zijn Allerheiligst Sacrament en tot de Allerzaligste Maagd Maria.

Het eerste voorwerp van zijn bijzondere godsvrucht was de aanbiddelijke persoon van den Godmensch, die is de Weg, de Waarheid en het Leven. De heilige pastoor vond er zijn

genot in, den goddelijken Zaligmaker te beschouwen in de verschillende tijdperken van zijn leven, in de verschillende geheimen, waarin Hij ons Zijn liefde heeft willen toonen en onze wederliefde heeft verdiend; de dagen van het jaar, die bijzonder gewijd waren aan de herinnering van zijn vernederingen, van zijn menschwording, van zijn lijden, van zijn verheerlijking, ontstaken hem in nieuwen ijver. Hij bezielde zich dan altijd met de gevoelens der H. Kerk, bij elk geheim, dat zij vierde en leefde geheel met haar mede.

Op het *Kerstfeest* ondervond hij een verteedering des harten, die zich verried door overvloedige tranen. Hij liet in de parochiekerk een grot van Bethlehem maken en gedurende de veertig dagen van Kerstmis tot O. L. Vrouw Lichtmis, ging hij dikwijls knielen voor het kribje, waarin het kindje Jezus lag. Zijn godsvrucht stichtte zijn parochianen, die zijn voorbeeld volgden.

De nachtmis werd op de kapel van het klooster gezongen en ofschoon hij die zelf niet kon celebreeren, daar hij de drie H. Missen in de parochiekerk moest lezen, wilde hij er toch bij tegenwoordig zijn. Na de consecratie deed hij een superplie aan en ging in de sacristie het beeldje van het Kindje Jezus halen en bracht het met innige devotie, welke zusters en pensionnaires stichtte, naar het kribje, dat tevoren op de communiebank was klaar gemaakt. Hij kon het Evangelie van die Mis niet lezen, zonder tot tranen toe bewogen te worden.

De overweging van het *Lijden des Heeren* was voor hem de devotie, die geheel het jaar voortduurde. Hij was niet gelijk aan die christenen, die alleen in de Goede Week denken aan al hetgeen Jezus voor ons gedaan en geleden heeft, neen, van zijn brave moeder had hij als kind reeds geleerd een groote liefde tot het lijden van Jezus, en die liefde bleef hem bij en werd nog telkens vermeerderd door de overwegingen over dat H. Lijden. Ook had zijn echt godsdienstige moeder, gelijk wij in het eerste deel reeds zagen, hem geleerd vóór de biecht vijf Onze Vaders en vijf Wees gegroeten te bidden ter eere van het H. Lijden, om een waar berouw over zijn zonden te

bekomen. Nooit liet hij deze oefening van godsvrucht na en priester geworden, leerde hij die ook aan zijn parochianen en aan zijn zusters. Wij hebben ook reeds gezien, hoe hij elken avond met uitgestrekte armen, of met het gelaat ter aarde, vijf Onze Vaders bad ter eere der H. Wonden des Verlossers.

De oefening, die het meest geschikt is om het geheim van den lijdenden God-mensch te eeren, is de H. Kruisweg, dien vrome zielen zoo gaarne verrichten.

Toen Joannes Lambertz als kapelaan naar Thildonck kwam, had de kerk aldaar nog geen Kruisweg. De kortst bijgelegen plaats, waar de Kruiswegstaties waren opgericht, was een kapel op anderhalf uur afstand. Welnu, kapelaan Lambertz aarzelde niet, alle Vrijdagen daarheen te gaan, om zijn godsvrucht tot Jezus, den Gekruisten, te voldoen en de aflaten te verdienen. Als hij soms op een Vrijdag verhinderd was te gaan, droeg hij aan een ander op, in zijn naam die hulde aan zijn beminden Zaligmaker te gaan bewijzen. Later, toen de Kruisweg in zijn kerk was opgericht, zag men hem zelfs meermalen daags Jezus op zijn smartvollen weg naar Calvarie vergezellen.

Als hij om zijn bezigheden niet lang kon mediteeren bij elke statie, wilde hij toch minstens den weg naar Golgotha afleggen, terwijl hij zijn Meester bij elke statie met een korte verzuchting zijn medelijdende liefde betuigde. Hij raadde zijn religieuzen aan, ook zoo te doen en geen dag te laten voorbij gaan, zonder dezen plicht van liefde te hebben vervuld: „De goede God," zoo zeide hij haar, „zal zeer barmhartig zijn jegens „de zielen, die een bijzondere godsvrucht gehad hebben jegens „het bitter Lijden van Jezus, zijn beminden Zoon".

Hij spoorde ook zijn parochianen aan, om op Zon- en Feestdagen van hun vrijen tijd gebruik te maken, om den Kruisweg te doen en dan de kostbare aflaten, daaraan verbonden, te verdienen voor hun overleden ouders en kennissen. „Dikwijls," aldus verhaalde een oude man van Thildonck, „dikwijls deed de pastoor met zijn parochianen den Kruisweg „en ik herinner mij nog goed, wat hij dan bij de achtste statie

„zeide; dat bid ik nog altijd: Als men zoo handelt met het „groene hout, wat zal er dan van het dorre geworden?... Mijn „God, brand en snijd mij en spaar mij niet in dit leven, als „Gij mij maar spaart in de eeuwigheid!"

Alle Zondagen van de Vasten hield pastoor Lambertz een lijdenspredikatie. Hij deed dit met zooveel zalving en innigheid, dat de menschen toestroomden van de naburige parochies, ja van uren in den omtrek, zoodat de kerk eivol werd.

Hij kon over dit altijd zoo treffend onderwerp niet spreken, zonder tranen te storten en zijn gehoor was door zijn wegslepende woorden zoo diep bewogen, dat het met hem weende van diep berouw en innig medelijden met den lijdenden Jezus. Men werd niet moede hem aan te hooren, ofschoon hij soms twee uren lang sprak.

De H. Alfonsus had op linnen geschilderd het beeld van Jezus den Gekruisten, geheel met wonden en bloed bedekt, om het onder de missies aan het volk te toonen en het tot rouwmoedigheid op te wekken. De vrome pastoor van Thildonck deed hetzelfde onder zijn lijdenspreeken. Als hij gekomen was bij de geeseling des Zaligmakers, ontrolde hij van den preekstoel een doek, hetwelk dit droevig geheim voorstelde en riep dan vol weemoed uit: „Ach, ziet nu of er een smart is gelijk „aan de Zijne; weent over Zijn lijden, over Zijn versmadingen; „maar weent meer nog over uw zonden, die er de oorzaak „van waren!"

De plechtigheden van de Goede Week hadden voor hem een bijzondere aantrekkelijkheid. Toen hij op het einde van zijn leven, uitgeput door den ouderdom, in het klooster der zusters woonde, bleef hij die dagen, zoo dierbaar aan zijn godvruchtig hart, bijna voortdurend op de kapel en men moest een zacht geweld gebruiken, om hem te bewegen de kapel te verlaten, ten einde iets te gaan gebruiken. In zijn sterfjaar en minder dan twee maanden voor zijn dood, wilde de grijsaard, na alle plechtigheden van Witten Donderdag te hebben bijgewoond, nog op de kapel blijven, voor de aanbidding van het

„H. Graf". Hij bleef daar tot ver in den namiddag. Gelijk de H. Maria Magdalena kon hij niet scheiden van het H. Graf, waarin zijn welbeminde Verlosser rustte, geslachtofferd voor de menschen. De Overste van het klooster moest hem gaan bidden en smeeken, om toch even de kapel te verlaten, teneinde eenig voedsel te gebruiken. Hij dacht slechts aan het geestelijk voedsel zijner liefde, de overweging van alles, wat zijn Jezus deed en leed voor de menschen.

Zonder twijfel was het ook uit die voortdurende beschouwing van den lijdenden Zaligmaker, dat de heilige priester die verachting der gemakzucht, die liefde voor een arm en gestreng leven putte, welke hem zooveel hemelsche gunsten hebben verworven. In diezelfde leerschool had hij geleerd, de kruisjes van dit leven zonder klachten te dragen en ze te beschouwen als buitengewone genaden, die God ons in Zijn goedheid schenkt. Hij was gewoon te zeggen: „Zich beklagen, omdat men te „lijden heeft, is als het ware Jezus-Christus beschuldigen, dat „Hij ons bedrogen heeft, toen Hij ons voorging met Zijn Kruis". Hij sprak ook eens die heerlijke woorden, die hem zoo kenschetsen en als treffend slot van dit hoofdstuk mogen dienen: „Al de wederwaardigheden en wisselvalligheden van dit leven, „zijn slechts als die lichte bellen, die bij een stortregen zich op „het water vormen en die op hetzelfde oogenblik verdwijnen; „daarenboven, al die gebeurtenissen, die onze eigenliefde krui- „sigen en welke wij rampen noemen, zijn integendeel godde- „lijke gunsten, want zij onthechten ons van de wereld en van de zonde".

HOOFDSTUK VII.

Godsvrucht tot het Allerheiligste Sacrament.

Zooals wij reeds bemerkten en herhaaldelijk konden zien in deze levensschets, was de hoofdgodsvrucht, die geheel het

leven van pastoor Lambertz bezielde, een groote, vurige liefde tot Jezus in het H. Sacrament des Altaars.

Daarheen werd hij als zooveel andere heiligen onweerstaanbaar getrokken. Met zijn verborgen God besprak hij, voor het Tabernakel geknield, al zijn ondernemingen, zijn beslommeringen, zijn lief en leed. Dit werd met welsprekenden eenvoud uitgedrukt in het P. S. dat hij na een brief van 30 Jan. 1858 laat volgen: *„Klopt maer aan het Tabernakel!"*

Uren lang, ja schier den geheelen dag, voor zoover zijn bezigheden het toelieten, bracht hij bij het altaar door en soms waren de dagen hem niet voldoende en bleef hij daar een groot gedeelte der nachten in zoete gesprekken met zijn Jezus.

Als hij een bezoek bij Zijn goddelijken Vriend wilde brengen en de deur der kerk gesloten vond, knielde hij vol eerbied op den drempel, om in de verte zijn God te begroeten.

Wanneer hij van een reis terug kwam ging hij, hoe vermoeid hij ook mocht wezen, eerst even naar de kerk, om zijn Meester te groeten en wanneer hij een zijner kloosters bezocht, ging hij onmiddellijk bij aankomst, alvorens met iemand te spreken, naar de kapel, om den verborgen Jezus te begroeten, dien hij terecht als den Heer des huizes beschouwde. Bij zijn heengaan begaf hij zich ook eerst weer naar de kapel om afscheid van zijn Vriend te nemen.

Somtijds liet de Overste van het klooster van Thildonck hem roepen, om hem over een of andere aangelegenheid te spreken, of omdat een Overste van een ander klooster daar was, om den Stichter te raadplegen, dan antwoordde hij: „Zeg aan de Overste, dat ik aanstonds kom." Dan ging hij eerst naar Jezus in het H. Sacrament, om Hem licht te vragen en bijstand, welke hij noodig had voor dat onderhoud. Zoo handelde hij trouwens altijd, als hij raad moest geven.

Nu kan men gemakkelijk begrijpen, welke bittere droefheid het hart verscheurde van dien vurigen minnaar der H. Eucharistie, toen op zekeren morgen de koster buiten adem kwam aanloopen met de tijding: „Pastoor, men heeft ingebroken, het deurtje van

het Tabernakel geforceerd, het stond open en de ciborie is er uit verdwenen." De heilige priester trok zich deze heiligschennis zóó aan, dat hij er zwaar ziek van werd en men voor zijn leven vreesde. Men moest hem een aderlating doen en een geneesmiddel toedienen om hem tot bedaren te brengen, zoodat hij tot overmaat van ramp, dien morgen geen H. Mis kon lezen.

Telkens riep hij weenend uit: „Ach, waar is mijn Jezus?... Wat heeft men toch met mijn goeden God gedaan!?" Een zijner vrienden, een priester, die toevallig dien nacht op de pastorie gelogeerd had, bekende later, dat het zien van deze heilige droefheid, zijn geloof merkelijk had versterkt en zijn godsvrucht tot Jezus in het heilig Sacrament ten zeerste had verlevendigd.

De heilige pastoor liet telkens opnieuw nasporingen doen; hij zelf ging weenende, op zijn knieën voortkruipende, in een wei zoeken, waar hij eenige hoop had, de H. Hosties te zullen vinden.

Om zooveel mogelijk deze heiligschennis te herstellen voerde hij de voortdurende aanbidding in zijn kerk in op den 8en April, dag, waarop die oneer aan Jezus was aangedaan.

Uit godsvrucht tot het Allerheiligst Sacrament bad de heilige priester zijn brevier altijd in de kerk, geknield voor het H. Tabernakel, ten minste als het 's winters niet al te koud was in de kerk; anders bad hij het thuis, maar toch altijd geknield en met het gelaat gekeerd naar de plaats, waar Hij troonde, die zijn Schat en zijn Leven, zijn Troost en zijn Sterkte was.

HOOFDSTUK VIII.

Godsvrucht tot de Allerheiligste Maagd.

Het spreekt van zelf, dat die vurige minnaar van Jezus ook voor diens onbevlekte Moeder een teedere liefde koesterde. Wij zagen het trouwens herhaaldelijk in deze levensschets.

Hij stelde op haar een kinderlijk vertrouwen en gedroeg

zich jegens Haar als een kind jegens zijne moeder. En nooit was hij tevreden met de liefde, die hij Haar toedroeg, hij wilde steeds toenemen in die kinderlijke genegenheid jegens zijne goede Moeder. In de Meimaand van 1860 schreef hij naar de Overste van Sittard: „Mère Assistante belooft mij stellig, dat „men op Calvarië (naam van het klooster te Sittard), waer de „Moeder van Jezus ook onze Moeder is geworden, mij aen haer „mirakuleus beeld zal recommendeeren... dat ik maer te zeggen „heb, wat ik van Haer wil en dat ik er zeker mag van zijn. „Nu ik verzoek dat UEw. Maria vraegd, dat ik Haer mag „beminnen, jae, veel mag beminnen, dag en nacht, levende en „stervende, in der Eeuwigheijd".

En wat kinderlijk vertrouwen spreekt niet uit de woorden, die hij den 11en Augustus 1856 schreef: „Bid intusschen wel; „doet noch een Novene ter eere van O. L. V. van Bermhertig- „heijd, zij *kan* ons helpen, en zij *zal* het doen, hoe onweerdig „wij ook zijn: laet ons betrouwen op haere hulp stellen!"

Aan zijn goede Moeder Maria schreef hij ook zijn roeping tot het priesterschap toe. „Eerst," zoo verhaalt hij, „dacht ik er niet aan priester te worden, maar nauwelijks had ik mij doen inschrijven in de broederschap van den H. Rozenkrans, of ik kreeg geheel andere gedachten." En gelijk de tusschenkomst van Maria zich toonde bij de gewichtige beslissing omtrent zijn levensstaat, zoo ondervond hij in geheel zijn priesterlijk leven op bijzondere wijze de hulp zijner hemelsche Moeder; daarom was hij gewoon te zeggen: „Gaat toch in al uw noodwendig- heden naar Maria, gelijk een kind naar zijn moeder vlucht".

Het was voor hem een genot ook over Maria te preeken; op alle feesten der Allerheiligste Maagd preekte hij twee of driemaal. Maar vooral in de schoone Meimaand scheen hij zijn liefde tot Maria te verdubbelen. De troon van de Koningin des Hemels, met bloemen en groen en kaarsen versierd, ver- vulde hem van heilige vreugde, die op zijn gelaat uitstraalde, wanneer hij daar voor het beeld zijner Moeder neerknielde of nieuwe bloemen aanbracht aan haar troon.

Hij opende gewoonlijk de Meimaand-oefeningen in het klooster van Thildonck. Dan werd er door de zusters en de pensionnaires een kleine processie gehouden met het beeld der Moeder Gods, hetwelk dan door pastoor Lambertz werd gedragen en naar haar versierden troon in de kapel werd gebracht. „O!" riep hij eens na zulk een plechtigheid uit, „ik hoop, „dat de Heilige Maagd mij eens naar den Hemel zal brengen, „nadat ik haar zoo dikwijls op aarde naar heur troon heb „gebracht."

Dit vroeg hij trouwens altijd aan zijn goede Moeder, namelijk de eindvolharding, een zaligen dood, het eeuwig geluk van het Paradijs.

En ziehier, waarom hij Maria vooral smeekte om een zaligen dood: Eens had hij een akeligen droom: Hij zag zich voor den rechterstoel van God geplaatst, maar het vertoornde gelaat des Rechters voorspelde hem geen gunstig oordeel. Verschrikt door dit gezicht en gewoon in al zijn kommer Maria aan te roepen, zocht hij haar met zijn blikken, maar nergens was zij te zien; zijn angst steeg ten top en hevig ontsteld ontwaakte hij. Doch de indruk, door dezen droom op hem gemaakt, was zoo levendig en bestendig, dat hij sindsdien nooit meer ging slapen, zonder zich eerst aan de hemelsche Voorspreekster te hebben aanbevolen met deze heerlijke bede: „O mijn goede „en allerteederste Moeder, ik bid U, gewaardig U mij in mijn „doodstrijd bij te staan, met dezelfde liefde, waarmede Gij drie „uren aan den voet des kruizes stond, waaraan Uw Goddelijke „Zoon Jezus te sterven hing. En als mijne ziel het lichaam zal „verlaten, gewaardig U dan haar te ontvangen en in Uw gezegende „armen te sluiten, totdat mijn oordeel voorbij is. Amen".

Het spreekt van zelf, dat die vurige dienaar van Maria zijn liefde tot haar ook overplantte in de harten zijner parochianen. Hij stelde er zich niet mee tevreden, dat de Allerheiligste Maagd de openbare vereering genoot in zijn parochiekerk, hij wilde nog, dat zij ook in het heiligdom van het huisgezin werd aangeroepen en vereerd. Daarom zorgde hij ervoor, dat in elk

huis een beeldje was van Maria. In de Meimaand werd dat beeldje dan versierd met bloemen en kaarsjes en 's avonds kon men, tot zelfs in het armste hutje, het kaarslicht zien flikkeren en hoorde men de stemmen der dienaren van Maria, die om beurten de Wees gegroeten van het rozenhoedje voorbaden.

Tot lof van den pastoor van Thildonck zij gezegd, dat in het rapport, hetwelk de deken van Aerschot over zijn dekenaat uitbracht, de parochie van Thildonck geprezen werd als de parochie, die zich onderscheidde door een buitengewone godsvrucht tot Maria.

Die godsvrucht, in de Meimaand getoond, verwelkte niet met de bloemen, die Maria sierden; neen, pastoor Lambertz had weten te bewerken, dat elken avond, gedurende het geheele jaar, het rozenhoedje in de gezinnen werd gebeden.

De rozenkrans was dan ook zijn geliefkoosd gebed. 's Morgens reeds vóór de H. Mis bad hij het rozenhoedje met de geloovigen, die hij in de kerk vond; 's avonds voor het *Angelus* liet hij de klok luiden, of als de koster er niet was, deed hij dit zelf, om hen, die er den tijd voor hadden, uit te noodigen, met hem aan den voet des altaars het rozenhoedje te bidden of dat thuis te doen. Soms kwam slechts één persoon in de kerk, dan bad hij het met die persoon alleen. Was hij belet, dan moest eene vrouw, die aan het klooster verbonden was, voorbidden. En ten slotte, om den rozenkrans te voltooien, bad hij 's avonds nog een derde rozenhoedje gezamenlijk met zijn kapelaan en zijn huishoudster. Volgens het verlangen der H. Kerk voegde hij bij de mondgebeden van de Onze Vaders en Wees gegroeten, de overweging der geheimen bij elk tientje aangegeven. Doch als er een groot feest gevierd werd van een dier geheimen, zooals: Kerstmis, Paschen, Maria's ten Hemelopneming, was zijn hart zoo vol van dat geheim, dat hij geen ander meer kon overwegen, maar dat hij bij elk der vijftig Wees gegroeten, een vrome ontboezeming voegde met betrekking op dat feest.

Gelijk wij reeds bemerkten, had hij altijd op zijn tochten

zijn rozenkrans in de hand. Als hij op de speelplaats bij de pensionnairen kwam, zag men hem ook altijd met zijn geliefkoosd „wapen". Dit vernamen wij van een achtbaar geestelijke van ons bisdom, wiens moeder, oud-pensionnaire der Ursulinen, pastoor Lambertz goed gekend had, te meer daar hij op zijn tochten naar Venray's klooster altijd bij haar ouders te Grathem overnachtte. Ook legde hij zijn rozenkrans naast hem op tafel, om er soms aan te bidden tijdens zijn arbeid. Zelfs des nachts scheidde hij er niet van en had hem dan om den hals.

En niet zonder reden beminde hij zijn rozenkrans; dat was zijn geestelijk wapen en tevens, om zoo te zeggen, het werktuig, waardoor hij alle groote zaken tot stand bracht voor de eer van God en het heil der zielen. Dat wist geheel de parochie en men was gewoon te zeggen: „Met zijn rozenkrans bekeert de pastoor van Thildonck het volk en bouwt hij de kloosters". En hij zelf sprak dat niet tegen, integendeel, hij was de eerste om alle goed, dat hij deed, tot God en de Allerheiligste Maagd terug te brengen. Het Romeinsche Brevier zegt van de H. Theresia: „De zegen van Gods goedheid toonde zich in haar op zoo schitterende wijze, dat deze maagd, zonder bronnen van inkomsten en ondanks allerlei moeilijkheden er in slaagde, twee en dertig kloosters te stichten".

Welnu, zonder rijker te zijn dan die groote heilige en in weerwil van allerlei tegenkanting en moeilijkheden had pastoor Lambertz, dank zij den zegen des hemels, den troost, nog vóór zijn dood het veertigste huis van zijn nederige congregatie te zien. En als men hem dan vroeg, hoe hij toch zooveel kloosters had kunnen bouwen, dan toonde hij zijn rozenkrans en antwoordde glimlachend: „Wel, door mijn rozenkrans!"

Dit herinnert ons aan den heiligen Redemptorist Clemens Hofbauer, van 1813-1820 geestelijke leidsman der Ursulinen van Weenen, die eveneens aan zijn rozenkransgebed alle goed toeschreef en gewoon was te zeggen, dat hij zeker was van de bekeering van een stervenden zondaar, als hij, bij hem geroepen, onderweg nog den tijd had een rozenhoedje te bidden.

Inderdaad, ook in het bekeeringswerk der zondaars op missie stelde pastoor Lambertz alle vertrouwen op Maria, de toevlucht der zondaars, en wederom door het rozenkransgebed, dat hij, vanaf den preekstoel, met het volk bad. Vóórdat hij dan met bidden begon, zeide hij gemoedelijk: „Mijne broeders, wij gaan den duivel bestrijden en overwinnen en ziehier de kogels, die wij op hem zullen afschieten," en dan toonde hij zijn rozenkrans.

Een ander huldeblijk, dat deze trouwe dienaar van Maria haar aanbood, was het Klein-Officie, hetwelk hij dagelijks bad. Ziehier bij welke gelegenheid hij deze schoone oefening van godsvrucht begon. Een vurige dienaresse van Maria had in haar ouderdom het gezicht verloren. Eens zeide zij in een gesprek met den pastoor: „Wat mij het meeste verdriet doet is, dat ik de Kleine Getijden van mijne goede Moeder Maria niet meer kan bidden".

„Welnu, wees getroost," hernam de heilige pastoor, „ik „neem op mij de verplichting, in uw naam die getijden te „bidden en ik zal er mee doorgaan tot mijn dood."

Wij hebben reeds gezien, dat hij zoo gaarne op bedevaart ging naar de heiligdommen, waar mirakuleuze beeldjes der Moeder Gods vereerd werden. Vooral ging hij dikwijls naar Scherpenheuvel. Een Ursuline schrijft hierover: „De inwoners van Scherpenheuvel herinneren het zich nog heel goed en dikwijls spreken zij er nog over, dat zij onzen heiligen Stichter vaak aan de deur der kerk zagen knielen, lang voordat men de deur opende. Op een winterdag, onder andere, terwijl het sneeuwde, verschrikte men, toen men een man in 't zwart gekleed, met uitgestrekte armen op den drempel der kerk zag bidden. Eenige personen naderden en toen zij hem herkenden, zeiden zij tot de anderen: „O, dat is de heilige pastoor!"

Hij legde die bedevaarten altijd te voet af en daar hij de H. Mis in zulk een heiligdom van Maria wilde lezen, moest hij die reizen nuchter maken; gewoonlijk keerde hij dan ook nuchter weer huiswaarts.

Eens echter, hetzij omdat hij meer dan anders door honger geplaagd werd, hetzij omdat hij zijn confrater wilde bezoeken, kwam op de terugreis de gedachte bij hem op, te Wackerzeel bij den pastoor te gaan middagmalen. Hij was op het punt bij hem aan te bellen, toen hij op eens van plan veranderde en besloot, door te gaan naar Thildonck, er moest eens een zijner parochianen zijn hulp noodig hebben! Hij luisterde naar die ingeving en stelde het bezoek aan zijn vriend tot een volgende gelegenheid uit. Hij versnelt zijn pas en komt spoedig te Thildonck aan; maar nauwelijks heeft hij zijn wandelstok weggezet of daar komt iemand aansnellen: „Gauw, gauw, pastoor, N. is zwaar ziek geworden, er is gevaar bij, kom spoedig!" Onmiddellijk volgt de pastoor den bode. Hij komt bij den zieke, dien hij nog met de laatste heilige Sacramenten kan versterken en tot de groote reis naar de eeuwigheid kan voorbereiden. Was de inwendige stem, die den heiligen pelgrim aanspoorde zijn reis te vervolgen, wellicht niet de stem eens engels, gezonden door de Koningin der Engelen, om als loon van die bedevaart dezen troost aan haar dienaar te schenken en die genade aan haar stervend kind?

Bij een andere gelegenheid had hij zijn leven te danken aan de bescherming van Maria, dat was zijn vaste overtuiging. Hij ging eens te voet, zooals zijn gewoonte was, het Ursulinenklooster te Haute-Croix bezoeken en daar hij den weg niet goed kende, had hij een gids meegenomen, dien hij op eenige passen afstands volgde, terwijl hij zich met God onderhield, gelijk hij altijd deed. Op eens, bij een draai van den eenzamen weg, kort bij een bosch, ziet hij zijn gids plotseling stil staan, zijn gelaat is geheel verward en woest. De pastoor verschrikt en daar hij booze plannen in dien man vermoedde, haast hij zich de hulp van Maria in te roepen, door het bidden van het „Memorare". Toen hij bij zijn reisgezel kwam, zeide deze met een diepen zucht, als kwam hij tot bezinning en met een stem, die even verward was als zijn gelaat: „Voor een handvol geld zou men zijn ziel verkoopen!" Pastoor Lambertz begreep het,

gaf hem een flinke aalmoes, waarbij hij hem tevens een hartelijk woordje toesprak, om hem de vreeze Gods in te boezemen.

In het begin van zijn stichting en voordat zijn religieuzen de H. Regelen van de Dochters der H. Angela hadden omhelsd, vergezelde hij eens eenige zusters naar Maria's heiligdom te Scherpenheuvel. Na den terugkeer vroeg hij haar, welke genaden zij van O. L. Vrouw hadden gevraagd. Nadat elke zuster haar antwoord gegeven had, waagde een harer aan den vromen pastoor dezelfde vraag te stellen. Hij zeide toen op een toon waaruit kinderlijk vertrouwen sprak: *„Ik heb die goede Moeder gevraagd, dat Zij met Haar Goddelijken Zoon over ons zou heerschen"*.

Welnu, de zegeningen, die de goede God over hem en zijn stichting zoo overvloedig deed nederdalen, zijn het duidelijkste bewijs, dat de Koningin des Hemels dat gebed, hetwelk zeker zijn dagelijksch gebed was, welwillend had aangenomen en verhoord.

HOOFDSTUK IX.

Roep van Heiligheid.

In den loop dezer levensbeschrijving hebben we meer dan eens gezien, dat men pastoor Lambertz reeds tijdens zijn leven den naam gaf van: *„de heilige pastoor"*. Wanneer het over de deugden van een persoon gaat, is dikwijls waar: „Stem des volks, stem van God".

Een Redemptorist, die in 1850 zijn studies maakte op het seminarie te Mechelen, verklaarde, dat in dien tijd de roep van heiligheid van pastoor Lambertz algemeen verspreid was onder de geestelijkheid van het aartsbisdom, dat men hem noemde: *„den heiligen pastoor van Thildonck"*, dat het seminarie vol was van zijn faam en dat de leerlingen van het heiligdom er dikwijls met elkander over spraken.

Welnu, deze faam van heiligheid is na zijn dood nog toegenomen, en het graf, dat de stoffelijke overblijfsels van Gods

dienaar bewaarde, trok al aanstonds een menigte pelgrims. Van alle kanten kwam men er bidden, niet om den overledene aan God aan te bevelen, maar om zijn bescherming af te smeeken en de hulp zijner gebeden in te roepen.

De Hemel scheen dat vertrouwen goed te keuren en zelfs te beloonen, want vele gunsten, die men door de verdiensten en de voorspraak van dien heiligen man vroeg, werden door God geschonken.

Wat de zusters Ursulinen betrof, het vertrouwen op haar vader en de vereering, die zij voor hem hadden, deden toch geen afbreuk aan de vervulling van haar plichten als kinderen, want zij lieten meer dan duizend H. Missen lezen in den loop van het jaar, dat op zijn dood volgde. Deze reeks, zoo verzekeren zij ons, moest worden onderbroken door novenen van H. Missen, die enkele personen lieten lezen, nu eens om door zijn tusschenkomst eene genade te erlangen, dan weer om dank te zeggen voor een gunst, die, zooals zij verzekerden, door zijn tusschenkomst verkregen was.

Het hart van den beminden overledene, dat, zooals we zagen, in Thildonck's klooster bewaard bleef, werd in een kristallen bol gesloten, die wederom in een gothiek schrijn werd geborgen. Zoo werd het ook reeds van den beginne af een voorwerp van vereering, niet alleen van de zusters, maar ook van personen, die niet tot het klooster behoorden.

Wij zagen, hoezeer de aartsbisschop, de prins van Méan en de kardinaal-aartsbisschop Mgr. Sterckx, den dienaar van God hoogachtten; hun opvolger, de Redemptorist Mgr. Dechamps, erfde van hen die gevoelens van eerbied en achting jegens den Stichter van Thildonck's Ursulinen; hij vroeg zelfs aan de zusters, tot zijn intentie een noveen van gebeden te houden, in tegenwoordigheid van dat hart, dat slechts geklopt had van liefde tot God en ijver voor het heil zijner broederen.

„Ik heb hem maar ééns gezien," zeide kardinaal Dechamps, „hij heeft op mij den indruk van een heilige gemaakt."

Deze prelaat had ongetwijfeld de gewoonte zich aan de

gebeden van den heiligen priester aan te bevelen, want bij een andere gelegenheid zeide hij: „Ik gevoel dat uw hooggeachte Stichter mij bijstaat".

Ook de opvolger van kardinaal Dechamps, Petrus Lambertus Goossens, heeft een groote vereering voor den heiligen pastoor aan den dag gelegd. Want toen pater Saintrain, C. ss. R., hem verlof vroeg, om zijn werk, de levensschets van pastoor Lambertz, aan hem op te dragen, zeide hij, dat hij het volgaarne toestond en den schrijver veel succes toewenschte; en toen zijn Eminentie enkele dagen daarna het klooster van Thildonck bezocht, sprak hij tot de zusters: „Ik aanvaard met blijdschap „de toewijding, die de schrijver mij van zijn werk aanbiedt, „want ook ik wil mij onder de bescherming van uw heiligen „Vader stellen. Ik heb hem gezien, toen hij de missie preekte „te Perk; ik was toen negen jaar en nog herinner ik mij den „indruk, dien hij op mij maakte".

Zoo juist zeiden wij, dat de Hemel de eer, welke men aan Gods dienaar bewijst, schijnt goed te keuren en te bevestigen door buitengewone genaden.

Wij lezen inderdaad in de kronijken van Thildonck's klooster, dat men een klein boekdeel zou kunnen uitgeven van de gunsten, die alleszins geloofwaardige personen zeggen ontvangen te hebben door zijn voorspraak. Enkele zullen wij er ter eere Gods verhalen, de eenige, die de religieuzen aan pater Saintrain, den levensbeschrijver van pastoor Lambertz, als zijnde het best bewezen, hebben willen mededeelen. Overigens, hier meer dan ooit, onderwerpen wij ons verhaal aan de kerkelijke Overheid, aan wie het alleen toekomt beslissend te oordeelen in dergelijke feiten en wij vragen voor ons slechts het geloof, dat men gewoonlijk hecht aan het verhaal van iemand, die vijand is van leugentaal.

Wij hebben in het IIe Hoofdstuk van dit deel de opmerkelijke genezing verhaald van de Overste van het klooster te Laeken. Deze genezing schreef men algemeen toe aan de gebeden van pastoor Lambertz, die destijds nog leefde.

Eenige maanden na den dood van den heiligen priester verkreeg een der pensionnaires door zijn tusschenkomst en door het opleggen van een zijner relikwieën de genezing van een smartvolle ziekte. Dit feit was merkwaardig genoeg om gerechtelijk te worden onderzocht en bevestigd. In naam van kardinaal Dechamps begaf de Redemptoristen-pater Looijaard zich naar Thildonck en ondervroeg, na haar eerst een eed te hebben doen afleggen, de Overste, haar assistante en de genezen pensionnaire. Het procesverbaal werd opgemaakt, geteekend en in het bisschoppelijk archief bewaard.

Nu zegt pater Saintrain: „Daar men dit stuk niet meer terug vond, om het ons te laten inzien, heeft de kardinaal aartsbisschop Mgr. Goossens zich gewaardigd, ons den raad te geven, ons te wenden naar het klooster te Laeken zelf. Wij deden het en kregen van de zuster assistante den volgenden brief:

„U weet waarschijnlijk, eerwaarde pater, dat al onze papieren bij een brand zijn omgekomen. Wij hebben dus geen enkele aanteekening meer van de genezing van mevrouw Verheijen-Mastboom, onze oud-leerlinge. Wij hebben ons echter gehaast aan haar te schrijven, alsmede naar Thildonck, waarheen, zooals ik mij herinner, ik destijds een zeer nauwkeurig verhaal stuurde over deze gunst. De post heeft zoojuist de twee brieven gebracht. Ziehier het afschrift van den brief, dien ik den 28en September 1869 naar Thildonck schreef, om dat feit mede te deelen:

„Ik kom u een gunst verhalen, die wij pas ontvingen „door de voorspraak van onzen geëerbiedigden vader:

„Mejuffrouw Maria Mastboom, nicht van onze dierbare „Overste, had sinds vier jaar aan de rechterhand onder het „polsgewricht een gezwel, dat haar het gebruik der hand bijna „geheel benam, zoo zeer werd zij vermoeid, als zij haar ge„bruikte. Om te kunnen schrijven droeg zij bijna voortdurend „een lederen armband waarin een looden plaatje in den vorm „van het gezwel, dat wel de grootte had van een dikke halve „noot. Toen zij door de eerwaarde Overste de gunsten door „de voorspraak van den pastoor verkregen, had hooren ver-

„halen, vroeg en kreeg zij een stukje linnen gedrenkt in zijn „bloed en sprak tot zich zelf: „Mijnheer pastoor heeft reli- „gieuzen genezen, hij kan ook mij genezen. Ik zal een noveen „houden en dit (zij wees op het stukje linnen bevlekt met bloed) „aan mijn scapulier vasthechten." Zij deed het en vanaf den „vijfden dag der novene zag zij het gezwel aanmerkelijk slinken. „Het was Woensdag den 22en van deze maand, Vrijdags was „het gezwel geheel verdwenen. Eergisteren was het de laatste „dag der noveen. Dien zelfden dag hebben wij een novene „van dankbaarheid begonnen en het vertrouwen op onzen „waardigen vader is onder ons nog vermeerderd"

„Ziedaar, wat ik naar Thildonck had geschreven, mevrouw Verheijen-Mastboom verhaalt het feit op dezelfde wijze; zij voegt er bij, dat zij door drie dokters, wier namen zij ons meedeelt, was behandeld, zonder beterschap van haar kwaal te hebben verkregen. Zij betuigt, dat zij sinds dien niets meer aan die hand gevoeld heeft en dat zij niets meer bemerkt van hetgeen zij in die vier jaar had doorstaan. Zij gelooft, het proces verbaal, opgemaakt door den eerw. pater Looijaard, te hebben onderteekend met haar tante de eerw. Mère Cunigonde Mastboom, Overste, en Mère Eulalie Decock, assistante."

Pater Saintrain had ook aan de Ursulinen van Laeken inlichtingen gevraagd omtrent het buitengewoon bewaard blijven van een portret des Stichters te midden van den brand, die in 1887 heel het klooster in asch legde en die door zuster Assistante in den aangehaalden brief bedoeld werd. Diezelfde Mère Eulalie antwoordde hem: „Wat betreft het portret van onzen „geëerbiedigden Stichter, het is aan de vlammen ontsnapt: er is „slechts een gaatje in gebrand ter hoogte van het midden van „den rechter arm. Het doek is op het raam vastgebleven en „aan den muur blijven hangen, terwijl de lijst geheel en al „verbrand is. Doch ik moet hier bijvoegen, dat een andere „schilderij, die daar ook hing eveneens behouden bleef en dat „haar omlijsting daarenboven onbeschadigd bleef."

w. g. M. Eulalie, Urs. Assistante.

Men ziet de goede religieuze zou niet als een mirakel uitgeven, wat het niet was. Wij evenmin, maar wij redeneeren aldus: Dat een schilderij, die niet door de vlammen werd aangetast, onbeschadigd bleef met haar omlijsting, is heel natuurlijk, maar dat een portret met olieverf geschilderd, ontsnapt is aan het verslindend vuur, terwijl de lijst, waarin het portret gevat was, tot asch verbrandde, ziedaar wat ons minstens zeer opmerkelijk voorkomt.

Nog eenige andere feiten hebben de Ursulinen van Thildonck aan pater Saintrain medegedeeld.

Den 8en Februari 1885 was het eerste eeuwfeest van de geboorte des heiligen Stichters. Zijn geestelijke dochters van Thildonck wilden bij die gelegenheid een bewijs van liefde en dankbaarheid aan haar vader geven.

Welnu, op dezen gelukkigen dag ontving men een buitengewone gunst: „Een onzer leekezusters", aldus schreef men uit Thildonck, „leed sinds drie maanden hevige smarten, die de geneesheer vruchteloos trachtte te lenigen; zij kreeg een ingeving om haar genezing aan haar geëerbiedigden vader te vragen, in wien zij een groot vertrouwen had. Daarom begon zij een novene, gedurende welke haar kwaal merkelijk toenam; maar haar vertrouwen werd er slechts te sterker om; zij besloot maar met geduld in stilte te lijden en als de aanvallen van pijn heviger werden, sprak zij zich zelve moed in met de woorden: „Geduld, Zondag zijt gij genezen", en met nog meer vurigheid bad zij de noveengebeden, die zij zich had voorgenomen.

Zij werd niet in haar verwachtingen teleurgesteld. Terwijl geheel de communiteit vereenigd haar hulde van kinderlijke genegenheid aan haar goeden vader aanbood en uit dank de litanie der H. Maagd zong, had de zieke zuster een zoo hevigen aanval van pijn, dat zij meende te bezwijken. De kleine kapel was geheel vol en zij vreesde te veel opschudding te veroorzaken door zich te verwijderen; toen beval zij zich met nog meer vurigheid aan hem, dien zij tot beschermer had gekozen. Kort daarna hield de pijn plotseling op en bleef voortaan weg.

De zuster zeide echter niets van hetgeen geschied was, maar begon aanstonds een noveen van dankzegging en eerst na die noveen, toen zij zich voldoende had overtuigd van de werkelijkheid harer genezing, ging zij haar Overste de gunst vertellen, die zij had ontvangen.

De zuster, die dit schrijft aan pater Saintrain voegt erbij: „Na dit geschreven te hebben, heb ik het haar (de bevoorrechte zuster) voorgelezen en gevraagd of zij bereid was, zoo noodig, dit verhaal met een eed te bevestigen; zij antwoordde mij zonder aarzelen: Ja. — En", zoo gaat de schrijfster voort, „u kan, eerw. pater, van dit, mijn verhaal, vrij gebruik maken".

Wij geven thans nog enkele merkwaardige feiten, die ons met vertrouwen in den heiligen Stichter der Ursulinen van Thildonck kunnen vervullen:

Een Engelsche dame, miss O'Sullivan, leed aan hevige tandpijn. Men was den geneesheer gaan roepen, toen zij zich op eens herinnerde, dat zij als pensionnaire te Thildonck een haar van den heiligen pastoor, als relikwie ten geschenke had gekregen. Zij neemt die, maakt het teeken des kruises en legt met geloof en vertrouwen die haar op den zieken tand en op hetzelfde oogenblik houdt haar pijn op.

De Overste van F. was erg in verlegenheid, want onmiddellijk had zij de som noodig van 2000 franks en alle moeite, die zij gedaan had, om dat geld tegen interest te leenen, was vruchteloos geweest. Zij begint een noveen ter eere van haar Stichter en zie, den laatsten dag der noveen komt er een brief, die haar meldt, dat de notaris R. te Leuven deze som te harer beschikking heeft. Zij gaat aanstonds met een harer religieuzen op reis en logeert te Thildonck, om vandaar den volgenden dag de reis naar Leuven voort te zetten. Op haar weg bevond zich het ouderlijk huis van haar reisgezellin, wier vader zwaar ziek was. De Overste had met opzet deze zuster met zich genomen, om aan den grijsaard den troost te schenken, zijn dochter nog eens te zien vóór zijn sterven. Hij was zoo gelukkig zijn dierbaar kind een laatste maal nog eens te mogen omhelzen,

dat hij, om zijn vreugde te toonen, plotseling uit eigen beweging en zonder iets van haar geldnood te weten, juist de som van 2000 franks aan de Overste ten geschenke gaf.

Eene vrouw, van wie reeds zes kinderen vóór het doopsel gestorven waren, hield een noveen ter eere van den heiligen pastoor en beloofde op zijn graf te gaan bidden, als God door zijn voorspraak haar het kindje deed behouden, dat zij verwachtte. Zij werd verhoord.

Soeur Apollonie van het klooster van Thildonck had elken winter de handen vreeslijk gesprongen en gewond door de koude. Een noveen, gehouden op het graf van pastoor Lambertz, genas haar winterhanden volkomen en voor goed.

Door een dergelijke novene werd een arbeidster van Scherpenheuvel van een oogkwaal genezen, waaraan zij reeds drie maanden leed.

Mejuffrouw V. C. had postulanten noodig voor haar instituut. Zij houdt een novene tot den bekenden pastoor van Thildonck, om toch een postulante te bekomen. Zij werd verhoord en juist van Thildonck's pensionaat komt die vurig verlangde, gezonden naar het scheen, door het hart van pastoor Lambertz.

Vele andere gebedsverhooringen konden wij hier bijvoegen, zoo allen gesproken hadden, die de kracht van zijn voorspraak ondervonden en zoo alles, wat tot glorie van den heiligen pastoor kon dienen, ware opgeteekend.

Deze weinige feiten echter zijn ons genoeg, om zelf ook met vertrouwen dien grooten vriend van Jezus' Goddelijk Hart aan te roepen.

Achtste Deel.

Uitbreiding der Congregatie in Nederland na den dood des Stichters van 1869 tot Januari 1921.

HOOFDSTUK I.

Eenige bemerkingen omtrent het bestuur der Thildoncksche Ursulinen, vooral in Limburg.

Nadat de heilige Stichter wegens zijn hoogen leeftijd, op aanraden zijner vrienden, ontslag had genomen als Algemeene Overste der Congregatie, volgde de Z.Eerw. Heer L. Deschutter hem op als rector van het klooster der Ursulinen te Thildonck.

Zooals wij zagen overleed Joannes Lambertz den 12en Mei 1869, in geur van heiligheid, doch einde Juli 1868 was de Hoogeerw. Heer Kanunnik de Molder reeds door Mgr. Sterckx, aartsbisschop van Mechelen, benoemd tot *Algemeen Overste en Visitator* der gezamenlijke Ursulinenkloosters.

Hij bekleedde dit ambt tot 1878, toen hij zijn ontslag nam. Met droefheid zagen de zusters hem henen gaan. Immers, kanunnik de Molder had zich altijd een zorgvollen vader voor haar getoond en trachtte steeds naar best vermogen de voetstappen van den heiligen Stichter te drukken. Ieder jaar verliet hij Antwerpen voor geruimen tijd, om de verschillende huizen in België en in Holland te bezoeken.

Hij werd als visitator opgevolgd door J. B. Vervloet. Deze is echter nooit in Holland geweest, evenmin als diens opvolgers. Wat hiervan de reden was, is moeilijk te achterhalen. De zusters Ursulinen in Holland bleven dus feitelijk zonder visitator.

Ook was er eerst nog eenig officieel verband tusschen de Belgische en Hollandsche Ursulinen door de groote vergaderingen der Oversten, die jaarlijks te Thildonck werden gehouden; doch sedert 1892 bleven ook deze achterwege.

In 1884 werden de Hollandsche kloosters nog meer zelfstandig. In de provincie Limburg alleen bestonden destijds reeds negen kloosters der Thildoncksche Ursulinen. Mgr. Paredis, die zoo onnoemelijk veel voor het katholieke onderwijs gedaan

heeft, droeg den zusters groote hoogachting en liefde toe, èn om haar stichtend, religieus leven, èn om het vele goed, dat zij in zijn bisdom bewerkten. Om haar nu beter zijn vaderlijke zorgen te kunnen wijden, oordeelde Z. D. H. het goed, de Ursulinen in zijn bisdom van de Belgische te scheiden en gaf haar een afzonderlijken visitator, Mgr. Russel, kanunnik en professor van het Groot Seminarie.

Na deze gewichtige beslissing werd te Roermond een algemeene vergadering gehouden der Oversten van alle Ursulinenkloosters in het bisdom. Door deze vergadering werden met goedkeuring van Z. D. H. onder meer de volgende bepalingen getroffen:

1. De religieuzen behoeven dagelijks slechts één rozenhoedje te bidden.

2. Het officie behoeft slechts Zondags en op de dagen door den Regel bepaald in koor gebeden te worden.

3. Met het oog op de zware lasten van het tegenwoordig onderwijs, wordt de nachtrust een half uur verlengd. De morgenmeditatie zal slechts een half uur duren en de vasten wordt beperkt tot de dagen, waarop de Kerk die voorschrijft.

In September van dat jaar begon de nieuw benoemde visitator aanstonds zijn visitatiereis en ofschoon voor sommige kloosters de tijd gekomen was, om een nieuwe Overste te kiezen, besloot hij, dat alle Oversten voorloopig haar ambt zouden blijven bedienen.

Veel, zeer veel heeft de Congregatie aan Mgr. Russel te danken en groot was dan ook de droefheid der zusters, toen men den 16en Mei 1896 plotseling het bericht vernam: Mgr. Russel is overleden!

Na diens overlijden werd bepaald, dat voortaan de dekens in wier decanaten Ursulinenkloosters gelegen waren, rechtens visitatoren dier kloosters waren. Deze toestand duurde ongeveer tien jaren.

In September 1906 benoemde Mgr. J. Drehmanns, die zich immer een groot weldoener en zorgzame vader voor de Ursu-

linen toonde, Dr. G. A. H. Bauduin, kanunnik en professor van het Groot Seminarie te Roermond, tot algemeen visitator. Veel, zeer veel heeft deze volijverige visitator voor de zusters Ursulinen gedaan. Onder zijn bestuur kwam ook de diocesane Unie der Ursulinen tot stand, waarover we thans gaan spreken.

HOOFDSTUK II.

Romeinsche en Diocesane Unie.

Wat men door het opschrift van dit tweede hoofdstuk verstaat, zullen we zoo duidelijk mogelijk trachten uiteen te zetten:

In 1899 werd door Z. E. Kardinaal Vannutelli, Prefekt van de Congregatie van Bisschoppen en Religieuzen, een schrijven gericht tot de bisschoppen der wereld, waarin Z. E. op last van Z. H. Paus Leo XIII te kennen gaf, hoe wenschelijk het ware, dat alle Ursulinen-Congregaties zich zouden vereenigen onder één hoofd, dat te Rome zou resideeren. Dit nu is de zoogenaamde **Romeinsche Unie.**

De text dezer breve van 21 Juli 1899 luidt als volgt:

Onder de religieuze instellingen, waaraan men met goedkeuring van den H. Stoel en onder de waakzaamheid der bisschoppen de edele taak heeft toevertrouwd om jongedochters in godsvrucht en wetenschap op te voeden, onderscheidt zich, niet minder door ouderdom als door deugden en verdiensten, de orde der religieuzen, genoemd van de H. Ursula.

Ofschoon vereenigd door de liefde, zijn de kloosters der Ursulinen niet onder elkander vereenigd door den band van een ware associatie; daaruit volgt, dat vrij dikwijls sommige communiteiten niet bij machte zijn, om gemakkelijk het doel te bereiken, dat zij zich hebben voorgesteld, omdat zij niet voldoende voorzien zijn van de middelen, die daartoe vereischt worden en geen hoop hebben die van andere communiteiten van hetzelfde instituut te bekomen, aangezien zij van elkander zijn gescheiden en er geen band is, die haar vereenigt.

Ten einde in deze ongerieflijkheden en moeilijkheden te voorzien, heeft deze Congregatie van Bisschoppen en Regulieren gemeend, verleden jaar met welwillendheid de vragen van eenige bisschoppen te moeten ontvangen, die ten doel hadden, om een zekere vereeniging tusschen de com-

muniteiten der Ursulinen tot stand te brengen; tengevolge hiervan heeft zij door haar decreet van 8 October 1898 bepaald, dat, telkens als communiteiten van Religieuzen-Ursulinen, bestaande in de verschillende landen der Christenheid, zouden aanvragen, om zich in bijzondere Congregaties te vereenigen, men gaarne haar beden en haar wenschen zou inwilligen.

Nog kortelings hebben eenige communiteiten van Ursulinen, zelfs in verschillende landen gevestigd, een schrijven naar Rome gericht, om te verkrijgen, dat geheel het Instituut der Ursulinen in één Congregatie zou vereenigd worden gelijk de Congregaties, die in deze eeuw ontstonden en door den Apostolischen Stoel werden goedgekeurd. Voorzeker is het de gewoonte niet van den H. Stoel, om lichtvaardig te veranderen datgene, wat volgens de voorgeschreven regelen werd gevestigd en door een lang tijdsverloop werd geheiligd, tenzij de veranderingen, welke men vraagt, meer in overeenstemming schijnen met de nieuwe tijdsomstandigheden en van nature beter en krachtdadiger het voorgestelde doel doen bereiken

Daarenboven, alvorens welkdanige beslissing dan ook te nemen, aangaande de onderhavige kwestie, oordeelt de H. Congregatie het zeer nuttig, dienaangaande het advies der betreffende bisschoppen en der religieuzen zelven te kennen.

Uw Eminentie (Kardinaal Goossens, Aartsbisschop van Mechelen, aan wien *deze* brief gericht was) zal dus wel de goedheid hebben, met de meeste zorg deze kwestie te onderzoeken en haar gevoelen aan deze heilige Congregatie te doen kennen, na eerst de gesteltenis dier voornoemde religieuzen te hebben onderzocht. En daar het noodig is, dat de religieuzen in alle vrijheid openbaren, wat zij hierover denken, is het goed, dat men haar voldoenden tijd geeft, om vóór God deze zaak te overwegen en dat ieder harer in absoluut geheime stemming haar gevoelen openbare.

De religieuzen moeten de drie volgende punten goed begrijpen:

1e. De vereeniging in kwestie heeft alleen ten doel, om met gemeen overleg datgene vast te stellen, wat geoordeeld wordt, geschikt en noodig te zijn voor het geheele instituut, *terwijl men zooveel mogelijk elke communiteit haar wetten, constituties en gebruiken, volgens welke zij wettig bestuurd worden, doet behouden.*

2. De vorm van deze Unie zou op de volgende wijze worden vastgesteld: *a.* De Algemeene Overste, voor onbepaalden tijd gekozen door gedelegeerden (één van elke communiteit) zal, met haar Algemeenen Raad, eveneens door dezelfde gedelegeerden gekozen, haar verblijf te Rome hebben. *b.* Het geheele Instituut zal verdeeld zijn in verschillende Provincies, aan wier hoofd een Provinciale Overste staat met haar Bijzonderen Raad.

3. Overal zal men dezelfde formule der religieuze Professie bezigen, welke de drie geloften van gehoorzaamheid, van armoede en kuischheid insluiten, zonder melding te maken van een vierde gelofte, die van zich

aan de opvoeding der jongedochters te wijden, welke gelofte tegenwoordig in sommige communiteiten wordt uitgesproken. Deze laatste gelofte is blijkbaar besloten in de gelofte van gehoorzaamheid, die krachtens de constituties van het Instituut wordt afgelegd.

Ziedaar hetgeen ik in opdracht van onzen Heiligen Vader Paus Leo XIII moet mededeelen aan Uwe Eminentie, wier hand ik nederig kus.

ROME, 21 Juli 1899.

Van Uwe Eminentie
de zeer nederige en toegenegen dienaar,
S. CARD. VANNUTELLI, Prefekt.
A. PANICI, Secretaris.

Het gevolg van dit dekreet was, dat zeventig communiteiten zich bij de *Romeinsche Unie* aansloten. Van de Thildonckscbe Ursulinen in Nederland, waren daarbij de communiteiten van Uden, Vught en Bergeyk. Tegen het einde van 1899 kwamen de Oversten dier huizen te Rome bij elkaar, om volgens die gegevens de statuten op te maken. De kloosters van Blois, Rome en Calvi met nog 63 andere huizen boden Z. H. den Paus den 21en November 1900 een verzoekschrift aan, om het Instituut met die statuten goed te keuren, hetgeen reeds geschiedde den 28en daarop volgend, vivae vocis oraculo (mondeling) door den Kardinaal Prefekt der H. Congregatie, doch het formeel dekreet werd tot later uitgesteld. Het verscheen den 17en Juli 1903 en was geteekend.

D. Card. Ferrata, Pref.
Ph. Giustini, Secret.

Den 14en September 1903 werd dit dekreet door Pius X bekrachtigd.

Naar aanleiding nu van de breve van 21 Juli 1899 werden in December daaraan volgende door Mgr. Boermans eenige vragen betreffende de Romeinsche vereeniging opgesteld en naar de verschillende Ursulinenkloosters in zijn diocees gezonden. De geprofeste zusters moesten op gesloten briefjes die vragen beantwoorden.

Het resultaat van dit onderzoek schijnt niet ten gunste der Romeinsche Unie te zijn geweest althans, de zaak bleef hangende.

In Januari 1901 kwam Mgr. Drehmanns echter nog eens terug op de kwestie en beval te dien einde een novene te houden ter eere van de H. Angela, om door haar voorspraak den wil Gods in deze gewichtige aangelegenheid te kennen.

Na deze novene, den 28en Januari, werden alle Oversten der Ursulinenkloosters in Limburg te Roermond bijeengeroepen. Deze vergadering had plaats onder voorzitterschap van den Bisschop zelven.

Wij hebben hier voor ons „Rapport succinct des questions traités dans la réunion générale du 28 Janvier 1901", eigenhandig onderteekend door Mgr. J. H. Drehmanns z.g. den 18en Februari daarop volgend. Hieruit blijkt, dat met algemeene stemmen werd besloten, niet tot de *Romeinsche Unie* over te gaan, vooral aangezien enkele punten van het schema der nieuwe constituties, opgesteld voor die vereeniging, niet veel sympathie vonden, vele ook minder geschikt werden geoordeeld voor de lokale behoeften.

In de zitting van den volgenden dag werden de principen vastgesteld, waarop de *Diocesane Unie* zou gebaseerd zijn.

Reeds vroeger had men in een vergadering te Sittard over een Diocesane Unie gesproken en was men tot de conclusie gekomen, dat men daarnaar zou streven. Deze conclusie werd toen reeds goedgekeurd door Mgr. Boermans, nadat deze de mede-instemming van Kard. Ledóchowski had verkregen.

Duidelijk werd ook aangetoond, dat er door het dekreet van 21 Juli 1899 geen *bevel* werd gegeven en dat een Diocesane Unie er volstrekt niet mede *in strijd* is, aangezien in het dekreet zelf wordt verwezen naar een ander van 8 October 1898, waarin bepaald werd, dat *„telkens als communiteiten van Religieuzen Ursulinen, bestaande in de verschillende landen der christenheid zouden aanvragen, om zich in bijzondere congregaties te vereenigen, men gaarne haar beden en haar wenschen zou inwilligen*".

Men houde ook goed voor oogen dat een vereeniging (hetzij Romeinsche, hetzij Diocesane) geenszins in strijd is met

de *traditie* der Ursulinenorde, gelijk wij eens hoorden beweren. Want de oorspronkelijke vorm van het instituut is reeds door den H. Carolus Borromeus, gelijk wij zagen, geheel veranderd.

Dit geschiedde nochtans geheel overeenkomstig het woord der heilige Stichteres, de H. Angela:

„Zou het echter gebeuren ten gevolge van de tijdsomstandigheden, dat in eenig punt nieuwe of gewijzigde bepalingen moeten worden gemaakt, doet het dan met overleg en na wijzen raad te hebben ingewonnen."

De vaste traditie der orde van Sint Angela is immer geweest een kinderlijke gehoorzaamheid aan den Heiligen Stoel en de bisschoppen, en altijd is dan ook trouw de vermaning der H. Stichteres opgevolgd: „Gij zult altijd de dochters der bisschoppen zijn".

Tot een besluit kwam men in de vergadering van 28 en 29 Januari 1901 niet. Eerst vijftien jaren later zou de Diocesane Unie tot stand komen.

Ook in andere landen ontstond in vele communiteiten van Ursulinen eveneens ernstige twijfel, hoe men het dekreet van 21 Juli 1899 moest verstaan en de Overste van een der Ursulinenkloosters, wier onderdanen blijkbaar die Romeinsche Unie voor zich ongewenscht achtten, richtte een vraag aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren of zij haar onderdanen moest dwingen tot die Rom. Unie toe te treden. Bij rescript van *10 Maart 1902* antwoordde de H. Congregatie:

„Neen, maar elke communiteit behoudt in deze zaak geheele vrijheid, volgens den tekst der breve van 21 Juli 1899".

Was geteekend:

Fr. Hieronymus Card. Gotti, Pref.
A. Budini, Subsecret.

Den 17en Jan. 1903 werd een verblijdend nieuws aan de Ursulinen bekend gemaakt. De congregatie der zusters Ursulinen bekwam namelijk den 18en December 1902 den titel

van „*Orde*", een bewijs temeer hoe hoog Christus' Stedehouder die zoo verdienstelijke congregatie achtte.

Nog altijd echter koesterde de H. Stoel het verlangen, dat de verschillende congregaties en kloosters der Religieuzen Ursulinen zich onder één hoofd te Rome zouden vereenigen, niets anders hiermede bedoelend, dan zóó hun welvaart en bloei te bevorderen. Dit bleek wederom duidelijk uit een *Motu proprio van Z. H. Paus Pius X*, gedateerd *8 Mei 1905.*

De H. Vader haalt nog eens de strekking van het decreet van 21 Juli 1899 aan en geeft zijn vreugde te kennen over de vereeniging van zoovele huizen, wier getal steeds toeneemt. Vervolgens verleent hij een vollen aflaat op den verjaardag van de goedkeuring der nieuwe statuten, 28 November, voor haar, die bij de Romeinsche Unie zijn aangesloten. En dan gaat Z. H. verder:

Uit dit alles blijkt, hoezeer Wij verlangen, dat deze Instelling, die zoo gunstig is begonnen, dagelijks in ledental toeneme en zich meer en meer uitbreide. Daarom sporen Wij die communiteiten, welke nog niet tot deze instelling behooren, met alle kracht aan (vehementer adhortamur) tot haar toe te treden. En Wij twijfelen er niet aan of Onze Broeders de Bisschoppen, in wier diocesen zulke Ursulinenkloosters gevestigd zijn, zullen niet alleen haar wenschen tegemoet komen, maar ook degenen, die misschien nog aarzelen, met zachtheid tot vereeniging trachten over te halen, wel overtuigd, dat de constituties der Instelling zóó zijn opgesteld, dat ze ten zeerste aanpassen aan de gewoonten en den aard van elke natie.

Wij willen, dat deze brief gezonden worde aan elk der bovengenoemde bisschoppen, en in de moedertaal nauwkeurig overgezet in alle Ursulinenkloosters en in een bijzondere bijeenkomst worde voorgelezen.

Dit hebben wij tot welzijn en vooruitgang van de Instelling der Ursulinen uitgegeven. Al wat er tegen mocht zijn niets ter zake doende.

Gegeven te Rome, in de St. Pieter den 8en Mei 1905, in het tweede jaar van Ons Pontificaat.

PIUS P. P. X

Het verlangen van Christus' Stedehouder, hetwelk wederom ondubbelzinnig in dit *Motu proprio* werd uitgedrukt, moet men toch niet verwarren met een *bevel.* Er kunnen immers omstandigheden bestaan, die de vervulling van 's Pausen verlangen voor een ander land *ongewenscht* maken, wanneer b.v. het doel

van het *Motu proprio*, uitgedrukt in den laatsten zin, op een andere wijze beter kan bereikt worden. Ook kan het voorkomen, dat de vervulling van 's Pausen wensch *onmogelijk* wordt.

Zoo zijn b.v. de Ursulinen van Pruisen niet tot de Unie kunnen overgaan, daar de regeering niet gaarne zag, dat haar onderdanen aan een buitenlandsch hoofd onderworpen waren. De bisschoppen van Pruisen, te Fulda vergaderd in Juni 1905, hebben toen een request naar Rome gezonden, onderteekend door Zijn Eminentie Kardinaal Kopp en de overige bisschoppen. De Kardinaal-Staatssecretaris Merry del Vall antwoordde reeds den 13en Juni 1905 „dat het de bedoeling des Pausen niet was „geweest, de vereeniging met Rome te bevelen, maar slechts „aan te bevelen voor zoover het mogelijk is, of ook als er geen „onoverwinnelijke moeilijkheden tusschenbeide komen".

Den 6en Aug. 1905 ondervroeg Kardinaal Kopp nog eens den H. Stoel omtrent deze Unie en nogmaals werd geantwoord, dat er in het *Motu proprio* van geen *bevel* sprake was en dat dus de Ursulinenkloosters naar goedvinden konden bepalen wat haar goed voorkwam.

Dergelijk antwoord is door den Kardinaal-Staatssecretaris den 12en Augustus van dat jaar gegeven aan den bisschop van Waterford in Ierland.

Evenzoo luidde het antwoord aan Kardinaal Goossens, aartsbisschop van Mechelen, den 13en September 1905: „De wensch van het *Motu proprio* moet niet als een bevel aangezien worden en de keuze der Ursulinen blijft vrij". *)

Dit ook gaf de H. Vader uitdrukkelijk te kennen aan Mgr. J. Drehmanns, toen deze Z. H. in een particuliere audientie, waarbij ook de H.E. Heer Visitator Dr. G. Bauduin tegenwoordig was, over de kwestie ondervroeg.

---

*) Zie over deze kwestie: Vermeersch. „De religiosis institutis et personis." Periodica. T. I-II.

Nouvelle Revue Théologique. T. 37. 1905.

We laten hier, om veel misverstand uit den weg te ruimen, den gewichtigen brief volgen, dien Mgr. Drehmanns destijds hierover aan alle Oversten der Limburgsche Ursulinenkloosters richtte.

G. z. J. Chr.

Zeereerwaarde Overste.

Wij meenen te beantwoorden aan uw billijk verlangen, door U den uitslag mede te deelen van het onderhoud, dat wij met den H. Vader hebben gehad met betrekking tot de vereeniging der Ursulinen.

Wat de H. Vader ons heeft gezegd, komt in 't kort hierop neer, dat Zijne Heiligheid door de toezending van het *„Motu proprio"* geen bevel heeft willen geven, doch enkel een wensch uitdrukken, en dat het eenige doel van dat *Motu proprio* was: *de bevordering van het goede.* Zoodra het bleek, dat tengevolge der omstandigheden van personen en plaatsen en van plaatselijke behoeften *deze aansluiting bij de Congregatie van Rome niet zou dienen ter bevordering van het goede, het verlangen van den H. Vader van zelf ophield te bestaan.*

De H. Vader liet, omtrent deze zaak, aan de kloosters zelf en *vooral aan hunne respectieve Bisschoppen, volle vrijheid* om te handelen volgens hunne overtuiging en hun geweten.

„Indien de Ursulinenkloosters van het Bisdom Roermond en hun Bisschop dus van gevoelen zijn, dat de aansluiting bij de Romeinsche Unie voor hen niet voordeelig is, zoo verlangt de H. Vader volstrekt niet, dat zij toetreden."

„Van den anderen kant vond de H. Vader het wenschelijk, zoo niet noodzakelijk, dat de Ursulinenkloosters, hetzij eene diocesane vereeniging, hetzij eene gewestelijke vereeniging zouden oprichten."

Op mijn vraag, of ik *dit laatste punt, als Zijn uitdrukkelijken wil, aan de kloosters van mijn Bisdom mocht en moest mededeelen,* gaf de H. Vader mij ten antwoord: *„Ja, doe dat, en moge God aan uwe Ursulinen den vrede en allen voorspoed verleenen".*

Tengevolge van deze uitdrukkelijke verklaring van den H. Vader en in overeenstemming met den wensch, dien de Oversten in de laatste vergadering te Echt hebben geuit, *verklaren wij bij dezen uitdrukkelijk, dat de Ursulinenkloosters van het Bisdom Roermond niet tot de Romeinsche Unie zullen toetreden.*

Overeenkomstig het uitdrukkelijk verlangen van den H.Vader, zullen wij trachten eene diocesane vereeniging op te richten, en wij zullen zien, of wij tot overeenstemming kunnen komen met Hunne Doorluchtige Hoogwaardigheden den Aartsbisschop van Utrecht en den Bisschop van 's-Hertogenbosch en de Ursulinenkloosters van hunne Bisdommen, om eene gewestelijke vereeniging in te stellen.

Daar de Bisschoppen van Duitschland en België (Mechelen en Luik) op dezelfde wijze voor de Ursulinen van hunne Bisdommen eene vereeniging schijnen te willen oprichten, zullen wij zien, in hoeverre het mogelijk zal zijn, onze vereeniging met de hunne in overeenstemming te brengen en een soort van Bond te vormen, zonder ook maar in het minste de zelfstandigheid der diocesane vereeniging afbreuk te doen.

Wij verzoeken U, Eerw. Moeder, het voorafgaande aan uwe Communiteit te willen bekend maken en haar de tevredenheid van den H. Vader te betuigen over de gehoorzaamheid, die zij zoowel jegens Zijn persoon, als jegens den Bisschop aan den dag heeft gelegd. De H. Vader heeft mij dan ook uitdrukkelijk opgedragen, U Zijn Zegen met vollen aflaat te geven, hetgeen ik doen zal bij gelegenheid van mijn eerstvolgend bezoek aan uw klooster.

Roermond, 8 October 1905.

w.g. † J. H. Drehmanns,
Evêque de Ruremonde.

Deze brief is van het grootste belang voor de oplossing der kwestie over de opportuniteit van een diocesane Unie voor

Limburg en om veel misverstanden uit den weg te ruimen. Men lette slechts op de door ons onderstreepte woorden.

Laten we erbij voegen, dat onze thans regeerende Paus Benedictus XV, nog kortelings aan Z. Em. Kardinaal van Rossum, die Hem, op verzoek van Mgr. J. Schrijnen, over deze kwestie ondervroeg, heeft verklaard, dat Z. H. volkomen van hetzelfde gevoelen is als zijn voorganger Pius X en geenszins daarvan wil afwijken. En bij het herlezen van het herderlijk schrijven van Mgr. J. Drehmanns, klinkt ons weer dat woord der H. Angela tegen: Vous serez toujours les filles des Evêques!

In Augustus 1906 had er wederom een gewichtige algemeene vergadering plaats der Oversten van de kloosters van Limburg. Er werden twee voorname bepalingen gemaakt, welke waren: het herzien der constituties en het benoemen van een visitator. Tot visitator werd, gelijk wij zeiden, benoemd Dr. G. A. H. Bauduin, kanunnik en professor aan het Groot Seminarie te Roermond.

Enkele jaren later 1908 werd door Z. D. H. Mgr. Drehmanns, nog een nieuwe bepaling gemaakt, die den religieuzen Ursulinen allerwelkomst was.

In de meeste Congregaties van zusters dragen de geprofesten een ring als teeken van haar verbond met den Goddelijken Bruidegom, een teeken, dat haar telkens herinnert aan de trouw, die zij, niet aan een mensch, maar aan God, op plechtige wijze hebben beloofd.

Dit gebruik bestond nog niet bij de Thildonckscbe Ursulinen, maar door Mgr. Drehmanns werd het in 1908 ingevoerd voor de Ursulinen van zijn bisdom.

Bij den 2en Februari 1908 vinden wij in de kronijken van Maastricht het volgende opgeteekend, hetgeen voorzeker de hartetaal was van alle zusters: „Sluiting van het Triduum!" Heerlijke dag voor de Ursulinen van het bisdom Roermond. Wat zijn onze harten gelukkig, daar zij toebehooren aan Jezus, den Bruidegom onzer zielen.

Dezen morgen, na de H. Communie, algemeene vernieuwing der geloften volgens deze formule:

Almachtige eeuwige God, ik hernieuw en bevestig van ganscher harte, voor geheel mijn leven, de geloften van eeuwige armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid, welke ik bij mijne professie heb afgelegd; ik hernieuw en bevestig ze in den zin der nieuwe constitutiën, welke Zijne Doorl. Hoogw. de bisschop van Roermond aan onze Congregatie gegeven en van af heden in al de kloosters bij deze aangesloten, verplichtend gesteld heeft, en waaraan ik mij ten volle onderwerp. Ik smeek Uw oneindige goedheid, om wille van het kostbaar Bloed van Jezus Christus en door de voorbede der Allerheiligste Maagd, mij de genade te geven, om mijn geloften steeds met volmaaktheid te vervullen. Amen.

Na een korte toespraak door den pater, die het Triduum had geleid, kwamen de religieuzen één voor één naar het priesterkoor, om geknield uit de handen des priesters den gezegenden ring te ontvangen, waarin het monogram I✝S gegraveerd was. Na dit onvergetelijk oogenblik, zoo vervolgt de kronijk, staken wij de hand op, waaraan die ringen blonken en spraken samen deze woorden uit:

„Jezus Christus, mijn Heer en mijn God, heeft mij zijnen ring tot onderpand gegeven en mij als zijne Bruid daarmede versierd".

Zoo eindigde de plechtigheid, die voor immer in ons geheugen blijft gegrift. Moge zij voor ons allen het onderpand onzer volharding en van ons eeuwig geluk zijn!!!"

HOOFDSTUK III.

Gemeenschappelijk Noviciaat.

De Diocesane Unie voor 't Bisdom Roermond komt tot stand.

In 1909 zette men een stap nader tot de vereeniging der Limburgsche kloosters, waarin verreweg het grootste deel der Thildonckscbe Ursulinen in Nederland zich bevindt.

De vrome Stichter, pastoor J. Lambertz, had korten tijd vóór zijn dood gezegd: „Ik betreur het ten zeerste, dat er zoo weinig relaties bestaan tusschen de Hollandsche en Belgische Ursulinen, eveneens, dat er geen gemeenschappelijk noviciaat is". Hierop komt hij ook nog in zijn „*Testament*" terug. Welnu, wat Holland betreft, voor schier alle Thildoncksche Ursulinen zou daar de wensch des Stichters in vervulling gaan. Den 16en Februari gingen namelijk de Oversten der Ursulinenkloosters van het bisdom Roermond het kasteel „Aldegoor" bezichtigen onder de gemeente Haelen, even buiten het dorp gelegen. Men wilde hier, in plaats van te Susteren, waaraan men eerst gedacht had, een *algemeen noviciaat* oprichten. Het gebouw nu kwam den Oversten zeer geschikt voor; men besloot het te koopen en tot klooster in te richten. Dit had plaats op den feestdag van O. L. Vrouw van Goeden Raad, den 26en April en het nieuwe klooster werd dan ook aan die machtige Raadgeefster toegewijd. Er werd eerst een vereeniging opgericht met den naam: „O. L. Vrouw, moeder van goeden Raad." Deze vereeniging kreeg in Februari 1909 rechtspersoonlijkheid; waarna men tot den aankoop van het kasteel overging.

De postulanten der verschillende kloosters zouden dáár in 't vervolg haar noviciaat maken en na voleind proefjaar naar het klooster, dat haar als postulante had aangenomen, terugkeeren. Dit geschiedt thans ook, met dien verstande, dat de postulanten der huizen, die in 1916 zich bij de Diocesane Unie aansloten, na het noviciaat ter beschikking der algemeene Overste staan, die haar kan zenden, waarheen zij het 't best oordeelt. De postulanten der niet aangesloten huizen gaan naar haar klooster terug, dat haar als postulante aannam. Het klooster Halfweg zendt ook postulanten naar Haelen voor het Indische klooster te Weltevreden, terwijl de Ursulinen, die bij de Romeinsche Unie zijn aangesloten het noviciaathuis hebben te Vught „Mariaoord".

Den 21en October 1909, feest van de H. Ursula, kwam Z. D. H. Mgr. Drehmanns zelf, in gezelschap van den Visitator

Dr. G. Bauduin, de eerste plechtige inkleeding van zestien postulanten verrichten en daardoor tevens het algemeen noviciaat officieel openen.

De Oversten der Limburgsche Ursulinenkloosters waren bij deze altijd indrukwekkende plechtigheid tegenwoordig. Zij kwamen tegelijk met Monseigneur 's morgens om 9 uur aan.

Blijde luidde het klokje van den alouden toren toen Monseigneur Aldengoor binnen reed. Onmiddellijk na aankomst begon de plechtigheid.

Tot eerste Novicenmeesteres was benoemd Rév. Mère Leocadia en tot tweede Rév. Mère Lioba.

Aanvankelijk was het klooster van Haelen uitsluitend Noviciaatshuis, doch op herhaald verzoek opende men het volgend jaar den 3en October een bewaarschool, gehouden door Mère Antoine, die later ook tweede Novicenmeesteres werd.

Doch naast de communiteit der Novicen zou een andere communiteit gevormd worden, die ook postulanten moest kunnen aannemen en tevens voor de dorpskinderen een school zou kunnen openen. Dit geschiedde en den 25en Juni 1912 werd de eerste steen gelegd van de school, die reeds den 20en November van dat jaar plechtig door den Hoogeerw. visitator werd ingezegend.

Den 4en October 1914 deed men wederom een poging om tot de door den bisschop zoo vurig gewenschte vereeniging te komen.

Er werd een vergadering belegd der Oversten van alle huizen in Limburg. De Hoogeerw. visitator las bij die gelegenheid een brief voor, door Z. D. H. Mgr. L. Schrijnen, bisschop van Roermond, aan de Oversten gericht, waarin Mgr. haar en hare zusters zijn dank betuigde voor de onschatbare diensten aan de godsdienstige opvoeding der vrouwelijke jeugd in zijn bisdom bewezen. Z. D. H. gaf haar tevens in overweging, door middel van nauwere aaneensluiting aller huizen, haren invloed in deze nog te vergrooten en uit te breiden:

„Het kan niet anders, dan onze innige wensch zijn", aldus Mgr., „dat gij dit groote middel der vereeniging gebruikt."

Alle voor- en nadeelen eener vereeniging onder ééne algemeene Overste met vrije verplaatsing der zusters naar de verschillende huizen, werden vervolgens lang en breed besproken en ten slotte werd bepaald, dat de visitator den wensch van den bisschop aan alle zusters zoude bekend maken en aan ieder afzonderlijk de gelegenheid zoude geven, om vrijmoedig hare meening te uiten.

Het resultaat van dit onderzoek was niet ten gunste der vereeniging; er schenen nog bij velen ernstige bezwaren tegen te pleiten.

Op die zelfde vergadering van 4 October 1914 werd besloten een *Coutumier* samen te stellen, opdat in de gebruiken uniformiteit in alle kloosters zoude verkregen worden. Deze Coutumier kwam tot stand.

Twee jaren later, in Juni 1915, had wederom een belangrijke vergadering der Oversten plaats.

Tot dan toe was er in het Noviciaatshuis te Haelen geen eigenlijke locale Overste, hetgeen toch zeer wenschelijk was.

Op voorstel van Rév. Mère Emmanuel van Breust, dat met algemeene stemmen werd goedgekeurd, zou Haelen voorloopig als een filiaalhuis van een der kloosters beschouwd worden. Wederom met algemeene stemmen, behalve die van de Overste van Breust, werd vervolgens het huis van Breust aangewezen, om zich met de filiaal van Haelen te belasten.

Nu hadden er natuurlijk enkele benoemingen plaats, waarvan het resultaat was, dat Rév. Mère Xavier Locaal-Overste werd en Rév. Mère Gabrielle eerste Algemeene Novicen-meesteres.

In datzelfde jaar 1915 had de vereeniging plaats van de communiteiten van Maastricht en Breust-Eijsden onder één Overste, namelijk Rév. Mère M. Emmanuel. Deze vereeniging droeg een particulier karakter, want zij kwam tot stand met het oog op grooteren bloei der beide inrichtingen van onderwijs.

Het jaar daarna echter zou het vurig verlangen der kerkelijke overheid eindelijk verwezenlijkt worden.

Den 27en Mei 1916 was het sluiting der tweede retraite van

de Oversten, te Haelen gehouden. De Hoogeerw. Heer visitator Dr. G. Bauduin belegde na de retraite een vergadering, waarbij alle Oversten der Limburgsche Ursulinenkloosters tegenwoordig waren, behalve die van Sittard. Wederom werd de kwestie der vereeniging onder één Algemeene Overste met Algemeene Raad, behandeld. Tevoren had de visitator een volledig uitgewerkt ontwerp eener dusdanige vereeniging aan alle huizen rondgestuurd met verzoek, dat de Oversten met hare zusters dit ontwerp zouden bespreken en de gemaakte bemerkingen en gewenschte veranderingen schriftelijk bij hem zouden inzenden. Zulks geschiedde door alle huizen behalve door een, om redenen ons niet bekend. De schriftelijke bemerkingen, door de kloosters ingeleverd, werden breedvoerig op de vergadering besproken en in zooverre zij gegrond bevonden werden, beloofde de visitator met alle rekenschap te zullen houden. Alles was geschied, getuigde hij, om aan den wensch van Z. D. H. Mgr. Schrijnen, die de vereeniging der Ursulinenkloosters in zijn bisdom dringend verlangde, tegemoet te komen. Het ontwerp der vereeniging werd vervolgens door den visitator herzien en nadat de noodige verbeteringen waren aangebracht, verhief Mgr. Schrijnen het den 17en Juni 1916 tot *Statuten* der voorgestelde vereeniging. Met begeleidend schrijven stuurde de visitator deze statuten denzelfden dag aan alle huizen en vroeg in naam van Z. D. H. den bisschop, dat de zusters bij geheime stemming zouden te kennen geven, of zij, op de voorwaarden in bedoelde statuten omschreven, voor of tegen de vereeniging waren.

Den 23en September van dat jaar werd het verslag der stemming, welke intusschen in alle huizen, behalve Sittard en Weltevreden, gehouden was, opgemaakt door den visitator, terwijl de Zeereerw. Heeren H. Reighard en W. Linssen als getuigen hem daarbij ter zijde stonden. Dit verslag werd aan Z. D. H. Mgr. Schrijnen aangeboden, opdat hij over de vereeniging zoude beslissen.

Op het feest nu van de H. Ursula, 21 October, nam Z. D. H.

overeenkomstig den uitslag der stemming, de beslissing, dat de huizen van Breust, Echt, Grubbenvorst, Horst, Lottum, Kerkrade, Maastricht, Posterholt en Roermond zich onder een Centraal Bestuur zouden vereenigen, terwijl hij de hoop uitdrukte, dat Sittard en Venray met zijne beide filialen Tilburg en Renkum later zouden toetreden.

Den 12en April 1917 had het Generaal Kapittel plaats, mede tot de keuze van de Algemeene Overste en haar Raad. Elk huis zond volgens de statuten afgevaardigden naar Haelen. In al de aangesloten huizen werd, op voorstel van Mère Emmanuel, het Allerheiligste dien dag ter aanbidding uitgesteld, opdat alle zusters Gods bijstand over de vergaderden met des te meer vurigheid zouden afsmeeken.

Bij de eerste stemming werd onmiddellijk met bijna algemeene stemmen tot Generale Overste gekozen Rév. Mère Emmanuel, gewezen Overste der communiteit van Breust-Eijsden en gewezen Algemeene Overste der toen reeds ontbonden vereeniging Maastricht-Breust.

Verder werden gekozen:

Mère Casimira (Maastricht)
Mère Françoise (Grubbenvorst)
Mère Borromea (Kerkrade)
Mère Angèle (Echt) } tot Raadzusters.

Mère Stanislas (Grubbenvorst) tot discrète.

Na een korte toespraak van den Hoogeerw. Heer visitator werd het „Te Deum" gezongen en baden de zusters drie Wees gegroeten, om de Moeder van Goeden Raad te danken. Aldus werd dit eerste Generaal-Kapittel der vereenigde Ursulinen van het bisdom Roermond gesloten.

In den namiddag werd nog een huishoudelijke vergadering gehouden, ter regeling van verschillende punten.

Tegen 4 uur in den namiddag kwam Z. D. H. Mgr. Schrijnen te Aldengoor aan. Monseigneur wilde door zijn persoonlijk verschijnen aldaar, de Ursulinen een blijk geven zijner hooge tevredenheid over de tot stand gekomen vereeniging en aan

deze zijn bisschoppelijken zegen geven. Monseigneur sprak toen deze merkwaardige woorden: „Geen groot werk komt in de Kerk tot stand, dan ten koste van offers en in samenwerking met hen, die de H. Geest gesteld heeft om de Kerk te leiden; hoe grooter deze offers voor de Ursulinen geweest zijn, hoe meer haar de onderwerping gekost heeft, des te meer zal ook de zegen Gods rusten op dit werk harer vereeniging.

HOOFDSTUK IV.

Ontwikkeling en bloei der Ursulinenkloosters in Nederland na den dood des Stichters, van 1869 tot Januari 1921.

De titel van ons boek is: „De heilige Pastoor van Thildonck en zijn Stichting in Nederland"; het zou dus onvolledig zijn indien wij niet bespraken de verdere uitbreiding der Congregatie van de Thildoncksche Ursulinen in Nederland na den dood des vromen Stichters.

Wij zullen dus in dit hoofdstuk zien, hoe de kloosters, die tijdens het leven van pastoor Lambertz reeds waren opgericht en de nieuwe stichtingen, die na zijn dood in den loop der tijden in ons vaderland ontstonden, onder Gods zegen, vaak in weerwil van groote moeilijkheden, in welvaart toenamen tot glorie van God en tot welzijn van zoovele christenmeisjes, die bij Sint Angela's Dochters een voortreffelijke, echt christelijke opvoeding genoten.

1. VENRAY (vervolg van blz. 109). — Wij zagen tot wat hoogen bloei de eerste Hollandsche stichting, die van Venray, gekomen was onder het wijs bestuur van Mère Pelagie, die sedert den 6en September 1843 Overste was. Langen tijd heeft zij aan het hoofd gestaan van „Jeruzalem", totdat zij den 28en Januari 1885 haar edele ziel, verrijkt met de kostbaarste verdiensten, aan God teruggaf. Zij mocht het gouden jubilé

van het klooster, waarvan zij mede een der grondlegsters was, niet beleven te midden harer dochteren, maar toch zal zij in den hemel met haar hebben meegejubeld over al het goede, dat in „Jeruzalem" gedurende die halve eeuw tot stand kwam.

Drie jaren na haren dood immers was er feest in Venray's klooster: Dankbaar herdachten de zusters, aan wier hoofd stond Rév. Mère Félicité, het vijftigjarig bestaan der stichting, een bestaan, waarin veel geleden en gestreden, maar ook onschatbaar veel genoten werd van Gods vaderlijke goedheid. Met voldoening mochten de zusters terugzien op al het goede, dat zij met Gods genade hadden bewerkt, tot Zijn eer en tot welzijn van zooveel reine zielen, aan haar zorgen toevertrouwd.

Welsprekend is, in al zijn beknoptheid, hetgeen op het toenmaals keurig uitgegeven gedenkblaadje geschreven staat: „169 religieuzen hebben haar heilige geloften in ons klooster afgelegd; 23 zijn er heilig afgestorven. — In ons pensionaat volgden 1650 leerlingen elkander op. Een groot getal onder haar hebben zich in verschillende religieuze congregaties aan God toegewijd. Verreweg het grootste gedeelte vervult in de wereld de zware verplichtingen van christen vrouw. Er zijn moeders onder haar, die ons haar kinderen en kleinkinderen hebben toevertrouwd; er zijn onder haar meisjes en vrouwen geweest, die pal en onversaagd stonden te midden der zwaarste offers, die het leven soms eischt."

En nog heden kan dit ondanks den wuften tijdgeest, die overal heerscht, nog van Venray's oud-leerlingen gezegd worden en waar een of ander door het schitteren der wereld en de lichtzinnige levensopvatting van den modernen tijd verblind wordt, is dit zeker niet te wijten aan het onderricht en de opleiding, die zij in Venray hebben genoten.

Ook na den dood van pastoor Lambertz heeft Venray filialen gesticht: In 1903 werd op den 19en Juni, feestdag van het H. Hart, de eerste steen gelegd van de thans zoo bloeiende filiaal, het Sint Ursulaklooster te Tilburg. In 1904 aanvaardden de religieuzen van „Jeruzalem" de stichting door

den Zeereerwaarden Heer van Wijck aangeboden te Renkum en openden aldaar een lagere school, een bewaarschool en een naaicursus. Over deze beide stichtingen aanstonds meer.

Thans bloeit Venray's stichting immer in weelderigen bloei. Het pensionaat is druk bezocht en staat te recht bekend als een der deftigste van ons land. De leerlingen ontvangen er bij degelijk onderwijs tevens een soliede christelijke opvoeding.

De dagschool is tot een U. L. O. uitgebreid. In het pensionaat zijn opgericht eene M. U. L. O., een normaalschool, cursussen ter opleiding voor de akten L. O. en M. O. in de vreemde talen, en een gymnasium.

Wij sluiten dit kort overzicht met den wensch, op het einde van voornoemd gedenkblaadje van het gouden jubilé uitgedrukt:

„Moge de goddelijke Voorzienigheid blijven waken over het tweede klooster Jeruzalem, gelijk Zij dit deed over het eerste."

2. TILBURG. — Wij laten hier maar aanstonds de korte geschiedenis volgen der beide filialen van Venray. In 1903 vroeg de Zeereerwaarde Heer G. van Zinnicq Bergmann, pastoor der parochie van het H. Hart te Tilburg — daartoe aangespoord door Mgr. Dr. H. Poels, — om eenige Ursulinen, die van Venray uitgaande, klooster en scholen in zijn parochie zouden stichten.

Op het feest van het H. Hart 1903 werd de eerste steen gelegd voor het klooster, de scholen en de volkshuishoudschool. 't Was namelijk de wensch van den ijverigen herder, dat de zusters ook zouden werken voor de jonge meisjes van het volk, bijzonder voor haar, die op de fabrieken werkzaam zijn.

Den 25en April 1904 had de plechtige inzegening plaats van het nieuwe Ursula-klooster. Mère Félicité, de Overste van Venray en eenige andere zusters van dat klooster waren erbij tegenwoordig. Al was de bouw nog lang niet voltooid, toch begonnen 's anderendaags reeds de scholen onder leiding van tien religieuzen, allen van Venray. De stichting mocht zich spoedig in grooten bloei verheugen en gerust mogen we aan-

nemen, dat de heilige Stichter, pastoor Lambertz zijn kinderen op bijzondere wijze zegent. Immers, sinds er sprake was van deze stichting, hebben de zusters steeds bij het avondgebed een *Onze Vader* en *Wees gegroet* gebeden, om de hulp in te roepen van den „heiligen Pastoor van Thildonck". Een groot portret van haar vader houdt de herinnering aan zijn deugden en lessen steeds levendig in de communiteit.

Dat Tilburg's Ursula-klooster steeds in welvaart toeneemt, blijkt wel hieruit dat er reeds tweemaal is bijgebouwd, in 1906 en in 1913, en nog voldoen de scholen niet aan het aantal leerlingen. Thans telt de bijzondere lagere school ongeveer 260 leerlingen, de M.U.L.O. in elf klassen telt 280 leerlingen. Ook is er een kleine Normaalschool van ongeveer 20 leerlingen aan verbonden. Aan het herhalingsonderwijs van het meisjespatronaat nemen 35 à 40 kinderen deel. De volkshuishoudschool telt 70 à 80 meisjes en de cursus voor de textiel-industrie, theorie en practijk van stoppen van wollenstoffen werd in 1920 door 36 leerlingen gevolgd.

De zusters doen door dit werken voor de fabrieksmeisjes onnoemelijk veel goed. Doch zooveel arbeid eischt vele krachten en ook hier is weer de bede: Heer, zend ons meer medearbeidsters, de oogst is zoo groot!

3. RENKUM. — Aanleiding tot de stichting van deze Venraysche filiaal was de over het algemeen treurige toestand van het godsdienstig leven in de huisgezinnen der katholieke fabrieksarbeiders. Die toestand werd grootendeels geweten aan het gemis van katholiek onderwijs. Vandaar dat de ijverige herder van Renkum reeds lang plannen had gemaakt, om in zijn parochie een bijzondere meisjesschool te openen. Eindelijk werd hij daartoe in staat gesteld door den heer Stephanus van Wijck. Deze deed op zijn erf een flink schoolgebouw optrekken. Om leerkrachten wendde men zich tot de Ursulinen van Venray. Gaarne willigde de toenmalige Overste Mère Félicité het verzoek in en in September 1904 werd de stichting

aanvaard, welke bekend is als de „van Wijck-Conijnstichting". De nieuwe communiteit bestond uit vier koorzusters en twee leekezusters aan wier hoofd stond Mère Stanislas. Reeds aanstonds na aankomst openden de Ursulinen de drie klassen der leerschool. Thans is aan deze leerschool ook een bewaarschool en een drukbezochte naaischool voor grootere meisjes verbonden. Op de leerschool zijn gemiddeld 145 leerlingen, terwijl op de bewaarschool 70—80 kindertjes nuttig worden bezig gehouden. De communiteit van Renkum telt thans zeven religieuzen, die haar beste krachten wijden aan het welzijn der kinderen.

4. SITTARD (vervolg van bldz. 115). — „*Neen, het klooster van Sittard moet blijven bestaan en iets groots zal er uit voortkomen.*" Dit waren de woorden van den vromen Stichter toen Mère Olive, ten einde raad, hem voorstelde de stichting maar op te heffen, daar de toestand onhoudbaar werd.

En Sittard's stichting is blijven bestaan en tot grooten bloei gekomen. Dat „iets groots" door pastoor Lambertz voorspeld, was waarschijnlijk, wij zagen het, de alom verspreide aartsbroederschap van O. L. Vrouw van het H. Hart.

Wij hebben het ontstaan dezer aartsbroederschap in Nederland reeds vermeld en ofschoon het buiten ons bestek ligt, de verdere ontwikkeling dezer devotie in haar geheel na te gaan, willen we hier toch den naam vermelden van een der religieuzen van Sittard's communiteit, die de eerste en voornaamste bevorderaarster was dezer devotie, welke zoo innig met Sittard's stichting verbonden is — namelijk *Mère Antoine.*

Een harer oud-leerlingen schrijft in 1898:

„Daar de goede God den 2en Aug. 1897 zijn onvermoeide dienares tot zich riep, om haar het loon te schenken voor de talrijke werken, door haar met onbezweken ijver voor de eer Zijner Moeder ondernomen en volbracht, zoo is het thans geoorloofd te spreken en luide te verkondigen: dat alles, wat te Sittard gedaan wordt voor de uitbreiding der devotie tot O. L. Vrouw van het H. Hart, te danken is aan de onvergete-

lijke Mère Antoine. Zij is het, die hier te lande de H. Maagd onder dezen aantrekkelijken en zegenrijken titel heeft doen kennen, beminnen, aanroepen en eeren. Zij is het, die de Annalen van O. L. Vrouw van het H. Hart in 1868 heeft gepubliceerd en die er in den beginne de eenige schrijfster van was; zij is het, die met eigen hand de zoo verbazend groote lijst aanving te schrijven der namen van degenen, die lid wenschten te worden der aartsbroederschap, een lijst die nu reeds meer dan honderd en één millioen namen telt. — Het is op haar aanraden, dat de eerste bedevaart in 1873 gehouden werd; zij is het, die het plan opvatte eene kerk te doen bouwen onder den titel van O. L. Vrouw van het H. Hart en het is ook op haar voorstel, dat naderhand het bewonderenswaardig Maria-Park verrees, bijgebouw van de Basiliek, welke te klein werd voor den toeloop der geloovigen. Op het kruis gebouwd moest de broederschap, gelijk alle werken Gods, haar tijd van beproeving doorstaan; die beproevingen waren van langen duur, vernederend grievend en het was altijd Mère Antoine, die er het meest de bitterheid van moest ondervinden, zij had echter altijd aan haren kant de Herders van het diocees van Roermond en, zoo het noodig was, steunden haar zelfs de Internuntiussen. Den 2en Augustus 1897 riep de goede God zijn edelmoedige dienares bijna plotseling tot zich. In de Basiliek van O. L. Vrouw van 't H. Hart, waren dien dag tal van geloovigen vergaderd, wijl men er het voorrecht genoot de aflaten van Portiuncula te kunnen verdienen. Zoodra men de tijding van den dood van Mère Antoine vernam, haastte men zich de bezoeken te herhalen, om dien aflaat te verdienen voor de rust der ziel van haar, aan wie men dien schoonen tempel verschuldigd is."

Tot zoover de oud-leerlinge van Mère Antoine. Ter aanvulling wil ik hier nog eenige belangrijke punten aanstippen omtrent de beroemde Basiliek.

Toen Mère Scholastique, opvolgster van Mère Thérèse, de communiteit der zusters Ursulinen bestuurde, begon men met

den bouw der Basiliek. Den 2en Juni 1875 werd de eerste steen gelegd door Mgr. J. Paredis. Van heinde en verre zond men rijke giften en als men thans die prachtige kerk binnentreedt, kan men er duizenden namen lezen van Maria-kinderen, die om strijd wilden meewerken tot den luister van haar tempel.

Maar wat voor ons boek zoo merkwaardig is: De religieuzen Ursulinen, niet slechts van Nederland en België, maar ook van Engeland en Frankrijk, zelfs van Amerika, Azië en Oceanië zonden votiefsteenen naar Sittard. Bij het bezoeken der kerk kan de pelgrim de namen lezen dier ver van elkander verwijderde kloosters, welke de liefde zoo innig aldaar verbonden heeft

Inderdaad een heerlijk schouwspel, de Dochters van Sint Angela hier op deze wijze vereenigd te zien voor den troon van Onze Lieve Vrouw van het H. Hart!

Den 5en Juni 1879 werd de kerk plechtig ingewijd. Vier jaren later, 5 Juni 1883, op het jaarfeest van O. L. Vr. van het H. Hart, beklom de ZeerEerw. Heer G. van Meyel, secretaris van het bisdom Roermond, den kansel en kondigde in tegenwoordigheid van Z. D. H. Mgr. Paredis, van een talrijke schaar geestelijken en van een ontelbare menigte, de heugelijke tijding aan, dat het Z. H. Paus Leo XIII behaagd had de broederschap te Sittard te verheffen tot *aartsbroederschap* van O. L. Vr. van het H. Hart en haar heiligdom aldaar te vereeren met den hoogen titel van *Basiliek.*

Ziedaar een schitterenden triomf van O. L. Vrouw van 't H. Hart!

Het zou ons te ver van het doel dezer geschiedenis voeren, als we meer over de devotie, de aartsbroederschap en de Basiliek uitweidden. Dit slechts willen we nog aanstippen, dat de bouw van het prachtig Mariapark, tegenover de Basiliek, met de meesterlijke kruiswegstaties, tot stand kwam onder de tegenwoordige Overste Rév. Mère Maria, die zich in alle opzichten voor klooster en kerk allerverdienstelijkst maakte.

Keeren we nu terug naar het huiselijk leven der zusters in haar klooster en in het bloeiend pensionaat en externaat.

De eerste Overste Mère Olive was, gelijk wij zeiden, opgevolgd door Mère Thérèse in 1856. Deze stierf na een deugdenrijk leven den 9en November 1869. Den 31en December werd zij opgevolgd door Mère Scholastique. De nieuwe Overste had immer een kinderlijk vertrouwen en oprechte devotie tot den heiligen Stichter en bewaarde met eerbied twee relikwieën, die thans nog in Sittard's klooster berusten. De eene is witte katoenen slaapmuts. Deze bewaarde zij in haar slecht voorziene brandkast, als om aan haren vader de zorgen voor het tijdelijke op te dragen.

De andere relikwie is een schilderijtje, gemaakt van de haren van pastoor Lambertz. Doch bij deze relikwieën bezit het klooster een groot aantal brieven van den Stichter, welke ons welwillend ter inzage werden afgestaan.

Mère Scholastique stierf den 18en Januari 1891 van Zaterdag op Zondag nacht. Toen het twaalf uur sloeg zeide zij: „Vandaag is het de dag des Heeren". Zij maakte toen met luide stem het Kruisteeken, vouwde haar handen en gaf haar schoone ziel aan God terug. In den hemel ging zij voorzeker het loon genieten voor alles, wat zij voor Jezus en Zijn lieve Moeder, O. L. Vrouw van het H. Hart, had gedaan.

Den 9en Februari 1892 werd zij opgevolgd door Mère Maria, die thans nog haar bloeiende communiteit bestuurt.

De Goddelijke Voorzienigheid bleef waken over „*Calvarië*" en meer dan eens was Haar tusschenkomst duidelijk zichtbaar. Zoo bijvoorbeeld bij den verschrikkelijken brand, die den 30en Juni 1915 een groot gedeelte van het pensionaat in asch legde. Het mag bijna een wonder genoemd worden, dat er geen persoonlijke ongelukken te betreuren waren en dat men juist bij tijds het vuur meester werd, anders ware de ellende niet te overzien geweest.

Wat de devotie tot O. L. Vrouw van het H. Hart betreft, deze had in Mère Agnes een waardige opvolgster van Mère Antoine gekregen.

Deze vrome religieuze werd in de maand Augustus 1919 door haren Hemelschen Bruidegom geroepen, om het loon voor haar ijver te ontvangen. Nog altijd stroomen de geloovigen, of wel in processies, of wel in groepjes, van alle streken van ons land naar de prachtige Basiliek, om den machtigen bijstand van O. L. Vrouw van het H. Hart in te roepen.

Wij zeiden bij het verhaal der stichting van „Calvarië", dat het lijden ook vruchtbaarheid schonk aan Sittard's klooster, en inderdaad, talrijk zijn de communiteiten die daaruit voortsproten. Zeven stichtingen kwamen reeds tot stand tijdens het leven van pastoor Lambertz, zooals we zagen.

In 1895 nu, werd een achtste klooster door Sittardsche religieuzen begonnen in

5. TRANSVAAL. — Monseigneur Schrock, apostolisch prefekt van Transvaal, overtuigd van het vele goed, dat de zusters Ursulinen op dat missieveld zouden verrichten, noodigde haar uit, om in zijn bisdom te komen arbeiden en zijn uitnoodiging werd gaarne aangenomen.

Zes Ursulinen vertrokken uit Sittard den 30en November 1895, feest van den H. Andreas. Vijf waren van het klooster te Sittard en eene van Upton (Londen).

Den laatsten dag van het jaar kwamen zij te Barberton aan, waar zij aanstonds een school openden, die al onmiddellijk druk bezocht werd door kinderen van allerlei kleurschakeering van blank tot zwart. Ook protestantsche kinderen werden door hun ouders aan de zorgen der zusters toevertrouwd.

Toen de oorlog tusschen de Engelschen en de Boeren op het punt stond uit te breken, oordeelden de kerkelijke overheden het voorzichtig, de zusters naar Johannesburg te roepen. Zij begaven er zich henen en hervatten dáár haren arbeid. Op verzoek der autoriteiten gingen drie zusters zich wijden aan het verplegen der zieken en gewonden in de hospitalen. Zij waren getuigen van den intocht der Engelschen in Johannesburg. Zoowel de Boeren als de Engelschen hebben haar altijd de

meeste achting en eerbied betoond. Na den oorlog werden de drie zusters gedecoreerd en Lord Roberts zelf hechtte de Overste het eereteeken op de borst. Er waren nog meer personen, die gedecoreerd werden bij die gelegenheid, doch de zusters werden het eerst opgeroepen.

Op het oogenblik hebben de zusters drie huizen in Transvaal, een in *Krügersdorp*, een ander in *Johannesburg* en een derde in *Roodepoort*. Het eerste heeft een pensionaat en een externaat, de twee andere hebben alleen een externaat. Er zijn daar thans een dertigtal zusters werkzaam en ongeveer 350 leerlingen genieten haar degelijk onderwijs.

In 1911 kwam de Overste van Krügersdorp naar Europa, om aan Mgr. Drehmanns de affiliatie te verzoeken van haar huis met dat van Sittard als moederhuis en noviciaat. Mgr. Drehmanns meende op dit verzoek niet te kunnen ingaan, waarop de Overste zich naar het klooster van Thildonck wendde, dat het voorstel aannam.

Sittard heeft op verschillende tijden negentien religieuzen naar Transvaal gezonden, eenigen van haar zijn naar Europa teruggekeurd, anderen zijn door God geroepen, om het heerlijk loon te ontvangen, beloofd aan degenen, die ouders, broeders, zusters, vaderland en alles hebben verlaten om Zijnen Naam.

In Januari 1918 ontving men in het moederhuis te Sittard nog het bericht dat te Krügersdorp een der Sittardsche zusters overleden was. Zij was een voorbeeld van edelmoedigen ijver. Ofschoon door ziekte ondermijnd, wilde zij toch haar klassen blijven geven en moest naar de school gedragen worden. Den 4en Januari ontving zij om zeven uur in de kerk nog de H. Communie en zeide toen aan de zuster, die voor haar zorgde: „Ik zal spoedig in den Hemel zijn". En inderdaad, om negen uur gaf zij, bij volle kennis, haar met de edelste kloosterdeugden versierde ziel aan haar goeden God. Groot was de belangstelling bij haar begrafenis en de bisschop zelf wilde er bij tegenwoordig zijn.

Thans zijn er nog tien religieuzen van Sittard in Transvaal,

die zich met edelmoedigheid wijden aan het onderricht der kinderen. Die kleinen beschouwen haar als goede moeders en treffend is de eerbied en onderdanigheid, waarmede zij hun „Mother" bejegenen.

Moge de goede God, door Sint Angela's voorbede, ook deze Transvaalsche stichting blijven zegenen.

De negende filiaal van Sittard's communiteit werd niet lang geleden aangenomen in een gehucht van Sittard namelijk

6. OPHOVEN. — Bij de nieuwe Franciskanenkerk werd ook een school gebouwd. Na lang daarvoor aangezocht te zijn, hebben de zusters Ursulinen eindelijk het onderricht in die school op zich genomen, dat in Januari van verleden jaar (1920) is begonnen. Den 26en Juni daaropvolgend kwam Mgr. L. Schrijnen de schoollokalen plechtig inzegenen. Ongeveer 250 kinderen uit dat nieuwe Rectoraat genieten daar onderricht.

—

Zoo is dan „Calvarië", Sittard's klooster, het moederhuis geworden van vele stichtingen, die door Gods Voorzienigheid gezegend, onnoemelijk veel goeds tot stand brachten, tot glorie van God, tot roem der Congregatie, tot heil der kinderzielen, die aan de zorgen der Ursulinen werden toevertrouwd. Maar ook streven de zusters met niet minder toeleg naar de deugden, die de Stichter zijn dochters steeds inprentte in de vele brieven, welke hij aan de communiteit van Sittard schreef.

7. UDEN (vervolg van blz. 122). — De geschiedenis van het klooster te Uden, na den dood van pastoor Lambertz in 1869, is als die van andere communiteiten der Ursulinen: veel kruisjes en moeilijkheden, maar daarom ook voor de religieuzen veel gelegenheid om de schoonste edelmoedigheid en de heldhaftigste liefde aan God te toonen.

Onbekend als het H. Drietal leefden de zusters in haar klooster Nazareth voor God en de bedieningen harer verheven roeping. Volgens opgave van V. Postel waren er tien jaren na

den dood des Stichters reeds zes en twintig geprofeste zusters in Uden's communiteit.

8. VUGHT. — Het begin der 20e eeuw was allergewichtigst voor het klooster te Uden. In 1899 had Uden een filiaal begonnen te *Vught*, een villa, „Roocouleur" genaamd, tot klooster ingericht en daarin een kweekschool voor onderwijzeressen geopend. Alvorens de Ursulinen zich daar vestigden, hadden zij met den pastoor van Vught een contract gesloten, waarin bepaald was, dat men geen leerschool zou beginnen, daar het L. O. te Vught in handen was der religieuzen Franciscanessen van Oirschot.

Toen kwam echter na eenigen tijd de wet tot stand, krachtens welke aan een kweekschool een leerschool moest verbonden zijn, opdat de kweekelingen zich daar geregeld konden oefenen in het geven van onderwijs. Er werden daarom pogingen aangewend, een wijziging in het contract te verkrijgen; deze echter mislukten. Bijgevolg moest uitgezien worden naar een andere plaats, om er de kweekschool voort te zetten. Spoediger dan men verwachten kon, gaf de Goddelijke Voorzienigheid uitkomst. De toenmalige assistante, Rev. Mère Anna, en een der meesteressen van het klooster te Uden, die haar leerlingen met het begin der vacantie tot *Boxtel* vergezeld hadden, moesten daar eenigen tijd wachten en begaven zich naar de parochiekerk van het H. Hart. Daar werden zij aangesproken door een kapelaan der parochie, van wien zij vernamen, dat de pastoor, de Z.E. Heer F. Eras, gaarne zusters wilde hebben, doch maar niet kon slagen in zijn pogingen. „Dat was iets voor Vught!" voegde hij erbij. De zusters spraken over deze providentieele ontmoeting en er volgde een drukke correspondentie en veel besprekingen tusschen de beide huizen Uden en Vught.

Het pensionaat van Uden eischte verbouwing en restauratie, daarenboven was er reeds dikwijls geklaagd, dat het zoover van alles afgelegen was. Welnu een nieuwe kweek- en dag-

school bouwen te Boxtel en nog een nieuw pensionaat te Uden, dat was te veel. Trouwens was er voor de toekomstige kweekschool te Boxtel veel meer personeel noodig dan waarover men te Vught kon beschikken. Nadat men dit alles goed had overwogen, werd besloten de beide huizen van Uden en Vught in Boxtel te vereenigen, met dien verstande, dat Uden ophield te bestaan en dat eenige Ursulinen uit Vught, waarbij enkelen van Ned.-Indië en het opkomend noviciaat voor de missie, de villa Roocouleur zouden blijven bewonen, die den naam kreeg van „*Mariaoord*". (Sept. 1899.)

De pensionnaires van Uden werden nu ook naar Mariaoord overgeplaatst en Uden's klooster werd verkocht aan de paters van het Goddelijk Woord (moederhuis te Steijl).

Het was den 28en Augustus 1911 dat Uden's klooster naar Boxtel verhuisde.

In 1913 richtte men op *Mariaoord* te Vught het provinciaal noviciaat op voor de Romeinsche Unie in Nederland en Nederlandsch-Indië.

Vught, Uden en Bergeyk (waarover aanstonds) zijn, gelijk wij reeds aanstipten, van den beginne reeds aangesloten bij de Romeinsche Unie, evenals Soerabaya en Malang. Noordwijk, Buitenzorg en Bandoeng traden toe in 1908. Weltevreden behoort tot geen Unie, zendt echter de postulanten naar Haelen voor het noviciaat, waarna dezen naar Halfweg terugkeeren.

De provinciale Overste der Rom. Unie voor de Nederlandsche provincie was Rév. Mère Angèle, die op het generale kapittel in Augustus van verleden jaar (1920) te Rome gehouden, tot Sécrétaire Générale werd gekozen, tevens tot vertegenwoordigster van België, Holland en Java. Haar opvolgster als provinciale Overste in Nederland is Rév. Mère Louise, tevoren Overste van Boxtel.

In de audiëntie bij den H. Vader, welke aan de zusters Ursulinen, te Rome vergaderd, werd toegestaan, heeft de Paus wederom de Romeinsche Unie aanbevolen: „car la force est dans l'union". Uit deze aanbeveling mag men toch nog geen

argument smeden tegen de Diocesane Unie der *Limburgsche* kloosters. Immers de reden der aanbeveling, gelijk die trouwens uit elk Pauselijk schrijven blijkt, namelijk de bevordering van den bloei der Congregatie (car la force est dans l'union), geldt evenzeer voor de Diocesane Unie, waaraan Z. H. evenals zijn voorganger Pius X., nog kortelings (Januari 1921) zijn volle goedkeuring en zegen heeft geschonken.

9. BOXTEL. — De stichting van Boxtel, waarvan we zoo juist het begin verhaalden, bloeit thans weelderig. Prachtige gebouwen verrezen naast de nieuwe kerk van het H. Hart.

De vorige Overste Rév. Mère Prieure Louise, is bij het laatste generale kapittel in Augustus l.l. gehouden tot provinciale Overste gekozen en in haar plaats bestuurt Mère Prieure Anna thans de talrijke communiteit.

Er is een kweekschool en muloschool, waarop te zamen ongeveer honderd meisjes als internen de klassen volgen. Ook bestaat er gelegenheid de keuken en huishouding te leeren, alsmede costuumnaaien, stenographie enz. De externen op de dagscholen (lagere school en bewaarschool) zijn ongeveer zeshonderd in getal. Er wordt in het klooster van Boxtel met alle piëteit bewaard een breede, witte wollen sok, die pastoor Lambertz in zijn laatste levensjaren heeft gedragen, toen zijn voeten door het water gezwollen waren. De andere wordt bewaard te Posterholt, gelijk we reeds zeiden. Ook wordt als kostbaar aandenken in eere gehouden een klein schilderijtje, vervaardigd uit haren van pastoor Lambertz en van den zaligen pastoor van Ars, wiens trouw beeld de „heilige pastoor van Thildonck" in zich heeft weergegeven. Dit schilderijtje berustte eerst in 't filiaal-klooster te Stratum, waarover aanstonds.

Steeds is de nagedachtenis van den vromen Stichter bij de zusters van Boxtel in groote eere, „want", zoo schreef men ons, „al heeft niemand der onzen den H. Stichter nog persoonlijk „gekend, de herinnering aan zijn persoon leeft voort; en elke „nieuwelinge, die bij ons haar intrede doet en vraagt, wien dat

„groote portret in olieverf voorstelt, dat het sieraad is van onzen „refter, krijgt een uitvoerig verslag van het leven van dien „heiligen man".

Dat de zegen des Vaders het huis zijner kinderen moge blijven bevestigen.

Thans een paar woorden over de stichting te

10. STRATUM (Eindhoven, Villapark). — Den 8en September 1918 heeft het klooster van Boxtel een filiaal gesticht te Stratum (thans Eindhoven). Hier zijn nog slechts negen religieuzen werkzaam in een lagere school en bewaarschool. Er bestaan echter nog plannen voor de toekomst, zoodra de zusters over meer personeel kunnen beschikken. Ook hier klinkt weer de klacht: „De oogst is groot, doch weinig zijn de arbeiders!"

De communiteit van Stratum is eveneens aangesloten bij de Romeinsche Unie.

11. BERGEYK 1880. — Hier zullen we de korte geschiedenis tusschen voegen van een stichting der Thildonckscbe Ursulinen, welke, evenals Echt, van de communiteit van Maeseyk afstamt.

De Zeereerw. Heer van Asten, destijds pastoor van Bergeyk, verlangde ten zeerste een bijzondere meisjesschool in zijn parochie en wendde zich daarvoor, en met goed gevolg, tot de zusters Ursulinen te Maeseyck.

Den 7en Mei 1880 kwamen de eerste religieuzen in hun nieuwen werkkring; vijf waren zij in getal, drie koor- en twee leekezusters.

Haar eerste woning was vrij goed. Ze bewoonden namelijk een flink boerenhuis, dat zij zoo goed mogelijk tot klooster lieten inrichten Doch daar zij zoo goed als met niets van het moederhuis waren vertrokken, hadden zij met heel veel moeilijkheden te kampen. Zij moesten leven van de opbrengst der schoolgelden, die in Bergeyk zeer gering waren. Het goede volk was haar echter zeer genegen en men bracht haar van tijd

tot tijd eenige levensmiddelen, zooals groenten, fruit, eieren enz. In 1882 kwamen drie meisjes zich als internen aanmelden en dit was het nederig begin van een pensionaat, dat spoedig zeer goeden naam had. Er zijn nu ruim vijftig pensionnaires.

Behalve de school te Bergeyk bedienen de zusters tegenwoordig nog de meisjesschool te *Westerhoven* op ongeveer drie kwartier afstand. Thans telt de communiteit twee en dertig religieuzen, vier novicen en drie postulanten, die onder het verstandig bestuur van Rév. Mère M. Cathérine, zich aan haar schoone taak wijden.

De dagschool te Bergeyk wordt bezocht door honderd twintig meisjes, terwijl in die van Westerhoven ruim honderd kinderen onderwijs ontvangen. Aan beide scholen is een flinke naaischool verbonden.

Vanaf het verschijnen der breve van Leo XIII in 1899 behoort deze communiteit tot de Romeinsche Unie.

12. BREUST-EYSDEN. (Vervolg van blz. 126.) — Was het sterfjaar des Stichters (1869) een jaar van offers voor dit klooster, gelijk wij zagen, het jaar daarop volgend mag een jaar van zegening genoemd worden, zoowel naar het geestelijke als naar het stoffelijke. Om het steeds aangroeiend getal pensionnaires zag men zich genoodzaakt een tweeden bouw op te trekken. Ook de kapel werd met twee vensters vergroot, terwijl op het voorste gedeelte van het huis nog een verdieping werd gebouwd.

Door tusschenkomst van pastoor van Oppen, die den onvergetelijken pastoor Willems was opgevolgd, kregen de zusters ook verlof om op den eersten Vrijdag van elke maand het H. Sacrament onder de Hoogmis uit te stellen.

Onschatbaar groot was de weldadige invloed, welke uitging van de echt degelijke opvoëding, die de meisjes op de school genoten. Vooral ook stichtte de Maria-Congregatie, die 8 September 1873 werd opgericht, veel goed onder de Eysdensche jeugd, meer bijzonder door de taktvolle leiding van Mère Angèle. Slechts korten tijd mocht deze voorbeeldige religieuze zich aan

dat verdienstelijk werk wijden, want reeds in 1877, zegt de kronijk, riep God haar tot zich, „na een leven rijk aan verdiensten, opoffering en toewijding".

1874 brak aan; het jubeljaar der stichting! Vijf en twintig vruchtbare jaren waren er verloopen sinds de zusters zich in Breust-Eysden vestigden.

Bij die gelegenheid moest er een monument gesticht worden, dat den zusters de weldaden zou herinneren, welke God in de vervlogen jaren zoo ruimschoots aan haar had uitgedeeld. Dat monument nu zou zijn het hoogaltaar voor haar kapel. Er werd een loterij gehouden en van haar opbrengst kon men een prachtig hoogaltaar plaatsen, waar de algoede God onder zijn bruiden zou tronen.

Den 4en November, feest van den grooten beschermer der Ursulinen, den H. Carolus Borromeus, werd aan dat altaar voor het eerst de H. Mis opgedragen en wel voor al de weldoeners van het klooster.

In die vijf en twintig jaren werden reeds enkele zusters, na een leven rijk aan verdiensten, door haar goddelijken Bruidegom opgeroepen. Haar lichamen waren op het kerkhof te Breust begraven, doch vurig verlangden de zusters de overblijfselen harer voorgangsters bij zich op een kloosterkerkhof te bezitten. In 1878 vroeg en verkreeg de Overste, Mère Hélène, dan ook verlof, om de lichamen der afgestorven zusters binnen de omheining des kloosters te begraven. Een kerkhof werd in den kloostertuin aangelegd en gezegend en de overblijfselen der dierbare afgestorvenen werden opgegraven uit het kerkhof te Breust en naar de nieuwe rustplaats overgebracht.

Na het zilveren jubilé gingen de edelmoedige zusters als met nieuwen moed en ijver voort, zich aan den dienst van God en de opvoeding der jeugd te wijden. Groot was haar liefde tot God, waarmede zij alle moeilijkheden te boven kwamen, groot ook en vast het vertrouwen, dat zij in de voorspraak van Jezus' lieve Moeder stelden.

Een nieuw bewijs van die kinderlijke liefde en dat vast

vertrouwen trok nog meer den bijzonderen zegen van die goede Moeder over de stichting af. Het was een plechtigheid, die ook in andere Ursulinenkloosters de godsvrucht tot de onbevlekte Maagd in de harten harer bevoorrechte dochters niet weinig vermeerderde.

In 1880 namelijk liet de Overste in den tuin vóór het huis een grot van Lourdes maken. Toen deze gereed was, trokken de zusters in processie er heenen om de beeltenis harer onbevlekte Moeder op dien nieuwen troon van genaden te plaatsen.

Iedereen heeft nu vrijen toegang tot die grot, om er zijn godsvrucht te voldoen en de onbevlekte Moeder heeft door tal van gebedsverhooringen getoond, hoe aangenaam haar die bewijzen van kinderlijk vertrouwen zijn. En nu was het, alsof Zij met nog grootere liefde haar teedere moederzorgen aan het klooster wijdde: Het aantal leerlingen nam voortdurend toe. Er moest weer gebouwd worden en wel een nieuw externaat. Maar de onkosten!? Ook daarvoor zorgde haar machtige Moeder Maria. Gravin M. de Geloes wilde in alle bouwonkosten voorzien, zoodat het klooster alleen voor het terrein behoefde te zorgen. Den 14en Maart 1881 werd na de Hoogmis met groote plechtigheid de eerste steen gelegd voor het nieuwe externaat en den 25en November van dat jaar werd het prachtig gebouw gezegend.

Twee jaren later, in 1883, was ook de kapel te klein geworden; zij werd vergroot en voorzien van een toren, doch slechts acht jaren zou zij aldus dienst doen. In 1891 namelijk werd de eerste steen gelegd voor een nieuwe kapel, toegewijd aan het H. Hart van Jezus, daar de oude, reeds vergroote kapel te klein en te armoedig was, om langer dienst te doen als woning van den Koning der koningen. Den 13en September 1892 werd de nieuwe kapel door den visitator, Mgr. Russel, gewijd en werd er de eerste H. Mis in opgedragen.

Zeer verdienstelijk voor de stichting maakte zich in dien tijd Mère Thérèse, die het aandurfde, in October 1884, een *normaal-*

school op te richten. Zij werd in die onderneming ter zijde gestaan door professor Lens, die echter vier jaar later overleed. Onder de taktvolle leiding van Mère Thérèse kwam de normaalschool tot hoogen bloei. Zij werd door den staat goedgekeurd en in 1891 kregen de zusters de eerste subsidie. Later, in 1914, werd zij naar Maastricht overgebracht, daar het gebouw voor het aantal leerlingen, dat steeds toenam, te klein was geworden.

Doch geen rozen zonder doornen. Bij al dien voorspoed moest een kruisje komen, waarmede God zijn beste vrienden vaak bezoekt. In 1886 stierf plotseling de groote weldoener van het klooster, de heer Wolfs, die zeker een heerlijk loon voor zijn weldadigheid van den goeden God ontving. Kort daarna werd pastoor van Oppen benoemd tot deken van Gulpen. Zijn vertrek was voor de zusters een groot verlies, daar hij altijd voor haar een troost en een steun geweest was. De Voorzienigheid gaf haar echter in zijn opvolger pastoor Marres, oud-provisor van Rolduc, een waardig plaatsvervanger. Weldra toonde de nieuwe pastoor, dat ook hij voor de zusters een weldoener en vader zou zijn.

In de volgende jaren bleef Gods zegen, die op het klooster en de scholen rustte, altijd duidelijk merkbaar, terwijl de zusters van haren kant door nauwgezette plichtsbetrachting en het ernstig streven naar de religieuze volmaaktheid zich dien zegen telkens meer verzekerden.

Zij versterkten elkander in de edelmoedige toewijding aan haar verheven taak. Eén van hart en één van geest ondervonden zij de waarheid van het woord: *„Hoe zoet en aangenaam is het als zusters samen te leven"*. Doch weldra zou een droevig uur van afscheid slaan: Uit die kleine communiteit zou weldra een nieuwe stichting geboren worden.

De Zeereerw. Heer Smeeman, pastoor te

MONNIKENDAM vroeg enkele zusters, om in zijn parochie een school te openen voor de katholieke meisjes. Den 27en

April 1897 verlieten de Mères Catharine, Marguerite, Françoise en Ignace met de Soeurs Josephina en Michel na een hartelijk afscheid, het haar zoo dierbaar klooster, om naar de plaats van haar nieuwen arbeid te vertrekken. Den 9en Juli 1898 echter verklaarden de zusters der nieuwe communiteit te Monnikendam, dat zij zich, op verlangen van den bisschop van Haarlem, van de communiteit van Breust afscheidden en als een zelfstandige *congregatie* verder aan het zielenheil der haar toevertrouwde kinderen zouden arbeiden. Gods wegen zijn onnaspeurlijk.

Te Monnikendam hebben de zusters thans de parochiale school, aan wier hoofd staat zuster Willibrorda. Toen het klooster te Monnikendam zich in ledental steeds uitbreidde, werd in 1907 een gedeelte der communiteit naar een nieuwe stichting te

BERGEN (N.-H.) overgebracht; dat nieuwe klooster werd het moederhuis en pastoor Smeeman werd door den bisschop als Directeur der nieuwe Congregatie aangesteld.

De zusters Ursulinen hebben daar thans een bloeiende kweekschool voor onderwijzeressen en een flink bezocht pensionaat voor meisjes uit den netten burgerstand. Ook het noviciaat is aldaar.

De Congregatie noemt zich: *Congregatie der zusters Ursulinen van het bisdom Haarlem.* Tegenwoordig is haar algemeene directeur, tevens rector van 't moederhuis, de Z. E. Heer M. J. Zijm, die in 1916 zijn ambt aanvaardde. Deze Congregatie telt reeds verschillende kloosters o. a. te Maassluis, Ouddorp bij Alkmaar, Nieuw Vennep in de Haarlemmermeer en elders.

Te Breust-Eysden ging Rév. Mère Hélène onder Gods bijstand en de hulp van Jezus' Moeder voort, haar dochteren met wijsheid te leiden en de instellingen van onderwijs tot hoogen bloei te brengen. Met groote dankbaarheid jegens den goeden God mochten de zusters dan ook op den 6en November 1899

het gouden jubilé van het klooster herdenken en zeker zullen zij ook dankbaar geweest zijn jegens hare Overste, door wier toedoen zoo veel tot stand was gekomen.

Doch slechts enkele jaren nog zou Mère Hélène de communiteit besturen. In 1908 gaf zij haar verlangen te kennen van niet langer meer de zware taak van Overste te dragen en de Hoogeerw. Heer visitator, Dr. Bauduin, kwam den 7en September van dat jaar voor de verkiezing eener plaatsvervangster naar Breust. Hiervoor werd gekozen Mère Marie Emmanuel.

„Rév. Mère Hélène", zegt de chroniste, „had zich gedurende negen en dertig jaar voor het welzijn der communiteit opgeofferd, al haar zorgen en moederlijke toewijding had zij aan de zusters en de kinderen besteed en zich altijd onderscheiden door een grooten geest van geloof, door heldenmoed in alle beproevingen en vooral door een onuitputtelijke goedheid; dank aan haar leiding, is het huis geworden wat het thans is."

Den 8en Maart 1912 klonk voor haar het zoete woord: „*Veni Sponsa Christi, veni coronaberis!*" Kom, Bruid van Christus, kom, gij zult gekroond worden! Haar nagedachtenis blijft steeds in eere bij de communiteit van Breust.

Den 16en September was ook rector Meulleners gestorven, die gedurende tien jaar voor de zusters een vader en raadsman geweest was. Hij werd opgevolgd door den Zeereerw Heer Hangkx, die zich een waardigen opvolger van den onvergetelijken rector Meulleners toonde.

Onder het taktvol bestuur van Rév. Mère Emmanuel ontwikkelde de stichting zich nog meer en tegen het einde van 1911 moesten de gebouwen wederom vergroot worden.

In den zomer van 1912 nam het instituut weer een hoogere vlucht. Er werd namelijk een cursus geopend, om de onderwijzeressen uit de omstreken gelegenheid te geven, zich te bekwamen voor de hoofdakte.

Nog verder spreidde de stichting haar vleugelen uit: Daar het aantal externen te groot werd voor de bestaande school en

verschillende kinderen van verre moesten komen, bleek een nieuwe school dringend noodzakelijk en deze werd in 1913 gebouwd te *Oost-Maarland*, een half uurtje ten Noorden van Breust gelegen; deze werd in November 1914 geopend.

Het volgend jaar kwam er een vereeniging tot stand tusschen de huizen van Maastricht en Breust, onder een Algemeene Overste, Mère M. Emmanuel. Daar het gebouw van Breust te klein was voor het aantal leerlingen der verschillende cursussen, werd besloten eerst den hoofdakte-cursus en daarna ook de kweekschool, gelijk wij reeds vermeldden, met de daaraan verbonden onderwijzeressen naar Maastricht te verplaatsen, in de hoop beide onderwijsinrichtingen nog tot hoogeren bloei te brengen.

Deze vereeniging der communiteiten was als het ware een voorloopster van de groote vereeniging die in 1916 plaats had tusschen de verschillende Ursulinenkloosters van het bisdom Roermond, die Thildonck als bakermat erkennen. Als Algemeene Overste van al die vereenigde kloosters werd, gelijk wij zagen, gekozen de Rév. Mère van Breust-Eysden, Mère M. Emmanuel, die gedurende acht jaar als Overste van dat huis met liefde en goedheid, met opoffering en edelmoedigheid de communiteit bestuurd had. Geve God door de voorbede der H. Angela en den „heiligen pastoor van Thildonck", die naar wij hopen, reeds bij God jubelt, dat zij lang nog den bloei harer vereenigde kloosters moge aanschouwen en de vruchten van haar edelmoedige toewijding en rusteloozen arbeid moge plukken.

Thans telt de communiteit van Eysden vier en tachtig religieuzen, aan wier hoofd staat Rév. Mère Anselma. Op het pensionaat ontvangen negentig leerlingen degelijk onderwijs.

13. MAASTRICHT. (Vervolg van blz. 130.) — Mochten alle stichtingen van Thildonck's Ursulinen de voorspraak van haren „Vader" ondervinden, niet het minst de communiteit van Maastricht. Met edelmoedigheid en ijver gingen de zusters

voort op den weg der religieuze volmaaktheid, haar zoo duidelijk door pastoor Lambertz aangewezen. Die edelmoedigheid schrikte voor geen offers terug, ook wanneer er telkens werden opgeroepen, om in de landen van overzee voor God te gaan werken. In December 1870 vertrok de eerste religieuze van Maastricht naar het missieveld van Indië; die uitverkorene was Mère Rosalie, bestemd voor Soerabaya.

Het getal leden der communiteit zoowel als dat der leerlingen nam voortdurend toe. In 1872 telde de communiteit reeds acht en dertig zusters en ontvingen ongeveer zeven honderd leerlingen bij haar onderwijs. In 1877 waren er twee en veertig geprofesten en het jaar daarna reeds drie en vijftig.

Begrijpelijkerwijze werden de gebouwen te klein en op de eerste plaats werd nu gedacht aan een nieuwe kapel, die in 1890 gebouwd werd. In 1902 legde Mgr. Sevriens, deken van de Sint Servaaskerk, den eersten steen voor het nieuwe pensionaat, een flink modern ingericht gebouw. Ook het klooster werd vergroot, daar het ledental der communiteit steeds toenam. Nieuwe krachten kwamen onverwachts in 1905 de religieuze onderwijzeressen helpen. Den 29en Juni van dat jaar kwamen Ursulinen, uit Frankrijk verdreven, te Maastricht aan, om de gastvrijheid harer Hollandsche medezusters te genieten. Het waren Mère Germaine, Overste van Chateaugiron (congregatie van Parijs) en Mère Geneviève van Bordeaux en nog twee koor- en twee leekezusters. Deze goede religieuzen werden met alle zusterlijke liefde ontvangen, des te meer, daar men in haar slachtoffers bewonderde van sektarischen haat.

De Fransche zusters, getroffen door die blijken van oprechte liefde, wilden die gastvrijheid niet onbeloond laten; zij burgerden zich spoedig in Maastricht's klooster in en verlangden zelfs als leden der communiteit haar talenten en krachten ter beschikking der Overste te stellen.

Mère Geneviève legde den 4en December 1906 met goed gevolg haar examen Fransch M. O. af en wat later verwierf

ook Mère Germaine haar akte middelbaar Fransch. Beide Mères werden als leden der communiteit opgenomen en een jaar later, den 21en November 1909, besloten de andere Fransche zusters, die tot dan toe op de vrijheid voor kloosterlingen in haar vaderland hadden gewacht, eveneens in het gastvrij Holland te blijven, als leden van Maastricht's communiteit.

Acht jaar later zou het klooster van Maastricht weer zijn poorten ontsluiten voor arme voortvluchtige medezusters: In September 1917 kwamen namelijk twee Mères van Fouron-le-Comte, de gruwelen van den wereldoorlog ontvluchtend, een veilige schuilplaats zoeken bij haar Hollandsche medezusters, die haar met open armen ontvingen.

Met wat vreugde zal de heilige Stichter die onderlinge liefde zijner kinderen hebben gadegeslagen. Die zusterlijke liefde immers was hem zoo dierbaar en werd dan ook, gelijk wij zagen, bij alle gelegenheden door hem gepreekt en ingescherpt.

Met reuzenschreden ging de stichting vooruit, en die voortdurende welvaart is de laatste jaren nog steeds toegenomen. In 1914 werd de normaalschool der Ursulinen van Breust-Eysden naar Maastricht overgebracht, daar het gebouw te Breust te klein werd voor het aantal leerlingen. Eerst werd de hoofdakte-cursus en daarna ook de kweekschool met daaraan verbonden onderwijzeressen naar Maastricht verplaatst. Er waren destijds ruim zestig normalisten te Breust, die naar Maastricht overgingen, terwijl de pensionnaires van Maastricht naar Breust verhuisden.

Die welvaart nam nog toe, doordat den 19en September 1916 de klassen der H. B. S. voor meisjes geopend werden. Zij begonnen aanstonds met tien internen en zeven externen. Tegenwoordig verheugt zij zich in steeds toenemenden bloei. Het jaar daarna werd er wederom een filiaal gesticht te *Voerendaal*, maar alvorens een kort overzicht te geven van deze stichting en van een andere filiaal n.l. te *Sint Pieter*, welke reeds acht jaar vroeger in 1909 ontstond, moeten we even herinneren aan de

vereeniging der communiteiten van Maastricht en Breust. De statuten dezer vereeniging werden den 20en December 1915 goedgekeurd.

Eveneens moeten we nog een enkel woordje wijden aan Mère Thérèse, een der grondlegsters dezer communiteit, die tot slechts kort geleden de levende traditie was van deze stichting. Den 20en April 1911 had men haar diamanten jubelfeest gevierd onder groote deelname van het volk, dat „de moeder der armen", zoo noemde men haar, zijn dankbaarheid duidelijk wilde toonen.

Langen tijd was Mère Thérèse assistente der Rév. Mère en eerst den 31en Mei 1918 benoemde de Algemeene Overste om haar hoogen leeftijd, ze was toen zeven en tachtig jaar oud, een plaatsvervangster.

Zij bracht verder in gebed en ingetogenheid haar overige levensdagen door, zich voorbereidend op de komst van Hem, ter wiens liefde zij zooveel had gearbeid. Den 25en April 1919 overleed zij kalm en zacht, terwijl zij tot het laatste oogenblik het gebruik van haar helder verstand behield en vurige akten van liefde tot Jezus en Maria richtte.

Thans een enkel woord over Maastricht's filiaal-kloosters:

14. SINT PIETER. — Een nieuw arbeidsveld werd in 1906 voor de Ursulinen van Maastricht geopend. De toenmalige pastoor van Sint Pieter, de Zeereerwaarde Heer Genabeth, vroeg den 5en Maart van dat jaar om zusters voor een bijzondere school in zijn parochie. De Overste, Mère Angèle, wilde dit verzoek volgaarne inwilligen, doch zij moest eerst Mgr. Drehmanns daarover raadplegen. Spoedig was de zaak beklonken. Monseigneur stond het verzoek van Mère Angèle gaarne toe en den 21en October werd het terrein reeds gekocht.

Den 14en September van het volgend jaar werd de Sint Ursula-school te Sint Pieter plechtig ingezegend en twee jaren later, den 17en September 1909, stichtten de zusters aldaar, met

goedvinden van Mgr. Drehmanns, een filiaal-communiteit, bestaande in het personeel, dat noodig was voor de school. Met Mère Berchmans als Overste, vestigden zich nog vier zusters op de villa *Maeszicht*, die reeds door de familie Claereboets aan de Ursulinen was geschonken en als klooster was ingericht. Dit huis kreeg den naam van O. L. Vrouw van Lourdes, om een schoon beeld van de Onbevlekt Ontvangene, dat daar kinderlijk vereerd wordt.

Moge de Onbevlekte Moeder haar uitverkoren dochters blijven zegenen, opdat zij zich tot glorie Gods en groot nut der kinderkens, met edelmoedigheid aan haar schoone taak mogen blijven wijden.

15. VOERENDAAL. — Nadat in December 1915 de vereeniging tusschen de communiteiten van Maastricht en Eysden tot stand was gekomen, begaf zich de Algemeene Overste, Mère Emmanuel, den 25en Januari daarop volgend naar Monseigneur L. Schrijnen. Deze openbaarde haar toen zijn verlangen van in Voerendaal een R. K. meisjesschool te stichten. Toen Mère Emmanuel begin Februari te Kerkrade was, schreef Dr. J. van Gils, inspecteur van R. K. bijzonder onderwijs in het bisdom Roermond, naar den pastoor van Voerendaal, dat de Algemeene Overste hem op haar terugreis naar Breust-Eysden een bezoek zou brengen. Dit bezoek had plaats den 9en Februari. Mgr. Dr. Poels was bij den pastoor en beiden vroegen met aandrang de oprichting van de R. K. meisjesschool.

Den 11en Februari, feest van de Verschijning van O. L. Vrouw van Lourdes, werd in een vergadering der Oversten van Maastricht en Eysden met dezer Raadzusters besloten, dat Voerendaal door de twee vereenigde huizen zou gesticht worden en op voorstel van de Algemeene Overste werd de nieuwe stichting onder de bescherming gesteld van O. L. Vrouw van Lourdes, wier feestdag men vierde.

Den 7en Mei 1917 gingen de eerste zusters, Mère Eugène van Maastricht als Overste, de Mères Marie en Rosa met de

Soeurs Rosalie en Philippine, allen van Eysden's klooster, naar hun nieuwe standplaats. Den 1en Juni begon de school met twee honderd vijf en twintig kinderen.

Thans zijn er reeds acht zusters werkzaam, twee uit Maastricht, vier uit Eysden, ééne uit Roermond en ééne uit Venlo.

Er zijn zeven groote klassen en in het geheel meer dan drie honderd vijftig kinderen. Met alle toewijding en takt geven de zusters haar klassen en daarbij nog herhalingsonderwijs, alsmede knip- en naaicursus buiten schooltijd. Onnoodig te zeggen, dat die soliede en christelijke opvoeding de heerlijkste vruchten afwerpt voor de jeugd van Voerendaal.

16. ROERMOND. (Vervolg van blz. 137.) — Toen pastoor Lambertz in 1869 stierf, was Rév. Mère Augustine Overste der communiteit van Roermond. Onder haar bestuur nam klooster en pensionaat steeds in welvaart toe. Het getal der gediplomeerde zusters zoowel als dat der leerlingen vermeerderde elk jaar, zoodat weldra de gebouwen te klein waren en er in 1878 een vleugel moest worden bijgebouwd, welke de kapel en eenige zalen bevatte. In 1882 werd de voorgevel vernieuwd.

Nadat Mère Augustine vijf en dertig jaar, ondanks allerlei moeilijkheden, met wonderbaar goed gevolg Overste was geweest, kon zij bij haren heiligen dood, den 25en November 1892, met alle recht zeggen: „Ik heb het werk, dat de Heer mij had toevertrouwd, voltooid. Zijn H. Naam zij gezegend".

Haar aandenken zal in zegening blijven bij haar geestelijke dochters en bij de talrijke leerlingen, die het geluk hadden haar te kennen en haar verdiensten te waardeeren.

Den 15en Januari van het volgend jaar 1893 werd Mère Marie Chantal als Overste aangesteld. Ook op den arbeid van deze waardige opvolgster van Mère Augustine rust duidelijk Gods zegen.

In 1894 moest men een nieuw externaat bouwen, ruim en

modern ingericht, terwijl deze gebouwen later nog aanmerkelijk moesten worden vergroot.

Daar brak de 10e Januari 1903 aan, het gouden feest der stichting. Op schitterende wijze werd het gevierd. We kunnen niet nalaten ten minste in enkele trekken dit jubelfeest te beschrijven. Geheel het klooster was smaakvol versierd met groen en bloemen en opschriften op banderols en schildjes. Na twee stille heilige Missen voor de leerlingen, oud-leerlingen en weldoeners werd om 10 uur een plechtige Hoogmis gezongen met pontificale assistentie van Mgr. J. Drehmanns, waarna met dankbare geestdrift het „*Te Deum*" ten hemel steeg. Na de plechtigheden in de kapel had de receptie plaats en vervolgens het diner.

's Namiddags om 5 uur verscheen ook Mgr. Drehmanns, in gezelschap van zijn secretaris en twee professoren van het Groot-Seminarie, in de feestzaal. Heerlijk schoon was de soirée, die door de leerlingen en enkele oud-leerlingen werd gegeven. Keurige voordrachten werden afgewisseld door prachtige muzieknummers en tableaux vivants. Monseigneur hield na afloop een schitterende toespraak tot religieuzen en leerlingen, prees met recht den arbeid der Ursulinen in zijn bisdom, verzekerde zijn vaderlijke bescherming en sprak de beste wenschen uit voor den bestendigen bloei van deze stichting.

Na den bisschoppelijken zegen te hebben gegeven, verliet Z. D. H. de feestzaal, uiterst tevreden over het prachtig geslaagde jubelfeest.

Voor die gelegenheid werd door de zusters een brochure uitgegeven, aan de leerlingen opgedragen, waarin een korte levensschets van de H. Angela en de H. Ursula, een overzicht van de geschiedenis der Ursulinen te Roermond, een beschrijving van het gouden jubilé, alsmede het feestprogram met den tekst der voordrachten en zangstukken.

Het was alsof dit feest, hetwelk aller dankbaarheid jegens den goeden God nog vermeerderde, ook de edelmoedige liefde der religieuzen en den ijver der leerlingen had verdubbeld. Steeds bleef de stichting in welvaart toenemen, zoodat in 1905

een nieuwe, ruime en prachtige kapel gebouwd en ook het pensionaat uitgebreid werd. Het steeds toenemend getal der externen maakte eveneens een uitbreiding van het externaat noodzakelijk; hiertoe ging men in 1914 over.

In October 1916 trad ook de communiteit van Roermond tot de Diocesane Unie toe.

Tegenwoordig telt de communiteit twee en vijftig leden. Het externaat wordt door ongeveer honderd zeventig kinderen bezocht, terwijl op het pensionaat zeventig meisjes van den gegoeden burgerstand grondig onderwijs genieten en de grondslagen leggen voor een echt christelijk leven. Meer dan zeventig leerlingen worden voorloopig niet in het pensionaat opgenomen. Op de normaalschool ontvangen thans ongeveer vijf en twintig jongedochters opleiding tot onderwijzeressen. Ook is er den 15en September 1919 een R. K. H. B. S. voor meisjes geopend, waarvan de klassen goed bezocht worden.

Moge de goede God op voorbede van pastoor Lambertz, zijn zegeningen over Roermond's communiteit blijven uitstorten.

17. POSTERHOLT. (Vervolg van blz. 144.) — Wij zagen hoe de stichting van Posterholt ondanks allen tegenspoed langzamerhand in welvaart toenam. Niet lang na den dood van pastoor Lambertz was het noodig een nieuwe kapel te bouwen en in 1873, op den dag waarop de Overste, Mère Louise, haar zilveren jubelfeest als Dochter van Sint Angela vierde, kwam de Hoogeerwaarde Heer Moonen, deken van Roermond, de nieuwe, smaakvol gebouwde gothische kapel inzegenen, terwijl Mgr. Paredis het altaar consacreerde.

In hetzelfde jaar bouwde de grijze pastoor van Posterholt, dien de Ursulinen, gelijk wij zagen, zoo gaarne „Vader Verhaegh" noemden, naast het klooster de rectorswoning, welke hij, na van zijn herderlijke bediening te zijn ontheven, betrok (1874).

Van dat oogenblik af wijdde hij zich geheel en al aan zijn geliefd klooster. Eenige jaren later, namelijk in 1877, werd de

buitenschool en een gedeelte van het vroegere kloostergebouw afgebroken en smaakvol en doelmatig vernieuwd.

Het volgend jaar op den 16en Juli vierde men een drievoudig feest, niet slechts in het klooster, maar heel het dorp jubelde mee. Pastoor Verhaegh vierde den vijftigsten verjaardag van zijn priesterwijding, het klooster den vijf en twintigsten van zijn bestaan, terwijl „Moeder" Louise haar zilveren jubilé vierde als Overste en grondlegster.

Dankbaarheid jegens den goeden God was de grondtoon van alle jubelzangen op dit schitterend feest; dankbaarheid ook jegens dien goeden „Vader" en die zorgvolle „Moeder", aan wie, na God, de communiteit van Posterholt en geheel het dorp zooveel te danken hadden.

Na dit jubeljaar bleef vader Verhaegh nog zeven jaar bij zijn kinderen, om haar met raad en daad bij te staan. Den 15en Augustus 1885 stierf hij plotseling, diep betreurd door de zusters, die in hem een vader verloren. Na dit droevig afsterven begon de stichting een langen lijdensweg, bezaaid met scherpe doornen:

Het pensionaat ging langzaam achteruit en ook op financieel gebied braken er moeilijke, ja, zeer harde tijden aan. Een zwaar offer eischte God van de zusters, toen Hij den 29en December 1891 plotseling ook de liefdevolle moeder Rév. Mère Louise uit haar midden wegriep.

Na de diep betreurde Mère Louise stond Mère Stephanie eenigen tijd aan 't hoofd der communiteit. Zij werd in 1894 opgevolgd door Mère Clothilde, die God echter in 1897 reeds tot zich riep.

Onder haar bestuur brak een betere tijd aan. Daar kwamen uit Duitschland zich vele leerlingen aanmelden, zoodat het pensionaat weer opbloeide.

Van 1897 tot 1911 was Overste Mère Thérèse, die zeer veel voor het klooster en de scholen gedaan heeft en zeer zeker bij haar overlijden, 7 November 1911, met voldoening mocht terug zien op het vele goed, dat zij tot stand bracht. Zij werd

opgevolgd door Mère Alexia. Niet lang echter mocht het pensionaat zich in dien bloei verheugen. Het schooltoezicht in Duitschland maakte moeilijkheden en liet geen leerplichtige kinderen meer naar het buitenland gaan. Er kwamen dus geen leerlingen bij en na de vacanties bleven er telkens meer thuis. Juist vóór het uitbreken van den wereldoorlog, den 27 Juli 1914, vertrokken de laatste pensionnairen en het pensionaat werd opgeheven. Niet moeilijk is het te begrijpen in welke benarde omstandigheden het klooster zich op financieel gebied bevond.

Doch God verlaat de Zijnen niet en de Voorzienigheid, die zich zoo wonderbaar getoond had in heel de geschiedenis van Posterholt's stichting, waakte nog immer over Haar werk:

Het was in het voorjaar van 1913, dat de Limburgsche Landbouwbond het plan vormde eene landbouw-huishoudschool op te richten voor meisjes uit den boerenstand. Velen waren van oordeel, dat deze stichting in de gemeente Echt het beste zou slagen, doch dan moesten alle hiertoe noodige gebouwen geheel nieuw uit den grond worden opgetrokken.

Mgr. Drehmanns, de groote weldoener en beschermer der Ursulinen, stelde intusschen aan de bestuursleden van den Limb. Landbouwbond voor, het zoo goed als ledig staande pensionaat te Posterholt eens te gaan bezichtigen en voegde er bij, dat, bijaldien zij de gebouwen en het terrein voor hun doel geschikt achtten, het zijn wensch was, dat de school aldáár en niet te Echt zou gesticht worden. Volgens het verlangen des bisschops kwamen de bestuursleden en ook de inspecteur van landbouwonderwijs en de rijks-architekt uit Den Haag, het klooster en de omgeving bezichtigen en zij toonden zich ten zeerste voldaan over hun bevindingen.

Het duurde dan ook niet lang of de dagbladen vermeldden het nieuws, dat er in het klooster der Ursulinen te Posterholt een landbouw-huishoudschool zou geopend worden.

In Mei 1914 werd eerst voorgoed aan de bouwwerken begonnen. Den 1en October zou de school geopend worden, doch door het uitbreken van den oorlog ondervond het werk

eenige vertraging, zoodat eerst den 16en November vijf en twintig leerlingen hare intrede in de nieuwe landbouw-huishoudschool deden.

De plechtige opening had eerst plaats den 17en December van dat jaar 1914. Onder de waardigheidsbekleeders, die de plechtigheid opluisterden, waren: Mgr. L. Schrijnen, bisschop van Roermond; Jhr. G. L. M. H. Ruys de Beerenbrouck, eerevoorzitter van den Limb. Landbouwbond; Dr. K. H. M. van der Zande, inspecteur van landbouw-onderwijs, als vertegenwoordiger der Regeering, en anderen.

Door de goede zorgen en de toewijding van den Heer J. J. C. Ament, eersten directeur der school, en van de Eerw. Overste Rév. Mère Angèle, die van af 14 December 1914 de communiteit bestuurt, nam deze inrichting voortdurend in bloei toe. Het getal leerlingen dezer landbouw-huishoudschool wisselt af tusschen de vijftig en zestig. Het onderwijzend personeel bestaat deels uit religieuzen, deels uit leeken.

De dagschool telt ongeveer twee honderd kinderen, terwijl op de bewaarschool ongeveer tachtig kleintjes nuttig en aangenaam worden bezig gehouden.

In September l.l. is een nieuwe bijzondere meisjesschool voltooid en in gebruik genomen en is de vroegere meisjesschool verbouwd en tot bewaarschool ingericht.

Maar nog hoogere vlucht ging Posterholt's stichting nemen. Den 21en October 1920, feest van de H. Ursula, werd plechtig de R. K. school geopend ter vorming van *leeraressen in de landbouw-huishoudkunde*. Mgr. L. Schrijnen, Mgr. Mannens, de Commissaris der Koningin van Hövel tot Westervlier, Dr. van Gils, Baron van Wijnbergen, Dr. van der Zande, inspecteur van landbouw-onderwijs, en andere autoriteiten met de leeraren en leeraressen waren daarbij tegenwoordig. Heden zijn er op dezen cursus zes leerlingen, van wie drie oud-leerlingen van de landbouw-huishoudschool.

Zoo heerscht er weer voorspoed en geluk in Posterholt's stichting na de lange donkere lijdensdagen.

18. GRUBBENVORST. (Vervolg van blz. 148.) — Het klooster „de Voorzienigheid" te Grubbenvorst genoot in het sterfjaar van pastoor Lambertz voorspoed en welvaart. In 1872 moesten de gebouwen reeds vergroot worden en werd het rectorshuis opgetrokken. Drie jaren later legde men den eersten steen voor de nieuwe kapel, welke op het einde van het jaar daarop volgend, 1876, gereed was. Doch eerst den 6en Juni 1877 bracht men met groote plechtigheid het Allerheiligste van de oude kapel naar Zijn nieuwe woning. Bij deze gelegenheid had de H. Gelofte-aflegging plaats van een zuster, terwijl een andere het religieus kleed ontving.

Voortdurend nam de stichting „de Bisweide" in welvaart toe en de dorpsschool, die in 1883 werd opgericht, telde aanstonds ruim honderd kinderen.

De Dochters van Sint Angela leefden nu in de stilte des kloosters gelukkig en tevreden en wijdden zich met edelmoedigheid aan de opvoeding der kinderen.

Daar brak voor „de *Voorzienigheid*" een blijde jubeldag aan! In de Meimaand van 1885 was het vijf en twintig jaar geleden, dat deze stichting een begin nam, toen de zusters Maricollen zich bij de Ursulinen aansloten. Nog tien oud-Maricollen maakten bij dat zilveren feest als ijverige Ursulinen deel uit van de communiteit en men begrijpt hoe dankbaar zij gestemd waren jegens Gods Voorzienigheid, die alles zoo ten goede had geleid.

Acht jaren na dit zilveren jubilé werd door de communiteit van Grubbenvorst een filiaal-huis opgericht te Horst (Limb.) met school voor uitgebreid lager onderwijs en in 1902 een ander filiaal te Lottum (bij Grubbenvorst). Over deze beide filialen zullen we aanstonds spreken. Eerst echter moeten we nog het gouden jubilé van het pensionaat vermelden, dat den 31en Mei 1910 schitterend gevierd werd.

Met groote dankbaarheid jegens de Goddelijke Voorzienigheid mochten de zusters terugblikken op de afgeloopen halve eeuw. Immers, wat al goed was er tot stand gekomen! Hoeveel

ijverige religieuzen en degelijke huismoeders had het pensionaat voor God gevormd. Wel mochten de zusters een dankbaar *Te Deum* uitjubelen. Het feest werd hoofdzakelijk in den intiemen kring van zusters en leerlingen gevierd, doch geheel de communiteit van Lottum was erbij tegenwoordig, om in aller vreugde te deelen.

Dit jubilé droeg niet weinig bij, om den ijver der leerlingen en haar dankbare liefde jegens hare meesteressen te vermeerderen. Doch dat zonnetje van geluk zou spoedig voor eenigen tijd achter donkere wolken schuil gaan, want tijdens de bange oorlogsjaren bleven langzamerhand verschillende Duitsche pensionnaires na de vacanties te huis, hetgeen natuurlijkerwijze veel schade deed aan het instituut. De Voorzienigheid echter waakte en in plaats der weggebleven Duitsche meisjes, die vrij talrijk waren, meldden zich weldra vele Hollandsche kinderen aan, zoodat het pensionaat en de kweekschool thans ongeveer 160 leerlingen tellen en onder Gods zegen en door de goede zorgen van Rév. Mère Marie, heerlijk bloeien. Moge dit zoo blijven ter eere Gods en tot onschatbaar voordeel der jonge meisjes, die aan de zorgen van Sint Angela's Dochters worden toevertrouwd.

Gaan we thans kennis maken met de beide filialen van Grubbenvorst: Horst en Lottum.

19. HORST, 1892. — Na de retraite nog in haar dierbaar klooster van Grubbenvorst te hebben gehouden, begaven zich vier koor- en één leekezuster naar haar nieuwen werkkring te Horst.

Het was de 28e September 1892. Twee Mères waren reeds vroeger vertrokken, om het huis in orde te brengen. Aan het hoofd der kleine communiteit stond Mère Boniface.

De zusters werden door den Hoogeerw. Heer deken Geenen allervriendelijkst ontvangen. Het huis, waarin zij haar intrek namen, was eertijds bewoond door de liefdezusters van Tilburg. De eerste zorg der Ursulinen was nu, een klein vertrek, dat

vroeger ook als kapel gediend had, weer netjes op te knappen, zoodat den 6en November Jezus feestelijk in haar midden werd ontvangen. De Hoogeerw. Heer deken bracht het Allerheiligste en de zusters wachtten haren goddelijken Bruidegom in de vestibule, om Hem, met brandende kaarsen in de hand, door de smaakvol met bloemen versierde gangen naar de kapel te geleiden. Nu was Jezus in haar midden, met Hem konden zij nu lief en leed bespreken, bij Hem edelmoedigheid leeren voor den arbeid, die haar wachtte.

Aanstonds gingen de „nieuwe zusters" aan het werk, doch wijl de bouw van de leerscholen nog niet voltooid was, konden zij den 2en October alleen de bewaarschool openen; ook kwamen eenige kinderen onderricht in de handwerken ontvangen.

Tegen het einde van dat jaar was de bouw gereed en den 31en December kon de Hoogeerw. Heer deken de lokalen inzegenen. Na dien zegen Gods ook over den nieuwen werkkring te hebben afgeroepen, begon men in Januari 1893 de leerscholen met ongeveer tweehonderd kinderen.

Weldra moesten er nieuwe werkkrachten den arbeid der zusters komen deelen. Het klooster der Voorzienigheid te Grubbenvorst verschafte ze gaarne, overtuigd van het vele goed, dat haar medezusters te Horst stichtten in de verborgenheid van haar „*Nazareth*".

Verschillende malen mochten de ijverige religieuzen dan ook woorden van lof en bemoediging hooren uit den mond van den bisschop zelven. Monseigneur Boermans bracht een eerste bezoek aan de communiteit, toen hij in 1896 het H. Vormsel in de parochiekerk moest toedienen. In September 1900 kwam Mgr. J. Drehmanns, de coadjutor van den grijzen bisschop Mgr. Boermans, voor het eerst visitatie houden.

In datzelfde jaar namen de zusters weer een nieuwe taak op zich: Er werd een congregatie van O. L. Vrouw Boodschap in de parochie opgericht en de bijeenkomsten werden gehouden in het lokaal der bewaarschool, onder leiding der

zusters. Ook werden sinds dat jaar Duitsche en Fransche lessen gegeven.

In December 1901 ontving „*Nazareth*" het bezoek van Z. D. H. Mgr. Wulfingh, apostolisch Vicaris van Suriname, die vergezeld was door den Z.E. Pater J. Walle, redemptorist, missionaris in Suriname, broeder van Mère Joseph. Beiden hadden de reis naar het moederland ondernomen, om verder naar Rome de processtukken voor de zaligverklaring van den Dienaar Gods Petrus Donders te brengen en den H. Vader te bezoeken. Z. D. H. bracht in Juli 1902, alvorens naar de missie terug te keeren, nog een bezoek aan het klooster en toen hij in 1905 wegens ziekte (elephantiasis) naar Holland terugkwam, vergat Mgr. het hem zoo dierbaar geworden „*Nazareth*" niet. Vergezeld van een Eerw. broeder redemptorist kwam de edelmoedige bisschop-missionaris in Maart te Horst aan. Terwijl Z. D. H. den volgenden dag in de kapel het H. Misoffer opdroeg, moest de broeder hem ondersteunen, daar Monseigneur om de zware operatie, die hij aan zijn beenen had ondergaan, slechts moeilijk kon staan. Alle zusters waren diep getroffen. „De indruk, dien deze H. Mis op de geheele communiteit maakte," zegt de kronijkschrijfster van Horst, „zal nooit uit het geheugen gewischt worden."

Hier kunnen we bijvoegen, dat Monseigneur zich toch wederom naar Suriname inscheepte; hij wilde bij zijn kinderen sterven. Op reis echter overleed hij en werd te midden van zijn beminde kudde begraven.

Het aantal der zusters en der schoolgaande kinderen nam immer toe. De lokalen waren spoedig niet groot genoeg en ook de cellen der zusters ontoereikend; daarom werd in den aanvang van 1906 besloten, om met een vergrooting der gebouwen te beginnen en tevens met den bouw eener nieuwe kapel. In Maart werden reeds de fondamenten van den nieuwen bouw gelegd en den 5en October van dat jaar, op den eersten Vrijdag dier maand, konden de nieuwe lokalen plechtig ingezegend worden door den Hoogeerw. Heer L. Janssens, pastoor-deken

van Horst. Den 28en November had de inzegening plaats der kapel onder den titel van „*O. L. Vrouw van Altijddurenden Bijstand*", wier schilderij weldra aan de kapel ten geschenke zou gegeven worden.

„Wat waren de zusters blijde een ruimere bidplaats te hebben!" roept de chroniste van Nazareth uit. Geen wonder, de kapel waar Jezus woont, is immers het middelpunt des kloosters en de geheime magneet, die de Godminnende harten onweerstaanbaar trekt, en de bron waar de religieuzen de edelmoedige liefde gaan putten, om haar verheven, doch zware taak met toewijding te vervullen.

Den 30en October had ook de nieuwe visitator, de Hoogeerw. Hooggel. Heer Dr. Bauduin, professor aan het Groot Seminarie te Roermond, het eerste officieele bezoek aan de communiteit gebracht. Hij was zeer tevreden over zijne bevindingen.

Wij zeiden zoo juist, dat de mirakuleuze schilderij van O. L. Vrouw van Altijddurenden Bijstand weldra in de kapel zou geplaatst worden; welnu, dit geschiedde den 9en Februari 1907, dag, welke door de chroniste „een gedenkwaardige dag voor de bewoonsters van „Nazareth", genoemd wordt.

Des avonds had de plechtige opening plaats van een Triduum ter eere der hemelsche Moeder. De authentieke copie der mirakuleuze schilderij van Rome werd op het altaar geplaatst en plechtig onthuld. De zusters vierden dit Triduum met veel godsvrucht en het droeg niet weinig bij, om de kinderlijke liefde jegens de Moeder van Altijddurenden Bijstand in de harten harer uitverkoren dochters te vermeerderen.

Den 12en Februari richtte de leider van het Triduum ook den nieuwen Kruisweg op.

Onder de bescherming en den altijddurenden bijstand van Maria zetten de zusters haren arbeid voort, die zich steeds meer en meer uitbreidde.

In 1908 had ook in „Nazareth" die schoone, indrukwekkende plechtigheid plaats, welke in alle kronijken met zorg is aange-

teekend. Bij gelegenheid van het Triduum tot voorbereiding van de Geloften-vernieuwing (2 Februari) ontvingen de religieuzen een exemplaar van den H. Regel en de Constitutiën, die door Mgr. Drehmanns waren herzien en goedgekeurd en reikte de pater, die het Triduum leidde, na een treffende toespraak, den ring aan de zusters over, het teeken van de trouw, die zij aan Jezus haren goddelijken Bruidegom beloofd hadden.

Ook haar liefde tot Maria werd nog aangewakkerd door een schoone Lourdes-grot, die zij zelf in haren tuin vervaardigden en waarvoor zij nog immer dikwijls neerknielen, om hare Onbevlekte Moeder hulde te brengen en Haren moederlijken zegen a te smeeken.

Den 4en Aug. 1913 kwam Mgr. Drehmanns het H. Vormsel toedienen te Horst. Als naar gewoonte bezocht Z. D. H. de hem zoo dierbare Ursulinen. Zeer gemoedelijk en hartelijk sprak Monseigneur met de zusters en verschillende keeren moest de Hoogeerw. Heer deken Z. D. H. waarschuwen, dat het tijd was om naar de kerk terug te gaan, ten einde het H. Vormsel aan de kinderen der andere parochie toe te dienen. Bij het afscheid was Monseigneur bijzonder hartelijk en hoopte, als het God beliefde, weer eens terug te komen.

Wie had kunnen vermoeden, dat O. L. Heer den volgenden nacht zijn dienaar tot zich zoude roepen.

Des middags vertrok Monseigneur uit Horst, legde zich bij zijn tehuiskomst te bed, om in de eeuwigheid te ontwaken.

De chroniste teekent hierbij op:

„De herinnering aan Mgr. Drehmanns zal steeds in de harten der Ursulinen blijven, die in Z. D. H. een echten vader verloren, want veel, zeer veel heeft Mgr. voor onze congregatie gedaan en menig offertje voor haar gebracht. Zijn aandenken blijve in zegening!"

In dat jaar 1913 vierde Rév. Mère Boniface het gouden jubilé harer inkleeding en in 1915 met allen luister haar gouden professiefeest. Ofschoon zij de feestviering slechts binnen het klooster wilde beperkt zien, werd haar jubilé toch bekend en

weldra kwamen van alle kanten bewijzen van deelneming in de vreugde, want Mère Boniface was zeer bemind. Zij was nog sterk en gezond, bezocht dagelijks de scholen en woonde zelfs dikwijls het onderwijs bij. Het was verwonderlijk te zien hoe de kinderen haar, als aan haar moeder, alle lief en leed meedeelden. Zij ging geheel en al op in den vooruitgang der inrichtingen van onderwijs en den bloei der communiteit. God zegende haar zorgen zoodat men, ondanks de duurte van het materiaal in den oorlogstijd, toch kon besluiten, het volgend jaar in Juli tot uitbreiding der gebouwen over te gaan; men kon er trouwens niet langer mede wachten. In November was de nieuwe bouw gereed. 1916 bracht nog meer arbeid: Er werd namelijk vooreerst een naaischool opgericht voor meisjes, die niet meer leerplichtig zijn; deze school wordt gehouden in de wintermaanden, van November tot half Maart; ook was men in October reeds met een U.L.O. school begonnen.

In dat jaar kwam de gewichtige Diocesane Vereeniging der Ursulinen tot stand, waarbij ook Grubbenvorst en zijn filialen Horst en Lottum zich aansloten.

Den 6en Juni bracht de nieuw gekozen Algemeene Overste, Rév. Mère Emmanuel, haar dochters te Horst een eerste bezoek. Zij werd eenvoudig, doch zeer hartelijk door de communiteit ontvangen, die ondubbelzinnig haar liefde en onderdanigheid aan haar betuigde.

Den 7en Augustus van dat jaar kwam Mgr. L. Schrijnen, bij gelegenheid van de toediening van het H. Vormsel een bezoekje brengen aan Nazareth. Het was voor den eersten keer, dat Z. D. H. Horst bezocht en volgens de gewoonte zijner doorluchtige voorgangers vereerde Monseigneur ook Nazareth met een bezoek en onderhield hij zich heel vriendelijk met de zusters, wier werkzaamheden hij van harte zegende.

Een maand later was er groot feest in Nazareth, ja in heel Horst: Vijfentwintigjarig bestaan van de stichting!

Den 28en September 1892 waren er zeven zusters naar Horst vertrokken, nu was haar getal tot negentien aangegroeid.

Het kleine boompje had zich ontwikkeld en was een stevige boom geworden, die vele vruchten reeds had voortgebracht. De stichteressen zagen, dat haar eerste leerlingen tot flinke huismoeders waren opgegroeid, die zelf haar kleine kindertjes nu ter schole geleidden, om ze aan de zorgen der zusters toe te vertrouwen.

Er zijn thans ongeveer 300 kinderen op school en 19 zusters wijden zich met edelmoedigheid aan haar schoonen arbeid. En dat zij in die vijf en twintig jaren de liefde en de achting der Horstenaren hadden weten te winnen, bleek wel uit de heerlijke viering van dat jubilé.

Reeds daags voor het feest ontvingen de zusters vele blijken van deelneming en allerlei prachtige geschenken.

Rév. Mère Boniface, Mère Hieronyma en Mère Hildegarde waren de drie, welke van de zeven stichteressen nog waren overgebleven in Nazareth; zij vierden dus dubbel feest. Ondubbelzinnig toonde men hoe men met de feestelingen meejubelde: harmonie en zangvereeniging uit Horst verhoogden nog de feestvreugde van de samengestroomde Horstenaren, die de ruime, versierde speelplaats der school vulden!

„Zoek eerst het rijk Gods," was een der geliefkoosde gezegden van Rév. Mère Boniface, en vele harer oud-leerlingen herinneren zich nog dikwijls die spreuk, welke haar in het dagelijksch leven van groot nut zal zijn.

Zoek eerst het rijk Gods! en God zal in het overige voorzien; dat ondervond de stichting van Horst, zoowel als haar moederstichting Grubbenvorst, welke aan de goddelijke Voorzienigheid is toegewijd.

20. LOTTUM, 1902. — Reeds geruimen tijd deed zich te Lottum (gemeente Grubbenvorst) de dringende behoefte aan een bijzondere school voor meisjes gevoelen.

Margaretha Dorothea Gevelaers, in 1841 te Lottum geboren, gaf den eersten stoot aan de verwezenlijking van aller wensch. Zij was een vrome jongedochter, die den Heer diende

in den eenvoud des harten, gaarne de kerk bezocht en er menig uur in stille aanbidding voor het H. Sacrament doorbracht. Haar grootste vreugde was, voor den luister van Gods Huis te zorgen; het vele goede, door haar in haar parochiekerk gedaan, legt hiervan getuigenis af. Dorothea nu, vermaakte bij testament aan de kerk van Lottum 5000 gulden, benevens haar huis, gelegen bij de kerk, om aldaar of elders een klooster met een bijzondere zustersschool te bouwen.

Zij overleed in 1896. Bij den dood der vrome weldoenster was de Z.E. Heer J. M. Hermans pastoor te Lottum. Ofschoon deze ijverige priester den vurigsten wensch koesterde, zoodra mogelijk aan Dorothea's verlangen te voldoen, stuitte hij op vele moeilijkheden, zoodat uitstel raadzaam geacht werd. Ook meende hij dat zijn lichaamskrachten niet toereikend zouden zijn, om het werk tot stand te brengen.

In September 1900 verliet hij het hem zoo dierbaar geworden Lottum, om zich als rector in het klooster te Grubbenvorst te gaan vestigen.

Tot zijn opvolger werd nog in diezelfde maand benoemd de Z.E. Heer C. Weijlandt.

Nauwelijks was deze eenige maanden in zijn nieuwe standplaats, of hij schonk een flinke bijdrage voor den bouw des kloosters en hield een collecte, waarbij zijn parochianen duidelijk toonden, hoezeer zij die plannen toejuichten.

Eindelijk zou men beginnen. De woning van Dorothea Gevelaers was echter ongeschikt voor klooster en het terrein er omheen veel te klein en te onvrij.

Na eenige besprekingen kocht men de boerenhofstee van de familie Coenders; den 14en April 1902 begon men dit gebouw te sloopen en ongeveer half Mei werd de eerste steen gelegd voor het nieuwe klooster.

Men bouwde met frisschen moed, zoodat den 21en December van datzelfde jaar reeds de plechtige inzegening kon plaats hebben.

Door de meisjes van de buurt was het nieuwe klooster

feestelijk versierd en de inwoners van Lottum wachtten in blijde stemming de aankomst der eerste zusters.

Tegen elf uur kwam per rijtuig de Hoogeerw. Heer Janssens, deken van Horst, en een zijner kapelaans, alsmede de Eerw. Mère Boniface, Overste van Horst, en Mère Victoire, welke laatste aan het nieuwe klooster verbonden was.

In den namiddag kwamen de andere grondlegsters, vergezeld door de Overste van Grubbenvorst, Mère Aloysia. De zusters waren Mère Jeanne, die tot Overste van de nieuwe communiteit benoemd was, Mère Vincent en Soeur Oda. Mère Paula was nog niet geheel hersteld en kon daarom niet tegenwoordig zijn. We lezen in de kronijken van Lottum's klooster: „Wat betreurden wij het, dat de Z.E. Heer pastoor, aan influenza lijdende, de plechtigheid niet kon bijwonen. Zoo gaarne hadden wij Z.E. daarbij een zoo welverdiende eereplaats zien innemen, daar hij toch de persoon was, die den bouw des kloosters met zulk een onvermoeiden ijver begonnen, door zijn milde bijdragen gesteund en in zulk kort tijdsbestek voltooid had".

Om twee uur begon het plechtig Lof. De kerk was geheel gevuld met geloovigen. Alles stemde tot vreugde. Onder het Lof betrad de Hoogeerw. deken van Horst den kansel en sprak over het groote voorrecht, aan Lottum geschonken, door de oprichting der zustersschool en wenschte de ouders geluk, die hun kinderen aan de leiding der religieuzen mochten toevertrouwen. Na het Lof trok men, onder het spelen der muziek, in optocht naar het nieuwe klooster, dat toen plechtig werd ingezegend en toegewijd aan den H. Jozef.

Na deze plechtigheden keerden de zusters naar haar kloosters weder, om eenige dagen later voorgoed terug te komen.

Den 31en December van dat jaar 1902 had de plechtige inzegening der kapel plaats. 's Anderendaags nam Jezus voor goed bezit van zijn woning, om bij zijn bruiden te verblijven. Twee dagen daarna werd de school geopend en gesteld onder de bescherming van het allerheiligst Hart van Jezus, want het was juist de eerste Vrijdag van Januari. 's Morgens waren alle

kinderen in de H. Mis tegenwoordig, waarna zij in processie naar de school gingen. Reeds aanstonds bezochten één en vijftig kinderen de leerscholen, terwijl de bewaarschool vijftien kleinen telde.

Den 27en Juli zou Z. D. H. Mgr. Drehmanns Lottum bezoeken, om er het H. Vormsel toe te dienen. 't Was 33 jaar geleden, dat Lottum Roermond's bisschop mocht ontvangen en gelijk te begrijpen is, prijkte heel het dorp dan ook in feesttooi, vooral het klooster Sint Jozef. De pensionnairen van Grubbenvorst waren gekomen, om mede Z. D. H. te verwelkomen. Tegen den middag bezocht Mgr. ook de zusters en bezichtigde het geheele klooster en de scholen, waarna hij zich in den feestelijk versierden refter heel gemoedelijk met de zusters onderhield. Hij gaf zijn hooge tevredenheid te kennen over den arbeid der zusters. En geen wonder, daar zij in zoo korten tijd reeds zooveel goeds hadden gedaan.

Ook waardeerde het goede volk van Lottum ten zeerste, dat het die zustersschool bezat en reeds van den aanvang waren de Ursulinen er zeer gezien. Haar populariteit nam nog toe bij gelegenheid van een hevigen brand, die den 3en Mei 1906 vlak bij het klooster uitbrak. De zusters hielpen flink mee aan het reddingswerk en veel zou in de vlammen zijn omgekomen, zoo zij niet hadden geholpen. Zij redden drie slapende kindertjes uit het brandende gebouw en brachten papieren, gelden en zaken van waarde uit het postkantoor in veiligheid. De brand woedde steeds voort, daar de brandspuit zich een half uur liet wachten. Gelukkig keerde de wind, anders zou ook het klooster zeker een prooi der vlammen zijn geworden. De zolder geleek reeds een bakkersoven en alles lag vol asch en roet. Nog lang sprak men van den heldenmoed der zusters.

Den 29en Juli 1906 trad de Rév. Mère van Grubbenvorst, Mère Aloysia, als Overste af. Zij had gedurende 30 jaren dit ambt bekleed en maakte zich allerverdienstelijkst, zoowel voor Grubbenvorst als voor de twee filialen Horst en Lottum.

„Ofschoon alles armoedig was", schrijft de chroniste van

Lottum, „leden we toch, door de goede zorgen van de Eerw. Mère Aloysia, aan niets gebrek. De eerste jaren vooral wist Rév. Mère haar Lottumsche kinderen dikwijls met geschenken te verblijden, zoodat de zusters van het moederhuis schertsend zeiden: „Het grootste gedeelte van Moeder's hart is te Lottum".

Zij overleed den 6en December 1913 in het klooster van Grubbenvorst.

In September 1906 keerde Rév. Mère Jeanne, eerste Overste van Lottum, naar Grubbenvorst terug. Onder haar bestuur bloeide het klooster op geestelijk en tijdelijk gebied. Zij zelve schreef dit vooral toe aan den zegen van het H. Hart. De devotie tot Jezus' Goddelijk Hart was de ziel van haar leven, daarvoor ijverde zij èn bij de zusters èn bij de kinderen, ja bij ieder, die met haar omging.

Tot haar opvolgster werd benoemd Mère Anastasie. Een maand na haar benoeming kwam de nieuwe visitator Dr. G. Bauduin als zoodanig zijn eerste bezoek aan Lottum brengen en sprak zijn bijzondere tevredenheid uit over de jeugdige stichting.

24 Mei 1907 werd de kapel een weinig vergroot door er een aangrenzende cel bij te trekken. De zusters hielpen flink mee en droegen steenen en materiaal aan, gelijk de eerste zusters bij het bouwen van Thildonck's klooster. Zij deden haar best, om de kapel zoo stichtend en passend mogelijk te maken voor Jezus, die haar troost was en kracht bij de offertjes, die aan zijn volgelingen niet ontbreken. Maar ook dachten zij er immer aan: „door Maria tot Jezus" en na haar Goddelijken Bruidegom, hadden zij Maria, Zijn Moeder, kinderlijk lief. En die liefde werd nog vermeerderd door een eenvoudig feestje, dat den 25en Maart 1908 plaats had. Men had namelijk in den kloostertuin een grot van Lourdes gemaakt en de ZeerEerw. Heer Maessen, destijds pastoor van Swolgen, had den zusters een steentje van de ware grot van Lourdes geschonken, dat zij in haar rots metselden. Den 25en Maart nu, brachten de zusters en de schoolkinderen, onder gebed en zang, een beeld van de

Onbevlekt Ontvangene naar die keurig aangelegde grot. De Onbevlekte Moeder toonde zich niet ongevoelig voor die hulde en hielp en beschermde haar uitverkoren dochters, die onder Haar machtige schutse oneindig veel goed stichtten in de parochie. Hierdoor wonnen zij telkens meer de sympathie van het dankbare volk. Dit bleek weer overduidelijk toen Rév. Mère Anastasie de laatste H. Sacramenten had ontvangen in Januari 1909. Voortdurend kwam men vragen, hoe het toch met de Eerw. Moeder ging en men was kinderlijk blij, toen men haar weer hersteld terug zag.

In 1910 trof den zusters een groot verlies: Pastoor Weylandt was benoemd tot pastoor te Panningen en ging zijn kudde verlaten. „Wij zien hem zeer noode vertrekken", zegt de chroniste, „vooral omdat wij aan hem de stichting van ons klooster danken, en omdat hij ons altijd, zoowel op stoffelijk, als op geestelijk gebied, steunde zooveel in zijn vermogen was."

De zusters brachten trouw de lessen in toepassing, welke zij van den vromen priester telkens mochten ontvangen en wedijverden onder elkander in edelmoedige liefde tot Jezus en kinderlijk vertrouwen op de Allerheiligste Maagd. Die kinderlijke devotie tot Maria vond wederom nieuw voedsel, toen den 18en Juli 1910 de mirakuleuze schilderij van O. L. Vrouw van Altijddurenden Bijstand in de kapel geplaatst werd. Thans ziet men aan het troontje, waarin de schilderij (authentieke copie van Rome) vervat is, een zilveren rozenkrans hangen. 't Is een ex-voto van Rév. Mère voor de genezing harer zuster. Reeds maanden was deze ernstig ziek aan longontsteking. Veel werd er voor haar gebeden. O. L. Heer wilde nu Zijn Moeder verheerlijken.

Rév. Mère had een groot vertrouwen op O. L. Vrouw van Altijddurenden Bijstand: Zij vroeg nu, of alle zusters met haar een novene wilden houden en deed de belofte, een ex-voto te schenken. En ziet, op den laatsten dag der novene trad beterschap in en was het gevaar geweken.

Zoo hielp die goede Moeder menigmaal haar beminde dochters, wier liefde tot Haar steeds toenam.

Den 29en Juni 1915 vierde de communiteit een bescheiden feestje, om het $12^1/_2$jarig bestaan van de stichting te gedenken, en wel mochten de zusters den goeden God danken voor al het goed, dat zij door Zijn genaden tot stand mochten brengen.

Thans telt de kleine communiteit zeven zusters en op de dag- en bewaarschool zijn ongeveer honderd en vijftig kinderen.

21. KERKRADE. (Vervolg van blz. 151.) — Ook na den dood van den heiligen Stichter is in het klooster te Kerkrade altijd de klacht van den Zaligmaker herhaald: „*De oogst is groot, doch weinig zijn de werklieden*".

Om dit gebrek aan werklieden eenigszins te verhelpen richtte Rév. Mère Thérèse, opvolgster van Mère Aloysia, in 1890 een normaalschool op, die, gelijk de normaalscholen van andere kloosters, nieuwe roepingen zoude winnen. Doch om een tekort aan onderwijzend personeel kon deze niet blijven bestaan en werd in 1900 opgeheven. De bewaarschool echter, die in dat zelfde jaar 1890 werd geopend, is thans nog zeer bloeiend en sticht veel goed onder de onschuldige kleinen. De dagschool werd ondertusschen veel drukker bezocht, naarmate Kerkrade's bevolking talrijker werd. Rév. Mère Thérèse zag zich dan ook genoodzaakt, de schoolgebouwen aanmerkelijk uittebreiden. Doch er moesten noodzakelijk filialen gesticht worden in de verschillende gehuchten der gemeente. Immers de afstanden waren te groot en voor de buiten-kinderen, die steeds in aantal toenamen, was het bezwaarlijk, om van zoo verre naar de school te Kerkrade te komen.

Dat was dan ook het vaste plan van de opvolgster van Rév. Mère Thérèse, Mère Eulalie. Eerst echter zorgde zij er voor, dat de zusters te Kerkrade zelf een flink, ruim huis kregen.

De eerste der filiaal-huizen, welke zoo dringend noodig waren geworden, is dat van

22. BLEYERHEIDE. — Vóór alles werd aldaar een *school* opgericht. Aanvankelijk echter hielden de zusters uit het klooster

te Kerkrade klas in een zaal, totdat men gereed was met den bouw der school, die den 1en Juni 1902 werd geopend.

Later werd er ook een klein, doch mooi en geriefelijk klooster gebouwd, welks communiteit thans negen leden telt. Vierhonderd vijf en twintig kinderen bezoeken de leerschool, terwijl ongeveer honderd kleintjes op de bewaarschool zijn.

In 1919 is men ook met een meisjespatronaat begonnen.

Gods zegen rust zichtbaar op deze stichting. Moge hij er immer ruimschoots over blijven nederdalen.

23. SINT PIETERSRADE (CHÈVREMONT). — Aan de opvolgster van Rév. Mère Eulalie, Mère Paula, was het voorbehouden een tweede filiaal te stichten in een ander gehucht van Kerkrade n.l. Sint Pietersrade of Chèvremont.

Hier werd een flinke school gebouwd, toen den 1en Juni 1910 de stichting was begonnen. De zusters woonden geruimen tijd, met speciaal verlof, in het schoolgebouw, doch in Juli 1919 begon men met den bouw van een klooster, en eenigen tijd daarna verrees ook een nieuwe school met 16 groote lokalen.

Op H. Sacramentsdag 1920 werd ook de nieuwe kapel plechtig ingewijd. „Onze geachte visitator", zoo schreef men ons, „heeft er een mooie plechtigheid van gemaakt. Alles stemde tot jubel en dankbaarheid jegens den goeden God, die eindelijk na tien lange jaren, zijn intrek kwam nemen in de woning der zusters!"

De onverdroten ijver van Rév. Mère Paula noodzaakte haar den werkkring der zusters uit te breiden ook op het naburige

24. EYGELSHOVEN. — Deze stichting begon den 1en Juli 1913. Er bestaan daar thans een ruime school en een mooi klooster, welks communiteit op het oogenblik acht leden telt. Ongeveer tweehonderd vijfenzestig meisjes gaan er ter school en meer dan honderd kinderen bezoeken de bewaarschool. In Juni van verleden jaar is men ook in Eygelshoven begonnen

met een meisjespatronaat, dat onder de wijze leiding eener zuster zeer bloeiend is.

Ziet daar, een paar korte aanteekeningen over de filiaalkloosters van Kerkrade's stichting. Jammer dat er voor zooveel arbeid zoo weinig krachten zijn. Steeds bidden de zusters: „Heer, zend toch arbeidsters voor Uw oogst!"

Ondertusschen werken de goede zusters te Kerkrade stil en onbekend voor de wereld en daarom des te dierbaarder aan haar goddelijken Bruidegom, met alle toewijding aan de vervulling harer schoone taak en schrikken voor geen moeitevollen arbeid terug.

Zij zijn er van overtuigd, hoeveel goed zij kunnen doen in de mijnstreek, waar het socialisme mèt alle tevredenheid ook nog het geloof tracht te rukken uit de harten van onze goede Limburgsche katholieke mijnwerkers. God geve, dat door den arbeid en het gebed van Jezus' bruiden het geloof en de godsdienstzin in de mijnstreek moge bewaard blijven.

Ook op christelijk sociaal gebied hebben de Ursulinen zich verdienstelijk gemaakt. Onder haar leiding immers staat sedert 1904 het zoo bloeiend meisjespatronaat. Zij begrijpen wat het volk noodig heeft en beseffen ten volle, dat onze tegenwoordige maatschappij vooral behoefte heeft aan godsdienstige en degelijke huismoeders.

Zij gingen nu nog een stap verder en durfden het zelfs aan in 1916 ook de leiding van een *Volkshuishoudschool* op zich te nemen. Ook deze school is, gelijk thans elders, een bron van welvaart voor het huisgezin, een zegen voor de gemeente. Te recht schreef „*Het Zuiden*" vol lof over de zusters: „Geen werk van godsdienstig, zedelijk en sociaal belang werd in de gemeente ondernomen of het kon rekenen, zoo niet op de persoonlijke medewerking, dan toch ten minste op den steun en de belangstelling der zusters".

In de oorlogsjaren bestond er ook een gaarkeuken, waardoor aan zeer vele kinderen een krachtig voedsel verschaft werd.

Ook zijn de zusters te Kerkrade de onmisbare medehelpsters van de St. Vincentius- en St. Elisabethvereeniging in het uitoefenen der christelijke liefdadigheid.

Dat Gods zegen op haar zwaren arbeid rust, blijkt wel uit den bloei van het klooster te Kerkrade en zijn filialen, en een bewijs van dien bloei is voorzeker, dat men in Augustus 1919 een nieuwe meisjesschool begon te bouwen, waarnaast een klooster, een kapel en een groote zaal, die zóó werd ingericht, dat zij dienst kan doen als kinderkerk.

Den 1en September l.l. is de school geopend en terwijl we deze regels schrijven, zijn klooster en kapel ook reeds voltooid.

Als men de werkzaamheden der zusters in de scholen, in het patronaat, in de volkshuishoudschool en in de St. Agnes-Congregatie beschouwt, ziet men genoeg, dat er heel wat toewijding en opoffering geëischt wordt van het betrekkelijk klein getal zusters. Onder het taktvol en moederlijk bestuur van de tegenwoordige Overste, Mère M. Borromea, schrikken de edelmoedige zusters voor geen offer terug, als het geldt te werken voor Jezus, die haar tot zulk een verheven apostolaat uitverkoor.

Al wenschen de zusters Ursulinen van Kerkrade ook onbekend te blijven en verwachten zij alleen het loon van haar moeizaam werken hierboven bij haar God, toch konden zij de ondubbelzinnige blijken van dankbare liefde der Kerkradenaren niet ontvluchten bij het diamanten jubelfeest der stichting den 24en Mei 1919.

Moge het klooster van Kerkrade onder Gods zegen blijven bloeien en veel bijdragen tot instandhouding van het Geloof, dáár waar het zooveel aanvallen te doorstaan heeft.

25. ECHT. (Vervolg van blz. 155.) — Onder het bestuur der eerste Overste, Mère Harlinde, nam het klooster te Echt steeds in welvaart toe, en ook de financieele toestand verbeterde bij de oprichting van een pensionaat voor meisjes van den bemiddelden stand. Dit geschiedde in 1873. Toen werden ook

de werkkrachten versterkt en met alle toewijding gaven de zusters zich nu aan dat schoon en gewichtig apostolaat der opvoeding van de jeugd. Uit alle streken van ons land en ook van Duitschland kwamen de pensionnaires toestroomen en niet weinigen van haar werden zoozeer door de vrome levenswijze en heerlijke deugden der zusters gesticht, dat zij zich tot het religieuze leven getrokken gevoelden en na voleinde studies de gunst verzochten, ook opgenomen te worden onder het getal der Dochters van Sint Angela.

Dit is trouwens, dank zij den goeden religieuzen geest der Ursulinen, ook in de andere pensionaten het geval. Deze leveren telkens nieuwe krachten voor het vele werk, waaraan de zusters zich wijden.

In 1894 werd de *Normaalschool* geopend, die uitstekende onderwijzeressen heeft gevormd, onder wie ook velen den sluier aannamen in het klooster, dat haar had opgeleid.

Zoo leefden de zusters gelukkig en tevreden in haar werkkring en vervulden edelmoedig haar taak in de bewaarschool, in de dagschool, in het pensionaat en in de normaalschool, tot eer van God en tot groot geestelijk voordeel der kinderen, aan haar zorgen toevertrouwd.

In 1903 trof de communiteit een zware slag. De stichteres, de groote weldoenster, de eerste Overste, die gedurende acht en dertig jaren als een goede moeder haar geestelijke dochteren had bestuurd, werd door God geroepen, om het overgroote loon voor haar verdienstvol leven te gaan genieten. *Kom, Bruid van Christus, kom, gij zult gekroond worden*, klonk het zoo liefdevol voor haar, die allen was voorgegaan als een ware Bruid van Jezus.

Een treffend woord, dat haren geest zoo duidelijk doet kennen, moet voor haar dochteren bewaard blijven, zoolang de stichting zal voortbestaan: „Ik smeek God dagelijks", zoo sprak zij dikwijls, „en ik zal het in den hemel blijven doen, dat Hij liever het klooster vernietigt, dan het te laten bewonen door lafhartige, lauwe religieuzen, die den goeden geest zouden bederven!"

Haar voornaamste zorg was dan ook immer gewijd aan

den vooruitgang harer dochters in de religieuze volmaaktheid, in de edelmoedige liefde tot haren Jezus.

Als haar opvolgster werd benoemd Rév. Mère Stanislas, die nu reeds gedurende bijna zestien jaar *„mansuete et fortiter"*, met zachtheid en kracht, de bloeiende communiteit bestuurd en onnoemelijk veel gedaan heeft voor het klooster en de instellingen van onderwijs.

Het klooster van Echt telt heden zeventig zusters. Acht en zestig jongedochters studeeren op de normaalschool, terwijl op het pensionaat ongeveer negentig meisjes M.U.L.O. genieten. Het externaat met U.L.O. telt tweehonderd zeven en zestig leerlingen.

De „heilige pastoor van Thildonck", wiens levensgroot portret in olieverf in de kapel hangt, moge door zijn machtige voorspraak Gods zegen over Echt's klooster blijven aftrekken.

PEY. In September 1916 werd in het naburige dorpje Pey een dagschool geopend. Dagelijks gaan vier zusters van het klooster van Echt, een half uur ver, soms door weer en wind, vol edelmoedigheid dáár heur lessen geven, bijgestaan door enkele leeken-onderwijzeressen. Deze school wordt thans door ongeveer tweehonderd vijftig meisjes bezocht; er is tevens een bewaarschool met ongeveer honderd kleinen aan verbonden.

26. GEILENKIRCHEN-VENLO. (Vervolg van blz. 164.) — Thans moeten wij nog eenige bijzonderheden vermelden van de Duitsche stichting der Thildoncksche Ursulinen te Geilenkirchen en zien, hoe van daar uit wederom een stichting op Hollandschen bodem werd gevestigd.

De zusters leefden steeds gelukkig in hun werkkring te Geilenkirchen onder de schutse van Jezus' goddelijk Hart, dat door allen met edelmoedige liefde bemind werd en waarvoor zij gaarne haar werken en offers opdroegen. Jezus liet zich niet in edelmoedigheid overtreffen en beschermde zichtbaar het klooster en zijn talrijke bewoonsters.

Deze goddelijke bescherming kwam duidelijk uit, toen er in

1872 een hevige epidemie woedde, de pokken. Er werden wel eenigen aangetast, doch dooden had men niet te betreuren „Dank dem heiligsten Herzen Jesu", zegt de chroniste.

In 1875 legde de Overste, Mère Gertrude, haar ambt neder, dat zij zeventien jaren lang met veel takt en moederlijke goedheid had uitgeoefend. Haar volgde op Mère Françoise, die al aanstonds voor groote beproevingen kwam te staan. Het volgend jaar namelijk ondervond ook het klooster van Geilenkirchen de treurige tirannie van den „*Culturkampf*", die van 1872—1878 de katholieken van Pruissen teisterde. Krachtens een beschikking van de koninklijke regeering van Pruissen moest het pensionaat worden opgeheven. Op verzoek der kloostergemeente werd toch de vastgestelde termijn verlengd tot 1877 en later tot '79. Ondertusschen deden de zusters alle moeite, om een nieuw verblijf in het buitenland te vinden. Te Froidnier (België) stelde een fabrikant een groot huis tot haar beschikking. Gaarne namen de zusters dit vriendelijk aanbod aan en eenigen verhuisden daarheen, doch in 1880 ging dit filiaalhuis reeds te niet. Gunstiger echter verliep het met een nieuwe stichting op Hollandschen bodem te Helden-Panningen (Limburg), waarheen in 1879 alle zusters moesten verhuizen. Mgr. Paredis, toenmaals bisschop van Roermond, die steeds een goede vader voor de Hollandsche zusters was geweest, nam ook haar liefdevol op.

Aangezien de Duitsche zusters nog de hoop koesterden later naar Geilenkirchen terug te keeren, werden haar gebouwen aldaar verhuurd.

Mère Antonine werd Overste te Helden in 1880, doch weldra begreep zij, dat de stichting geen stand kon houden wegens haar ongunstige ligging. Het huis lag twee uur van het naastbijzijnde station Reuver en de klachten der ouders over de lastige reis daarheen, werden immer luider.

Men bad den goeden God, zijn lieve Moeder en Voedstervader om uitkomst. Na lang bidden en beraadslagen werd besloten een stichting te Venlo te beginnen, waar men in 1883

een groot terrein met daarop staand huis aankocht. Het huis werd tot klooster ingericht, doch kapel en pensionaat moesten nieuw gebouwd worden. Men verloor geen tijd en in 1884 werd de eerste steen gelegd door Mgr. Russel en de inzegening had reeds in 1885 plaats.

In 1888 kwam van Pruissen koninklijk verlof om in Geilenkirchen het pensionaat en de scholen weer te openen en Mère Thérèse begaf zich aanstonds derwaarts met eenige zusters. Het volgend jaar stierf de Overste, Mère Antonine, die in de woelige tijden alle moeilijkheden wist te boven te komen en zich getoond had een Overste te zijn van een heldhaftigen ondernemingsgeest en van een onwrikbaar vertrouwen op God. Mère Marguerite Marie volgde haar op in haar ambt, dat zij tot 1917 met toewijding vervulde. Veel bracht ook zij tot stand, zoo werden o. a. de gebouwen vergroot en in 1914 een Hollandsche lagere school opgericht.

Tot 1916 bleef Geilenkirchen nog afhankelijk van het moederhnis te Venlo, doch toen de communiteit van Venlo zich in 1916 had aangesloten bij de bisschoppelijke Unie van Roermond, verklaarde Zijne Eminentie kardinaal von Hartmann, aartsbisschop van Keulen, dat de filiaalstichting Geilenkirchen voortaan zelfstandig zou zijn. Nog kortelings heeft dit klooster van Geilenkirchen een filiaal begonnen te Kerkrade.

Thans is Mère Josephine Overste van het klooster te Venlo. Wegens den oorlog had zij, gelijk te begrijpen is, met veel moeilijkheden te kampen. Het getal der pensionnaires, meest meisjes van Duitsche families, is sterk afgenomen. „Doch nu," zoo schreef de chroniste in 't begin van 1919 met oprechte vreugde, „nu is een nieuw arbeidsveld in een Hollandsche school te Venlo voor ons in 't verschiet." En inderdaad, die school verrees en is thans druk bezocht. Ook hebben zich reeds verschillende Hollandsche aspiranten aangemeld.

Moge ook deze stichting van Thildonck's Ursulinen onder Gods zegen in welvaart steeds toenemen.

HOOFDSTUK V.

Nederlandsch Indië. (Vervolg van bldz. 159.)

Er rest ons thans nog in korte trekken de uitbreiding van den werkkring onzer Ursulinen in Nederlandsch Insulinde te bespreken.

Gelijk we in het 3e Hoofdstuk van het 4e Deel hebben vermeld, hadden de zusters Ursulinen in het sterfjaar van den vromen Stichter (1869) aldaar reeds drie kloosters: Een te *Noordwijk-Batavia*, gesticht in 1856, een te *Weltevreden*, in 1859 opgericht en een derde te *Soerabaja*, hetwelk in 1863 begon.

Onder Gods zegen bewerken die stichtingen onnoemelijk veel goed, tot op den dag van heden.

1. NOORDWIJK-BATAVIA. — De eerste nederzetting der Ursulinen in Ned. O.-Indië heeft thans een H. B. S. en kweekschool, opleiding voor akten in de vreemde talen, boekhouden en daarbij behoorende vakken, handwerken enz. Het pensionaat telt ongeveer zestig pensionnaires, terwijl de andere scholen door ongeveer drie honderd kinderen bezocht worden. Er zijn twee en vijftig zusters werkzaam.

In 1905 stichtte dit huis een filiaal te *Buitenzorg*. Sedert 1910 staat deze communiteit op zich zelf en telt thans vier en twintig religieuzen. Buitenzorg ligt in het gebergte, aan den voet van den Salak en den Gedeh. Het klooster bevindt zich tegenover den beroemden plantentuin van het Gouvernement. De school is goed bezocht door ruim drie honderd kinderen, ook bloeit het pensionaat, waarop twee en tachtig meisjes degelijke opvoeding genieten. Behalve de gewone vakken van 't L. O. leert men er Fransch, Duitsch en Engelsch, handwerken, muziek enz., ook wordt er handelsonderwijs gegeven.

In 1907 stichtte Noordwijk-Batavia een tweede filiaalklooster, namelijk te *Bandoeng*, gelegen in de heerlijke vlakte van Bandoeng. Het klooster werd in 1916 zelfstandig. De

communiteit telt thans achttien leden. Er is een groot externaat met fröbelschool; op beide scholen ontvangen twee honderd vijftig kinderen onderwijs, terwijl het pensionaat twintig leerlingen telt.

Door de aangename ligging in een koel klimaat is het te voorzien, dat aldaar een pensionaat met H. B. S. talrijke leerlingen zal krijgen en in een werkelijke behoefte voor de katholieken zal voorzien. Thans is het pensionaat slechts berekend voor het gewone lagere onderwijs met een cursus voor stenografie en typewriten. Er worden ook privaatlessen in de vreemde talen gegeven, alsmede in muziek, schilderen en het batikken.

2. WELTEVREDEN. — Wat betreft de uitbreiding dezer tweede stichting der Ursulinen in Nederlandsch Indië, het volgende:

Het klooster te Weltevreden, toegewijd aan 't H. Hart van Jezus, werd, zooals we zagen, door een viertal zusters van het Ursulinenklooster Batavia-Noordwijk den 19en Januari 1859 begonnen. Het doel der stichting was, ook aan de kinderen van minderen stand gelegenheid te geven tot een meer godsdienstige opvoeding. Spoedig echter, bleek het, dat de onkosten de financieele draagkracht te boven gingen en werd met goedvinden van Mgr. P. M. Vrancken aan deze school een inrichting verbonden, waarin, evenals in 't Ursulinenklooster te Noordwijk, internen en externen van hoogeren stand opleiding zouden ontvangen.

Reeds binnen 't jaar was het eerste huis te klein, om het gedurig aangroeiend aantal kinderen te bevatten en werd te Weltevreden, naast het postkantoor, een ruim erf gekocht, grenzend aan het terrein der kerk. Daarop verrees het klooster „Weltevreden".

Bij dit klooster werd in 1866 het Vincentiusgesticht geopend voor Europeesche meisjes en verlaten kinderen. Daar hun aantal met de jaren steeg, werd deze inrichting spoedig te klein en kocht het bestuur der Vincentius-vereeniging te *Kramat*, op een half uur afstand van Weltevreden, een groot huis met uitgestrekt

erf, waarop ook een nieuwe school werd gebouwd voor de weeskinderen. In 1910 kon het door acht zusters en de weesjes betrokken worden. De Vincentiusschool wordt bediend door de zusters van Weltevreden.

In 1877 werd te Weltevreden de normaalschool ter opleiding van onderwijzeressen voor de lagere akte opgericht. In 1886 cursussen voor de lagere akten: Fransch, Engelsch en Duitsch en in 1891 een opleidingscursus voor de hoofdakte. Al deze stichtingen kwamen spoedig tot grooten bloei.

In 1898 kon te *Parapattan*, ongeveer 20 minuten afstand van Weltevreden, een externaat geopend worden voor katholieke meisjes uit den middenstand, dat weldra drie à vierhonderd kinderen telde, benevens een goed ingerichte fröbelschool.

Korten tijd daarna volgde te Parapattan een industrieschool „Kunstambachtschool voor meisjes" genaamd, waar de meisjes, die de lagere school reeds doorliepen, gelegenheid hebben zich verder te ontwikkelen.

In 1908 werd te *Meester-Cornelis* een filiaal-huis opgericht en een school voor M. U. L. O. geopend met fröbelschool en werd een kapel gebouwd, groot genoeg om als parochiekerk te dienen. De katholieken kunnen nu aldaar 's Zondags de H. Mis bijwonen, want Meester-Cornelis bezit geen katholieke parochiekerk.

In 1910 kwam te Weltevreden de Prinses Julianaschool, een meisjes H. B. S. met driejarige cursus, tot stand, die door de regeering erkend werd.

Daar in Ned. Oost-Indië geen gelegenheid bestaat om diploma's voor middelbaar onderwijs te behalen, werd het noodzakelijk in Nederland in de nabijheid van een universiteitstad een filiaal-klooster te openen als studiehuis ter opleiding van leeraressen voor de H. B. S.

In October 1911 vertrokken met dat doel twee zusters uit Weltevreden naar Nederland.

Eerst is het studiehuis voor Indië een korten tijd te Amsterdam geweest en werd gesticht door Ursulinen uit het klooster

van Saventhem (België). Doch reeds den 3en December van hetzelfde jaar werd het kleine Xaveriusklooster te *Halfweg* ingewijd en den 4en Januari 1912 door vier zusters betrokken.

Daar Venray het in de laatste tijden bezwaarlijk vond, het novicaat voor de missie aan te houden, werd dit aanvankelijk overgebracht naar Halfweg. Thans echter, sinds de oprichting van het gemeenschappelijk novicaat der zusters Ursulinen, die niet bij de Rom. Unie zijn aangesloten, zendt Halfweg de postulanten naar Haelen, waar zij gekleed worden en het novicaat maken, waarna zij naar Halfweg terugkeeren.

De goede God zegende deze kleine stichting, die reeds meer dan dertig zusters naar Weltevreden kon zenden.

3. Ten slotte iets over de ontwikkeling van het derde huis, dat nog tijdens het leven van den Stichter werd opgericht, namelijk te SOERABAJA.

Deze communiteit telt thans vijf en veertig religieuzen. Ruim achthonderd kinderen bezoeken de scholen, verdeeld in eerste en tweede school. Er is gelegenheid tot opleiding voor onderwijzeres en tevens wordt onderricht gegeven in vreemde talen, handwerken, typewriten, stenografie, muziek, teekenen, schilderen en batikken. De eerste klas voor een H. B. S. is geopend; in de nieuwe bovenstad wordt een school gebouwd, waardoor een nieuwe stichting ontstaat. De eerste zal dan lagere school blijven, terwijl een vleugel van den bouw voor de kleine Soerabajaansche weesmeisjes zal worden ingericht.

De stichting bloeide reeds van den beginne en in 1899 kon zij een filiaal-huis oprichten te *Malang*. Sedert 1907 staat de communiteit van Malang op zich zelf en veertig religieuzen wijden zich met edelmoedigheid aan haar vruchtbaar apostolaat. De ligging van klooster en scholen in het gebergte aan den voet van den Ardjoeno, de prachtige inrichting van het pensionaat volgens de eischen des tijds waren oorzaak van buitengewone ontwikkeling. Het pensionaat telt honderd vijf en twintig leerlingen, met een fröbelschool, opleiding tot onder-

wijzeres, opleiding voor akte in talen, stenografie, typewriten, handwerken, muziek enz.

Ook is te Malang het noviciaat voor Indië; het heeft thans acht novicen.

Een tweede filiaal werd door Soerabaja gesticht te *Madioen*, in 1913.

Dit huis is in hoofdzaak bestemd tot weeshuis. Thans zijn er veertig weeskinderen en zestig fröbelkindertjes.

Deze stichting heeft tot nu toe met veel moeilijkheden te kampen, zoowel van financieele zijde als anderszins. De Voorzienigheid moge erover blijven waken en na lijden ook verblijden geven. Negen zusters werken er edelmoedig aan het heil der onschuldige zieltjes, die aan haar zorgen zijn toevertrouwd.

Moge de vrome Stichter zijn dochters in het verre Insulinde met zijn krachtige voorspraak blijven steunen.

NAWOORD.

En thans zijn we aan het einde van dit laatste deel en daarmede ook aan het einde van onzen arbeid gekomen.

Toen wij met dit werk begonnen, beseften we zeer goed, dat het ons veel moeite zoude kosten, omdat wij er slechts aan konden werken in den schaarschen vrijen tijd, dien ons de veelvuldige H. Missies en retraiten zouden overlaten.

Om die reden ook zullen de lezers en lezeressen gaarne al de onvolmaaktheden in taal en stijl willen vergoelijken en slechts het doel willen beschouwen, dat wij met deze uitgave beoogden: De eer van God, de verheerlijking van zijn trouwen dienaar den *„heiligen pastoor van Thildonck"* en de stichting van hen, die dit boek zouden lezen.

Wij sluiten thans met een nederige bede tot hem, die zooveel vermag op Gods eindelooze goedheid:

O priester naar Gods Hart, o vriend van het H. Sacrament, liefdevolle zoon van de Onbevlekte Moeder Maagd, wij vragen U, blijf van uit den Hemel, waar wij U reeds zalig gelooven, waken over degenen, die U zoo gaarne haar Vader noemen; blijf haren arbeid voor het heil der jeugd zegenen, onderhoud door uw voorspraak den waren religieuzen geest onder uw dochteren, opdat gij haar allen in den hemel moogt ontmoeten.

Respice de coelo et vide... vineam istam et perfice eam, quam plantavit dextera tua. (Ps. 79, 15-16.)

Zie uit den Hemel op dezen wijngaard neder en vervolmaak hem, dien uw rechterhand geplant heeft.

Wees vooral in dezen bangen tijd van ongeloof een voorspraak voor de priesters, bid voor de arbeiders in den wijngaard des Heeren, opdat zij met uwen ijver en vooral met uwen geest van gebed en edelmoedigheid bezield, arbeiden tot glorie van God en de Kerk.

En wat dengene betreft, die deze eenvoudige levensschets heeft bewerkt, om in U Gods gaven te verheerlijken, hij vraagt van uw goedheid, dat gij hem moogt verwerven, U ten minste in de verte na te volgen. Vooral uwe nederigheid, uw geest van geloof, uw edelmoedige naastenliefde, uw geest van gebed, uw ijver voor de glorie van Jezus en Maria en uw grenzenlooze toewijding aan de aanbiddelijke Drieëenheid, aan wie zij eer en glorie in eeuwigheid.

ROERMOND, Meimaand 1921.

INHOUD.

Blz.

Inleiding 5

Eerste Deel.

Van de geboorte des Stichters tot de oprichting der Congregatie 1785–1818.

I. Hoofdstuk. Geboorte — Opvoeding 11
II. „ Roeping 13
III. „ Student — Seminarist — Priester . . . 15
IV. „ Kapelaan van Thildonck — Toestand der parochie — Lambertz wordt Pastoor 18

Tweede Deel.

Van de oprichting der Congregatie tot hare samensmelting met de Congregatie der Zusters Ursulinen 1818–1831.

I. Hoofdstuk. Begin der stichting van Thildonck . . . 23
II. „ Bouwen van een klooster — Een vreemd proces 28
III. „ Gewelddadige opheffing der stichting . . 31
IV. „ Volhardende moed van den Stichter . . . 35
V. „ Herstel van de stichting 37
VI. „ Dankbaarheid van Pastoor Lambertz jegens God en de Allerheiligste Maagd . . 39
VII. „ Nieuwe groeikracht wordt aan het Instituut gegeven door de vervolging . . . 43
VIII. „ Het Instituut wordt wettig erkend — Eerste geloften der zusters — Keuze der Overste — Nieuwe eischen der Regeering — Toewijding der zusters 46
IX. „ Uitbreiding en bloei der stichting . . . 48

Derde Deel.

Samensmelting der stichting van Pastoor Lambertz met de orde der H. Angela — Heilig leven der nieuwe Ursulinen in het moederhuis te Thildonck.

I. Hoofdstuk. Samensmelting der stichting van Pastoor Lambertz met de orde der H. Angela 53
II. „ Professie der eerste Ursulinen van Thildonck 61

Blz

III. Hoofdstuk. Nieuwe moeilijkheden — Heldhaftige deugden 64
IV. „ Bloemen uit Thildonck's Lusthof . . . 69
V. „ Pastoor Lambertz, Leidsman zijner Dochteren 78

Vierde Deel.

Uitbreiding der Congregatie nog tijdens het leven des Stichters 1832—1869.

I. Hoofdstuk. Stichtingen in België 94
Hoogstraeten 95
Saventhem, Haut-Croix 96
Molhem, Scherpenheuvel, Maeseyck . . . 97
Hamont, Wavre, Laeken 98
Sint Truijen, Wellen, Fouron-le-Comte enz. . 102
II. „ Stichtingen in Nederland tijdens het leven van Pastoor Lambertz 104
Venray 104
Sittard 109
Uden 115
Breust-Eysden 122
Maastricht 126
Roermond 130
Posterholt 137
Grubbenvorst 144
Kerkrade 148
Echt 151
III. „ Stichtingen in Nederlandsch-Indië nog tijdens het leven van Pastoor Lambertz . . 155
Batavia 155
Weltevreden 157
Soerabaja 158
IV. „ Stichtingen in Engeland tijdens het leven van Pastoor Lambertz, Londen (Upton) . . . 159
Oxford 161
V. „ Stichtingen in Duitschland, Geilenkirchen . 162

Vijfde Deel.

Joannes Lambertz als Pastoor en Missionaris.

I Hoofdstuk. De „Goede Herder" 167
II. „ De Missionaris 176

Zesde Deel.

Laatste levensjaren van Pastoor Lambertz.

			Blz
I.	Hoofdstuk.	Laatste arbeidsjaren — Jubilé	187
II.	„	Verdiende Rust	189
III.	„	Gouden Jubelfeest der Congregatie . . .	193
IV.	„	Laatste dagen — Dood	201
V.	„	Begrafenis	204

Zevende Deel.

Deugden van Pastoor Lambertz. Gunsten door zijn voorspraak verkregen. Roep van Heiligheid.

I.	Hoofdstuk.	Goddelijke deugden	211
		Geloof	211
		Hoop	213
		Liefde	214
II.	„	Geest van Gebed	216
III.	„	Versterving	221
IV.	„	Liefde tot den Evenmensch	226
V.	„	Nederigheid	231
VI.	„	Godsvrucht tot Jezus Christus	235
VII.	„	Godsvrucht tot het Allerheiligste Sacrament .	239
VIII.	„	Godsvrucht tot de Allerheiligste Maagd . .	241
IX.	„	Roep van Heiligheid	248

Achtste Deel.

Uitbreiding der Congregatie in Nederland na den dood des Stichters van 1869 tot Januari 1921.

I.	Hoofdstuk.	Eenige bemerkingen omtrent het bestuur der Thildoncksche Ursulinen vooral in Limburg	259
II.	„	Romeinsche en Diocesane Unie . . .	261
III.	„	Gemeenschappelijk Noviciaat. De Diocesane Unie voor 't Bisdom Roermond komt tot stand	271
IV.	„	Ontwikkeling en bloei der Ursulinenkloosters in Nederland na den dood des Stichters, van 1869 tot Januari 1921	277
	1.	Venray	277
	2.	Tilburg	279

Blz.

3. Renkum 280
4. Sittard 281
5. Transvaal 285
Krügersdorp, Johannesburg, Roodepoort . . 286
6. Ophoven 287
7. Uden 287
8. Vught 288
9. Boxtel 290
10. Stratum (Eindhoven) 291
11. Bergeyk 291
12. Breust-Eysden 292
Monnikendam 295
Bergen 296
Maassluis, Ouddorp, Nieuw-Vennep . . 296
13. Maastricht 298
14. Sint Pieter 301
15. Voerendaal 302
16. Roermond 303
17. Posterholt 305
18. Grubbenvorst 309
19. Horst 310
20. Lottum 316
21. Kerkrade . . . . . 322 en 324
22. Bleyerheide. 322
23. Sint Pietersrade (Chèvremont) 323
24. Eygelshoven 323
25. Echt 325
Pey 327
26. Geilenkirchen-Venlo 327

V. Hoofdstuk. **Nederlandsch-Indië.**

1. Noordwijk-Batavia 330
Buitenzorg, Bandoeng 330
2. Weltevreden 331
Kramat, Parapattan, Meester-Cornelis . . 332
3. Soerabaja 333
Malang, Madioen 334

Nawoord 335